

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

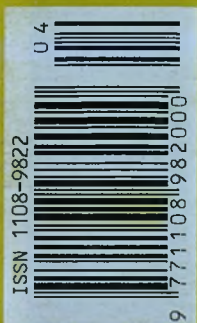
αντί

Περίοδος Β'
Τεύχος 913
Παρασκευή
18 Ιανουαρίου 2008
Τιμή: 4 ευρώ

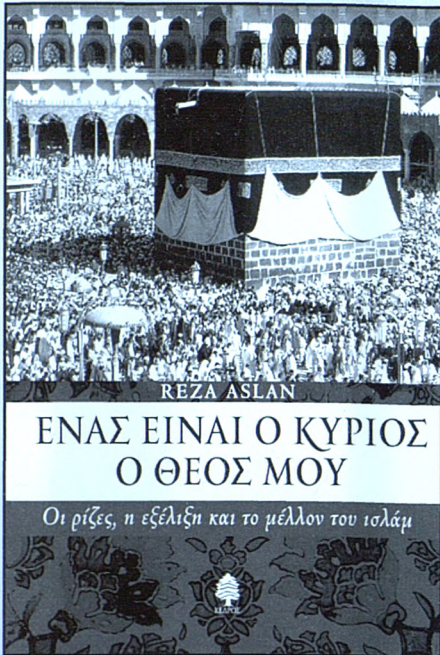
Ο πολιτισμός του κίτρινου

- Τι προσπάθησε να κρύψει η κυβέρνηση;
- Ποιες κόντρες στο πρωθυπουργικό μέγαρο οδήγησαν στη μεγάλη κρίση;
- Ποια σχέδια για ανακατατάξεις στο πολιτικό σκηνικό τίθενται σε εφαρμογή;
- Τι κρύβεται πίσω από τον εκδοτικό πόλεμο;

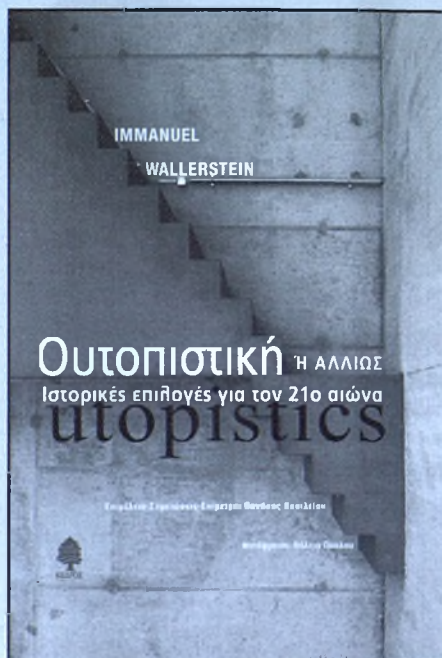
**Συνεντεύξεις με τους: Φώτη Κουβέλη
Αλέξη Τσίπρα**

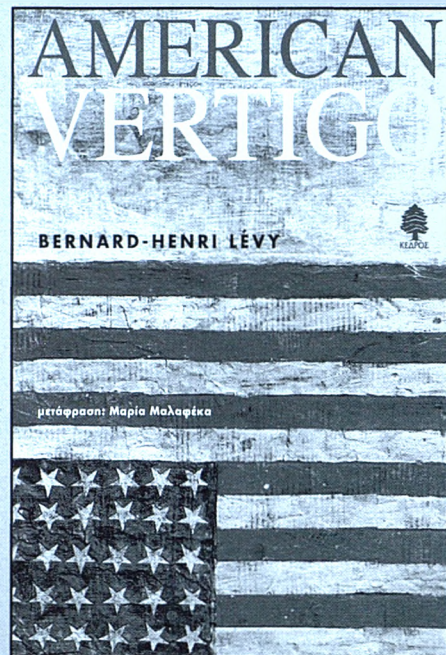
ISBN 978-960-04-3497-2 | σελ. 376 | τιμή 18,00 €

Πόσο παραπλανητική είναι η εικόνα που έχουμε για το μουσουλμανικό κόσμο μετά τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου 2001; Ο διακεκριμένος Ιρανός θρησκευτολόγος Ρεζά Ασλάν τολμά να καταδείξει το ρήγμα στη μουσουλμανική κοινότητα ανάμεσα στους εκσυγχρονιστές και στους πολέμιούς τους.

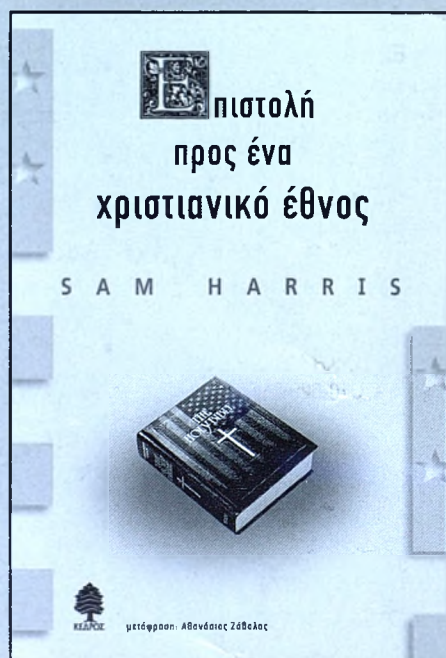
ISBN 978-960-04-3644-0 | σελ. 152

Τι θα αντικαταστήσει το παγκόσμιο σύστημα που σήμερα βρίσκεται σε κρίση; Ο κορυφαίος Αμερικανός κοινωνιολόγος Immanuel Wallerstein επισημαίνει τα οράματα και τις διαψεύσεις του φιλελευθερισμού, αλλά και του σοσιαλισμού. Αξιολογεί σοβαρά τις ιστορικές επιλογές που ανοίγονται για τον 21ο αιώνα, θέτοντας επιτακτικά το ζήτημα της κοινωνικής αλλαγής.

ISBN 978-960-04-3594-8 | σελ. 360 | τιμή 18,00 €

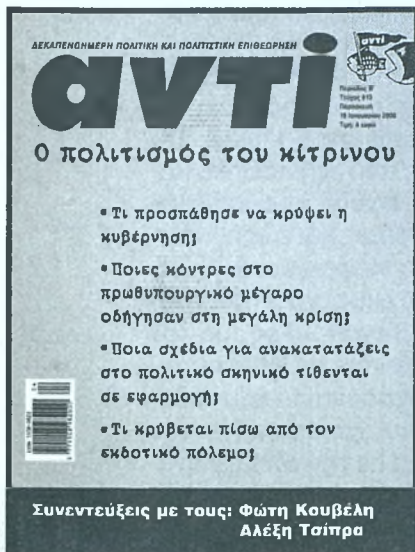
Ποια είναι η Αμερική του σήμερα; Στο πολυσυζητημένο **American Vertigo** ο δημοφιλής φιλόσοφος Μπερνάρ-Ανρί Λεβί σκιαγραφεί το αντιφατικό πορτρέτο της Αμερικής. Και διερωτάται ποιος ίλιγγος παρασύρει την ταυτότητα και το πεπρωμένο της.

ISBN 978-960-04-3593-1 | σελ. 120 | τιμή 12,00 €

Το βιβλίο-καταπέλτης ενάντια στον αμερικανικό νεοσυντηρητισμό. Ο βραβευμένος Αμερικανός συγγραφέας Σαμ Χάρις εξηγεί πώς η οπισθοδρομική χριστιανική δεξιά διαβρώνει κάθε μορφή δημόσιου διαλόγου στην Αμερική: από τη δικαιοσύνη και την εκπαίδευση μέχρι την πολιτική και την τέχνη.

Περίοδος Β' • Έτος 35ο • Τεύχος 913

Παρασκευή 18 Ιανουαρίου 2008

Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

**ΑΝΤΙ – ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**

Κωδικός εντύπου για τα ΕΛΤΑ: 1045

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 210-7232713 – 210-7232819

Fax: 210-7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: chrprou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ-ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Ελευθερία Παπουτσάκη

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Άννα Χριστάκη

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεύκης 134, Κρυονέρι, τηλ. 210-6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 100 δολ. ΗΠΑ, Ετήσια 200 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ:

Εθνική Τράπεζα Ελλάδος:

172/40050660

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,
για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α. Πουλουκτσάκη και Σία Ε.Ε.

Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310-237463

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Καταρρέει και το «σύστημα Καραμανλή»	4
• ΑΝΤΗΝΩΡ: Όταν ερίζουν δύο ομογάλακτοι συνεκδότες	6
• ANTI-ΘΕΣΕΙΣ	8
• ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ	12
• T.M.: Να μη χαθεί η δεύτερη ευκαιρία της Αριστεράς	13
• Τάσος Μπότoulας: Συνέντευξη με τον Φώτη Κουβέλη	14
• Γιάννης Ανδρουλιδάκης: Συνέντευξη με τον Αλέξη Τσίπρα	17
• Αλέξανδρος Καζαμίας: Η Αριστερά μπροστά στις νέες εξελίξεις	20
• Λ.Β.: Διαφθορά και δικομματισμός	22
• Ρεπόρτερ: Το χρονικό μιας προεξαγγελθείσας απάτης	23
• Θανάσης Γεωργαντάς: Ο «ταλαντούχος» κ. Κλαδάς	28
• 10-20-30 ΧΡΟΝΙΑ ANTI	31
• Κώστας Μαλεβός: «Ακυρώθηκαν» Ζαχόπουλος και Τατούλης	32
• Γιάννης Ανδρουλιδάκης: Εκλογικό θρίλερ και ιστορικός συμβιβασμός στην Κύπρο	34
• Τάκης Διαμαντής: Γιατί πηγαίνει ο πρωθυπουργός στην Άγκυρα;	36
• Φίλιπ Αίητζη (1935 – 2008)	37
• ΚΟΣΜΟΔΡΟΜΙΟ	38
• ΕΚΤΟΣ ΑΘΗΝΩΝ	39
• ΓΡΑΜΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΟ	41
• Αγγελική Χρονοπούλου: Η στρατηγική, η επιδότηση και να η Μπολόνια!	42
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	46
• Σοφιανός Χρυσοστομίδης: Για την Αφρώ Παντελέσκου	47
• Χ. Λ. Καραόγλου: Το περιοδικό <i>Βαλκανική Λογοτεχνία</i> (1937–1938)	48
• Δημήτρης Χαρίτος: Το ορφανοτροφείο – Τζέσε Τζαίμς – Μάικλ Κλέιτον	50
• Ειρήνη Μ. Μουντράκη: Motor Town στο Θέατρο Νέου Κόσμου	52
• Νίκος Αναστασάτος: Το θέατρο συναντά το σχολείο	53
• Δημήτρης Φιλιππίδης: Βουτιά στο κενό	54
• Χ. Γ. Π.: Όταν ένας...	58
• Χάρης Βλαβιανός: Η επικίνδυνη γοητεία του αυθεντικού	60
• ΒΙΒΛΙΟ	62

Επικοινωνήστε με το Αντί: www.anti.gr

ΚΑΤΑΡΡΕΕΙ ΚΑΙ ΤΟ «ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ»;

ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ έχει παραλύσει και ανήμπορη η κυβέρνηση παρακολουθεί τον Καραμανλή να μην μπορεί να κάνει αυτή τη φορά το θαύμα του. Ο εκδοτικός πόλεμος για τον κομιστή της κασέτας μπορεί ανά πάσα στιγμή να μετατραπεί σε γενικευμένη εκδοτική σύγκρουση, που θα συμπαρασύρει και τα μεγάλα διαπλεκόμενα συμφέροντα που κρύβονται πίσω από τα ΜΜΕ. Τηρουμένων των αναλογιών, όλα αυτά θυμίζουν 1989, τότε που το εκδοτικό κατεστημένο στράφηκε εναντίον του Ανδρέα Παπανδρέου, επειδή προσπάθησε να το διεμβολίσει με το συγκρότημα Κοσκωτά. Και τότε, όπως και τώρα, πρωταγωνιστούν οι ίδιες δυνάμεις, προς το χειρότερο, πιο παρακμιακά όμως, ώστε να ανταποκρίνονται και στον ξεπεσμό του πολιτικού εκφραστή τους. Τότε αντιμέτωποι ήταν οι κ. Λαμπράκης, Μπόμπολας και Τεγόπουλος, με τον «γλυκό χοντρούλη» Γιώργο Κοσκωτά. Που τον χρησιμοποίησε το Καστρί του Ανδρέα Παπανδρέου για να αποσταθεροποιήσει την παντοδυναμία του εκδοτικού κατεστημένου, το οποίο αντέδρασε με τη σειρά του, χρησιμοποιώντας τα σκάνδαλα της εποχής ΠΑΣΟΚ και τη σχέση του Ανδρέα με την τότε φιλέντα του και μετέπειτα σύζυγό του. Σήμερα όλα δείχνουν ότι το Μαξίμου του Κώστα Καραμανλή χρησιμοποίησε τη σημερινή life style εκδοχή του Κοσκωτά για να συγκαλύψει τις ροζ επιδόσεις ενός στενού συνεργάτη του, ο οποίος εμπλέκεται, επίσης, σε σωρεία καταγγελλόμενων ατασθαλιών.

ΦΤΑΣΑΜΕ ΛΟΙΠΟΝ, εν έτει 2008, στην πλήρη παρακμή αυτού του πολιτικοεκδοτικού συστήματος που κρατάει χρόνια τώρα αλυσοδεμένη τη χώρα στη σήψη και τη διαφθορά. Περάσαμε από τον Ανδρέα Παπανδρέου στον Κώστα Μητσοτάκη κι από εκεί στον Κώστα Σημίτη και τον Κώστα Καραμανλή, χωρίς να μειωθεί στο ελάχιστο η κυριαρχία αυτής της παρακμιακής διαπλοκής. Μόνο ο πανδαμάτωρ χρόνος επενέβη τελικά. Ο Τεγόπουλος πέθανε, ο Λαμπράκης δεν αισθάνεται και τόσο καλά και ο Μπόμπολας έχει αποχωρήσει από το προσκήνιο. Έμεινε, έτσι, στο πόδι τους ο Σταύρος Ψυχάρης να χρησιμοποιεί τον Θέμο Αναστασιάδη ως αντίπαλο δέος για την επιβεβαίωση της κυριαρχίας της παλαιάς διαπλοκής. Είναι σαν να λέμε πως οι Ηνωμένες Πολιτείες χρησιμοποιούσαν στο παρελθόν ως φόβητρο για την αύξηση των εξοπλισμών όχι την ΕΣΣΔ, αλλά την Κολομβία ή το Κογκό. Μιλάμε για πλήρη ηθικό ξεπεσμό της πολιτικής ηγεσίας, που χρησιμοποιεί έναν Μάκη ως το μοναδικό της ηθικό έρεισμα για να ξεφύγει από την περιδίνηση στην οποία έχει πέσει.

Η «ΔΙΑΠΛΟΚΗ» της θετίας Σημίτη ήταν για τις οικονομικές δυνάμεις που εξουσιάζουν αυτό τον τόπο κάτι σαν το σκάνδαλο Κοσκωτά. Υπονόμευε τα συμφέροντά τους, περιόριζε την ανάπτυξή τους και κυρίως προκαλούσε πολιτικές ανωμαλίες και αστάθεια. Γι' αυτό και υποστήριξαν μια ανανέωση της πολιτικής ηγεσίας στα δύο μεγάλα πολιτικά μπλοκ της κεντροαριστεράς και της κεντροδεξιάς με τον Κώστα Καραμανλή και τον Γιώργο Παπανδρέου. Αλλά αυτό το «δίδυμο» δεν εγγυάται πλέον τα συμφέροντα ούτε τα δικά τους ούτε του τόπου. Αυτό βέβαια το ήξεραν από καιρό. Εκείνο που δεν περίμενε, φαίνεται, κανείς τους ήταν μια τόσο γρήγορη κατάρρευση. Την πλήρη πλέον αδυναμία του κ. Καραμανλή να κυβερνήσει και του κ. Παπανδρέου να ασκήσει αντιπολίτευση, παρά το γεγονός ότι μόλις βγήκαν και οι δύο αναβαπτισμένοι από εκλογικές διαδικασίες.

ΓΙΑ ΤΟΝ Κ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ τα γνωρίζαμε. Αυτό που βλέπουμε τώρα είναι η κατάρρευση και του συστήματος Καραμανλή. Πού να βγάλει πια λαγούς από τα καπέλα του; Τα επικοινωνιακά τεχνάσματα τελείωσαν και οι ίδιοι εφθάρησαν

από την πολλή χρήση. Ο κόσμος τούς κατάλαβε και δεν ξεγελιέται άλλο. Υπάρχουν, επίσης, και οι βρόμικες συναλλαγές με τα Μέσα. Όλα αυτά τα παιχνίδια Πέμπτης Φάλαγγας που επιστρατεύτηκαν στη θέση της ανύπαρκτης πολιτικής τώρα γυρίζουν σαν αυτεπίστροφα βλήματα στα κεφάλια όσων τα εμπνεύστηκαν. Ούτως ή άλλως, ο πρωθυπουργός βρίσκεται ένα μόνο βήμα πριν από την προσωπική και πολιτική απαξίωσή του. Και ίσως η μόνη λύση να βρίσκεται σε μια διπλή αναδόμηση. Και του περιβάλλοντός του (μέχρι να ξεκαθαρίσουν τα πράγματα) και της κυβέρνησής του. Εκτός κι αν είναι πλέον πολύ αργά.

ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ, μετά το πρώτο ξάφνιασμα άρχιζαν πάλι όλα να κουρνιάζουν. Το σύστημα εξισορρόπησε, οι τριβές λείαναν τις γωνίες όταν ένας Γ. Κοσκωτάς φυλακίστηκε για ένα διάστημα, και το παιχνίδι άρχισε πάλι από την αρχή. Και φτάσαμε άλλη μια φορά στην αρχή του παραμυθιού. Αλλά αυτή τη φορά δεν πρέπει να αποκοιμηθούμε με το χασμουρητό της τηλεόρασης. Τώρα ξέρουμε πως κάποιοι ήδη ετοιμάζουν ένα νέο κουκούλωμα.

αντι

Όταν ερίζουν δύο ομογάλακτοι συνεκδότες: Είναι πολλά ή λίγα 5.000.000 ευρώ; Ιδού η απορία!

ΤΕΛΙΚΑ, η υπόθεση Ζαχόπουλου απέκτησε νέο (συμπληρωτικό...) περιεχόμενο, μετά την αποκάλυψη ότι οι δύο, ομογάλακτοι, ως προχθές, αδελφοί, συνεκδότες της εφημερίδας *Πρώτο Θέμα*, οι κ. Μάκης Τριανταφυλλόπουλος και Θέμος Αναστασιάδης, βρίσκονται στα μαχαίρια! Αφορμή; Η δήλωση του πρώτου συνεταίρου, του Μ. Τριανταφυλλόπουλου, ότι στον λογαριασμό του δεύτερου, του Θ. Αναστασιάδη, «λιμνάζουν», από τον περασμένο Ιούλιο, πέντε εκατομμύρια ευρώ (περίπου 1.700.000.000 δραχμές) προϊόν, κατά την εκτίμηση Μ. Τρ. συναλλαγής! Όσο για τα άλλα θέματα – τις νέες διαπραγματεύσεις για το θέμα της ονομασίας της ΠΓΔΜ ή την επί θύραις επίσκεψη του πρωθυπουργού Κ. Καραμανλή στην Άγκυρα ή την εκτίμηση του προέδρου της Δημοκρατίας Κάρου Παπούλια ότι «η διαφθορά συνιστά απειλή για τη Δημοκρατία» – αυτά και άλλα συνιστούν επί μέρους θέματα, τα οποία παίρνουν σειρά μετά τις νέες δη-

λώσεις της κ. Εύης Τσέκου ή τις καταθέσεις των Ι. Ανδριανού, διευθυντή του Γραφείου Τύπου του πρωθυπουργού, και Ι. Αγγέλου, διευθυντή του Πολιτικού Γραφείου του πρωθυπουργού...

ΚΑΙ ΤΙ ΕΙΝΑΙ, ΠΑΡΑΚΑΛΩ, ΠΕΝΤΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΕΥΡΩ;

ΤΕΛΙΚΑ, η φορά των πραγμάτων μάς καλεί να «πάρουμε θέση». Ακριβέστερα να γίνουμε οπαδοί του Μ. Τριανταφυλλόπουλου, είτε του Θ. Αναστασιάδη... Σεις (και ο Αντήνωρ) με ποιον είσθε; Και ο μεν Τριανταφυλλόπουλος υποστηρίζει ότι, «προ ημερών», δέχθηκε την επίσκεψη «νεαρού βουλευτή της Νέας Δημοκρατίας», σε ρόλο διαμεσολαβητή του ειδικού γραμματέα της Υπηρεσίας Ειδικών Ελέγχων (ΥΠΕΕ) Σ. Κλαδά, ο οποίος του πρότεινε να ρίξει τους τόνους στην υπόθεση Ζαχόπουλου, με αντάλλαγμα τον «φιλικό διακανονισμό των οικονομικών εκκρεμοτήτων που έχει ο Θ. Αναστασιάδης». Το ερώτημα, βέβαια, είναι γιατί ο

«νεαρός βουλευτής» δεν αποτάθηκε στον ίδιο τον Θ. Αναστασιάδη, ο οποίος δεν φαίνεται να ενοχλείται, ιδιαίτερα, από την ύπαρξη ενός ποσού πέντε εκατομμυρίων ευρώ στον λογαριασμό του!

ΚΑΠΟΙΟΙ, βέβαια, υποστηρίζουν ότι «πέντε εκατομμύρια ευρώ είναι ένα μεγάλο ποσό», δύσκολο να το δικαιολογήσεις ή και να το διαθέσεις, αν υποθεθεί ότι κάποιος μεγιστάν της Ασίας αποφασίσει να σου το δωρίσει... Αλλά όσοι παρακολούθησαν την «κατάθεση» Αναστασιάδη (στον ΑΝΤ-1) πρέπει να επείσθησαν ότι, για τον συνεκδότη αρ. 2 του *Πρώτου Θέματος*, όλα βγαίνουν καλώς: Και τι είναι πέντε εκατομμύρια;... «Το ποσό αυτό είναι περίπου 2,5 φορές μικρότερο απ' όσα έχουν δηλωθεί τα τελευταία χρόνια, στο "πόθεν έσχες" μου, στον Άρειο Πάγο, και στις φορολογικές δηλώσεις μου». Άλλωστε, όταν είσαι καλός δημοσιογράφος, έπεται ότι «αμοίβεσαι καλά» – κάποιος θα έλεγε αν ηγεμονικά...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Ένας συλλογικός τόμος που αναδεικνύει τη μοναδική προσωπικότητα του Αλέξανδρου Παπαναστασίου. Ο πολιτικός που σφράγισε με την προοδευτική παρουσία και δράση του την εποχή της διαμόρφωσης του νέου ελληνικού κράτους.

Εκδόσεις Πολύτυπο Κεντρική διάθεση: τηλ.: 210-72.32.819

ΑΛΛΑΙ ΟΙ ΒΟΥΛΑΙ ΤΩΝ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΑΙ ΑΙ ΒΟΥΛΑΙ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ...

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ, κι ενώ μαίνεται η αντιπαράθεση Μ. Τριανταφυλλόπουλου – Θ. Αναστασιάδη, η προφυλακισμένη κ. Εύη Τσέκου, αισθάνθηκε την ανάγκη να κατονομάσει τον Θ. Αναστασιάδη, ως το μόνο πρόσωπο που συνάντησε κατά την επίσκεψή της στην εφημερίδα *Πρώτο Θέμα*, (Όπως είναι γνωστό, η «τριανταπεντάχρονη» είχε επισκεφθεί και τον τηλεοπτικό σταθμό «ΜΕΓΑ», χωρίς, όμως, να αφήσει οποιαδήποτε «συναφή υλικά»). Από την άλλη, στελέχη του «ΜΕΓΑ» επαναλάμβαναν, με την ευκαιρία, ότι η υπόθεση Ζαχόπουλου δεν έχει συνάφεια με τον λεγόμενο «πόλεμο εκδοτικών συμφερόντων» και ότι η ουσία της όλης υπόθεσης βρίσκεται στο ερώτημα: *Συναλλαγή ή εκβιασμός*; Ερωτήματα, όμως, θέτουν και οι εργαζόμενοι στο *Πρώτο Θέμα* (δημοσιογράφοι, τεχνικοί κ.ά.), οι οποίοι αγωνιούν για το μέλλον της εφημερίδας αυτής, μετά την «κόντρα» Τριανταφυλλόπουλου – Αναστασιάδη και όσα άλλα «συναφή» ήρθαν στο φως.

Όπως είναι γνωστό, από όλα τα κυριακάτικα φύλλα, το *Πρώτο Θέμα* κατείχε, σταθερά την πρώτη θέση, με κυκλοφορία (την εβδομάδα 31.12.07 – 5.1.2008) 247.830 φύλλα, έναντι 193.470 της *Κυριακάτικης Ελευθεροτυπίας* και 167.500 του *Βήματος της Κυριακής*. Κατά καιρούς, βέβαια, ορισμένοι διανοούμενοι έλεγαν: «*Τοιούτος Τύπος έπρεπε να ημίν*» (κατά το γνωστό «*Τοιούτος γαρ ημίν έπρεπε να αρχιερεύς*...»), αλλά, ως συνήθως, «*άλλαι αι βουλαί των ανθρώπων* (των πνευματικών ανθρώπων, στην προκειμένη περίπτωση) και *άλλαι αι βουλαί των πραγμάτων*».

Ο ΔΙΚΟΜΜΑΤΙΣΜΟΣ (ΜΕΧΡΙ ΣΤΙΓΜΗΣ) ΚΑΛΑ ΚΡΑΤΕΙ. ΑΛΛΑ ΥΟΥ NEVER KNOW!

ΟΛΑ ΤΑ παραπάνω δεν διαδραματίζονται, βέβαια, εν κενώ. Και δεν είναι τυχαία, ασφαλώς, η αξίωση της Αριστεράς: Ο πολιτικός έλεγχος στην περίπτωση Ζαχόπουλου, να φθάσει ως το τέλος! «Σε περίοδο ρευστότητας –τόνισε χαρακτηριστικά ο Φώτης Κουβέλης, υποψήφιος πρόεδρος του ΣΥΝ– υπάρχουν οικονομικά κέντρα που επενδύουν πολιτικά, προκειμένου –με τη μεσολάβηση κάποιων ΜΜΕ– να χειραγωγούν, ακόμα περισσότερο, την πολιτική. Συνεπώς, ο πολιτικός έλεγχος γύρω από τη διαχείριση των υποθέσεων του Υπουργείου Πολιτισμού, πρέπει να φθάσει ως το τέλος, καθώς αντίθετη εκδοχή ισοδυναμεί με κατάργηση της αρμοδιότητας της Βουλής».

ΟΛΑ ΤΑ παραπάνω καταγράφονται ενώ σοβαρές ανακατατάξεις, στον σχετισμό πολιτικών δυνάμεων, σημειώνουν οι διάφορες συγκρίσεις μεταξύ του εκλογικού αποτελέσματος και των στοιχείων των δημοσκοπήσεων: Έτσι, στην πρόβλεψη ψήφου, η Νέα Δημοκρατία σημειώνει κάμψη –3,2 (από 41,83 στο 38,6), το ΠΑΣΟΚ –1,9 (από 38,1 στο 36,2), το ΚΚΕ άνοδο +1,2 (από 8,15 στο 9,3), ο ΣΥΡΙΖΑ άνοδο +2,6 (από 5,05 στο 7,7), ΛΑΟΣ άνοδο +0,7 (από 3,8 στο 4,5). Άλλα +0,6 (από

ΔΕΝ ΤΡΑΒΑΤΕ
ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ ΕΤΣΙ.
ΤΟ ΔΝΡ ΜΕ ΕΣΑΣ
ΝΑ ΛΕΤΕ "ΚΑΛΗ ΧΡΟΝΙΑ"
ΣΤΟΝ ΜΠΕΝΝΥ
ΔΕΝ ΔΙΝΕΙ ΕΛΠΙΔΑ
ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ.

του Χρ. Παπανίκου

3,07 στο 3,7) και αδιευκρίνιστη ψήφος 7,5.

ΟΙ ΑΡΙΘΜΟΙ αυτοί δεν εμπόδισαν, παρά ταύτα, την υπουργό Εξωτερικών Ντόρα Μπακογιάννη να δηλώνει ότι μια ζωή ακούει ότι ο δικομματισμός πέφτει, πέφτει (ανεβαίνουν οι «μικροί» κ.λπ.), πλην όμως ο δικομματισμός καλά κρατεί. Μπορεί να είναι κι έτσι. Πάντως, ποτέ δεν ξέρεις (you never know...) τι μπορεί να σου συμβεί στις προσεχείς εκλογές. Άντε, και πάλι, Καλή Χρονιά!

ΑΝΤΗΝΩΡ

Γραφτείτε συνδρομητές στο Αντί

Το Αντί κυκλοφορεί από τη Μεταπολίτευση, συνεχίζοντας μιαν ιστορία που άρχισε μέσα στη δικτατορία. Στα τεύχη του καταγράφεται η πολιτική και πολιτιστική ζωή της χώρας.

Γραφτείτε συνδρομητές στο Αντί

για να εξασφαλίσετε τη συνεχή και αντικειμενική ενημέρωσή σας.

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Ο δικομματισμός καταρρέει.
- Το έδειξαν τρεις νέες έρευνες κοινής γνώμης το προηγούμενο διάστημα.
- Τις τεράστιες απώλειες της ΝΔ, εξαιτίας του βίου και της πολιτείας της, όχι μόνο δεν καρπώνεται το PASOK, αλλά κι αυτό εμφανίζει αντίστοιχη φθορά.
- Κι είναι λογικό, αφού όλα όσα γίνονται και επιχειρεί να κριτικάρει, τα έχει πράξει και μάλιστα σε μεγαλύτερες δόσεις.
- Κι ας λέει ο Georges ότι δεν αφορούν, το μαγαζί του, οι αμαρτίες του παρελθόντος.
- Ο πατριάρχης ή ο πάπας του έδωσαν συγχωροχάρτι;
- Οι πολίτες πάντως όχι.
- Πολλοί πράσινοι ψηφοφόροι άνοιξαν πανιά για τον ΣΥΡΙΖΑ, το ΚΚΕ και δυστυχώς το ΛΑΟΣ.
- Το αβγό του φιδιού επωάζεται επικίνδυνα.
- Εκκολαπτική μηχανή οι καναλάρχεις.
- Για το PASOK ρε γαμώ το, αναφωνούν οι διαπλεκόμενοι και δουλικοί, ως προς την εργοδοσία τους, διευθυντές ειδήσεων και αρχισυντάκτες των τηλε-δελτίων.
- Όσο για τις πολιτικές επιπτώσεις;
- Παιχνίδι να γίνεται, λένε, σε «αφελείς» δημοσιογράφους που τολμούν να θέσουν το ερώτημα «γιατί ο μόνιμος αποκλεισμός του ΚΚΕ και εν μέρει του ΣΥΡΙΖΑ και η προκλητική προβολή του ΛΑΟΣ;»
- Η Μητροπολιεία παράγκα των ΜΜΕ.

Ο ΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΓΑΡΟ

Εν μέσω του ορυμαγδού ξεφυτρώνει και πάλι το Μέγαρο, ο κύριος Λαμπράκης, ο καθηγητής Σταύρος Ψυχάρης κ.λπ. Στο προηγούμενο τεύχος ρωτούσαμε, αφελώς, πώς και συγκινήθηκε η ελληνική δικαιοσύνη για το αναφυκτήριο του κ. Μαγγίνα αλλά ξέχασε μερικές δεκάδες από παρανομίες που διέπραξε ο κύριος Λαμπράκης. Ρωτούσαμε τον κ.

υπουργό, αλλά απάντηση δεν πήραμε. Τώρα, βγήκανε πάλι οι επιδοτήσεις του ΥΠΠΟ στο Μέγαρο αλλά, επειδή η υπόθεση όζει, ο κύριος Λαμπράκης βγήκε με ανακοίνωση και δήλωσε ότι το Μέγαρο ανήκει στο ελληνικό δημόσιο και γι' αυτό το χρηματοδοτεί. Ας μη σφυρίζει αδιάφορα ο κύριος Λαμπράκης. Όλοι έχουν την εμπειρία τίνος είναι το Μέγαρο, ποιος το διοικεί, ποιος χτί-

ζει αυθαίρετα. Και φυσικά όλες οι κυβερνήσεις, όπως τις αράδιασε ο κύριος Λαμπράκης, δηλαδή εκείνες του Α. Παπανδρέου, Κ. Μητσotάκη και Κ. Σημίτη, πιστά υπηρέτησαν τις βουλήσεις του Συγκροτηματάρχη, αλλά ο χρόνος εξέπνευσε. Εμείς τα γράφουμε χρόνια τώρα. Αλλά το σπιρί έσπασε. Θα επανέλθουμε εκτενώς.

X.N.

Η ΠΟΛΥΠΑΘΗ ΕΣΗΕΑ

Δυσ βασικά ζητήματα που συζητούσαν οι παλιοί δημοσιογράφοι, εδώ και πάνω από 20 χρόνια, ήταν: να ανοίξουν οι πόρτες της ΕΣΗΕΑ για όλους τους δημοσιογράφους, ιδιαίτερα τους νέους, ανεξάρτητα από τα μέσα στα οποία εργάζονταν, με την απλοποίηση των διαδικασιών εγγραφής τους –με τις πολλές νέες εφημερίδες και κυρίως με τα ιδιωτικά ραδιοτηλεοπτικά κανάλια, η δημοσιογραφία είχε πάψει πλέον να αποτελεί «κλειστό» επάγγελμα– και να απαλλαγεί το μητρώο των μελών της Ένωσης από τους αλεξипτωτιστές, τους αεριτζήδες, που δήλωναν δημοσιογράφοι κυρίως για να απολαμβάνουν τις ατέλειες και τα άλλα οφέλη του επαγγέλματος, αλλά και τους παλιούς δημοσιογράφους που μετεξελίχθηκαν σε αφεντικά.

Σημαντικό, μάλιστα, είναι ότι στα αιτήματα εκείνα συνηγορούσε μαχητικά –προς τιμήν του– και ο σημερινός πρόεδρος της Ένωσης Συντακτών Πάνος Σόμπολος.

Το θέμα όμως είναι ότι μέχρι τώρα τίποτε δεν έχει γίνει, ιδιαίτερα για το πρώτο αίτημα, το οποίο εξακολουθεί να αφήνει ξεκρέμαστους αρκετούς δημοσιογράφους, όπως ξεκρέμαστους αφήνει πολλούς περισσότερους το καθεστώς της ντροπής που συνίσταται στην πληρωμή με αποδείξεις, γεγονός που κρατά πολλούς επαγγελματίες δημοσιογράφους σε κατάσταση πεινχρών αμοιβών και πλήρους ανασφάλειας.

Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται, άλλωστε, και το θέμα του, άτυπου μεν αλλά κεκτημένου, δικαι-

ΒΡΕΘΗΚΕ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΞΗΓΗΣΗ
ΣΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΜΕ!

ώματος των δημοσιογράφων να προφυλάσσουν τις πηγές τους για πληροφορίες που αφορούν την καθημερινή άσκηση του επαγγέλματός τους, ένα δικαίωμα που τις τελευταίες ημέρες υπέστη μια βάναυση κακοποίηση με υπόγειες και πάντως όχι καθαρές μεθοδεύσεις, και μάλιστα από ανθρώπους του στενού πολιτικού περιβάλλοντος του πρωθυπουργού. Ένα θέμα, αποτέλεσμα της πλημμελούς λειτουργίας των οργάνων της Ένωσης στην αντιμετώπιση τέτοιων ζητημάτων, τα οποία δεν αντιμετωπίζονται με πυροσβεστικό χαρακτήρα ανακοινώσεις, αλλά με τη θαρραλέα πρόληψη του προβλήματος, δηλαδή με τη λήψη, έστω και αργά, μιας άμεσης απόφασης, με την οποία το συνδικαλιστικό όργανο των δημοσιογράφων, ανατρέποντας μια από τις πολλές αρνητικές «πρωτιές» της χώρας μας, θα προχωρήσει στην αναθεώρηση του καταστατικού της Ένωσης και θα συγκροτηθεί, αν χρειαστεί, με όλα εκείνα τα μέλη που επιμένουν να διατηρούν θέσεις εκπροσώπων Τύπου και ταυτόχρονα να διατηρούν τη δημοσιογραφική τους ιδιότητα με όλα τα δικαιώματα που την περιβάλλουν.

T.K.A.

ΑΙΣΧΡΟΚΕΡΔΕΙΑ;

Φίλοι αναγνώστες από την Κύπρο μας παραπονιούνται για την υπερβολικά ακριβή τιμή στην οποία χρεώνει το πρακτορείο τη λιανική πώληση του περιοδικού. Σε περίπτερο της Λευκωσίας το Αντί πουλιέται 9,95 ευρώ! Η τιμή αυτή δεν δικαιολογείται με κανένα σκεπτικό εκτός εκείνου της αισχροκέρδειας.

Πάντως αυτό που ξέρουμε όλοι είναι ότι ο ελλαδικός τύπος χρεώνεται με υπερβολικές τιμές λιανικής πώλησης στην Κύπρο. Μήπως τώρα που είμαστε «αδελφοί Ευρωπαίοι» είναι η στιγμή να ασχοληθεί το κυπριακό Υπουργείο Εμπορείου και να ελέγξει όσους επιβάλλουν αυτές τις υψηλές τιμολογήσεις;

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Ο Georges βέβαια κατήγγειλε τον «πανεπιστημιακό» Ψυχάρη και *Το Βήμα* ως υπονομευτές.
- Αλλά ποιος διαβάζει *Βήμα* σήμερα συναγωνιστή;
- Ούτε 10.000 συνταξιούχοι.
- Και τις Κυριακές η μεγάλη κυκλοφορία σχετίζεται με τα DVD και τις άλλες προσφορές.
- Και μια περί DVD ο λόγος, ο εξευτελισμός των μέσων με την υπόθεση Ζαχόπουλου που θα φτάσει;
- Η δημοσιογραφία έχει καταντήσει μια απέραντη χωματερή.

- Και η ΕΣΗΕΑ;
- Εντάξει σύντροφοι.
- Τι να πρωτοκάνουν τα μεγαλοπαληκάρια και οι μεγαλοκοπέλες της γαλαζοπράσινης συμμαχίας;
- Μην είμαστε και πλεονέκτες!
- Ο Σημιτοπαπαγάλος του Συγκροτήματος κάθε Σάββατο, αφού μνημονεύσει 4-5 φορές τον τ. καταλληλότερο, χύνει μαύρο δάκρυ για την πτώση του PASOK.

- Μετά χτυπά μια σόδα με παγάκια, μαζί με ομόσταυλούς του, για να χωνέψει την απώλεια των ημερών των παχειών αγγελάδων.
- Βρε βάσανα που 'χει η ριμάδα η ζωή.
- Έρχεται κι η Ντόρα και δηλώνει στην ψύχρα ότι οι πολιτικοί δεν λένε την αλήθεια.
- Τι πιο αληθινό;
- Μήπως τη λένε οι «δημοσιογράφοι» που της την έπεσαν;
- Μη τρελαθούμε...

ΑΠΟ ΤΟ ΚΑΚΟ ΣΤΟ ΧΕΙΡΟΤΕΡΟ

Αν είναι η ΕΣΗΕΑ να τα κάνει χειρότερα κάθε φορά που προσπαθεί να χρυσώσει το χάπι για κάποια προηγούμενη γκάφα της, καλύτερα να μην βγάζει καθόλου ανακοινώσεις, ώστε να ησυχάσουμε όλοι μας. Στην προσπάθειά της να διασκεδάσει η Ένωση τις κάκιστες εντυπώσεις που δημιουργήθηκαν από τις προσωπικές δηλώσεις του Σόμπολου, που ούτε λίγο ούτε πολύ αναγνώριζε δημοσιογραφικό απόρρητο στον Ανδριανό, έβγαλε ανακοίνωση με την οποία (με τις 6 ψήφους ΝΔ-ΠΑΣΟΚ έναντι των 5 της Αριστεράς) τον «αποδέσμευε» από το απόρρητο και τον καλούσε να πράξει κατά συνείδηση.

Ό,τι χειρότερο δηλαδή. Διότι αν ο Ανδριανός παραμένει «δημοσιογράφος» (όπως υπονοεί η

ανακοίνωση) αλλά «αποδεσμεύεται» από το απόρρητο με συνεδρίαση του ΔΣ της ΕΣΗΕΑ λόγω ανωτέρας βίας, τότε τι θα εμποδίσει αύριο μεθαύριο τον οποιονδήποτε, κανονικό αυτή τη φορά, δημοσιογράφο να αποδεσμευτεί εξίσου και να αρχίσει να αποκαλύπτει τις πηγές του στις αρχές, μόλις αισθανθεί την πρώτη πίεση; Εφόσον η ΕΣΗΕΑ όχι μόνο δεν διασαφηνίζει ότι ο Ανδριανός ΔΕΝ είναι πλέον δημοσιογράφος, αλλά ανακαλύπτει και το απόρρητο a-la-carte, όλα επιτρέπονται.

Ας προσέχαμε οι δημοσιογράφοι όταν δίνανε και δεύτερη θητεία στο δίδυμο Σόβολου-Τσαλαπάτη. Μετά να μην ζητάμε και τα ρέστα όμως, για τη γνώμη που έχει η κοινωνία για τη συντεχνία μας,

Γιαν. Ανδρ.

ΠΕΡΙ ΚΟΥΡΑΜΠΙΕΔΩΝ, ΠΡΟΣΧΩΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΔΙΣΤΑΚΤΩΝ ΜΜΕ

***

Εγώ ειμ' εγώ,
Ευζωνάκι γοργό,
Που ζω στον κόσμο τιμημένα,
Ποιος Κουραμπιές,
Ποιος Ντιστενγκές,
Μπορεί να βγει
Μπροστά σε μένα!

Έλεος κ. Παπαρήγα μας! Γιατί τα βάζετε με τους κουραμπιέδες; Είναι ένα χορταστικό, λαϊκό γλυκό, που ναι μεν λιώνει στο στόμα, αλλά περιέχει και σκληρά αμύγδαλα! Τι θέλετε δηλαδή; Ένα αριστερό κομμα «νουγκά» που να σπάει τα δόντια των οπαδών του;

***

Στα στρατόπεδα των μονομάχων του ενιαίου ΠΑΣΟΚ, το ρεύμα Βενιζέλου υστερούσε απέναντι σ' εκείνο του Παπανδρέου όσον αφορά το κεντροαριστερό του στίγμα: δεν διέθετε παρά έναν αναμορφωμένο αριστερό, τον κ. Μπίστη, ενώ η άλλη πλευρά, διέθετε δύο: την κ. Δαμανάκη και τον κ. Ανδρουλάκη. Τώρα που

ο κ. Κοψίδης την έκοψε προς την Βενιζελική κεντροαριστερά, πάτισαν!

***

Αν θυμάμαι καλά, ο κ. Καραμανλής, όταν ανέλαβε το 2004 την εξουσία, έθεσε ως στόχο την μείωση της ισχύος των ΜΜΕ και έφερε νομοσχέδιο στη Βουλή περί ποσοστών συμμετοχής, βαθμού συγγενείας, και άλλα. Αυτό, το πολέμησε με κάθε μέσο το ΠΑΣΟΚ του κ. Παπανδρέου και τελικά, όχι μόνο δεν πέρασε, αλλά μας μάλωσε από πάνω και κάποιοι Επίτροποι της ΕΕ. Τώρα, ο κ. Παπανδρέου, μιμούμενος τον κ. Καραμανλή, επανέρχεται λάβρος επί του ιδίου θέματος! Δεν καταθέτει ωστόσο καμιά πρόταση, κανένα σχέδιο νόμου στη Βουλή για να ξέρουμε πώς μπορεί να επιτευχθεί αυτός ο έλεγχος. Περιμένουμε. Γιατί, τα πολλά λόγια είναι φτώχεια και ο ελληνικός λαός δεν τρώει πλέον κουτόχορτο, ούτε αέρα κοπανιστό. Το μεν κουτόχορτο ακρίβυνε πολύ, ο δε αέρας μπούκωσε στη μόλυνση.

Τζίνα Πολίτη

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Ο Georges από την άλλη κήρυξε «ανένδοτο» με τους δικαστικούς,
- Από κοντά ο εργατολόγος Chris Πολυζωγόπουλος, σε ρόλο Βελουχιώτη, και η FoFi Γεννηματά, ως Λούξεμπουργκ της νέας χιλιετίας.
- Αλήθεια..., Ρόζα, πώς καταφέρνεις να πληρώνεσαι από την Εθνική Τράπεζα χωρίς να εργάζεσαι;
- Παρακαλώ στείλε μου με φαξ την πατέντα για να την εφαρμόσω στο περιοδικό.
- Προς αδελφούς «δημοσιογράφους».
- Αντί να ασχολείστε με τα ροζ DVD, γιατί δεν ψάχνετε την υπόθεση με τις μίζες που έδωσε η Siemens για να πάρει δουλειές από τον ΟΤΕ;
- Μήπως, γιατί η περίοδος αναφέρεται κυρίως στην οχταετία του τ. καταλληλότερου;
- Αμάν πια αυτές οι υποχρεώσεις σας με το καθεστώς αυτό.
- Πότε θα ξεπληρώσετε;

ΠΡΟΔΟΤΕΣ ΤΗΣ «ΟΠΟΙΑΣΔΗΠΟΤΕ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ»

του ΚΑΚ (Κακαρόνης)

Κανείς ίσως στο χώρο της Αριστεράς και του αντιεξουσιαστικού κινήματος δεν νιώθει συγκλονισμένος από την ασθένεια του Χριστόδουλου. Έτσι κι αλλιώς, ο αρχιεπίσκοπος Αθηνών δεν είχε πολλές συμπάθειες στους χώρους πέραν της «Δεξιάς του Κυρίου», κι αυτό ήρθε ως φυσική συνέπεια των θέσεων που κατά καιρούς εξέφραζε.

Από αυτό όμως μέχρι του σημείου να κυκλοφορούν αφίσες με το σύνθημα «Σ' ευ-

χαριστούμε cancer που έλιωσες τον πάτερ» από μια ομάδα που υπογράφει ως «Προδότες της Εθνικής Συνείδησης», η απόσταση είναι πάρα πολύ μεγάλη.

Ας εξηγήσει κάποιος λοιπόν σε αυτά τα ανεργάτα καλόπαιδα που την εξέδωσαν ότι η αντιπάθεια προς τη θρησκεία και τον κλήρο είχε πάντοτε ως πρώτο επιχείρημά της την αδιαπραγμάτευτη αγάπη για τη ζωή, τη μόνη ζωή που οι άθεοι θεωρούμε

ότι υπάρχει και την κοινή ανθρωπινή αλληλεγγύη

απέναντι στο θάνατο και την εξουσία του.

Και είναι ως προς αυτό που περιφρονούμε το χριστιανισμό, που είναι έτοιμος να θυσιάσει αυτή τη μόνη ζωή για κάποια «επόμενη», που υπάρχει μόνο στη φαντασία του.

Μάλλον δεν τα σκέφτηκαν όλα αυτά όσοι εξέδωσαν αυτό το θανατολάγνο εξαμβλωμα, και εξακολουθούν πιθανότατα να θεωρούν τον εαυτό τους «αντιεξουσιαστές». Ας είναι. Τον καθένα τον χαρακτηρίζουν οι πράξεις του. Και τους μικρούς οι μικρότητές τους.

Γιαν. Ανδρ.

ΑΝΤΕ ΤΕΡΑ ΝΑ ΤΟ ΠΑΙΞΕΙ ΜΑΓΓΙΝΑΣ!

ΑΡΡΩΣΤΙΕΣ ΕΠΟΧΗΣ

ΚΑΡΟΛΟΣ ΠΑΠΟΥΛΙΑΣ

Η διαφθορά είναι απειλή για τη Δημοκρατία

Η διαφθορά είναι «αρρώστια της εποχής μας» και η «μεγαλύτερη απειλή για τη Δημοκρατία, καθώς διαλύει τη σχέση εμπιστοσύνης που πρέπει να έχει ο πολίτης» δήλωσε χθες ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Κάρολος Παπούλιας. Κάλεσε δε τους πολίτες να συστρατευθούν στον πόλεμο εναντίον της διαφθοράς, τον οποίο χαρακτήρισε «δημοκρατικό καθήκον». (Σελ. 5)

Πολύ σωστά επεσήμανε την αρρώστια της εποχής μας, τη διαφθορά, ο σεβαστός πρώτος πολίτης της χώρας. Παλιά δεν συνέβαιναν αυτά. Παλιά, όταν ο πρωθυπουργός (Ανδρέας Παπανδρέου) ήθελε να αγοράσει ένα «κωλόσπιτο» —ο όρος είναι του Ευ. Γιαννόπουλου— για τη γυναίκα του —η οποία προσφάτως το έδωσε αντιπαροχή, απλώς ζητούσε δανεικά από μερικούς φίλους του (όπως ο κ. Κ. Παπούλιας, ο Αντώνης Λιβάνης, ο Χάλαγκ κ.ά, που τσόνταραν από 30 εκατ. δραχμές έκαστος) και έτσι βολεύονταν τα πράγματα. Αλλά σήμερα; Σήμερα διαφθορά και κόλαση...

Χ.Γ.Π.

ΕΦΥΓΕ Ο ΜΠΑΡΜΠΑ-ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΑΜΤΑΚΟΣ

Πλήρης ημερών και αγώνων έφυγε από τη ζωή σε ηλικία 100 ετών στις 4 του Γενάρη ο Γιάννης Ταμτάκος, από τους πρωταγωνιστές της μεγάλης απεργίας της Θεσσαλονίκης το Μάιο του 1936 και πρωτομάστορας του αναρχικού κινήματος στην Ελλάδα. Τσαγκαράς το επάγγελμα και Μικρασιάτης την καταγωγή, ο μπάρμπα-Γιάννης, όπως τον αποκαλούσαν χαϊδευτικά οι νεαροί σύντροφοί του που τον περιτριγύριζαν μέχρι το τέλος της ζωής του, οργανώθηκε στο ΚΚΕ από τα πρώτα χρόνια της ίδρυσής του κατά τη δεκαετία του '20. Γρήγορα όμως διαφώνησε με τη γραμμή του και τη σταλινική πορεία του και αποχώρησε. Η μεγάλη γενική απεργία του 1936 τον βρίσκει οργανωμένο στους αρχαιομαξιστές. Το καθεστώς του Μεταξά τον φυλακίζει, αλλά κατορθώνει να δραπετεύσει. Εκείνη την περίοδο συνδέεται με τον Κορνήλιο Καστοριάδη και τον Άγι Στίνα. Μετά τον πόλεμο προσεγγίζει τις αναρχικές ιδέες, στις οποίες θα παραμείνει πιστός μέχρι το τέλος της μακράς ζωής του. Η αυτοβιογραφία του Γιάννη Ταμτάκου με τίτλο *Αναμνήσεις μιας ζωής στο επαναστατικό κίνημα* κυκλοφόρησε από τις Θεσσαλονικιώτικες εκδόσεις «Κύκλοι Αντεξουσίας».

Η κηδεία του Γιάννη Ταμτάκου έγινε όπως θα την ήθελε ο ίδιος, χωρίς παπάδες και με πλήθος αγωνιστών του ελευθεριακού κινήματος να τον συνοδεύουν στο κατευδισμένο του. Ας είναι ελαφρύ το χώμα που τον σκεπάζει κι ας μείνει κάτι από το ήθος και την αγωνιστικότητά του στο σημερινό αντιεξουσιαστικό κίνημα.

Γιαν. Ανδρ.

Καθημερινή 16/01/08

ΤΑ ΓΥΜΝΑ

Λάθος μέγα κ. Αλιβιζάτο! Σε συνέντευξη που έδωσε την Κυριακή στον τηλεοπτικό ΣΚΑΪ και, αφού κατήγγειλε τη δημοσίευση στο *Πρώτο Θέμα*, την Κυριακή 13/1, των ερωτικών περιπτύξεων της «τριανταπεντάχρονης», είπε ότι με αυτή τη δημοσίευση η Ελλάδα απέκτησε για πρώτη φορά νέο διεθνές επίτευγμα αναισχυντίας ή κάτι τέτοιο τελοσπάντων. Λάθος, κ. Αλιβιζάτο, λάθος μέγα. Διότι αυτό το «επίτευγμα» το είχε από παλιότερα κατακτήσει η Ελλάδα. Δεν είναι πρώτη φορά. Ξεχάσατε τα γυμνά της Μιμής που είχε δημοσιεύσει ο Κουρής στο παρελθόν; Γι' αυτό και ο Κουρής, που τα ξέρει αυτά καλά, έσπευσε και τη Δευτέρα 14/1 δημοσίευσε και αυτός τις δικές του τσόντες από το νέο έργο που παίζεται. Σιγά που θα άφηνε σε άλλους τα πρωτεία που αυτός έχει κατακτήσει...

ΑΣΠΙΡΙΝΗ ΓΙΑ ΚΑΡΚΙΝΟ

Μάλλον κάποιοι δυσκολεύονται να καταλάβουν πόσο βαθιά και ανεπίστρεπτη είναι η κρίση που βιώνει το σύστημα εξουσίας στην Ελλάδα. Πώς αλλιώς να εξηγήσουμε ότι μέσα σε αυτόν τον ορυμαγδό της σήψης και της απαξίωσης της πολιτικής, βρίσκονται ακόμα κάποιοι που να προτείνουν ως μέσο εξόδου από την κρίση τον ανασχηματισμό. Λες και το πρόβλημα του συστήματος εξουσίας είναι ότι δεν εκμεταλλεύεται τις χρυσές εφεδρείες που διαθέτει στο αποθεματικό της και όχι τα αδιέξοδα που το ίδιο προκάλεσε και τώρα βρίσκει απέναντί του.

Γιαν. Ανδρ.

ΔΙΛΗΜΜΑΤΑ

Με αγωνία περιμένουμε την πρώτη δημοσκοπήση που θα σκάσει μύτη στις εφημερίδες και θα αναρωτιέται ποιος είναι καταλληλότερος: ο Θέμος ή ο Μάκης;

Γιαν. Ανδρ.

- Κι ενώ η Αριστερά βρίσκεται στα πάνω της, οι ηγεσίες της κάνουν ό,τι μπορούν, με τις μίζერიες τους, να την κοντύνουν.
- Α, ο Μάκης Κοψίδης επέλεξε την ατραπό που πρωτοπερπάτησε ο Πέτρος (ένας είναι ο Πέτρος).

ΟΙ ΓΙΑΤΡΟΙ ΤΟΥ ΙΚΑ

Το ΙΚΑ δεν ανανέωσε τις διετείς συμβάσεις με 600 τόσοι γιατρούς. Σύμφωνα με τις συμβάσεις αυτές (με τις οποίες πληρώνονταν περίπου 900 ευρώ), η θητεία τους έληξε το Δεκέμβριο. Οι γιατροί διαμαρτύρονται γιατί υποχρεώθηκαν πολλοί από αυτούς να μετοικήσουν από τα σπίτια τους σε νέες πόλεις, όπου τα τοπικά Κέντρα Υγείας, και βέβαια να υποστούν δαπάνες μετεγκατάστασης.

Αυτό είναι το μικρότερο κακό. Γιατί υπάρχει και το άλλο, το χειρότερο: Τι θα γίνει με την ιατρική περίθαλψη των κατοίκων στις απόμακρες περιοχές και ποιος θα συντάσσει και θα υπογράψει τις απαραίτητες συνταγές;

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΚΟΨΙΔΗ

Θαυμαστό το ταξίδι του Μάκη Κοψίδη στον πολιτικό βίο της χώρας μας. Από δεξί χέρι της Αλέκας Παπαρήγα και εκφραστής της πιο σκληρής γραμμής στο εσωτερικό του ΚΚΕ, στο «μεσαίο χώρο» του ΣΥΝ που φλέρταρε με την Ανανεωτική Πτέρυγα και από εκεί απευθείας στο «Ρεύμα Βενιζέλου» και το ΠΑΣΟΚ. Δυο δυο τα πηδάει τα σκαλιά ο πάλαι ποτέ σύντροφος και να δούμε πού θα σταματήσει την ξέφρενη πορεία του.

Αν όμως η περίπτωση Κοψίδη μοιάζει γραφική και προκαλεί γέλιο, η ανακοίνωση που έβγαλε σχετικά ο ΣΥΝ ήταν απαράδεκτη και δεν τιμά κανέναν. Οι αναφορές σε «υπηρεσίες» και «αποσπασίες» γυρίζουν την Αριστερά πολλά πολλά χρόνια πίσω και σε συμπεριφορές για τις οποίες δεν πρέπει να είναι υπερήφανη.

Ας κάνουν εκεί στην Κουμουνδούρου την αυτοκριτική τους για τους διθυράμβους που του επιφύλαξαν όταν με την ίδια επιχειρηματολογία εγκατέλειπε το ΚΚΕ για τον ΣΥΝ και ας αφήσουν την πρακτορολογία κατά μέρος.

Γιαν. Ανδρ.

- Ξέρετε στη Mega-λη Δημοκρατική (χι-χι) Παράταξη (Ltd. Αγγλοσαξονικά).
- Αυτή ήταν είδηση για πρωτοσέλιδο.
- Όχι το Ασφαλιστικό.
- Μικρόψυχη η ανακοίνωση του ΣΥΝ που τον κατηγορεί για «αποσπασμένο υπάλληλο στα κόμματα που υπηρέτησε».
- Πώς ακριβώς εννοούν την Ανανέωση οι Κουμουνδουραίοι;
- Σταλινισμό θυμίζουν παρόμοιες ανακοινώσεις.
- Ο καθένας είναι ελεύθερος να πηγαίνει όπου θέλει.
- Το κυνήγι μαγισσών ας το αφήσουμε για τους εταίρους του δικοματισμού.
- Αρκετά μας στοίχησαν παρόμοιες συμπεριφορές.
- Άλλα περιμένει ο κόσμος από την Αριστερά.
- Γκε-γκε;

Ν. Μολ.

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Δε γνωρίζουμε τι έγινε στην Επιτροπή Ερευνών του Πανεπιστημίου Κρήτης.
- Μπορεί οι 25 κατηγορούμενοι να μη φταίνε σε τίποτα και όλα να είναι προϊόν της γραφειοκρατίας που ταλανίζει το δημόσιο.
- Η δικαστική έρευνα, αν γίνει, θα δείξει.
- Όμως, αντί καταγγελιών και απειλών από μερίδα πανεπιστημιακών, η ΠΟΣΔΕΠ καλό θα ήταν να απαιτήσει πλήρη διαφάνεια, στις επιτροπές αυτές, ΟΛΩΝ των πανεπιστημίων.
- Τα πανεπιστήμια δεν είναι μασονικές στοές.
- Ούτε άβαρα, μια και αυτά υπάρχουν μόνο στα μοναστήρια.
- Βοούν οι περιπτώσεις καθηγητών που πλούτισαν... αιφνιδίως.
- Προεκλογικά η ΝΔ υποσχόταν τον έλεγχο τους και όχι «ελέγχους» από τον ΣΔΟΕ.
- Αλλά οι πράσινοι αλιγότερες έβαλαν στο κόλπο και γαλάζια μπουμπούκια.
- Έτσι όλα σταμάτησαν πριν ξεκινήσουν καν.
- Η «μη ανοχή» του κυρ Κώστα έγινε συνοχή των υπουργών Παιδείας(!).
- Είναι γνωστό και χιλιοδιατυπωμένο.
- Το 'να χέρι νίβει τ' άλλο και τα δυο το σύστημα.
- Ορολογία Μαμαλάκη χρησιμοποίησε το ΚΚΕ για τον Αλέξη Τσίπρα με τους χριστουγεννιάτικους «κουραμπιέδες».
- Με ορολογία Βέφας ανταπάντησε ο ΣΥΝ με τη «χοληστερίνη».

Ν. Μολ.

ΠΕΜΠΤΗ 3.1.2008 – ΤΕΤΑΡΤΗ 16.1.2008

ΠΕΜΠΤΗ 3.1.2008

• Σενάρια τρόμου στην αγορά, καθώς ο μαύρος χρυσός ξεπέρασε τα 100 δολάρια και η ακρίβεια θεριεύει.

• Σε πολιτικό ναρκοπέδιο εξελίσσεται πλέον η υπόθεση Ζαχόπουλου για την κυβέρνηση, καθώς καταρρέει η προσπάθεια συγκάλυψης των ευθυνών του Μαξίμου.

• Πρώτοι σε οικονομική ανασφάλεια και πιο φοβισμένοι για το αύριο είναι οι Έλληνες, σύμφωνα με παγκόσμια έρευνα. Περίμενε κανείς κάτι διαφορετικό;

• Έκπληξη στις προκριματικές εκλογές των ΗΠΑ, με τον Μπάρακ Ομπάμα να κερδίζει στην Αϊόβα και να αφήνει τρίτη τη Χίλαρι Κλίντον.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 4.1.2008

• Και μέσα στην αναμπουμπούλα η κυβέρνηση επισηπεύει τη νομιμοποίηση 200.000 στρεμμάτων, εκ των οποίων 50.000 στην Αττική.

• Επικοινωνιακή αλλαγή τακτικής από τη νέα υπουργό Απασχόλησης, κυρίως στις ρυθμίσεις για τις γυναίκες.

• Αλαλία από τους υπουργούς της κυβέρνησης σχετικά με το σκάνδαλο Ζαχόπουλου. Πόσα παραπάνω ξέρουν!

ΣΑΒΒΑΤΟ 5.1.2008

• Οι δικομματικές ρεμούλες και σπατάλες σε 1.500 δημοτικές επιχειρήσεις έχουν σαν αποτέλεσμα χρέη 300 εκατ.

ευρώ, με συνέπεια 35.000 υπάλληλοι να αντιμετωπίζουν άμεσα το φάσμα της ανεργίας.

ΚΥΡΙΑΚΗ 6.1.2008

• Πρωινή επίσκεψη σε όλη τη χώρα του Εγκέλαδου με 6,5 ρίχτερ κάτω από το Λεωνίδιο Αρκαδίας. Το μεγάλο βάθος του σεισμού, αν και ταρακούνησε σχεδόν όλους τους νομούς, έσωσε την περιοχή

Η έπαρση που εκπέμπουν και οι τρεις σηματοδοτεί και τις πράξεις τους στα πολιτικά και πολιτιστικά δρώμενα.

από ανυπολόγιστες καταστροφές.

• Έστω και χωρίς να το έχει επιδιώξει, η κυβέρνηση κατάφερε με τη λογική της κλειδαρότρυπας να αποσπάσει την προσοχή των πολιτών της κρίσης που απειλεί να υποσκάψει τα ήδη σαθρά θεμέλια της ελληνικής οικονομίας.

• Παιδιά, ο Γιωργάκης ξύπνη-

σε. Και τι είπε; Ότι ο Κωστάκης είναι πρόεδρος στο σύστημα διαφθοράς! Και μετά λιποθύμησε. Άντε, σε κανένα μήνα πάλι.

ΔΕΥΤΕΡΑ 7.1.2008

• Σε ελεύθερη πτώση η κυβερνητική αξιοπιστία, καθώς 8 στους 10 πολίτες απορρίπτουν τις κυβερνητικές εξηγήσεις για το σκάνδαλο Ζαχόπουλου.

• Στο μεταξύ δημοσκοπηση δίνει τα δύο μεγάλα κόμματα να συρρικνώνονται συνεχώς και το ΣΥΡΙΖΑ να φτάνει σε απόσταση αναπνοής από το ΚΚΕ.

ΤΡΙΤΗ 8.1.2008

• Η πολιτική αλητεία σε όλο της το μεγαλείο. Δημοσιεύματα προσπαθούν να μας πείσουν ότι η οικονομία κινδυνεύει από τις αυξήσεις των μισθών, καθώς υποστηρίζουν

λαϊκή γίνεται απλησίαστη για τα χαμηλά εισοδήματα.

• Στο χείλος θερμού επεισοδίου έφτασαν πολεμικά σκάφη των ΗΠΑ και του Ιράν στα στενά του Ορμούζ.

• 14χρονη πεθαίνει από κοκαΐνη στην Πτολεμαΐδα και όλοι κάνουν σαν να τους έπεσε ο ουρανός στο κεφάλι. Να τους πάω σε λύκειο της Αθήνας στο οποίο οι μαθητές καπνίζουν τσιγαριλίκια ακόμα και μέσα στις αίθουσες; Όχι τίποτε άλλο, αλλά η κοροϊδία των υπευθύνων έχει ξεπεράσει κάθε όριο.

ΤΕΤΑΡΤΗ 9.1.2008

• Η κυβέρνηση κρύβεται πίσω από τον Ανδριανό και δεν αποκαλύπτει, χωρίς να καταλαβαίνει κανείς το γιατί, τον βιντεοκομιστή. Στα χρόνια του ΠΑΣΟΚ υπήρχε ένας άλλος γραμματοκομιστής, βλέπετε δεν υπήρχαν τότε DVD, και ένα άλλο σκάνδαλο που δεν είχε καλή κατάληξη για κανέναν. «Σκάνδαλο Κοσκωτά» ονομάστηκε τότε, και το σημερινό μοιάζει όλο και περισσότερο με εκείνο.

ΠΕΜΠΤΗ 10.1.2008

• Απόδραση στην Ινδία για τον πρωθυπουργό, που παίρνει μαζί του και την πέτρα του σκανδάλου, τον «δημοσιογράφο» Ανδριανό. Συγνώμη, πιστεύει το επικοινωνιακό επιτελείο του Μαξίμου ότι έτσι θα ξεχαστεί η υπόθεση;

• Και μόνο η σκέψη στον Περισσό ότι ο ΣΥΡΙΖΑ μπορεί να ξεπεράσει το ΚΚΕ τούς προκαλεί ιερή ανατριχίλα. Τόσο, που η συνήθως ψύχραιμη Αλέκα Παπαρήγα κάνει λόγο για «κουραμπιέδες».

• Για ακόμα μια φορά οι δημοσκοπήσεις έπεσαν έξω. Εκεί που όλοι έδιναν πρώτο τον Ομπάμα στο Νιου Χαμσάιρ, η Κλίντον πήρε τις προκριματικές εκλογές και πλέον ο αγώνας για το χρίσμα γίνεται αμφίρροπος.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 11.1.2008

• Το μητσοτακείο ξαναχτυπά και τρελαίνει το Μαξίμου. Η Ντόρα κάνει λόγο για κατάρρευση του σημερινού πολιτικού σκηνικού. Όχι, θα άφηνε τη συγκυρία να της ξεφύγει.

• Για να μπορέσει να στρέψει αλλού την προσοχή των πολιτών, η κυβέρνηση επαναφέρει το πακέτο Μαγγίνα για το Ασφαλιστικό. Τι τους δίνουν και πίνουν εκεί στην Ινδία;

ΣΑΒΒΑΤΟ 12.1.2008

• Παρουσιάζεται στην Ινδία αυτοκίνητο με κινητήρα 624 κ.ε. και με τιμή πώλησης 1.700 ευρώ. Βάζετε στοίχημα ότι, αν έρθει στην Ελλάδα, θα κοστίζει πάνω από 5.000 ευρώ;

• Ο Μ. Κοψίδης αποχωρεί από το Συνασπισμό και πηγαίνει στο ρεύμα Βενιζέλου. Ο Βαγγέλης το ξέρει;

ΚΥΡΙΑΚΗ 13.1.2008

• Ζαχοπούλεια περιδίνηση από όλη την Ελλάδα. Λέτε και έχουμε λύσει όλα τα υπόλοιπα προβλήματα.

ΔΕΥΤΕΡΑ 14.1.2008

• Καταθέτει για δεύτερη φορά ο Ανδριανός στον ανακριτή και αποκαλύπτει τον βιντεοκομιστή. Η χώρα κρέμεται από τα κανάλια, όπου οι συνεκδότες κυριακάτικης εφημερίδας κυρίζονται για χάρη ενός DVD.

ΤΡΙΤΗ 15.1.2008

• Και ο διευθυντής του πολιτικού γραφείου του πρωθυπουργού στον ανακριτή για το ίδιο θέμα.

ΤΕΤΑΡΤΗ 16.1.2008

• Σε απόλυτη παράκρουση, ο πολιτικός κόσμος παρακολουθεί τη χώρα να πορεύεται στο πουθενά με σπασμένα τα φρένα.

ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ Ο Δ' Ο ΑΗΔΙΑΣΜΕΝΟΣ

Να μη χαθεί η δεύτερη ευκαιρία της Αριστεράς

Η Ελλάδα ζει εδώ και ένα μήνα για ακόμα μία φορά ημέρες 1989. Η όζουσα ατμόσφαιρα της ελληνικής πολιτικής ζωής είναι σήμερα αντίστοιχη με εκείνη της υπόθεσης Κοσκωτά, που συγκλόνησε τη χώρα πριν από 20 περίπου χρόνια και της οποίας τις συνέπειες εξακολουθούμε να υφιστάμεθα ακόμα και σήμερα.

Η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας, η οποία ανέβηκε στην εξουσία με κύρια συνθήματα την «κάθαρση», τη «νέα διακυβέρνηση» και την περίφημη «επανίδρυση του κράτους», κατέληξε σε λιγότερο από τέσσερα χρόνια να βρίσκεται σε χειρότερη κατάσταση από αυτήν της κυβέρνησης του Ανδρέα Παπανδρέου το 1989.

Τα παρακμιακά φαινόμενα και η παθογένεια της ελληνικής κοινωνίας βγήκαν στην επιφάνεια μετά τον εξαναγκασμό σε παραίτηση και την εν συνεχεία την απόπειρα αυτοκτονίας ενός ανώτατου κυβερνητικού στελέχους, τοποτηρητή του Μεγάρου Μαξίμου στο πολύπαθο Υπουργείο Πολιτισμού.

Ενός υπουργείου του οποίου η παθογένεια έχει διακομματική μορφή, καθώς ο τέως γενικός γραμματέας είναι σε όλους γνωστό ότι χρησιμοποίησε το μηχανισμό Βενιζέλου για να μπορέσει να πετύχει τους στόχους του. Οι ίδιοι έπαιρναν τα έργα επί ΠΑΣΟΚ, οι ίδιοι συνέχισαν και επί Νέας Δημοκρατίας. Η πολιτική των νταβατζήδων σε όλο της το μεγαλείο.

Η παράλυση των θεσμών και η απώλεια του μέτρου των πολιτικών συντελούν στην πλήρη αποδιοργάνωση όχι μόνο του κράτους αλλά και ολόκληρης της ελληνικής κοινωνίας.

Οι επιπτώσεις γίνονται καθημερινά ορατές από όλους σε τέτοιο βαθμό, που το χάσμα μεταξύ της χώρας μας και της υπόλοιπης Ευρώπης καθημερινά βαθταίνει. Μηδενίζεται όμως και η απόσταση από τις χώρες των Βαλκανίων, όπου ελπίζαμε ότι θα παίξουμε πρωταγωνιστικό ρόλο.

Στο περίφημο διαχρονικό ερώτημα του θείου Καραμανλή πριν από περίπου μισό αιώνα η απάντηση είναι σήμερα πιο εύκολη από κάθε άλλη φορά. Το μαύρο παρασκήνιο και οι νταβατζήδες είναι αυτοί που κυβερνούν. Οι ίδιοι που είχε καταγγείλει ο νυν πρωθυπουργός στο γεύμα του Μπαϊρακτάρη και οι οποίοι, πριν ο «πετεινός λαλήσει τρις», έγιναν οι καλύτεροι συνεταίροι της νέας κυβέρνησης.

Μέσα σε αυτό το απερίγραπτο σκηνικό άρχισε να αγνοφαινεται κάτι εξαιρετικά αισιόδοξο για έναν λαό που τα στελέχη των δύο μεγάλων κομμάτων προσπαθούν να μας πείσουν ότι έχει στο DNA του τη σήψη και τη διαφθορά: η εγκατάλειψη από μεγάλες μάζες πολιτών ακριβώς των δύο αυτών μεγάλων κομμάτων, κάτι που έχει προκαλέσει σύγκρουση στους επιτελείς τους.

Τώρα λοιπόν είναι η μεγάλη ευκαιρία της Αριστεράς και των ιδεών της. Η δεύτερη ευκαιρία, καθώς η πρώτη το 1989 κατασπαταλήθηκε σε μικροπολιτικές και προσωπικές αντιδικίες. Η ιστορία έχει φερθεί μέχρι σήμερα πολύ ευνοϊκά στην Αριστερά. Σε προηγούμενες ιστορικές περιόδους η –έστω και μία– αποτυχία δεν συγχωρούνταν. Ευτυχώς την περίοδο αυτή δεν συνέβη αυτό.

Για να μπορέσει όμως να σταθεί αυτή τη φορά στο ύψος της, θα πρέπει να ξεπεράσει όλες τις παθογένειες τις οποίες μεταφέρει στην πορεία του χρόνου και να συνειδητοποιήσει ότι σήμερα βρισκόμαστε στο 2008 και όχι στο 1917, το 1945, το 1956, το 1968 ή το 1974.

Η σημερινή Αριστερά πρέπει να βρει άμεσα τις απαντήσεις στα σημερινά πραγματικά προβλήματα των Ελλήνων πολιτών και να παρουσιάσει το όραμά της για το άμεσο μέλλον. Όχι αυτό των μετά 20, 30 ή 40 χρόνων αλλά το σημερινό, το πολύ το αυριανό. Μόνο έτσι θα μπορέσει να εμπνεύσει όχι μόνο τις νέες γενιές αλλά κυρίως τους ενεργούς πολίτες. Αυτούς που βρίσκονται στην πιο παραγωγική τους ηλικία. Αυτούς που κουράστηκαν από τις υποσχέσεις και τις διαψεύσεις από τα δύο κόμματα εξουσίας, τα οποία τα μεταπολιτευτικά χρόνια, αντί να πάνε τη χώρα μπροστά, την έφεραν πολλά βήματα πίσω. Αυτούς που θα πείσουν τα νέα παιδιά ότι τίποτα δεν κερδίζεται πουθενά, ούτε στην εργασία ούτε στις φιλίες ούτε στην οικογένεια, χωρίς μόχθο και δουλειά. Κυρίως χωρίς αγάπη για αυτό που κάνεις. Γιατί, αυτό που χάσαμε όλα αυτά τα χρόνια είναι η χαρά της δημιουργίας. Και μόνο μία νέα Αριστερά μπορεί να μας το προσφέρει. Η ευκαιρία είναι τώρα, και πρέπει να την κερδίσουμε!

T.M.

Αριστερά με θέσεις και λύσεις για τη σημερινή πραγματικότητα

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΝ ΤΑΣΟ ΜΠΟΤΟΥΛΑ

Στο 5ο Συνέδριο του Συνασπισμού, το οποίο θα πραγματοποιηθεί στις αρχές Φεβρουαρίου και θα εκλέξει νέο πρόεδρο, μετά την αιφνιδιαστική, για πολλούς, παραίτηση του Αλέκου Αλαβάνου, υποψήφιος της ανανεωτικής πτέρυγας του κόμματος θα είναι ο Φώτης Κουβέλης, βουλευτής Β' Αθηνών του ΣΥΡΙΖΑ, παλαιό στέλεχος του ΚΚΕσ. και γραμματέας της ΕΑΡ σε ηλικία 39 χρονών το 1989. Ο Φώτης Κουβέλης υποστηρίζει ότι η σύγχρονη Αριστερά, εκτός από το να καταγγέλλει, πρέπει να έχει και θέσεις για τη λύση των ζητημάτων της δύσκολης όσο και σύνθετης κοινωνικοπολιτικής πραγματικότητας.

• *Τις τελευταίες ημέρες παρακολουθούμε την κατηφόρα της ελληνικής πολιτικής. Πώς μπορεί να σταματήσει; Και μπορεί η Αριστερά να παίξει κάποιο ρόλο σε αυτό;*

— Η Αριστερά καλείται να παίξει ρόλο και να λειτουργήσει ως δύναμη ανατροπής ενός κλίματος που προωθείται. Ένα κλίμα το οποίο επιδιώκει όχι την ανατροπή του πολιτικού συστήματος αλλά τη ρευστοποίησή του και τον επανακαθορισμό του, με έναν τρόπο ακόμα πιο ελεγχόμενο για την πολιτική, ακόμα πιο χειραγωγήσιμο και ακόμα πιο προσβάσιμο στη διαμεσολάβηση των ΜΜΕ. Και εδώ υπάρχει ένα ζήτημα που αφορά συνολικά όλες τις πολιτικές δυνάμεις, αλλά αφορά και την Αριστερά, η οποία οφείλει να μιλήσει πάρα πολύ καθαρά για τα ζητήματα αυτά.

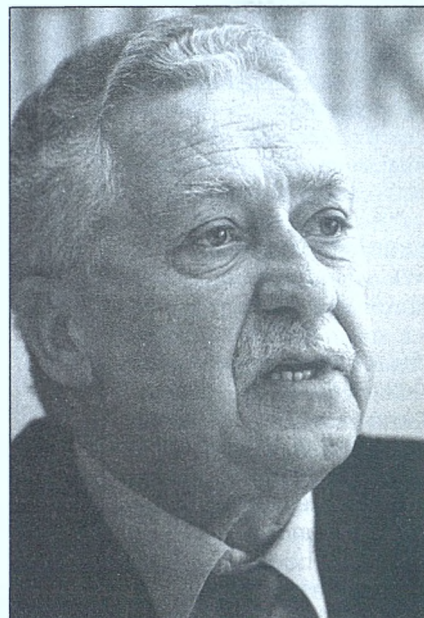
• *Κάτι που δεν το έχει κάνει μέχρι τώρα όμως...*

— Δεν το έχει κάνει και οφείλει να το κάνει, διότι, επαναλαμβάνω, δεν επιδιώκεται η ανατροπή του πολιτικού συστήματος, γιατί μέσα από μια ανατροπή θα μπορούσε κανείς να βρει και στοιχεία πολιτικής εξυγίανσης, επιχειρείται η ρευστοποίηση, προκειμένου να διαμορφωθεί σε ένα άλλο επίπεδο, επαναλαμβάνω, το πολιτικό σύστημα, ελεγχόμενο, κηδεμονευόμενο και ακόμα πιο χειραγωγήσιμο από τη διαμεσολάβηση των ΜΜΕ. Και πρέπει να γίνει σαφές ότι, όταν απαξιώνεται η πολιτική, προκα-

λούνται κενά, τα οποία σπεύδουν και καταλαμβάνουν ποικιλώνυμα οικονομικά κέντρα, τα οποία προφανώς θέλουν να ασκούν πολιτική όχι για την εξυπηρέτηση των συμφερόντων των πολιτών αλλά για την εξυπηρέτηση των αποκλειστικά δικών τους συμφερόντων. Είναι η επικυριαρχία των οικονομικών κέντρων πάνω στην πολιτική. Υφιστάμενη κατάσταση, η οποία όμως τον τελευταίο καιρό εντείνεται.

• *Σε λίγες ημέρες πραγματοποιείται το συνέδριο του ΣΥΝ, το οποίο θα εκλέξει νέο πρόεδρο. Εσείς είστε ένας από τους δύο υποψηφίους. Με ποια κριτήρια θα επιλέξουν οι σύνεδροι τον ένα από τους δύο;*

— Εκείνο το οποίο διεκδικώ είναι η αξιολόγηση που θα κάνουν οι 1.200 σύνεδροι του 5ου Συνεδρίου του Συνασπισμού να είναι πολιτική. Ακριβώς για αυτό, την υποψηφιότητά μου προσπαθώ να την αναδεικνύω και να την καταθέτω συστηματικά με πολιτικούς όρους και να τη συνοδεύω με την εναλλακτική προγραμματική πρόταση στην οποία πιστεύω. Η Αριστερά δεν αρκεί να είναι καταγγελτική. Όσο χρήσιμος και αναγκαίος κι αν είναι ο καταγγελλισμός, εξαιρετικά χρήσιμη είναι και η προγραμματική βάση, την οποία η σύγχρονη ανανεωτική, ριζοσπαστική Αριστερά πρέπει να αναδεικνύει με τη δική της πολιτική παρουσία, για να διαμορφώνει ουσιαστικούς και αποφασιστικούς δε-

σμούς με τους Έλληνες πολίτες. Η σημερινή πραγματικότητα και σύνθετη είναι και πολύπλοκη είναι. Επιπλέον έχουμε μια μετατόπιση μεγάλων κοινωνικών στρωμάτων κάτω από τα όρια της βιωσιμότητας. Συμπίεζεται προς τα κάτω η κοινωνία. Τα προβλήματα που προσδιορίζουν αυτή την κοινωνική πραγματικότητα αναζητούν λύσεις, και η Αριστερά οφείλει να καταθέτει τις δικές της εναλλακτικές προτάσεις ενάντια στην ασκούμενη φιλελεύθερη οικονομική πολιτική.

• *Για το παρόν και όχι βέβαια για το μακρινό μέλλον, σε 20, 30 ή 50 χρόνια...*

— Το όραμα υπάρχει, είναι ο δημοκρατικός σοσιαλισμός, σοσιαλισμός με ελευθερία και δημοκρατία. Ακριβώς με βάση αυτή τη στρατηγική επιδίωξη πρέπει η σύγχρονη Αριστερά να βλέπει το παρόν και να προσπαθεί να προωθή τις αναγκαίες τομές και ρήξεις, προκειμένου να αντιμετωπίζονται και τα προβλήματα. Διαφορετικά, η παραπομπή σε σοσιαλιστικούς παραδείσους, χωρίς την καθημερινή πολιτική δράση με οργανωμένη προγραμματική θέση, δεν προ-

σφέρει τίποτα στον κόσμο, κυρίως δεν τον στρατεύει, δεν τον πείθει σε μια προσπάθεια για την αντιμετώπιση όλων εκείνων που συνιστούν την εξαιρετικά επιθετική συντηρητική νεοφιλελεύθερη πολιτική.

Η δική μας Αριστερά είναι ριζοσπαστική, διότι πρέπει να έχει στον πυρήνα της το δυναμικό σπέρμα της ανατροπής αλλά και της μεταρρύθμισης. Όχι γιατί είναι μετριοπαθής και συμβιβαστική, αλλά γιατί ο μεταρρυθμισμός είναι εργαλείο κριτικής και ανάλυσης του σημερινού κόσμου, με την έννοια εκείνη που δεν περιορίζεται μόνο να περιγράψει την πραγματικότητα, αλλά προσδιορίζει με ποιους και πώς θα την αλλάξει.

• *Ο ΣΥΡΙΖΑ, από ό,τι δείχνουν οι δημοσκοπήσεις, κερδίζει συνεχώς έδαφος. Πρέπει να αλλάξει πορεία και, αν ναι, γιατί;*

— Ο ΣΥΡΙΖΑ πρέπει να βαθύνει την πολιτική του, κυρίως στα ζητήματα που είπαμε παραπάνω. Ο ΣΥΡΙΖΑ, ως σχήμα συνεργασίας με κοινή δράση μέσα και έξω από τη Βουλή, οφείλει να αναζητεί προγραμματικά στοιχεία τα οποία θα στηρίζουν και την παρουσία του αλλά και την προοπτική του.

• *Στο ΣΥΡΙΖΑ συνυπάρχει μεγάλο φάσμα των αριστερών ιδεών. Πώς πιστεύετε ότι θα μπορέσει να επιτευχθεί μία κοινή πλατφόρμα ουσιαστικών θέσεων για τη σημερινή ελληνική κοινωνία;*

— Έχουμε πολιτικές συμφωνίες και αναμφισβήτητη υπάρχουν και πολιτικές και ιδεολογικές διαφορές, και μάλιστα σε κρίσιμα ζητήματα όπως, για παράδειγμα, ο αριστερός ευρωπαϊσμός. Ο αριστερός ευρωπαϊσμός ως γενικευμένη πολιτική αναφορά αποτελεί κοινό τόπο για τις περισσότερες δυνάμεις του ΣΥΡΙΖΑ. Όμως οι διαφορές βρίσκονται στην εξειδίκευση. Και εδώ πράγματι ο ΣΥΡΙΖΑ πρέπει να βαθύνει τις επεξεργασίες του, προκειμένου η πολιτική συμφωνία η οποία υπάρχει για τα ζητήματα τα οποία καλείται να αντιμετωπίσει να αναδεικνύεται και προωθείται.

• *Η νεολαία, σε μεγάλο βαθμό, το βλέπουμε και στα πανεπιστήμια, έχει εγκαταλείψει την Αριστερά. Ποιο είναι*

το όραμά σας για την κοινωνία και πώς θα επιτευχθεί αυτό μετά από μια εικοσαετία σήψης και παρακμής;

— Οι εφαρμοζόμενες νεοφιλελεύθερες πολιτικές σε όλα τα επίπεδα έχουν σαν πρώτο αποτέλεσμα την περιθωριοποίηση της νεολαίας. Η αυξημένη ανεργία στις νέες γενιές, η αλλαγή των σχέσεων εργασίας, η υποβάθμιση των σπουδών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης δεν αφήνουν περιθώρια αισιοδοξίας για το μέλλον. Και βεβαίως θα πω το αυτονόητο, ότι η νέα γενιά αξίζει ένα καλύτερο μέλλον από αυτό που της σχεδιάζουν. Γι' αυτό το αύριο πιστεύω ότι όλο και περισσότεροι νέοι άνθρωποι συνειδητοποιούν ότι αξίζει τον κόπο να αγωνιστούν. Βεβαίως, μέσα στο γενικευμένο πολιτικό κλίμα της απαξίας και της

**Η Αριστερά καλείται να παίξει
ρόλο και να λειτουργήσει ως
δύναμη ανατροπής ενός κλίματος
που προωθείται με το οποίο
επιδίδεται όχι η ανατροπή
του πολιτικού συστήματος αλλά
η ρευστοποίησή του, για να είναι
ακόμα πιο ελεγχόμενο, ακόμα
πιο χειραγωγήσιμο και ακόμα
πιο προσβάσιμο στη
διαμεσολάβηση των ΜΜΕ**

στράτευσης, δεν είναι πολλοί οι νέοι που στρατεύονται στους αγώνες για την ανατροπή των νεοφιλελεύθερων επιλογών. Υπάρχουν όμως αισιόδοξες και δυναμικές στιγμές, όπως οι αγώνες για το άρθρο 16. Την ίδια ώρα όμως που υπερασπίζεσαι μαζί με τη νεολαία και την πανεπιστημιακή κοινότητα τη μη υπονόμηση του δημόσιου χαρακτήρα της ανώτατης εκπαίδευσης, πρέπει να καταθέτεις και την πρότασή σου για την αντιμετώπιση μιας κατάστασης που υπάρχει στην ανώτατη εκπαίδευση, η οποία δεν μας εκφράζει και δεν μας ικανοποιεί. Και νομίζω ότι αυτός ο συνδυα-

σμός για την απόκρουση αλλά και για την ταυτόχρονη κατάθεση θέσης, πρότασης, είναι εκείνο το οποίο χρειάζεται και η νέα γενιά και ολόκληρη η κοινωνία.

• *Σε συνάρτηση με αυτό. Ξέρουμε ότι το δημόσιο υπολείτουργεί. Πώς θα πείσει η ανανεωτική Αριστερά τον εργαζόμενο στο δημόσιο να δουλέψει;*

— Η σύγχρονη ανανεωτική Αριστερά δεν φτάνει να καταγράφει την πραγματικότητα, τις ανεπάρκειες και τα αδιέξοδα που προωθεί αυτή η νεοσυντηρητική πολιτική. Την ίδια ώρα, υπερασπιζόμενη η ανανεωτική Αριστερά το δημόσιο αγαθό και τον δημόσιο χώρο, πρέπει, επίσης, να προωθεί τις δικές της λύσεις για την αντιμετώπιση υπαρκτών ζητημάτων που προσδιορίζουν αρνητικά τη λειτουργία του δημόσιου χώρου. Είτε αυτό αφορά τους δημόσιους Οργανισμούς είτε την Ολυμπιακή είτε άλλους κρίσιμους τομείς της κοινωνίας και της οικονομίας.

Και εδώ η σύγχρονη Αριστερά είναι ελλειμματική. Αποσπασματικά βεβαίως σε επιμέρους θέματα έχει προτάσεις, αλλά αυτές δεν συγκροτούν μια εναλλακτική πειστική πρόταση προς την ασκούμενη νεοφιλελεύθερη πολιτική.

• *Υπάρχουν στελέχη που να μπορούν να παράγουν πολιτική για τη σημερινή πραγματικότητα και όχι για όταν οι αντικειμενικές συνθήκες θα είναι πρόσφορες;*

— Βεβαίως υπάρχουν. Αρκεί αυτό το δυναμικό να εμπνευστεί, να αντιληφθεί την πολιτική του λειτουργία ακριβώς στο πλαίσιο μιας Αριστεράς που θα δρα με τον τρόπο που αναφέραμε παραπάνω.

• *Ο συνυποψήφιάς σας απευθύνεται κυρίως στους νέους, θεωρώντας ότι έχει μια άλλη άποψη για την πολιτική. Ποια είναι η δική σας νέα πρόταση η οποία θα μπορεί να είναι ελκυστική και να κερδίσει την εμπιστοσύνη της νεολαίας;*

— Δεν είμαι υπερασπιστής καμίας κομματικής επετηρίδας, ούτε είμαι υποστηρικτής του πολέμου των γενεών. Δεν αντιμετωπίζω, ούτε θέλουμε να αντιμετωπίζουμε, τη νεολαία ως απλή δεξαμενή ψήφων, ούτε τη Νεολαία του κόμματός μας ως εφεδρικό κομματικό στρα-

τό. Πιστεύω βαθιά ότι η ίδια η νεολαία έχει τη δυνατότητα να προσανατολίσει τους αγώνες της με βάση τις δικές της ιδιαίτερες επεξεργασίες για την κατάκτηση ώριμων θετικών λύσεων για τα προβλήματά της. Και αυτή η νεολαία πολιτικά και επί της ουσίας πρέπει να εμπνέεται. Αυτή είναι η διεκδίκησή μου για τη νεολαία και θεωρώ ότι η μονοσήμαντη αναφορά στο χώρο της νεολαίας αποτελεί, όχι εκ μέρους του συνυποψηφίου μου αλλά συνολικότερα μέσα στη λειτουργία, μια όψιμη αναγνώριση του ρόλου της. Η νεολαία οφείλει να έχει τη δυναμική της παρουσία, αλλά ο κρυπτόμενος, πλην υπαρκτός, πόλεμος των γενιών που προωθείται από κάποιους θεωρώ ότι είναι και απολτίκος και επικίνδυνος.

• *Το πολιτικό σκηνικό όλοι λένε ότι αλλάζει και η Μεταπολίτευση βρίσκεται στα τελευταία της. Πιστεύετε ότι θα δημιουργηθεί κάτι νέο και θα υπάρξουν νέα κόμματα και συμμαχίες στην Κεντροαριστερά;*

— Φαίνεται ότι είναι σήμερα περισσότερο οι πολίτες που αμφισβητούν το πολιτικό στερεότυπο του δικομματισμού. Και τα τελευταία εκλογικά αποτελέσματά έδειξαν ότι όντως υπάρχουν ρήγματα. Είναι πολλές όμως οι δυνάμεις που κινούνται να τον συντηρήσουν. Και ας μην έχουμε βεβαιότητες και εφησυχασμούς ότι επήλθε το τέλος του. Δεν έχει επέλθει. Πρέπει να επέλθει. Αλλά, για να γίνει αυτό, πρέπει να οργανώσει η Αριστερά συγκεκριμένες πολιτικές που να τον ανατρέπουν, να τον αμφισβητούν, και αυτή την αμφισβήτηση να την προβάλλει στην ελληνική κοινωνία. Διαφορετικά, δεν έχω βεβαιότητα ότι θα καταρρεύσει ο δικομματισμός. Αλλωστε, ο νέος εκλογικός νόμος που προωθεί η κυβέρνηση είναι μία προσπάθεια συντήρησης του δικομματισμού. Εκείνο το οποίο μπορεί να ρηγματώσει το δικομματισμό είναι η πίστη των πολιτών ότι αυτή η Αριστερά έχει λύσεις, έχει προτάσεις και ότι δεν έχει τάξει τον εαυτό της σταθερά και αμετακίνητα στη θέση της διαμαρτυρίας.

• *Σε μια ευνομούμενη κοινωνία οι πολίτες είναι ελεύθεροι να γράφουν και να διαβάζουν ό,τι αυτοί θέλουν. Έχουμε*

όμως παρακολουθήσει, χωρίς ουσιαστική αντίδραση, το κάψιμο βιβλιοπωλείων και την επίθεση σε στέκια πώλησης βιβλίων ακόμα και σε επίσημες εκθέσεις. Ποια είναι η γνώμη σας;

— Αυτά δεν πρέπει να έχουν καμία σχέση με την Αριστερά. Η Αριστερά αναδεικνύει και στηρίζει τη δύναμή της ακριβώς μέσα στην πολυφωνία, στην ελευθερία των πολιτών, στον απόλυτο σεβασμό της άσκησης των ατομικών ελευθεριών, που πρέπει να δοκιμάζουν τη δύναμή τους ακόμα και στην ακραία έκφρασή τους. Δεν μπορεί να νοηθεί Αριστερά με επιλογές που λιθοβολούν αντίπαλες απόψεις. Οι απόψεις αντιπαλεύονται στο επίπεδο των ιδεών και των επί της ουσίας αγώνων.

**Για να επέλθει το τέλος
του δικομματισμού, πρέπει
να οργανώσει η Αριστερά
συγκεκριμένες πολιτικές
που να τον ανατρέπουν,
να τον αμφισβητούν, και αυτή
την αμφισβήτηση να την προβάλλει
στην ελληνική κοινωνία.**

• *Σήμερα το πρόβλημα των ναρκωτικών οξύνεται. Δεν πιστεύετε ότι ο Συνασπισμός και ο ΣΥΡΙΖΑ πρέπει να πάρουν πολύ πιο σοβαρές πρωτοβουλίες από ό,τι μέχρι στιγμής;*

— Αναμφισβήτητα ναι. Ο Συνασπισμός έχει τη δική του οργανωμένη πρόταση, και εδώ πρέπει να πούμε ότι έχει οργανωμένη πρόταση, για τα ναρκωτικά. Πρέπει όμως δυνατά, χωρίς προκαταλήψεις, χωρίς φόβους για ενδεχόμενο πολιτικό κόστος, να μιλήσει για όλα αυτά η Αριστερά και κυρίως να αναδείξει ότι η αντιμετώπιση των ναρκωτικών πρέπει να γίνεται με όρους κοινωνικούς.

• *Μιλώντας για πολιτικό κόστος, ας έρθουμε στο Ασφαλιστικό. Το πρόβλημα υπήρχε και υπάρχει αναμφισβήτητα. Οι όποιες λύσεις όμως θα θίξουν κάποιους.*

— Το κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα βεβαίως πρέπει να αντιμετωπίσει πτυχές του οι οποίες είναι αρνητικές, είναι σε βάρος των εργαζομένων. Και βεβαίως πρέπει να υπάρξουν και ενοποιήσεις Ταμείων, γιατί τα πολλά διάσπαρτα Ταμεία συνιστούν τις περισσότερες φορές άνιση κοινωνική μεταχείριση. Όμως τόσο οι ενοποιήσεις των Ταμείων όσο και η αντιμετώπιση πτυχών του προβλήματος πρέπει να γίνουν με οργανωμένο τρόπο, έτσι ώστε να μη θιγεί το ασφαλιστικό δικαίωμα του πολίτη. Να κατοχυρωθεί η τριμερής χρηματοδότηση, να αντιμετωπιστεί η εισφοροδιαφυγή και η εισφοροαπαλλαγή και κυρίως να προστατευτούν οι εργασιακές σχέσεις.

Όταν οι εργασιακές σχέσεις είναι αποδυναμωμένες, αυτό επηρεάζει και το κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα. Όταν έχεις ανασφάλιστη εργασία, όταν έχεις υποαπασχόληση, όταν έχεις ελαστικοποιημένες εργασιακές σχέσεις, όταν έχεις και επισήμως ανασφάλιστη εργασία, όπως στα προγράμματα stage, αυτά επηρεάζουν την εξέλιξη του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος.

Όπως η εγκατάσταση ιδιωτών στην Υγεία και η τεράστια εκροή πόρων από τα ασφαλιστικά Ταμεία, που τα αφυδατώνει και δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις ασφαλιστικές τους υποχρεώσεις.

Ή ακόμα τον εξανεμισμό περιουσιακών στοιχείων, άλλοτε με τη μορφή των δήθεν επενδύσεων στο Χρηματιστήριο και άλλοτε με την παράνομη μορφή των δομημένων ομολόγων.

• *Στην πορεία προς το συνέδριο, ποια είναι η ανταπόκριση των μελών και φίλων του Συνασπισμού;*

— Βλέπω ότι υπάρχουν πάρα πολλά μέλη του Συνασπισμού, αλλά κυρίως διαπιστώνω ότι η κοινωνική Αριστερά που παρακολουθεί τα προσυνεδριακά δρώμενα ακούει με εξαιρετικά μεγάλο ενδιαφέρον αυτό τον εναλλακτικό προγραμματικό λόγο προς την ασκούμενη νεοφιλελεύθερη πολιτική. Διαπιστώνω, επίσης, ότι είναι πολλοί εκείνοι οι οποίοι υποστηρίζουν ότι η Αριστερά εκτός από το να καταγγέλλει πρέπει να έχει και θέσεις για τη λύση των ζητημάτων της δύσκολης όσο και σύνθετης κοινωνικοπολιτικής πραγματικότητας.

Η Αριστερά πρέπει να είναι και με τη μεταρρύθμιση και με τις αντιστάσεις

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΝ ΓΙΑΝΝΗ ΑΝΔΡΟΥΛΙΔΑΚΗ

Τη συνέχιση της πολιτικής του ΣΥΝ των 2-3 τελευταίων χρόνων και με μεγαλύτερη ένταση, σε περίπτωση που εκλεγεί πρόεδρος του κόμματος το Φεβρουάριο, προαναγγέλλει ο Αλέξης Τσίπρας μιλώντας στο *Αντί*. Ο επικρατέστερος υποψήφιος του συνεδρίου χαρακτηρίζει τη συζήτηση για την κεντροαριστερά «νεκρή», αναφέροντας ότι πλέον είναι ο ΣΥΝ που κάνει προσκλήσεις και το ΠΑΣΟΚ που δεν απαντά, θέτει ως προτεραιότητα την οργανωτική ανάπτυξη του ΣΥΝ στην επαρχία και υποστηρίζει ότι η πολιτική ήττα του ΚΚΕ και της γραμμής του για τις συμμαχίες αποτελεί προϋπόθεση για την πολιτική ενότητα της Αριστεράς.

• *Με μια πρώτη ματιά όλα φαίνονται ρόδινα. Τα προγνωστικά σε φέρνουν σίγουρο επόμενο πρόεδρο του ΣΥΝ, τα ΜΜΕ δείχνουν ερωτευμένα μαζί σου, οι δημοσκοπήσεις ανεβάζουν ψηλά το ΣΥΝ. Διαισθάνεσαι ότι πίσω από όλα αυτά εξακολουθεί να υπάρχει μια ασάφεια γύρω από το τι λέει ο Συνασπισμός;*

σει να διαχειριστεί αυτή τη δυναμική της. Θα μπορέσει να δώσει ελπίδα διεξόδου ή απλώς θα θελήσει να φτιάξει ένα μαγαζάκι γωνία; Για πρώτη φορά μετά το 1989 διαμορφώνονται οι προϋποθέσεις να παίξει η Αριστερά κεντρικό πολιτικό ρόλο. Αυτή την ευκαιρία δεν πρέπει να την αφήσουμε να πάει χαμένη.

• *Πέρα από τις κοινωνικές δυνάμεις, πολιτικές δυνάμεις που θα απεγκλωβιστούν από την κρίση και θα διαμορφώσουν συνθήκες συνεργασίας με την Αριστερά προσδοκάτε; Από το χώρο του ΠΑΣΟΚ, ας πούμε;*

— Όχι μόνο από το χώρο του ΠΑΣΟΚ. Εγώ πιστεύω ότι υπάρχουν πολλών ειδών δεξαμενές κρίσιμες. Η πιο κρίσιμη, για μένα, είναι το κομμάτι των νέων ανθρώπων που δεν έχει παραδοσιακή πολιτική ταύτιση, αλλά διαμορφώνει τώρα πολιτική συνείδηση. Εκεί είναι πολύ κρίσιμο να αποκτήσει η Αριστερά προβάδισμα προτίμησης. Εξίσου σημαντικό κομμάτι είναι όλος αυτός ο κόσμος που πέρασε κάποτε από την οργανωμένη ζωή της Αριστεράς σε διάφορες εκδοχές της και σήμερα, απογοητευμένος, βρίσκεται σπίτι του. Από εκεί και πέρα ο ευρύτερος χώρος αναφοράς του ΠΑΣΟΚ είναι ιδιαίτερα σημαντικός, γιατί αφορά το κομμάτι εκείνο που αντιδρά και διαφωνεί με την πορεία του τα τελευταία χρόνια και βρίσκει πιθανώς ελπίδα είτε σε μια στροφή προς τα αριστερά, που δεν την βλέπει να έρχεται, είτε σε μια μεγάλη Αριστερά. Νομίζω ότι και στις τρεις αυτές κατηγορίες ο Συνασπισμός επενδύει σήμερα με στρατηγική και με σχέδιο. Εκεί πατάει η συγκρότηση του ΣΥΡΙΖΑ και η συγκρότηση μιας πιο στοχευμένης ανάδειξης των προβλημάτων των νέων ανθρώπων. Αυτή την προσπάθεια έχουμε στόχο να τη διευρύνουμε.

• *Στη συζήτηση περί κρίσης του πολιτικού συστήματος το όνομά σου εμπλέκεται συχνά και από αρθρογράφους καθόλου φιλικά προσκείμενους προς την Αριστερά, ως μέρος ενός νέου σκηνοικού που δημιουργείται. Σε φοβίζει αυτό, η σπέκουλα δηλαδή;*

— Ομολογώ ότι αισθάνομαι πολύ αμήχανα όταν το βλέπω αυτό. Δεν ξέρω αν η κατάλληλη λέξη είναι «φόβος», περισσότερο «προβληματισμός», θα έλεγα. Αντιλαμβάνομαι ότι σε αυτή την αποσταθεροποίηση

του πολιτικού συστήματος κάποιοι επενδύουν με άλλες στοχεύσεις σε μια πρόσκαιρη ενδεχομένως άνοδο των δυνάμεων της Αριστεράς. Είναι σαφές όμως ότι έχουμε διαφορετική στρατηγική. Με προβληματίζει, επίσης, ότι από την άλλη πλευρά βλέπουμε μια προσπάθεια αποδόμησης της πολιτικής μας προσπάθειας, με όρους εξίσου επικοινωνιακούς, από άλλους δημοσιογράφους και από άλλα κέντρα. Είναι ένα παιχνίδι που παίζεται. Όταν είσαι παίκτης στο κεντρικό πολιτικό παιχνίδι, θα δεχτείς και τέτοιου είδους καραμπόλες ενίσχυσης, θα δεχτείς και πιέσεις. Το ζήτημα είναι να μην είσαι φτερό στον άνεμο, να μη σε πηγαίνει το σύστημα όπου αυ-

Η κρίση σήμερα είναι διπλή: και πολιτική—αξιακή και κοινωνική—οικονομική. Είναι δομική κρίση του συστήματος εξουσίας και δεν αναστρέφεται

τό θέλει. Και για να διαμορφώσεις εσύ στρατηγική, πρέπει να βασιζέσαι σε ένα σχέδιο και να μην εξαρτάς την πολιτική σου τοποθέτηση από τις διαθέσεις των μεγάλων συμφερόντων. Άλλωστε, κι αυτά, στο σκηνοικό της πολιτικής αποσταθεροποίησης, βρίσκονται σε μια διαδικασία σύγχυσης και σύγκρουσης.

• *Ο ΣΥΝ έχει μια ιδιαιτελία για αριστερό κόμμα. Η δυναμική του στην κεντρική κάλπη μοιάζει να είναι πιο μεγάλη από ό,τι στους κοινωνικούς χώρους. Στους φοιτητικούς όπως και στους εργασιακούς...*

— Είναι λίγο πιο σύνθετο, δεν είναι ευθύγραμμη η αντιστοίχιση. Ο ΣΥΡΙΖΑ κατέγραψε μια ιδιαίτερα υψηλή δυναμική στις ηλικίες 18–24, που δεν μεταφράζεται αντίστοιχα στις φοιτητικές εκλογές, ακόμα κι εάν αθροίσεις τις δυνάμεις του ΣΥΡΙΖΑ με τις δυνάμεις της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς, που πιστεύω ότι είναι ένας χώρος ο οποίος στο κεντρικό πολιτικό πεδίο αθροίζεται—χωρίς βέβαια να ταυτίζεται—μαζί μας. Όταν μιλάμε για νεολαία όμως, δεν μιλάμε κατ' ανάγκη για φοιτητές. Οι φοιτητές είναι ένα μόνο κομμάτι της νεολαίας.

• *Αν μου επιτρέπεις όμως, τα ίδια φαινόμενα υπάρχουν και στους εργασιακούς χώρους. Μπορεί να σταθεροποιηθεί ένα αριστερό κόμμα χωρίς να έχει συγκροτημένη δύναμη στους κοινωνικούς χώρους;*

— Σίγουρα είναι ανησυχητικό το να μην έχεις συγκροτημένη δύναμη στους κοινωνικούς χώρους. Όμως γνώμη μου είναι ότι ο ΣΥΡΙΖΑ έχει καταφέρει να εκπροσωπήσει στο κεντρικό πολιτικό πεδίο πολλές και διαφορετικές δυνάμεις, που στο επίπεδο του κοινωνικού τους χώρου εκφράζονται από άλλα αριστερά ψηφοδέλτια. Αυτό περίπου προσπάθησα να σου πω πιο πριν κάνοντας μια αναφορά στο χώρο έκφρασης και επιρροής των ΕΑΑΚ (σ.σ.: άκρα αριστερά) στα πανεπιστήμια. Θα συμφωνήσω όμως μαζί σου. Ένα κόμμα, για να μπορεί να πατήσει στα πόδια του, πρέπει να έχει μεγάλη δύναμη μέσα στους κοινωνικούς χώρους, δεν αρκεί μόνο η αποτύπωση της προτίμησης στην κεντρική πολιτική σκηνή. Ωστόσο αυτό που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι ότι στις τελευταίες εκλογές διαφάνηκε μια ενίσχυση του Συνασπισμού σε κοινωνικά στρώματα στα οποία δεν είχε επιρροή παλιότερα. Αν έβλεπε κανείς τα αποτελέσματα του 2004, ήταν μια τραγωδία. Διότι στις μεσοαστικές και τις μεγαλοαστικές περιοχές παίρναμε πολύ μεγάλα ποσοστά, ενώ στις εργατικές συνοικίες υπήρχαν ποσοστά κάτω του αναμενόμενου. Σήμερα το πρόβλημα βρίσκεται στην επαρχία. Και δεν μπορείς να φτιάξεις ένα κόμμα το οποίο θα έχει επιρροή, αν δεν καταφέρεις να στήσεις έναν στοιχειώδη οργανωτικό ιστό στην επαρχία, ώστε να φτάσει ο πολιτικός σου λόγος στην Καρδίτσα, την Κοζάνη ή τα Χανιά.

• *Να πάμε λίγο στο ΚΚΕ. Ο ΣΥΡΙΖΑ είχε μια πολύ καλή προεκλογική παρουσία πέρσι κι αυτό αναγνωρίστηκε από όλους—είχε αυξήσει την επιρροή του σε κοινωνικά στρώματα με την πολιτική του Φόρουμ κ.ά. και φυσικά πέτυχε ένα θαυμάσιο εκλογικό αποτέλεσμα. Η διαφορά του ωστόσο από το ΚΚΕ αυξήθηκε κι άλλο υπέρ του ΚΚΕ. —Εννοείς σε απόλυτους αριθμούς, όχι σε ποσοστά...*

• *Σε απόλυτους αριθμούς. Η διαφορά ανέβηκε από τις 2,6 στις 3,2 μονάδες. Φαίνεται ότι ο κόσμος που αποσχίζεται από τα μεγάλα κόμματα, ακόμα και*

σήμερα, πιο εύκολα επιλέγει το ΚΚΕ παρά το Συνασπισμό.

— Αυτό είναι πολύ μεγάλη συζήτηση. Για να είμαι ειλικρινής, δεν ξέρω αν οι ψηφοφόροι που επέλεξαν τελικά το ΚΚΕ έπαιζαν μέχρι τελευταία στιγμή την ψήφο τους ανάμεσα στο ΚΚΕ και το Συνασπισμό. Νομίζω όμως πως όχι. Το ΚΚΕ κατάφερε να φτάσει σε ένα υψηλό ποσοστό όχι γιατί πήρε ψήφο πολιτικής προτίμησης, αλλά γιατί κατάφερε να κερδίσει ψήφο διαμαρτυρίας. Είναι ένα θέμα πάντως. Όσο κι αν λέμε ότι το πρόβλημά μας δεν είναι ο ανταγωνισμός ανάμεσα στις αριστερές δυνάμεις, είναι ένα θέμα. Νομίζω ότι όσο το ΚΚΕ αυξάνει τα ποσοστά του έχοντας αυτή τη σχεταριστική πολιτική γραμμή, άρα δεν υφίσταται ήττα της πολιτικής του γραμμής, τόσο η προοπτική ενότητας της Αριστεράς θα φαντάζει ένα σενάριο πολύ μακρινό. Και αυτό είναι κακό για το κίνημα, είναι κακό για την προοπτική της Αριστεράς, είναι κακό, αν θέλεις, για μια εναλλακτική διέξοδο συνολικά. Γιατί η Αριστερά δεν βρίσκεται ούτε σε επίπεδο κοινής δράσης ως προς τα προβλήματα, όχι μόνο σε επίπεδο συμμαχίας εκλογικής. Από εκεί και πέρα θα έπρεπε κανείς να κάνει μια πολύ ενδελεχή ανάλυση των αποτελεσμάτων, για να δώσει ακριβή απάντηση των αιτιών που καθιστούν σταθερή ή και αυξανόμενη τη διαφορά των δύο κομμάτων. Όμως στις τελευταίες δημοτικές εκλογές στην Αθήνα αντιστράφηκε αυτό. Και πρέπει να εξηγήσουμε γιατί αντιστράφηκε. Λέω λοιπόν ότι, όταν καταφέρνει η δική μας Αριστερά να μπαίνει με όρους επιθετικούς —και εννοώ και στον πολιτικό λόγο και στην επικοινωνία— χωρίς κατ' ανάγκη να μπαίνει σε μια αντιπαράθεση με το ΚΚΕ, αλλά ξεπερνώντας το, τότε βλέπουμε ότι καταφέρνει και σε επίπεδο κάλπης να έχει καλύτερα αποτελέσματα.

• *Είχατε ξαναπεί πρόσφατα ότι η πολιτική ήττα του ΚΚΕ αποτελεί προϋπόθεση για την πολιτική ενότητα της Αριστεράς. Δεδομένου λοιπόν ότι το ΚΚΕ είναι έξω και ο χώρος της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς είναι πεπερασμένος, πού θα οικοδομηθεί αυτή η ενότητα; Θα ψάξετε στη σοσιαλδημοκρατία;*

— Αυτή τη στιγμή δεν φαίνεται να υπάρχουν συντεταγμένες πολιτικές δυνάμεις. Όμως αυτό που φαίνεται, σε όλα τα επίπε-

δα, είναι ότι υπάρχει μια έντονη κινητικότητα ανάμεσα στο ΠΑΣΟΚ και το Συνασπισμό. Και εννοώ ότι ολόένα και περισσότερος κόσμος που στήριξε το ΠΑΣΟΚ ή που ήταν οργανωμένος στο ΠΑΣΟΚ συναντιέται με το ΣΥΡΙΖΑ στους κοινωνικούς αγώνες. Και συναντιέται από μια σκοπιά κριτικής στην ηγεσία του ΠΑΣΟΚ για τη θέση της σε μια σειρά από πολύ σημαντικά πολιτικά ζητήματα. Υπάρχουν και διεργασίες στο εσωτερικό του ΠΑΣΟΚ, τις οποίες τις παρακολουθεί κανείς με ενδιαφέρον. Αλλά το μεγάλο πρόβλημα είναι ότι, ενώ σε όλη την ευρωπαϊκή σοσιαλδημοκρατία υπάρχει μια πολιτική συζήτηση, μέσα στο ΠΑΣΟΚ αυτή η πολιτική συζήτηση δεν φαί-

Η συζήτηση για την κεντροαριστερά είναι μια νεκρή συζήτηση. Ανήκει σε μια προηγούμενη περίοδο.

νεται. Ίσως λοιπόν να μην υπάρχει. Όλη αυτή η σφοδρή αντιπαράθεση ανάμεσα στον Παπανδρέου και τον Βενιζέλο, που είδαμε το προηγούμενο διάστημα, δεν μετατράπηκε ποτέ σε αντιπαράθεση ανάμεσα σε δύο πλατφόρμες προς τη μία ή την άλλη κατεύθυνση. Νομίζω όμως ότι αργά ή γρήγορα αυτές οι αντιφάσεις και οι αντιθέσεις στο εσωτερικό του ΠΑΣΟΚ θα εκφραστούν και πολιτικά. Δεν μπορεί να γίνει αλλιώς. Εμείς από την πλευρά μας, χωρίς να θέλουμε να μπαίνουμε στα εσωτερικά ενός άλλου κόμματος, κάτι που δεν θα ήταν καθόλου σωστό, θα επιμένουμε στο επόμενο διάστημα όχι να επιτιθέμεθα στο ΠΑΣΟΚ, αλλά αντιθέτως σε μια πολιτικοποίηση της συζήτησης για τις διαφορές μας και για τις πιθανές μας συμπτώσεις. Το οποίο νομίζω ότι θα βοηθήσει και δυνάμεις εντός του ΠΑΣΟΚ που ζητάνε μια αριστερή στροφή ή μια προσέγγιση με την Αριστερά να ορθώσουν έναν πιο συγκροτημένο πολιτικό λόγο και, γιατί όχι, να συναντηθούν μαζί μας όχι μόνο στο πεδίο των κοινωνικών διεργασιών αλλά και στο πεδίο της συγκρότησης ενός εναλλακτικού προγράμματος. Για τη διακυβέρνηση του τόπου ή, για να το πω αλλιώς για να μην υπάρξει καμιά παρερμηνεία σε σχέση

με τα κεντροαριστερά σενάρια τα οποία έχουν πεθάνει, ενός νέου κοινωνικού συμβολαίου.

• *Άκουγα τις προάλλες τον Κωνσταντόπουλο και αναρωτιέμαι γιατί οι παλιοί επικεφαλής του ΣΥΝ, μόλις χάσουν την ηγεσία, αρχίζουν να ζητάνε συμμαχία με το ΠΑΣΟΚ. Πέραν του Κωνσταντόπουλου, η Δαμανάκη το έκανε και πράξη, αν πάμε παλιότερα θα βρούμε αντιστοιχίες στον Λεωνίδα τον Κύρκο...*

— Ελπίζω να μην το κάνει κι ο Αλαβάνος μεθαύριο (γέλια). Καταρχάς, είναι απόλυτα σεβαστές οι απόψεις από ιστορικές μορφές της Αριστεράς, όπως ο Λεωνίδας ο Κύρκος και ο Νίκος ο Κωνσταντόπουλος. Νομίζω όμως ότι αυτό που διακρίνει την οπτική τους είναι η ανάλυση της προηγούμενης περιόδου και όχι της σημερινής. Η εκδοχή της ανάγκης μιας συμμαχίας του Κέντρου με την Αριστερά είναι μια εκδοχή της προηγούμενης πενταετίας, έχει πεθάνει πια. Όπως επίσης και η πίεση στο εσωτερικό μας να απαντήσουμε στην πρόσκληση του ΠΑΣΟΚ. Δεν υπάρχει καμιά πρόσκληση από το ΠΑΣΟΚ. Εμείς προσκαλούμε το ΠΑΣΟΚ και το ΠΑΣΟΚ δεν έρχεται. Σήμερα έχουμε μια άλλη περίοδο. Ο Παπανδρέου έχει δύο φορές αποτύχει, ο ΣΥΡΙΖΑ έχει πετύχει, και μάλιστα πολύ περισσότερο από όσο καταγράφηκε στο εκλογικό του αποτέλεσμα, έχουμε κοινωνικές διεργασίες και κριτική του ΠΑΣΟΚ από τα αριστερά από τον ίδιο τον κόσμο του. Και βέβαια ο Αλαβάνος κάνει διαρκώς προτάσεις συντονισμού στα κόμματα της αντιπολίτευσης και απαντούν με σιωπή και ο Περισσός και το ΠΑΣΟΚ. Δεν ξέρω αν ακούγεται υπερβολικό ή υπερφίαλο, αλλά προσπάθησε να το περιγράψει ο Αλέκος ο Αλαβάνος στη συνέντευξή του λίγο πριν από τις εκλογές: το ερώτημα αυτό είναι σαν να ερωτάτο ο Ανδρέας Παπανδρέου το 1977 αν θα συνεργαστεί με την Ένωση Κέντρου. Δεν ξέρω αν το ΠΑΣΟΚ γίνει Ένωση Κέντρου τελικά, αυτό που ξέρω όμως είναι ότι οφείλει να αποφασίσει αν αισθάνεται και είναι κομμάτι του συστήματος που καταρρέει. Αν το αισθάνεται κι αν είναι, τότε δεν υπάρχει κανένα περιθώριο συνεννόησης. Αν δεν το αισθάνεται, πρέπει να αποκτήσει σαφές πολιτικό στίγμα σε μια σειρά από διλήμματα. Και, ξέρετε, δεν του τα βάζουμε εμείς. Του τα βάζει η ίδια η ζωή.

Η Αριστερά μπροστά στις νέες εξελίξεις

του Αλέξανδρου Καζαμία

Απ' όλες τις εξελίξεις που μετέβαλαν το πλαίσιο δράσης της Αριστεράς μετά τις εκλογές τις 16ης Σεπτεμβρίου η αλλαγή ηγεσίας στο Συνασπισμό είναι η λιγότερο σημαντική. Η αύξηση της εκλογικής δύναμης των δύο κομμάτων της και η περαιτέρω ενίσχυσή τους στις πρόσφατες δημοσκοπήσεις, η εμφάνιση της κρίσης στο ΠΑΣΟΚ και η εντεινόμενη αποστροφή της κοινωνίας απέναντι στο δικομματισμό είναι οι βασικές πτυχές του νέου σκηνικού που σήμερα την περιβάλλει. Μπροστά σ' αυτές τις πρωτοφανείς και, δυνητικά ανατρεπτικές, αλλαγές, η Αριστερά είναι αδύνατο να σταθεί στο ύψος των ευθυνών της χωρίς να αναθεωρήσει προηγουμένως πολλές από τις πάγιες πρακτικές της. Κι αν η ενότητά της παραμένει στόχος ανέφικτος εξαιτίας της αδιαλλαξίας του ΚΚΕ, τότε τουλάχιστον αυτή την ανανέωση πρέπει με κάθε τρόπο να πετύχει: να αρθρώσει επιτέλους έναν άμεσο και σαφή προγραμματικό λόγο ο οποίος να συνδέει τα βασικά προβλήματα της κοινωνίας με ένα ιδεολογικό πρόταγμα που να υποδεικνύει την επίλυσή τους.

Για να μετασχηματιστεί ο λόγος της Αριστεράς απ' τη μονομερή διαμαρτυρία και κριτική στην άρθρωση μεταρρυθμιστικών προτάσεων και πολιτικών, είναι ανάγκη τα κόμματά της πρώτα να απαλλαγούν από το σύνδρομο της περιθωριοποίησης που τα διακατέχει. Το πόσο διάχυτη είναι η νοοτροπία της μικράς πλην τίμιας Αριστεράς, ακόμη και σ' ένα κόμμα που συχνά κατηγορείται για μικρομεγαλισμό όπως ο ΣΥΝ, φαίνεται από τη χαμηλών προσδοκιών εικόνα του εαυτού που αντανακλάται στον πολιτικό της λόγο. «Το 5% είναι ένα πολύ καλό ποσοστό», έλεγε, λ.χ., κάποιος βουλευτής του ΣΥΡΙΖΑ στις 21 Σεπτεμβρίου, ενώ δύο μέρες πριν η *Αυγή* θριαμβολογούσε: «Τα εκλογικά αποτελέσματα του ΣΥΡΙΖΑ μάς γεμίζουν αισιοδοξία»! (Κανένα ίχνος προβληματισμού για το γεγονός ότι και το 1996, δίχως το ΣΥΡΙΖΑ και υπό την πίεση ενός ισχυρού ΠΑΣΟΚ, ο ΣΥΝ είχε τότε πετύχει το μεγαλύτερο ποσοστό του

5,12%). Αντιθέτως, στην ίδια πάντα λογική, η *Κυριακάτικη Αυγή*, με τίτλο στη δεύτερη σελίδα, πανηγύριζε ξανά στις 6 Ιανουαρίου «30% άνοδο της κυκλοφορίας της». Το άρθρο ανακοίνωνε αύξηση πωλήσεων από τα 4.800 στα 6.300 φύλλα εξαιτίας της προσφοράς ημερολογίου για 2 ακόμη ευρώ!

Εκτός απ' την απαγκίστρωσή τους από το πολιτικό περιθώριο, τα κόμματα της Αριστεράς οφείλουν επίσης να συνειδητοποιήσουν ότι, πέρα απ' την Τοπική Αυτοδιοίκηση και τα προβλήματα του πλανήτη, ο λόγος ύπαρξής τους είναι πρωτίστως εθνικός. Αυτή η διαπίστωση διόλου δεν υπαινίσσεται την υιοθέτηση μιας εθνοκεντρικής προσέγγισης στα σημερινά προβλήματα, αλλά, αντιθέτως, υποδεικνύει την ένταξη των αποκεντρωτικών και διεθνιστικών ιδεών των κομμάτων της σε ένα σχέδιο μετασχηματισμού της εθνικής κοινωνίας στην οποία ανήκουν. Αξίζει ενδεικτικά να σημειωθεί ότι στην περίπτωση του ΚΚΕ η μακροχρόνια εξάρτηση από

τις επιταγές της Μόσχας οδηγεί μέχρι σήμερα το κόμμα στο να μεταφράζει πολλά κείμενά του και να διατηρεί ολόκληρη ιστοσελίδα στα ρωσικά, η οποία σημειώνεται μάλιστα στον επίσημο κόμβο του με τη σημαία της Σοβιετικής Ένωσης! Ολιγότερο γραφικό αλλά σε αντίστοιχη κατεύθυνση είναι και η περίπτωση του κειμένου των Προγραμματικών Κατευθύνσεων του ΣΥΝ, που υιοθετήθηκε στο Συνέδριο του κόμματος τον Ιούνιο του 2003: από σύνολο 41 σελίδων, οι πρώτες 23 είναι αφιερωμένες αποκλειστικά σε διεθνή και ευρωπαϊκά θέματα, ενώ μόνο 17, δηλαδή ολιγότερες από τις μισές, αφορούσαν τις θέσεις του κόμματος για τα προβλήματα στην Ελλάδα!

ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΕΝΑ ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Στη μετεκλογική του ομιλία στην ΚΠΕ του ΣΥΝ στις 29 Σεπτεμβρίου ο Αλέκος Αλαβάνος υπογράμμισε μεταξύ άλλων την ανάγκη «να αναπτύξουμε τις προγραμματικές μας θέσεις περισσότερο από ό,τι το κάναμε στις εκλογές [...] με έναν τρόπο ο οποίος θα συνηχεί με τις ανάγκες και τις αναζητήσεις της κοινωνίας». Πέρα από την ορθή διάγνωση του προβλήματος, ιδιαίτερα χρήσιμος ήταν και ο τρόπος με τον οποίο προσδιόρισε τη μορφή και τους στόχους ενός τέτοιου προγράμματος: «Ένα πρόγραμμα το οποίο δεν θα λέει "θέλουμε την προστασία του περιβάλλοντος ή θέλουμε την αύξηση των μισθών" [...]. Έχει σημασία να προτείνουμε συμπύκνωση με έναν εύληπτο και σαφή τρόπο μέσα από πέντε-δέκα σημεία τα οποία θα γίνουν αισθητά σε όλη την κοινωνία».

Αν εξαιρέσουμε την εμμονή στα «5-10 σημεία» που, εφόσον μιλούμε περί προγράμματος και όχι συνημάτων, τότε θα πρέπει μάλλον να πλησιά-

ζουν τα 20-25, η μέθοδος που προτείνει ο πρόεδρος του Συνασπισμού είναι ενδεδωγμένη. Οι δυσκολίες όμως ξεκινούν από τη στιγμή που κάποιος θα αναζητήσει την πηγή απ' την οποία θα προέλθουν αυτές οι θέσεις. Σύμφωνα με τον κ. Αλαβάνο, το κείμενο που προσφέρεται γι' αυτή την επεξεργασία είναι «το πολύ καλό πρόγραμμα του ΣΥΡΙΖΑ», δηλαδή η Διακήρυξη που εγκρίθηκε στις 11.2.2007. Όμως εκεί υπάρχουν πράγματι οκτώ, όχι ακριβώς θέσεις, αλλά κυρίως γενικόλογες αντιθέσεις, όπως «ενάντια στη νεοφιλελεύθερη πολιτική», «ενάντια στο ρατσισμό», «ενάντια στην Ευρώπη-φρούριο» κ.ο.κ., ενώ κάτω απ' αυτές διατυπώνονται, ευτυχώς, 30 συνολικά σημεία που ενίοτε αρθρώνουν λόγο προγραμματικό. Κάποια είναι γνωστά, όπως η καθιέρωση του 35ώρου, ο διαχωρισμός Εκκλησίας-κράτους, η κατάργηση του «τρομονόμου», το κλείσιμο των αμερικανικών βάσεων, η αποχώρηση από το ΝΑΤΟ κ.λπ. Κάποια άλλα όμως παραμένουν είτε ανεδαφικά και άχρηστα, όπως η «διεκδίκηση μιας αποστρατιωτικοποιημένης Ευρώπης», είτε εντελώς αόριστα, όπως η «πρόληψη της κλιματικής αλλαγής», η «κατάργηση της ασυδοσίας των ΜΜΕ» (με ποια μέτρα;), η προάσπιση της «δημόσιας κοινωνικής ασφάλισης» (με ποιες μεταρρυθμίσεις;), η «δίκαιη [sic] λύση του Κυπριακού» (βάσει τίνος σχεδίου;), κ.λπ.

Ακόμη οξύτερο είναι και το πρόβλημα της απουσίας θέσεων για ορισμένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που απασχολούν σήμερα την ελληνική κοινωνία, όπως: ο έλεγχος των τιμών και της αισχροκέρδειας, η πάταξη της διαφθοράς, η αντιμετώπιση της διαπλοκής, η αναδιοργάνωση της δημόσιας διοίκησης, της αστυνομίας και της πυροσβεστικής, η εξυγίανση της δικαιοσύνης, η τελική διευθέτηση του ονόματος της FYROM, η αναβάθμιση των πανεπιστημίων, κ.λπ. Πουθενά, μα απολύτως πουθενά, στο πρόγραμμα του ΣΥΡΙΖΑ δεν θα βρει κανείς οποιαδήποτε μνεία, πόσο δε μάλλον προτάσεις, γι' αυτά τα κρίσιμα προβλήματα.

Από τα παραπάνω συνάγονται τουλάχιστον τρία βασικά συμπεράσματα. Πρώτον, ότι η συγκρότηση ενός αριστερού προγράμματος που πράγματι «θα συνεχίσει με τις αγωνίες και τις αναζητήσεις της κοινωνίας» δεν είναι απλά ένα ζήτημα «συμπύκνωσης» ή «αιχμηρότερης» παρουσίασης της Διακήρυξης του ΣΥΡΙΖΑ, αλλά μια σύνθετη και απαιτητική διαδικασία που προϋποθέτει πλατιά διαβούλευση, βαθιά γνώση των ζητημάτων, εξοικείωση με τις πρακτικές άλλων χωρών και, κυρίως, πρωτότυπη και δημιουργική σκέψη. Δεύτερον, για να είναι πράγματι το πρόγραμμα αυτό «αιχμηρό», η σύνταξή του προαπαιτεί έναν ξεκάθαρο ιδεολογικό προσανατολισμό που να μπορεί να αποδοθεί μέσα από μία ή δύο έννοιες-κλειδιά, όπως συνέβαινε κάποτε με τους όρους «ευρωκομμουνισμός», «αυτοδιαχείριση», ή «δημοκρατικός σοσιαλισμός». Σήμερα ποιο είναι το ιδεολογικό στίγμα του ΣΥΡΙΖΑ; Τέλος, όποιο κι αν είναι το πρόγραμμα αυτό, οι θέσεις του είναι απαραίτητο να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τις νέες τάσεις που καταγράφονται στην ελληνική κοινωνία, όχι βεβαίως για να υποταγεί στη λογική των σφυγμομετρήσεων, αλλά για να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στα προβλήματα όπως τα βιώνουν καθημερινά οι πολίτες και όχι όπως τα αντιλαμβάνονται οι κομματικοί επιτελείς και οι τηλεοπτικοί αστέρες.

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Όπως ορθά τονίζει ο Γιάννης Μπαλάφας σ' ένα ενδιαφέρον άρθρο του, το πρόγραμμα του ΣΥΝ «είναι μια νέα βάση για να συναντηθούμε με νέους ανθρώπους [...] στα κοινωνικά μέτωπα [...] αλλά και σε πολύμορφες κοινωνικές και πολιτικές πρωτοβουλίες και δράσεις» (Η Αυγή, 10.10.07). Για να το πούμε αλλιώς, απ' τη στιγμή που η ελληνική Αριστερά ποτέ δεν διέθετε κόμματα πελατειακού τύπου, όπως η Νέα Δημοκρατία και το ΠΑΣΟΚ, το βασικό μέσο που διαθέτει για να προσελκύσει και, κυρίως, να συγκρατήσει τη μεγάλη μερίδα ψηφοφόρων που εγκαταλείπει πλέον μαζικά το κόμμα του Γιώργου Παπανδρέου είναι η

πειθώ των ιδεών και των πολιτικών της. Υπό την έννοια αυτή, η συγκρότηση ενός ξεκάθαρου και εμπνευσμένου πολιτικού προγράμματος είναι η άμεση απάντησή της στη νέα συγκυρία που διαμορφώνεται μετά το πλήγμα που υπέστη ο δικομματισμός στις πρόσφατες εθνικές εκλογές.

Την ίδια στιγμή όμως η σύνθετη ιδεολογική και οργανωτική προεργασία που απαιτεί η συγκρότηση ενός προγράμματος τέτοιων πολιτικών αξιώσεων είναι από μόνη της αρκετή για να μετασχηματίζει τον ίδιο το ΣΥΝ σε ένα αποτελεσματικό και σύγχρονο κόμμα, ικανό να ανοιχτεί ευρύτερα στην κοινωνία και να οικοδομήσει νέες σχέσεις εμπιστοσύνης με τους προσδευτικούς πολίτες της χώρας. Κατά βάθος, με την έκκλησή του για ένα βελτιωμένο πρόγραμμα ο Αλ. Αλαβάνος άνοιξε ξανά για την ελληνική Αριστερά το δρόμο μιας πιο επαγγελματικής και υπεύθυνης προσέγγισης του κομματικού και του πολιτικού της έργου. Χωρίς αυτό βεβαίως να σημαίνει και το τέλος της αγωνιστικής ή της εμπνευσμένα ερασιτεχνικής αντίληψης για την πολιτική, ο επαγγελματισμός ήταν από καιρό ένα μεγάλο ζητούμενο. Τώρα εναπομένει βέβαια να δούμε αν τελικά ο ΣΥΡΙΖΑ και ο ΣΥΝ θα ανταποκριθούν θετικά στην ιστορική αυτή πρόκληση ή αν θα αποδειχτούν, για μία ακόμη φορά, η μικρή Αριστερά των μεγάλων χαμένων ευκαιριών.

Διαφθορά και δικομματισμός

Η χρήση της εξουσίας εύκολα μετατρέπεται σε κατάχρηση κι η κατάχρηση σε διαφθορά. Είναι σύμφυτη τάση της, που περιστέλλεται μόνο με θεσμικές δικλείδες ελέγχου, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η διαφανής και χρηστή άσκηση της. Στην περίπτωση της δικής μας μεταπολιτευτικής εξουσίας η κατάχρηση δεν είναι απλώς σύμφυτη τάση αλλά εγγενής αδυναμία, καθότι το μεταπολιτευτικό πολιτικό σύστημα στοχεύει στον έλεγχο (διαχειριστική «αυταρχική» διακυβέρνηση) της ελληνικής κοινωνίας με πολιτικό εργαλείο το δικομματισμό. Έτσι που: 1ον δεν υπάρχει το πολιτικό σύστημα για την κοινωνία, αλλά η κοινωνία για το πολιτικό σύστημα και 2ον ο δικομματισμός δεν είναι μια απλή τεχνική άσκησης της εξουσίας, αλλά το πολιτικό εργαλείο εφαρμογής της στρατηγικής του αστισμού στη μεταπολιτευτική Ελλάδα. Διαχειριστική δηλαδή δικομματική διακυβέρνηση με την κοινωνία σε κατάσταση ιδιότυπης ομηρίας.

Αυτή η διαχειριστική διακυβέρνηση σταδιακά μετέπεσε, με κορύφωση τις πασοκικές δεκαετίες, σε εκφυλιστική νομή και λαφυραγώγηση της εξουσίας, έτσι που στην πρακτική και στη συνείδηση της δικομματικής νομενκλατούρας αυτή περίπου να είναι και η έννοια της πολιτικής. Κι είναι ως προς αυτό ενδεικτική η φράση του Ανδρέα για αξιωματούχο του: «Είπαμε να κάνει ένα δωράκι στον εαυτό του, όχι όμως και πεντακόσια εκατομμύρια».

Πρωτίστως όμως αποδεικνύεται αυτή η μετάπτωση με την προκλητική (διά της αρπαχτικής νομής!) αλλαγή του κοινωνικο-οικονομικού status των περισσότερων μελών της νομενκλατούρας (στην οποία προφανώς προσμετρώνται και οι μεταλλαγμένοι της Αριστεράς!).

Η Νέα Δημοκρατία, δια του νεότερου Καραμανλή, ανέδειξε σε αιχμή της την πολιτική εναντίον της πασοκικής νο-

μής της εξουσίας, πείθοντας ένα μεγάλο μέρος του εκλογικού σώματος πως, αν μη τι άλλο, θα απαλλάξει την πολιτική εξουσία απ' τα κύρια αίτια εκφυλιστικής μετάπτωσής της σε πνιγηρή διαφθορά. Κι αυτό με το νοικοκύρεμα, στο μέτρο του δυνατού, του πολιτικού μας συστήματος. Όχι πείθοντας πως θα αλλάξει τη λογική του συστήματος, που αρχιτεκτόνησε ο «γενάρχης» Καραμανλής (και προσχώρησε σ' αυτό ο Αντρέας!). Γιατί θα ήταν παντελώς αφελές να έχει κανείς επαναστατικές προσδοκίες από έναν αστό πολιτικό, με όσες καλές προθέσεις κι αν τον προίκιζε. Δεν είναι όμως παράλογο, στο πλαίσιο έστω της αυτοσυντήρησης του ίδιου του συστήματος, να περιμένουμε από έναν νέο πολιτικό δεύτερης γενιάς, «χορτασμένο» πολιτικό, να εξορθολογίσει τις λειτουργίες αυτού του συστήματος, κλείνοντας τουλάχιστον τις μεγάλες θεσμικές του τρύπες, απ' τις οποίες κάνουν γιουρούσια οι αρουραίοι της «διαπλοκής» και της «διαφθοράς».

Οποία όμως απογοήτευση, καθώς κι αυτός ως τώρα συνεχίζει την «πασοκική» πεπατημένη σεμνά και ταπεινά, χάνοντας όπως φαίνεται, τη μεγάλη ευκαιρία να βάλει φρένο στον παρακμιακό κατήφορο και να δρομολογήσει με καίριες θεσμικές παρεμβάσεις την εξυγιαντική ανάταξη της πολιτικής ζωής και μαζί τη δεύτερη φάση της Μεταπολίτευσης. Αντί να πράξει τα αυτονόητα, που, εδώ που φτάσαμε, θα ήταν επαναστατικά, βούλιαξε στο τέλμα της πολιτικής μικροδιαχείρισης κι αρχίζει να βλέπει εκτός κι αν δεν βλέπει τις μέρες να τυλίγονται πια στο λαιμό του, απ' την αρχή μάλιστα της δεύτερης θητείας του.

Στο γιατί δεν κινήθηκε στην τροχιά των δεσμεύσεών του και των μεγάλων απαιτήσεων της πολιτικής μας ζωής δεν χωρούν πολλές εξηγήσεις. Που σημαίνει πως ή δεν πίστευε αυτά που έλεγε, όπως ο Αντρέας, ή έκανε πίσω...

μπροστά στο θηρίο της «διαπλοκής» (υπερεξουσία «νταβατζήδων»!). Για να μην ισχύει ούτε το ένα ούτε το άλλο, έχει ακόμα δυνατότητες, κάθε μέρα όλο και λιγότερες, να αποτολμήσει έστω τα πλέον αναγκαία εξ όσων περίμενε ο τόπος απ' αυτόν. Αλλιώς θα περάσει στην ιστορία ως ο επίγονος «Κωστάκης», που κυβέρνησε κρυφά απ' τον εαυτό του και παρέδωσε στον επίγονο «Γιωργάκη» (ίσως και στη «Ντορούλα», που του την έχει στην πλάτη!), εις δόξαν των «νταβατζήδων»!

Σε κάθε περίπτωση η «διαφθορά» απειλεί ταυτοχρόνως τα θεμέλια του πολιτικού μας συστήματος και της ίδιας της κοινωνίας μας. Σαπίζουμε, ας το καταλάβουμε κι ας ξυπνήσουμε. Κι ας ξυπνήσει πρώτη απ' όλους η Αριστερά. Όχι η «μεταφυσική» Αριστερά, που καθεύδει μακαρίως πάνω στο: «για όλα φταίει το αστικό σύστημα!». Γιατί αυτή δεν θέλει να ξυπνήσει. Ας ξυπνήσει όμως η σύγχρονη ριζοσπαστική Αριστερά, αυτή που δεν βάζει (ή δεν πρέπει να βάζει!) το κάρο μπροστά απ' το άλογο, κι ας αναδείξει την εθνική πια διάσταση της «διαφθοράς», φωτίζοντας τα βαθύτερα αίτια της και πρωταγωνιστώντας στην εφικτή αντιμετώπισή της.

Λ.Β.

Το χρονικό μιας προεξαγγελθείσης απάτης

του Ρεπόρτερ

Ίσως μόνο ένα θαύμα μπορεί να σώσει πλέον μια κυβέρνηση που άνευ αντιπάλου και ουσιαστικής αντιπολίτευσης οδηγήθηκε μόνη της στο έσχατο σημείο της ταπείνωσης. Να αναγκασθεί δηλαδή ένας στενότερος συνεργάτης του πρωθυπουργού (ο Γιάννης Ανδριανός) να συρθεί για δεύτερη φορά στον ανακριτή και να αποκαλύψει το όνομα ενός πληροφοριοδότη του. Και να κατηγορηθεί ένα άλλο πρόσωπο, επίσης του στενού περιβάλλοντος του κ. Καραμανλή (ο Σπύρος Κλαδάς), ότι επιχείρησε να χειραγωγήσει έναν εκδότη (τον Θέμο Αναστασιάδη) με αφορμή μια εκκρεμότητά του με την εφορία, προκειμένου να πέσει στα μαλακά η υπόθεση Ζαχόπουλου – Τσέκου.

Η υπόθεση Ζαχόπουλου ξεκίνησε σαν μια ροζ ιστορία και εξελίχθηκε μέσα σε λίγες μόνο ημέρες σε έναν αδυσώπητο πόλεμο διαπλεκόμενων συμφερόντων. Που θυμίζει αρκετά και έναν άλλο παρόμοιο πόλεμο του παρελθόντος, εκείνο για το σκάνδαλο Κοσκωτά, που οδήγησε στην ανατροπή της κυριαρχίας του Ανδρέα Παπανδρέου. Και σε εκείνη και στη σημερινή περίπτωση πίσω από τη ροζ επιφάνεια κρύβεται η αδυσώπητη πραγματικότητα της διαφθοράς. Τηρουμένων των ανα-

λογιών, έχουμε και πάλι μια νέα εκδοτική δύναμη που απειλεί να διαταράξει τις ισορροπίες και την κυριαρχία των παλαιών κατεστημένων δυνάμεων του χώρου. Οι τελευταίες αντιδρούν ανελέητα, προσπαθώντας να διατηρήσουν τα πανταχόθεν αμφισβητούμενα κεκτημένα τους. Αυτό το σκηνικό απειλεί να πυροδοτήσει ανεξέλεγκτες καταστάσεις σε ένα ήδη ασταθές πολιτικό σκηνικό και να οδηγήσει στην ανατροπή της προσωρινής πολιτικής κυριαρχίας του κ. Καραμανλή. Ο ίδιος ο πρωθυπουργός, παρόλο που προς το

παρόν προφυλάσσεται προσεκτικά από όλες τις συνιστώσες του προβλήματος (επειδή αποτελεί ουσιαστικά τη μόνη «σταθερή» του συστήματος της διαπλοκής), βρίσκεται πλέον ένα μόνο βήμα πριν από την προσωπική και πολιτική απαξίωσή του. Το βήμα αυτό θα έχει συντελεσθεί εάν, όπως ισχυρίζονται οι πολιτικοί αντίπαλοί του, οι έρευνες στα οικονομικά πεπραγμένα της διοίκησης Ζαχόπουλου φτάσουν σε βάθος και μέχρι την «Ανέμη».

Μέχρι στιγμής όμως δεν ήταν η «ουσία» της υπόθεσης Ζαχόπουλου που οδήγησε την κυβέρνηση σε αυτό το σημείο. Ήταν κυρίως τα λάθη, οι ανεπάρκειες και οι ανόητοι χειρισμοί του –παντοδύναμου κάποτε και πανταχόθεν βαλλόμενου σήμερα– πρωθυπουργικού περιβάλλοντος. Έτσι, ο κ. Καραμανλής, που έπαιξε όσο κανείς από τους προκατόχους του με το πάγωμα του χρόνου, είναι πλέον δεσμώτης του. Άφησε το χρόνο να κυλάει άπραγος και άλλους να κυβερνούν στη θέση του, με τη σιγουριά ότι η αγανάκτηση του κόσμου για την 20ετή επέλαση των πασόκων θα του εξασφάλιζε χαλαρή προσωπική και πολιτική διαβίωση στο πρωθυπουργικό αξίωμα. Αυτοί οι άλλοι όμως νοιάστηκαν μόνο για τις παρές τους, τους φίλους τους και τις οικογένειές τους. Και αδιαφόρησαν για όλα τα άλλα. «Ξέχασαν» ή δεν ήξεραν ότι στο τέλος του μήνα πρέπει να πληρωθούν οι λογαριασμοί, ο κόσμος να φάει κι αυτό το κράτος να διοικηθεί. Έτσι λοιπόν, ο κ. Καραμανλής, αντί να γίνει εκείνος που θα εγκαινίαζε μια νέα εποχή για τον τόπο, κινδυνεύει τώρα να είναι αυτός με τον οποίο θα τελειώσει η παλιά. Τελειώς άδοξα. Και ίσως μόνο ένας διπλός και ριζικός ανασχηματισμός μπορεί να τον σώσει πλέον. Και του περιβάλλοντός του και της κυβέρνησής του.

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

Μπορεί όμως να σταθεί αφορμή για να πηδήξει ένας πολιτικός από το μπαλκόνι του πέμπτου ορόφου απλώς και μόνο ένα ροζ βίντεο, σαν κι αυτό που είδε το φως της δημοσιότητας τις προηγούμενες ημέρες; Τι προσπάθησε να κρύψει η κυβέρνηση και τι δεν θέλει να βγει στη φόρα; Ποιο παρασκήνιο συναντήσεων δημοσιογράφων με το Μαξίμου και ποιες εσωτερικές κόντρες στο πρωθυπουργικό μέγαρο οδήγησαν σε αυτή τη μεγάλη κρίση; Ποια σχέδια για ανακατατάξεις στο πολιτικό σκηνικό τίθενται σε εφαρμογή με αφορμή τη δυσωδία που αποπνέει η ατμόσφαιρα των ημερών; Τι κρύβεται πίσω από τον εκδοτικό πόλεμο; Είναι ορισμένα από τα πολλά ερωτήματα που εύλογα προκύπτουν από την υπόθεση του γενικού γραμματέα του ΥΠΠΟ. Η χρονική ακολουθία των γεγονότων, οι πληροφορίες που έως τώρα υπάρχουν για τις υπόγειες συναλλαγές αλλά και τα ερωτήματα που μένουν αναπάντητα είναι τα εξής:

***

του Χρ. Παπαϊώκου

Άνοιξη 2007: Περί το Μάιο εκτιμάται ότι το *Πρώτο Θέμα*, που στρεφόταν συνεχώς εναντίον του Θόδωρου Ρουσόπουλου (με τις βίδες και άλλα) και αντιμετωπιζόταν από τον κυβερνητικό εκπρόσωπο εχθρικά, ήλθε σε επαφή με το Μέγαρο Μαξίμου. Από την εφημερίδα υπήρχε θέληση να ανοίξει ένας διάυλος επικοινωνίας με το πρωθυπουργικό περιβάλλον, αλλά ο κ. Ρουσόπουλος φαίνεται ότι εμπόδιζε αυτή την επαφή. Τελικώς, ο άνθρωπος που το πέτυχε λέγεται ότι ήταν ο Γιάννης

Ανδριανός και η συνάντηση κλείστηκε με τον Γ. Αγγέλου. Έκτοτε μάλιστα, η γραμμή της εφημερίδας απέναντι στην κυβέρνηση διαφοροποιήθηκε σημαντικά. Ειδικότερα, η κατεύθυνση ήταν: «Χτυπάμε τους υπουργούς, δεν αγγίζουμε τον Καραμανλή». Θεωρείται, επίσης, πάρα πολύ πιθανό ότι από εκεί και πέρα «στήθηκε» και ένας σταθερός διάυλος επικοινωνίας. Ο ίδιος άλλωστε ο Μάκης Τριανταφυλλόπουλος δήλωσε τη Δευτέρα το βράδυ στην εκπομπή του (μετά τη δημόσια ρήξη του με το *Πρώτο Θέμα* και τον Θέμο Αναστασιάδη) ότι έμεινε... κάγκελο όταν είδε τα κομμάτια του τελευταίου να γίνονται... φιλοκαραμανλικά.

***

Ιούλιος 2007: Ένα ακόμα ενδιαφέρον γεγονός στο στερέωμα των ΜΜΕ. Ο κ. Θέμος Αναστασιάδης, ένας από τους δύο ιδιοκτήτες της εφημερίδας *Πρώτο Θέμα* κατέθεσε σε δύο ισόποσες δόσεις 5.000.000 ευρώ (πόθεν έσχες;). Επειδή όμως δεν μπορούσε να δικαιολογήσει την προέλευσή τους, η τράπεζα BNP Paribas ενημέρωσε αμέσως την Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων (ΥΠΕΕ, πρώην ΣΔΟΕ) και την «Αρχή για το Βρόμικο Χρήμα» του Γ. Ζορμπά. Η ΥΠΕΕ όμως εδέησε να στείλει κλήση στον κ. Θέμο για να δώσει εξηγήσεις μόλις την παραμονή της Πρωτοχρονιάς, έντεκα μέρες μετά την απόπειρα αυτοκτονίας του Ζαχόπουλου. Επικεφαλής της ΥΠΕΕ είναι ο άνθρωπος του Μαξίμου και πρώην στενός συνεργάτης του κ. Ζαχόπουλου στο ΥΠΠΟ κ. Σπ. Κλαδάς, το όνομα του οποίου έχει επίσης αναφερθεί στην ιστορία της Εύης Τσέκου. Πάλι ο Μάκης Τριανταφυλλόπουλος αποκάλυψε ότι ο κ. Κλαδάς «του έστειλε βουλευτή της ΝΔ», ο οποίος πρότεινε να μπει στο συρτάρι η εκκρεμότητα του Θέμου, με αντάλλαγμα να σταματήσει ο κ. Τριανταφυλλόπουλος να γράφει για την υπόθεση Ζαχόπουλου.

***

Αύγουστος 2007: Σύμφωνα με ανεξакρίβωτες μέχρι τώρα πληροφορίες, στο Μέγαρο Μαξίμου, και ειδικότερα στο γραφείο του διευθυντή του πρωθυπουργικού γραφείου κ. Γιάννη Αγγέλου, μετέβη γυναίκα, «γαλάζιο» στέλεχος του Υπουργείου Πολιτισμού, με

του Δημήτρη Πετρογιάννη

στοιχεία εναντίον του κ. Ζαχόπουλου. Εκτός από το φάκελο με σοβαρότατα προβλήματα στη διαχείριση των κοινωτικών κονδυλίων και καραμπινάτες παρατυπίες στους αποχαρακτηρισμούς κ.ο.κ., παρέδωσε και τέσσερα CD με ηχητικό υλικό καθώς και δύο DVD με τον Χρήστο Ζαχόπουλο. Για το περιεχόμενο των καταγγελιών φέρεται να ενημερώθηκε και ο πρωθυπουργός. Από τότε λέγεται ότι είχε αποφασιστεί η καρατόμηση Ζαχόπουλου. Να σημειωθεί πως ευρύτατα έχει κυκλοφορήσει η πληροφορία σύμφωνα με την οποία ο πρωθυπουργός είχε λάβει την απόφαση ήδη πριν από τις εκλογές του Σεπτεμβρίου. Υψηλόβαθμα κυβερνητικά στελέχη πάντως αναφέρουν ότι το Μαξίμου ήταν ενήμερο για την κατάσταση στο ΥΠΠΟ με τον κ. Ζαχόπουλο ήδη από την περίοδο που ήταν υπουργός Πολιτισμού ο κ. Βουλγαράκης. Πολύ περισσότερο, αναφέρουν ότι ο κ. Βουλγαράκης είχε ενημερώσει γι' αυτά τον κουμπάρο του κ. Ρουσόπουλου. Δεν τα γνώριζε λοιπόν και ο κ. Καραμανλής;

***

Οκτώβριος 2007: Ο Μιχάλης Λιάπης, περίπου ένα μήνα αφότου ανέλαβε το Υπουργείο Πολιτισμού, θεωρείται βέβαιο ότι ενημερώνει το Μέγαρο Μαξίμου για τα προβλήματα που υπάρχουν με τον κ. Ζαχόπουλο. Άγνωστο παραμένει ποια στοιχεία και υλικά έστειλε με ενδιαμέσσο του ή προσκόμισε ο ίδιος στο Μαξίμου, προκειμένου να πειστεί ο πρωθυπουργός ότι ο παλιός του φίλος και έχων στενή σχέση με την κ. Νατάσα Παζαίτη πρέπει είτε να «ψαλιδιστεί» είτε να απομακρυνθεί από τη θέση του. Ο υπουργός, ο οποίος φημίζεται για τις συγκεντρωτικές τάσεις του τόσο στο ΥΠΠΟ όσο και προηγουμένως στο Υπουργείο Μεταφορών και «ψαλίδισε»

ακόμα και τον γ.γ. Αθλητισμού κ. Γιάννη Ιωαννίδη, λέγεται ότι ήταν κατηγορηματικά αντίθετος στο να συνεχιστεί η κατάσταση με τον Ζαχόπουλο, που άρχισε από την αρχή της πρώτης τετραετίας της ΝΔ, όταν υπουργός Πολιτισμού ήταν τυπικά ο κ. Καραμανλής.

***

Τέλη Νοεμβρίου 2007: Οι υπουργοί Πολιτισμού Λιάπης, Εσωτερικών Παυλόπουλος και Οικονομίας Αλογοσκούφης υπογράφουν κοινή υπουργική απόφαση με την οποία ψαλιδίζονταν σημαντικά οι υπερεξουσίες Ζαχόπουλου. Η απόφαση αυτή ουδέποτε δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Άρα, ουδέποτε εφαρμόστηκε. Έντονη είναι η φημολογία σύμφωνα με την οποία η Νατάσα Παζαίτη «πάτησε πόδι» και της έγινε το χατίρι. Να σημειωθεί ότι η ειδική σχέση του Ζαχόπουλου με τον Καραμανλή και τη Νατάσα ανάγεται στην εποχή που ο σημερινός πρωθυπουργός ήταν ακόμα βουλευτής και η σύζυγός του γραμματέας του πολιτικού του γραφείου. Ο κ. Ζαχόπουλος είναι, επίσης, αντιπρόεδρος της ΜΚΟ «Ανέμη», στην οποία πρόεδρος είναι η κ. Παζαίτη. Πάντως, όταν ο κ. Καραμανλής έγινε αποδέκτης των (προερχόμενων από πολλές πλευρές) καταγγελιών για τον Ζαχόπουλο, λέγεται ότι ζήτησε και από τη Νατάσα να «βάλει πάγο» στις σχέσεις της με τον Ζαχόπουλο και να αποφεύγει τις επαφές μαζί του.

***

Την ίδια περίοδο η Εύη Τσέκου, μαζί με τον δικηγόρο της, τον εργατολόγο κ. Νικολιτσόπουλο, επισκέπτεται το *Πρώτο Θέμα* και το *Mega*, προκειμένου να καταγγείλει τον στημένο διαγωνισμό για τις προσλήψεις στο ΥΠΠΟ καθώς και την προσωπική της περίπτωση (μη πρόσληψη). Παράλληλα δε, όπως προκύπτει από όσα λέγονται μετά την κόντρα Μάκη Τριανταφυλλόπουλου – Θέμου Αναστασιάδη, για να παρουσιάσει τα «στοιχεία» για τη ροζ σχέση της μαζί του.

***

17-12-2007: Στις 10 το πρωί εκείνης της Δευτέρας ο πρωθυπουργός αποφεύγει να χαιρετίσει τον κ. Ζαχόπουλο κατά την επίσκεψή του στο Μουσείο της Ακρόπολης. Χαιρετά τους πάντες,

με εξαίρεση τον γενικό γραμματέα. Κάτι που δείχνει ότι ήταν θέμα ημερών η απομάκρυνσή του. Στις 12.00–13.00 το μεσημέρι της ίδιας ημέρας ο Γιάννης Ανδριανός υποστηρίζει ότι συναντήθηκε με δημοσιογράφο («βαποράκι» ή μεγαλοδημοσιογράφο) στο εστιατόριο «Βυζαντινό» του Χίλτον. Εκεί λέγεται ότι παρέλαβε το DVD. Καθ' οδόν προς το αεροδρόμιο, προκειμένου να ταξιδέψει στη Μόσχα, όπου συνόδευε τον πρωθυπουργό στην επίσημη επίσκεψή του στη Ρωσία, ενημέρωσε τηλεφωνικά τον διευθυντή του γραφείου του πρωθυπουργού Γιάννη Αγγέλου για τη συνάντηση. Ακόμα κι αν δεχτούμε ότι πράγματι έγινε εκείνη την ημέρα η συνάντηση, θα πρέπει να δοθούν στοιχεία ότι πράγματι πραγματοποιήθηκε τότε και όχι πιο πριν.

***

18-12-2007: Ημέρα απεργίας των δημοσιογράφων. Άρα, δεν υπάρχουν... ειδήσεις. Τότε ακριβώς υποδεικνύεται(;) στον Ζαχόπουλο να υποβάλει την παραίτησή του στον υπουργό Πολιτισμού κ. Λιάπη. Ο τελευταίος την έκανε δεκτή.

***

Πέμπτη 20-12-2007, μεσημέρι: Μία ημέρα μετά την επιστροφή του πρωθυπουργού και της συνοδείας του από τη Μόσχα, ο γενικός γραμματέας αποπειράθηκε να αυτοκτονήσει και σώθηκε από καθαρή τύχη. Το απόγευμα της ίδιας ημέρας, όπως ισχυρίζεται ο κ. Ανδριανός, είδε για πρώτη φορά το βίντεο με τον Ζαχόπουλο και την Τσέκου. Είναι ποτέ δυνατόν να πιστέψει κανείς ένα τέτοιο παραμύθι; Το πιθανότερο είναι ότι –εάν το πήρε μαζί του και δεν το έστειλε, λίγο αφότου το παρέλαβε από τον δημοσιογράφο, στον κ. Αγγέλου– το είδε στη Μόσχα. Το πιθανότερο, μαζί με άλλα μέλη της πρωθυπουργικής συνοδείας. Απλώς οι ισχυρισμοί του ειπώθηκαν μόνο και μόνο για να κερδίσει χρόνο και να δείξει ότι δεν το ήξερε. Το θέμα είναι απλό: Η αυτοκτονία Ζαχόπουλου άνοιξε τον ασκό του Αϊόλου. Μέχρι τότε η κυβέρνηση ήθελε να κρατήσει την υπόθεση κρυφή. Σε αυτό, φαίνεται, είχαν συμφωνήσει και πολλοί από όσους ήταν γνώστες της. Μεταξύ των άλλων, και οι δημοσιογράφοι που τη γνώριζαν.

Αυτό υποκρύπτεται βασικά πίσω από

την όλη στάση του Θέμου Αναστασιάδη και του *Πρώτου Θέματος*. Οι οποίοι κατηγορούνται τώρα από τα ίδια τα γεγονότα ότι, αφού πήραν το υλικό από την Τσέκου, φαίνεται πως την κορόιδεψαν και έσπευσαν να ενημερώσουν το Μαξίμου για ανταλλάγματα που ενδεχομένως αφορούν όσα λέει τώρα ο εκ των εκδοτών του κ. Τριανταφυλλόπουλος. Γι' αυτό και προκλήθηκε όλος αυτός ο θόρυβος. Για να αλληλοκαλυφθούν το Μαξίμου και ο Θέμος Αναστασιάδης. Δεν πρόκειται για πραγματικό ξεπεσμό της κυβέρνησης;

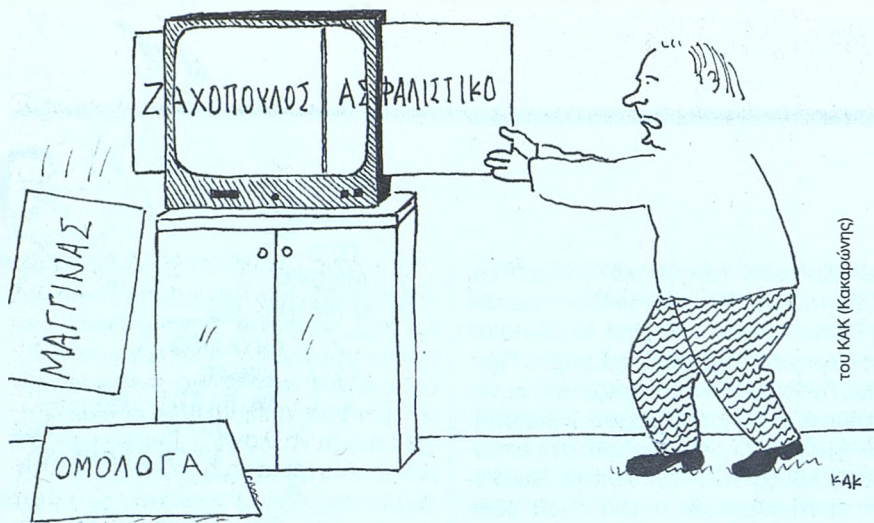
***

21-12-2007, μεσημέρι: Μετά τις δραματικές και απρόσμενες εξελίξεις ο κ. Ανδριανός λέει ότι έστειλε το DVD στον προϊστάμενο της Εισαγγελίας Εφετών Αθηνών. Προηγούμενως ενημέρωσε και τον κ. Αγγέλου.

***

Διακοπές Χριστουγέννων: Εν μέσω εορτών, και ενώ ο πολιτικός θόρυβος που ξέσπασε από την υπόθεση Ζαχόπουλου βρισκόταν στο αποκορύφωμά του, ο κυβερνητικός εκπρόσωπος κ. Ρουσόπουλος φεύγει για διακοπές στο Λονδίνο, όπου βρίσκεται και ο κουμπάρος του πρώην υπουργός Πολιτισμού και νυν υπουργός Ναυτιλίας κ. Βουλγαράκης. Προηγούμενως για τις ΗΠΑ είχε φύγει ο υπουργός Πολιτισμού κ. Λιάπης. Ουσιαστικά δηλαδή, πρωτοκλασάτα στελέχη της κυβέρνησης έδειχναν να νίπτουν τας χείρας των. Την ίδια στιγμή απειροελάχιστοι

ήταν οι πολιτικοί που είχαν το θάρρος να εμφανιστούν στα κανάλια για να υπερασπιστούν την κυβέρνηση. Κοινοτολίες, η ΝΔ έδινε την εικόνα ακυβέρνητου σκάφους που το πλήρωμά του και οι καπεταναίοι βρίσκονταν σε κατάσταση πανικού. Άκρως ενδιαφέρον είναι ότι την ίδια περίοδο σε διακοπές στα Γρεβενά, στον φίλο του υπουργού Ανάπτυξης κ. Φώλια, είχε πάει, μαζί με τη σύζυγό του Νατάσα, ο κ. Καραμανλής. Εκεί, δίπλα του, βρισκόταν και ο κ. Γιάννης Ανδριανός. Ποιος λοιπόν μπορεί να πειστεί ότι ο πρωθυπουργός δεν ήταν γνώστης των επικοινωνιακών χειρισμών των ανθρώπων του Μαξίμου που είχαν απομείνει –μόνοι τους– στην πρώτη γραμμή, δηλαδή του Γιάννη Αγγέλου; Να σημειωθεί ότι οι σχέσεις του κ. Ρουσόπουλου με τον κ. Αγγέλου κάθε άλλο παρά καλές μπορούν να χαρακτηριστούν. Αντί λοιπόν να χειριστεί ο καθ' ύλην αρμόδιος κυβερνητικός εκπρόσωπος την κρίση, αυτός σηκώνεται και φεύγει, αφήνοντας τον τελευταίο τροχό της επικοινωνιακής αμάξης, τον κ. Ανδριανό, σε ρόλο σάκου του μποξ. Προφανώς, ο κ. Ρουσόπουλος, γνωρίζοντας εξαρχής τις συναλλαγές Αγγέλου – Ανδριανού με δημοσιογράφους για τα DVD, και με δεδομένη την άσχημη σχέση του με τους τελευταίους, άφησε τους δύο ανθρώπους του πρωθυπουργού να βγάλουν μόνοι τους το φίδι από την τρύπα. Παράλληλα βέβαια, αναφέρουν καλά πληροφορημένες πηγές, διέρρηξε προς –φίλα προσκεϊμένους σε αυτόν– δημοσιογράφους πληροφορίες οι οποίες μάλλον έφεραν σε δύσκολη θέση τους Αγγέλου – Ανδριανό.

***

27-12-2007: Η 34χρονη πρώην υπάλληλος του Υπουργείου Πολιτισμού οδηγείται στις φυλακές Κορυδαλλού,

κατηγορούμενη για εκβίαση σε βαθμό κακουργήματος και συμμετοχή με ενδεχόμενο δόλο στην απόπειρα αυτοκτονίας του Χρήστου Ζαχόπουλου. Οι κατηγορίες αμφισβητούνται νομικά και η, με συνοπτικές διαδικασίες, προφυλάκισή της προκαλεί πολλές αντιδράσεις. Θεωρήθηκε ως ακραίο μέτρο που λήφθηκε προκειμένου να σταλεί μήνυμα προς όλες τις κατευθύνσεις ότι οποιοσδήποτε επιχειρήσει «εκβιασμό» θα καταλήξει στον Κορυδαλλό.

***

28-12-2007: Ο Γ. Ανδριανός καταθέτει στον ανακριτή για το DVD. Ο ίδιος φέρεται να είπε στον προϊστάμενο της Εισαγγελίας Εφετών κ. Γιώργο Κολιοκώστα ότι δεν έστειλε στην Εισαγγελία το DVD αμέσως μόλις το πήρε, επειδή δεν περιείχε τίποτα το επιλήψιμο πολιτικά. Εύλογα προκύπτει το ερώτημα: τότε, γιατί το έστειλε μετά; Σίγουρα έπαιξε ρόλο το –απρόσμενο– γεγονός της απόπειρας αυτοκτονίας Ζαχόπουλου. Έφτανε αυτό όμως για να τον αναγκάσει να δώσει το βίντεο; Όχι. Εάν το μέγαρο Μαξίμου δεν φοβόταν ότι θα βγει το σκάνδαλο στη φόρα, δεν θα έδιδε το DVD. Άρα, ποιοι άλλοι είχαν το συγκεκριμένο βίντεο ή και άλλα; Και κάτι αρκετά σημαντικό: γιατί ο κ. Ανδριανός «κάρφωσε» ότι το βίντεο του το έδωσε δημοσιογράφος; Είναι τόσο αφελείς στο Μαξίμου, για να πιστεύουν ότι θα επιτρεπόταν στον κ. Ανδριανό να κρατήσει για πάντα το στόμα του ερμητικά κλειστό; Πόσο μάλλον όταν, ακόμα και για μικρά παιδιά, είναι αστέιο το να επικαλείται το δημοσιογραφικό απόρρητο ένας άνθρωπος που βρίσκεται παρά τω πρωθυπουργώ. Είναι πασιφανές ότι και σε αυτή την περίπτωση, ελλείψει καθαρής στρατηγικής και τακτικής από τον «κύκλο Αγγέλου» και με δεδομένο ότι ο

«κύκλος Ρουσόπουλου» είχε νίψει τις χείρας του, καταβαλλόταν και πάλι προσπάθεια να κερδηθεί χρόνος. Να γίνει το πρωθυπουργικό ταξίδι στην Ινδία (10 Ιανουαρίου 2008), και κατόπιν... βλέπουμε.

***

31-12-2007: Παραδίδεται στον ανακριτή το πόρισμα των εγκληματολογικών εργαστηρίων της Ασφάλειας για το επίμαχο DVD. Υπολογίζεται ότι είχε τραβηχτεί περί το τέλος του καλοκαιριού. Διαπιστώθηκε, ακόμα, ότι είχε γίνει μοντάζ, ενώ από τα συνολικά 13-14 λεπτά που εκτιμάται η διάρκειά του είχαν μείνει μόνον τέσσερα. Καταγράφηκε, επίσης, ότι η υποκλοπή δεν έγινε με κινητό αλλά με καμουφλαρισμένη κάμερα από την ίδια την Τσέκου. Εύλογα προκύπτουν τα εξής ερωτήματα: ποιος μόνταρε το βίντεο που έδωσε ο κ. Ανδριανός; Το μόνταραν οι δημοσιογράφοι που το παρέδωσαν στον Ανδριανό; Μονταρίστηκε από το Μέγαρο Μαξίμου; Τι κόπηκε; Βγήκαν στιχομθίες οι οποίες –ροζ ή πολιτικές– κρίθηκε ότι θα έκαναν κακό στην κυβέρνηση; Κόπηκαν αναφορές σε οικονομικά θέματα και κρατικά κονδύλια; Και το σημαντικότερο: υπάρχει παρακρατικός κύκλος που οργάνωσε τις υποκλοπές και παρείχε τον εξοπλισμό στην Τσέκου για να κάνει τις μαγνητοσκοπήσεις ή όλα αυτά τα έκανε μόνη της; Διότι, μπορεί το Μαξίμου να διαρρέει ότι πρόκειται για οργανωμένο κύκλωμα με στόχο να εκβιαστεί η κυβέρνηση, αλλά μέχρι τώρα ουδέν στοιχείο έχει προσκομίσει που να πείθει περί αυτού.

***

Αρχίζει το 2008: Με την είσοδο του νέου έτους η κυβέρνηση εντείνει τις προσπάθειές για να πείσει ότι υπάρχει μόνο ένα βίντεο, το οποίο ουδεμία πολιτική ή οικονομική αιχμή έχει. Αντίθετα, είναι αμιγώς ροζ. Παράλληλα, «ανεβαίνει» συνεχώς το θέμα του δημοσιογράφου που έδωσε το DVD στο Μαξίμου. Αρχίζουν αφόρητες πιέσεις για να δώσει ο Ανδριανός το όνομα, ενώ ταυτόχρονα οι μεγάλες εφημερίδες της χώρας φωτογραφίζουν πεντάκάθαρα τον Θέμο Αναστασιάδη ως τον «βιντεοκομιστή». Ο θόρυβος αποδίδεται σε εκδοτικό πόλεμο και σε συμφέροντα κυκλοφορίας. Την ίδια στιγμή

όμως η συντριπτική μερίδα του Τύπου (Συγκρότημα Λαμπράκη, Αλαφούζου, Ελευθεροτυπία, Έθνος, ακόμα και η Καθημερινή καθώς και ο Ελεύθερος Τύπος) κάνουν λόγο για συνολική κρίση του πολιτικού συστήματος, σήψη και διαφθορά. Το σημαντικότερο είναι όμως ότι με αφορμή την κατάσταση σήψης και διαφθοράς του συστήματος, όπως γράφουν, προαναγγέλλουν σοβαρές εξελίξεις στο πολιτικό σκηνικό της χώρας. Ήδη ευθέως γίνεται λόγος για δημιουργία νέων κομμάτων κ.ο.κ. Στο μεταξύ δίνουν και παίρνουν οι πληροφορίες και οι φήμες περί αποχώρησης Βενιζέλου από το ΠΑΣΟΚ στο αμέσως επόμενο διάστημα. Όλα δείχνουν ότι τα προβλήματα τόσο στην κυβέρνηση όσο και στην αντιπολίτευση έχουν διογκωθεί θεαματικά και, ανεξάρτητα από το εάν βρίσκονται στα σκαριά ή όχι κινήσεις για νέους πολιτικούς χώρους, είναι σίγουρο ότι ισχυροί κύκλοι του κατεστημένου επιδιώκουν αναδιατάξεις στο πολιτικό στερέωμα. Επιδιώξεις που προέρχονται τόσο από μερίδα του παλαιού κατεστημένου όσο και από νεοεισερχόμενους στο τοπίο της διαπλοκής μεγαλοεπιχειρηματίες και εκδότες.

***

Βόμβα Τσέκου: Ενώ η πρωθυπουργική κουστωδία βρίσκεται στην Ινδία, η κα Εύη Τσέκου με δήλωσή της μέσα από τον Κορυδαλλό στις 11-1-2008 ρί-

χνει λάδι στη φωτιά. Αν και λέει ότι ουδεμία σχέση έχει με το DVD που παρέλαβε ο κ. Ανδριανός, σε μια επίδειξη αφαιρετικής λογικής αφήνει σαφέστατα να εννοηθεί ότι η ίδια έδωσε το βίντεο στο *Πρώτο Θέμα*. Δηλώνοντας λοιπόν ότι «ουδέποτε επεδείχθη ή εδόθη οποιοδήποτε οπτικοακουστικό υλικό στο Mega κατά τη μοναδική επίσκεψή της στο κανάλι» και, αφού προηγουμένως λέει ότι μαζί με τον δικηγόρο της εργατολόγο επισκέφθηκε «για το ζήτημά της το Mega και το Θέμα», είναι σαν να «καρφώνει» ανοικτά το *Πρώτο Θέμα* ως το «βαποράκι» του DVD. Βεβαίως, τα λόγια της δεν μπορούν να αποτελέσουν δεδομένα. Πόσο μάλλον όταν αποκρύπτει πολλά στοιχεία και κάνει επιλεκτικές παρεμβάσεις σε κρίσιμες στιγμές της υπόθεσης. Ωστόσο, η δήλωσή της ήταν ό,τι έπρεπε για να λάβει νέες, σοβαρότερες διαστάσεις η υπόθεση.

***

Κυριακή 13-01-08: Το *Θέμα* δημοσιεύει τις ροζ φωτογραφίες από το βίντεο. Μια κίνηση που ερμηνεύθηκε ευθέως ως μήνυμα από πλευράς του Θέμου Αναστασιάδη προς την κυβέρνηση ότι, εφόσον η σύγκρουση γενικεύεται, θα υπάρξουν χτυπήματα κάτω από τη ζώνη. Το Μαξίμου, από την πλευρά του, στέλνει άρον άρον τον Ανδριανό και πάλι στον ανακριτή για να καταθέσει για το όνομα του δημοσιογράφου. Η κυβέρνηση δίνει έτσι

την εικόνα ότι υποχωρεί άτακτα υπό το βάρος των πιέσεων που της ασκούν μεγάλα εκδοτικά συγκροτήματα και ότι καταδίδει τον «άνθρωπό» της δημοσιογράφο, με τον οποίο εδώ και καιρό φέρεται να βρίσκεται σε παρασκηνιακή συναλλαγή. Επιδεικνύοντας όμως αδυναμία να προστατεύσει άτομα με τα οποία βρίσκεται σε επαφή, δείχνει αδύναμη και καθίσταται αναξιόπιστη.

***

Δευτέρα 14-01-08: Η δήλωση Τσέκου και η επανεμφάνιση Ανδριανού στον ανακριτή προκαλούν κραδασμούς στο *Πρώτο Θέμα*. Ο Μάκης Τριανταφυλλόπουλος, εμμέσως πλην σαφώς, δηλώνει ότι αποχωρεί, ενώ προχωρεί στην άκρως σοβαρή αποκάλυψη ότι ο άνθρωπος του πολύ στενού περιβάλλοντος του πρωθυπουργού και επικεφαλής της ΥΠΕΕ κ. Σπ. Κλαδάς του έστειλε βουλευτή της ΝΔ ο οποίος προσφέρθηκε να μεσολαβήσει για την εκκρεμότητα των 5.000.000 του Θέμου Αναστασιάδη με την υπηρεσία, αν σταματούσε να γράφει για την υπόθεση Ζαχόπουλου. Μια εξαιρετικά σοβαρή κατηγορία, από τη στιγμή μάλιστα που ο κ. Κλαδάς εκτός από μέλος της παλιάς παρέας Καραμανλή είναι και επικεφαλής ενός νευραλγικού μηχανισμού ελέγχου των οικονομικών ατασθαλιών, όχι τόσο των «μικρών ψαριών» αλλά των μεγάλων επιχειρηματιών.

Ο «ταλαντούχος» κύριος Κλαδάς, τα κοινοτικά κονδύλια, ο κ. Λαμπράκης, ο κ. Μπόμπολας, η Ντόρα κ.ά.

του Θ. Γεωργαντέα

Τον τελευταίο καιρό, με αφορμή το σκάνδαλο Ζαχόπουλου, την επικαιρότητα απασχόλησε ένα ακόμη πρόσωπο: ο κ. Σπύρος Κλαδάς, εδώ και τρεις μήνες επικεφαλής της, νευραλγικής σημασίας για τα δημόσια έσοδα, το οικονομικό έγκλημα γενικότερα και τα κυβερνητικά εισοδήματα ειδικότερα, ΥΠΕΕ (πρώην ΣΔΟΕ). Φίλος της «παρέας» Καραμανλή και συνιδρυτής του μεγάλου δικηγορικού γραφείου του Στρατή Στρατήγη (του φιλοβασιλικού και φίλου του πρώην προέδρου της Δημοκρατίας κ. Στεφανόπουλου, που, με τις ευλογίες πάντων, ανέλαβε τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004). Κατά πληροφορίες μάλιστα το γραφείο των δύο δικηγόρων λειτούργησε ως σύμβουλος της κυβέρνησης για επενδύσεις στα ομόλογα. Ο κ. Κλαδάς λοιπόν καταγγέλθηκε ότι εμπλέκεται στην υπόθεση Ζαχόπουλου – Τσέκου. Αποκαλύφθηκε ειδικότερα ότι η τελευταία είχε στραφεί και σε αυτόν, ως γ.γ. Ολυμπιακών Αγώνων, προκειμένου να εξασφαλίσει την πρόσληψή της στο δημόσιο. Βέβαια, ο ίδιος δεν έχει απαντήσει έως τώρα ποιος του την έκανε «μπαλάκι». Δεδομένης όμως της καλής γνωριμίας του με τον κ. Ζαχόπουλο, είναι πολύ πιθανόν ότι την έκανε ο γ.γ. του ΥΠΠΟ. Η φήμη του κ. Κλαδά ωστόσο δεν σταματάει εδώ. Με αφορμή την κόντρα Θέμου – Μάκη, ο κ. Μ. Τριανταφυλλόπουλος κατήγγειλε ότι «βουλευτής της ΝΔ τού ζήτησε εκ μέρους του κ. Κλαδά ασυλία για τα 5 εκατ. του Αναστασιάδη, με αντάλλαγμα τη σιωπή της εφημερίδας». Ο πολυπράγμων επικεφαλής της ΥΠΕΕ κατέθεσε μηνυτήρια αναφορά αλλά και ως μάρτυρας στον εισαγγελέα ο οποίοςς ερευνά τα οικονομικά πεπραγμένα στο Υπουργείο Πολιτισμού.

Ο υπερδραστήριος κ. Κλαδάς όμως φαίνεται να είναι γνώστης και της διαχείρισης των θαλασσοκονδυλίων του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης που διαχειριζόταν το Υπουργείο Πολιτισμού. Αυτό προκύπτει σαφέστατα από την εμπιστευτική αναφορά-καταγγελία της πρώην προϊσταμένης της ΥΔΕΠΠ κας Ε. Φιλιπποπούλου προς τον πρώην υπουργό Πολιτισμού και νυν Ναυτιλίας κ. Γ. Βουλγαράκη στις 16 Ιουνίου 2006. Η ίδια, που χαρακτηρίζεται ως άτομο προσκείμενο στον πρώην υφυπουργό Πολιτισμού κ. Τατούλη, αφού καταγγέλλει στην αναφορά της ότι ο κ. Ζαχόπουλος ανέθεσε –έναντι σημαντικής αμοιβής– σε δύο εταιρείες το ρόλο του

συμβούλου του ΥΠΠΟ για τη διαχείριση του Γ' ΚΠΣ (ενώ γι' αυτό έπρεπε να έχει γίνει διαγωνισμός), σημειώνει: «Με το εμπιστευτικό έγγραφό μας υπ' αρ. ΥΔΕΠΠ/5/19.9.2005 ενημερώσαμε το γραφείο του γενικού γραμματέα (σ.σ. του κ. Ζαχόπουλου) και ζητήσαμε τη γνωμοδότηση καθώς και περισσότερα στοιχεία για την επόμενη σύμβαση (σ.σ. οι συμβάσεις ήταν κυκλικές, δηλαδή ανανεώνονταν όταν έληγαν), δίνοντας εντολή στον υπόλογο (σ.σ. ΥΠΠΟ) να αναμείνει τα στοιχεία, πριν προβεί σε πληρωμές. Αντί της γνωμοδότησης του Νομικού Συμβούλου του ΥΠΠΟ, η οποία θα έδινε, σύμφωνα με την κρατούσα πρακτική, τις αναγκαίες διευκρινίσεις στη διοίκησή για τη συμβα-

τότητα της ανάθεσης με το εθνικό και το κοινοτικό δίκαιο, δόθηκε στον υπόλογο η από 30.7.2004 φιλική επιστολή ιδιώτη δικηγόρου, του μετέπειτα γενικού γραμματέα Ολυμπιακών Αγώνων (σ.σ. πρόκειται για τον κ. Κλαδά), στην οποία αναφέρεται ότι "...δικαιολογείται απολύτως από το ότι συντρέχει λόγος δημοσίου συμφέροντος, που συνίσταται στην κατεπείγουσα ανάγκη επίσπευσης της υλοποίησης προγραμμάτων και των έργων του Γ' ΚΠΣ". Επίσης ότι "οι ως άνω περιστάσεις, που δικαιολογούν και υπαγορεύουν την προσφυγή στην εν λόγω διαδικασία, ουδαμώς καταλογίζονται στην παρούσα ηγεσία του υπουργείου Πολιτισμού (σ.σ. τότε ήταν υπουργός ο κ. Καραμανλής), αλλά αντιθέτως οφείλονται σε εκκρεμότητες που είχε δημιουργήσει η προηγούμενη κυβέρνηση". Βασισόμενος στην επιστολή αυτή, ο υπόλογος διενήργησε τις πληρωμές, προφανώς συγχέοντας την επιστολή αυτή με τη γνωμοδότηση του Νομικού Συμβούλου του Κράτους η οποία είχε ζητηθεί».

Κοντολογίς, ούτε καν περίμενε η πολιτική ηγεσία του ΥΠΠΟ, και ειδικότερα ο κ. Ζαχόπουλος, να γνωμοδοτήσει ο νομικός σύμβουλος του κράτους, αλλά, αντίθετα, με συνοπτικές διαδικασίες και με «φιλικές» γνωμοδοτήσεις –άκουσον, άκουσον– του ιδιώτη δικηγόρου, του κ. Κλαδά, δηλαδή ενός εξωθεσμικού παράγοντα, έσπευσε να αναθέσει το έργο. Είπαμε, η κυβέρνηση είναι μια «παρεούλα», αλλά όχι κι έτσι! Το επισημαίνει άλλωστε πεντακάθαρα και η κα Φιλιπποπούλου. «Απόψεις ιδιωτών δικηγόρων, και μάλιστα με πολιτικά επιχειρήματα, όσο αξιόλογοι κι αν είναι, ούτε δεσμεύουν ούτε καλύπτουν τη διοίκηση. Πολλώ μάλλον που ο δικηγόρος δεν είχε προφανώς υπόψη του ότι υπήρχε και αμέσως επόμενη πανομοιότυπη σύμβαση του ιδίου

ύψους. Επιπλέον η Διαχειριστική Αρχή έχει ως καθήκον την αυστηρή τήρηση ιδίως του κοινοτικού δικαίου και προβαίνει σε ελέγχους άλλων υπηρεσιών για τα θέματα αυτά. Επομένως, σε περίπτωση αμφιβολίας, δικαιούται και οφείλει να ζητήσει τη συνδρομή του οργάνου το οποίο θέσπισε για το σκοπό αυτό (ήτοι του γραφείου Νομικού Συμβούλου), προκειμένου να διατηρήσει την αξιοπιστία της έναντι των φορέων τους οποίους ελέγχει και έναντι των ελέγχων που η ίδια υφίσταται».

Τα έργα τα οποία έπρεπε να δοθούν ήταν τρία:

α. Ανάθεση καθηκόντων συμβούλου υποστήριξης του γραφείου του γενικού γραμματέα.

β. Ανάπτυξη βάσεων δεδομένων για τη διαχείριση του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων στο ΚΠΣ 2000-2006.

γ. Ανάθεση καθηκόντων συμβούλου τεχνικής υποστήριξης.

Και τα τρία έργα χρηματοδοτούνται από πιστώσεις του Ειδικού Λογαριασμού. Και συνεχίζει η κα Φιλιππούλου: «Εάν η σύμβαση ήταν μόνο μία, θα μπορούσε να εκληφθεί ως μεμονωμένη περίπτωση αμφιβολίας ή πλάνης περί του αν εμπίπτει αυτή ή όχι στις προϋποθέσεις της διαδικασίας με διαπραγμάτευση, χωρίς δημοσίευση της σχετικής προκήρυξης. Υπό το φως όμως των προγενέστερων και των μεταγενέστερων συμβάσεων, τις οποίες σας έχω ήδη αναφέρει στην από 17.4.2006 εμπιστευτική αναφορά μου, έχουν ανατεθεί με απευθείας ανάθεση διά της μεθόδου της καταμίσσεως συνολικώς υπηρεσίες 800.000 ευρώ συν ΦΠΑ, ήτοι 945.500 ευρώ για διάστημα δύο χρόνων. Πιο συγκεκριμένα:

1. Με την από 23.1.2004 σύμβαση μεταξύ της τότε ειδικής γραμματείας και της εταιρείας ΣΤΑΔΙΟΝ ΑΕ ανατέθηκαν χωρίς διαγωνισμό καθήκοντα συμβούλου τεχνικής υποστήριξης προς την ειδική γραμματεία για το Γ' ΚΠΣ στην εν λόγω εταιρεία με αμοιβή 150.000 συν ΦΠΑ, ήτοι 177.000. Η διάρκεια της σύμβασης ήταν εξαμήνη, από 1.2.2004 έως 31.7.2004. Ύστερα από κατάργηση της ειδικής γραμματείας η παροχή έργου και η παραλαβή του έγινε προς και από το γραφείο του

γενικού γραμματέα (σ.σ. Ζαχόπουλος). Η σύμβαση είναι η τρίτη αναφερόμενη στην παρούσα αναφορά.

2. Την 1.9.2004 υπογράφηκε η σύμβαση στην οποία κυρίως αναφερόμαστε στην παρούσα αναφορά μας για το ίδιο αντικείμενο μεταξύ του γενικού γραμματέα αφενός και σύμπραξης των εταιρειών ΣΤΑΔΙΟΝ ΑΕ και Reseco ΑΕ. Η αξία της σύμβασης ήταν 250.000 συν ΦΠΑ, ήτοι 295.000 και η διάρκειά της από 1.8.204 μέχρι 31.1.2005 (δηλαδή άρχισε μια ημέρα μετά τη λήξη της προηγούμενης).

3. Την 1.2.2005 υπογράφηκε νέα σύμβαση για το ίδιο αντικείμενο μεταξύ των ιδίων συμβαλλομένων με τους ίδιους όρους και για το διάστημα από 1.2.2005 έως 31.7.2005, ήτοι άρχισε πάλι μία ημέρα μετά τη λήξη της προηγούμενης και για ποσό πάλι 250.000 συν ΦΠΑ, ήτοι 295.000.

4. Την 1.8.2005 υπογράφηκε νέα σύμβαση για το ίδιο αντικείμενο μεταξύ της ΣΤΑΔΙΟΝ ΑΕ και του γενικού γραμματέα για το ποσόν των 150.000 συν ΦΠΑ, δηλαδή 178.500 για το διάστημα από 1.8.2005 μέχρι 31.1.2006, ήτοι και αυτή άρχισε μια ημέρα μετά τη λήξη της προηγούμενης».

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΓΑΡΟ

Η κα Φιλιππούλου σημειώνει ότι «και η δεύτερη από τις αναφερόμενες συμβάσεις (σ.σ. ανάπτυξη βάσεων δεδομένων για τη διαχείριση του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων στο ΚΠΣ 2000-2006), αξίας 162.000 συν ΦΠΑ, είχε ανατεθεί το 2003 στην ίδια εταιρεία ΣΤΑΔΙΟΝ ΑΕ». Άπαντες στο υπουργείο, Πασόκοι και Νεοδημοκράτες, συμφωνούν σε ένα, και λένουν ειρωνικά: «Η ΣΤΑΔΙΟΝ ΑΕ είναι διαχρονική αξία στο ΥΠΠΟ». Πράγματι, η εταιρεία έπαιζε σημαντικό ρόλο τόσο κατά την περίοδο των κυβερνήσεων ΠΑΣΟΚ όσο και με τη ΝΔ. Να σημειωθεί πως σε αυτή μετέχει ο Χαράλαμπος Πανδής της κατασκευαστικής «Ελληνοτεχνική». Στην τελευταία βρίσκονται πατέρας και γιος, Νίκος και Χαράλαμπος Πανδής. Ένα όνομα που συνδέεται με την κατασκευή του Μεγάρου Μουσικής, τον κ. Χρ. Λαμπράκη, αλλά και με σημαντικά έργα που έχει πάρει από το ΥΠΠΟ.

Η ΕΡΩΤΗΣΗ ΤΟΥ ΒΟΥΛΕΥΤΗ ΛΕΒΕΝΤΗ

Στις 26 Φεβρουαρίου 2007 ο βουλευτής του ΣΥΡΙΖΑ κ. Αθανάσιος Λεβέντης έθεσε το πρόβλημα της διαχείρισης κοινοτικών κονδυλίων από το ΥΠΠΟ, υποβάλλοντας ερώτηση στους υπουργούς Οικονομίας και Πολιτισμού. Σε αυτήν αναφέρει: «Το Υπουργείο Πολιτισμού διαχειρίζεται πολλά χρήματα από το Γ' ΚΠΣ, αλλά η έγκριση των χρηματοδοτήσεων γίνεται με αδιαφανή κριτήρια, εφόσον για να υποβληθεί μία αίτηση για χρηματοδότηση πολιτιστικού έργου σε οποιοδήποτε Επιχειρησιακό Πρόγραμμα πρέπει να έχει την υπογραφή του γενικού γραμματέα του Υπουργείου στο Τεχνικό Δελτίο Έργου. Επομένως, πρόκειται ουσιαστικά περί προέγκρισης με καθαρώς πολιτικά κριτήρια. Ως σύμβουλος του γενικού γραμματέα εμφανίζεται η εταιρεία ΣΤΑΔΙΟΝ ΑΕ, η οποία ήταν ο σύμβουλος διαχείρισης του Υπουργείου στο Β' ΚΠΣ. Ενώ όμως στο Β' ΚΠΣ είχε γίνει δημόσιος διαγωνισμός, υπάρχει αμφιβολία αν έχει γίνει αντίστοιχη διαδικασία στο Γ' ΚΠΣ, διότι εντωμεταξύ

ιδρύθηκαν με εντολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπηρεσίες (Διαχειριστικές Αρχές) που ανέλαβαν αυτό το έργο. Ταυτοχρόνως, η ίδια εταιρεία αναλαμβάνει και την υλοποίηση η υποστήριξη των έργων ως τεχνικός σύμβουλος εποπτευομένων φορέων του Υπουργείου που χρηματοδοτούνται από το Γ' ΚΠΣ, δηλαδή συνδυάζει δύο ασυμβίβαστες ιδιότητες. Επιπλέον, μέλη του Δ.Σ. της εταιρείας αυτής είναι ομοίως μέλη του Δ.Σ. μιας άλλης Εταιρείας Συμβούλων, της εταιρείας ΕΛΛΗΝΟΤΕΧΝΙΚΗ ΑΕ, η οποία διαχειρίζεται ως φορέας Διοίκησης Έργου τεχνικά έργα πολιτισμού, προϋπολογισμού πολλών εκατομμυρίων ευρώ, τα οποία όμως χρηματοδοτούνται από το Γ' ΚΠΣ». Και βέβαια ζητούσε διευκρινίσεις για όλα αυτά και τη σχετική κατάθεση εγγράφων. Τι έγινε τελικώς; Ουδμία απάντηση έλαβε. Και το σημαντικό: Σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες, έπεσαν στον βουλευτή λυτοί και δεμένοι για να τον πείσουν να πάρει πίσω την ερώτηση. Γιατί; Το σκεπτικό ήταν ότι, εάν επιμένει, θα αποκαλυφθούν πολλά για τον τρόπο που χρηματοδοτούνται μεγάλα και σημαντικά έργα και το αποτέλεσμα θα είναι να παρέμβουν οι Βρυξέλλες με τον κίνδυνο να ακυρωθούν τα έργα.

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΤΥΧΗ

Είναι πασιφανές ότι μέχρι τώρα έχει βγει στη δημοσιότητα μόνον η ροζιπτική της υπόθεσης Ζαχόπουλου. Η οικονομική διάσταση παραμένει επτασφράγιστο μυστικό, πιθανώς με τη συναινεση και των δύο μεγάλων κομμάτων. Διότι, ως γνωστόν, το Γ' ΚΠΣ μοιράστηκε σε πολύ μεγάλο βαθμό από τις κυβερνήσεις ΠΑΣΟΚ, ιδιαιτέρως ενόψει των Ολυμπιακών και συνεχίζεται επί ΝΔ. Υπολογίζεται δε στο 1,4 δις ευρώ. Είναι εντυπωσιακό πάντως ότι ουδμία κυβέρνηση, και πολύ περισσότερο της ΝΔ, δεν έχει δώσει λογαριασμό για το πόσο κοστίζουν τα μεγάλα έργα για μουσεία κ.λπ. που γίνονται σήμερα στη χώρα. Επίσης, όλοι ομιλούν για κάποιους αποχαρακτηρισμούς αρχαιολογικών χώρων προς όφελος λατομείων και άλλων δραστηριοτήτων, αλλά κανείς δεν μιλά για τη φάμπρικα αποχαρακτηρισμών που

στήθηκε για να γίνουν με συνοπτικές διαδικασίες οι Ολυμπιακοί, τα μεγάλα έργα, όπως το Μετρό, αυτοκινητόδρομοι κ.ο.κ. Τουναντίον, κόπονται για τα ροζ στιγμιότυπα της Ζαχοπουλιάδας και κουκουλώνουν συστηματικά το φαγοπότη με τα κονδύλια (όχι μόνον κοινοτικά, αλλά και του ΟΠΑΠ) στο ΥΠΠΟ.

ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΤΗΣ ΝΤΟΡΑΣ

Ας επιστρέψουμε όμως στην καταγγελία της κας Φιλιπποπούλου, η οποία έχει ενδιαφέρον. Πόσο μάλλον αφού η ΕΛΛΗΝΟΤΕΧΝΙΚΗ, όπως ανέφερε ο βουλευτής του Συνασπισμού κ. Λεβέντης, «διαχειρίζεται ως φορέας διοίκησης έργου τεχνικά έργα πολιτισμού, προϋπολογισμού πολλών εκατομμυρίων ευρώ, τα οποία όμως χρηματοδοτούνται από το Γ' ΚΠΣ». Ορισμένα από τα έργα που έχει κατά καιρούς αναλάβει η ΣΤΑΔΙΟΝ ΑΕ είναι: Το στέγαστρο αρχαιολογικού χώρου στη Σαντορίνη, μαζί με την ΑΚΤΩΡ του κ. Μπόμπολα, το Τεχνολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, το Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, όπου, προφανώς όλως τυχαίως, έχει τοποθετηθεί από το 2004 στο ΔΣ, και ανανεώθηκε πρόσφατα η θητεία του, ο κ. Δ. Καπράνος, πρόεδρος του ΤΣΠΕΑΘ όταν αγοράστηκε το αμαρτωλό ομόλογο. Ακόμη, τη Μελέτη Αποτύπωσης Κτιρίου ΦΙΞ στη Λεωφόρο Συγγρού, την Αναπτυξιακή Μελέτη για την περιοχή της Θράκης, για λογαριασμό του ΥΒΕΤ σε συνεργασία με την ΕΛΛΗΝΟΤΕΧΝΙΚΗ Α.Ε., ως συνεργάτης στην Εγνατία οδό, το Συνεδριακό και Πολιτιστικό Κέντρο Κομοτηνής, το Κέντρο Διάδοσης Επιστημών, το Μουσείο Τεχνολογίας, τη Θέρμη Θεσσαλονίκης κ.λπ.

Η ΕΛΛΗΝΟΤΕΧΝΙΚΗ από την πλευρά της έχει συνεργαστεί και με πολλές άλλες εταιρείες και σε ιδιωτικά έργα. Για παράδειγμα, με την DIMAND, η οποία, μεταξύ των άλλων, έχει πάρει σημαντικές δουλειές στην Δίπλη Ανάπλαση Βοτανικού – Λεωφόρου Αλεξάνδρας. Δηλαδή σε ένα από τα μεγαλύτερα σχέδια που υλοποιούνται στην πρωτεύουσα, στο τελευταίο ελεύθερο φιλέτο γης στην Αθήνα. Τα πρόσωπα που απαρτίζουν την DIMAND ήταν στο παρελθόν (από το 2000 και εφεξής) σε εταιρείες είτε μαζί με πρωτοκλασά-

τους συνεργάτες του κ. Μπόμπολα, είτε με τον κ. Κόκκαλη.

Ως γνωστόν στην «ΔΙΠΛΗ ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΒΟΤΑΝΙΚΟΣ – Λ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΑΕ» συμμετείχαν μέχρι πρότινος όλοι οι άνθρωποι της Ντόρας. Οι Θεόδωρος Σκυλακάκης, σήμερα γενικός γραμματέας στο υπουργείο Εξωτερικών, ο Αλέξανδρος Τσιατσιάμης (ΥΠΕΞ) και ο Δημήτρης Ζαφειριάδης, σήμερα διευθυντής του γραφείου της κας Μπακογιάννη. Μεταξύ των άλλων, επίσης, ήταν ο επί ΠΑΣΟΚ πρόεδρος του ΟΕΕΚ Γεράσιμος Σαπουτζόγλου και ο Δημήτρης Κουρκουμέλης, πρώην γενικός γραμματέας του Υπουργείου Αιγαίου, μέλος της ΚΕ της ΝΔ και μέλος του ΔΣ του ιδρύματος Μητσστάκη, το οποίο, όπως και άλλα ιδρύματα, χρηματοδοτείται από το ΥΠΠΟ. Η διαδρομή του κ. Κουρκουμέλη πάντως φαίνεται ότι συνέπεσε κάποια στιγμή με αυτή του κ. Χαράλαμπου Πανδή (ΣΤΑΔΙΟΝ ΑΕ, ΕΛΛΗΝΟΤΕΧΝΙΚΗ). Έτσι, και οι δύο βρέθηκαν στο Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρείας ΧΑΛΑΣΤΡΑ ΑΕ στη Θεσσαλονίκη που ειδικεύεται στα ακίνητα. Μαζί στο ΔΣ ήταν οι κ. Γιάννης Δεληνακάκης και ο δικηγόρος Νίκος Κορίτσας. Οι δύο τελευταίοι, μαζί με τον κ. Χ. Πανδή, συναντώνται σε μια άλλη εταιρεία: την BLUE HOUSE, που επίσης έχει σχέση με ακίνητα. Σε αυτή βρίσκεται και πρόσωπο που σχετίζεται με το Χρηματιστήριο. Οι κ. Δεληνακάκης και Πανδής όμως μετέχουν και σε μια άλλη ξενοδοχειακή-τουριστική-κατασκευαστική εταιρεία, την ΙΝΔΑΛΜΑ ΑΕ. Οι δραστηριότητες του κ. Χ. Πανδή επεκτείνονται και σε άλλους τομείς, όπως π.χ. στην ηλεκτρο ενέργεια, με την εταιρεία ΛΟΥΣΤΡΟΥΣ, με έδρα την Κύπρο κ.λπ.

Τα διαδοχικά γεγονότα, η αποκάλυψη νέων στοιχείων ανά ημίωρο, η προσέλευση και νέων πρωταγωνιστών ή δευτεραγωνιστών στο προσκήνιο, τα μαχαίρια που βγαίνουν ανά πάσα στιγμή έχουν δημιουργήσει μια κατάσταση που δύσκολα μπορεί να προβλέψει τι θα φέρει το επόμενο πρωινό. Ένα χαμόγελο στα χείλη μας έφερε η αναγγελία ότι ο φοβερός Δημήτρης Τσοβόλας ανέλαβε την υπεράσπιση του Θέμου Αναστασιάδη. Ε, να μην γελάσουν και οι πικραμένοι;

Από το τχ. 91,
Σάββατο 28
Γενάρη
1978:

• Ανταπόκριση από την Αγκόλα. Η αφρικανική αυτή χώρα απέκτησε την ανεξαρτησία της το 1975 και σήμερα (2008) είναι Προεδρική Δημοκρατία, με πρόεδρο τον Χοσέ ντος Σάντος. «Η στρατιωτική κατοχή της Αγκόλας από την πορτογαλική αποικιοκρατία κράτησε πολύ καιρό και ολοκληρώθηκε μόνο τον 20ό αιώνα. Ποτέ όμως η Πορτογαλία δεν ήταν αυτόνομη αποικιακή δύναμη. Η πτώση της πορτογαλικής μοναρχίας τη φέρνει σιγά σιγά σε δεύτερη θέση, και, σαν δεύτερη δύναμη, εξαρτιόταν πάντα από τη βρετανική αποικιοκρατία, που είχε ουσιαστική παρουσία στην Κεντρική Αφρική, μεταξύ Αγκόλας και Μοζαμβίκης. Όλες αυτές οι αποικίες σιγά σιγά αποκτούσαν την ανεξαρτησία τους. Αυτή την περίοδο η Πορτογαλία, βλέποντας ότι χάνει έδαφος, εφαρμόζει φασιστικές μεθόδους καταπίεσης του λαού της Αγκόλας. Μπαίνει στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο με την ελπίδα πως θα κρατήσει τις αποικίες της. Με το τέλος του πολέμου η Γερμανία μαζί με την ήττα της εξαφανίζεται και από την αφρικανική σκηνή. Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, που κι αυτός, όπως κι ο πρώτος, ήταν πόλεμος μέσα στο ιμπεριαλιστικό σύστημα, μετατοπίζει τη μητρόπολη του καπιταλισμού από το Λονδίνο στην Ουάσινγκτον. Ταυτόχρονα, γεννάει το μεταποικισμό, ένα νέο σύστημα καταπίεσης: δεν ήταν αναγκαία πια η απευθείας κατοχή μιας χώρας. Η Πορτογαλία, σαν αδύναμο έθνος, δεν μπορούσε να έχει το ίδιο σύστημα. Η βιομηχανική ανάπτυξη της ήταν πολύ χαμηλή. Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο μπορούμε να πούμε πως η πορτογαλική αποικιοκρατία αρχίζει να χάνει έδαφος. Παύει να είναι δύναμη. Προσπαθεί να

σωθεί «σπώνοντας» φασισμό. Το πορτογαλικό καθεστώς ήταν πάντα φασιστικό, αλλά τώρα ο φασισμός έχει το κάλυμμα του «ούτω καλουμένου δημοκρατικού δυτικού κόσμου» και παράλληλα διατηρείται και στις μητροπόλεις –την Πορτογαλία και την Ισπανία. Ο φασισμός αυτού του τύπου έρχεται ακριβώς στην ανατολή των κινημάτων για εθνική απελευθέρωση στις παλιές πορτογαλικές αποικίες. Το ξεκίνημα ήταν στην Αγκόλα με το Μ.Ρ.Λ.Α., μετά στη Γουϊνέα Μπισάου, στη Μοζαμβίκη».

Τεύχος 364,
Παρασκευή
15
Ιανουαρίου
1988:

• Ο «δρ» Γ. Κοσκωτάς έχει μηνύσει το Έθνος και τον εκδότη του Φιλιππόπουλο. Το Έθνος είχε καταδικαστεί τότε για συκοφαντική δυσφήμιση, αλλά το κουβάρι είχε αρχίσει να ξετυλίγεται: «Σχετικά με τη σύλληψη του Κοσκωτά στην Αμερική ελέγχθη ότι ο «δόκτωρ» έχει και άλλες «εκκρεμότητες». Συγκεκριμένα, ότι «το F.B.I. ερευνά τις σχέσεις του κ. Κοσκωτά με δυο άλλους Έλληνες που είχαν καταδικαστεί για ληστεία 10 εκατ. δολαρίων, που δεν βρέθηκαν». Ο Γ. Κοσκωτάς, από την πλευρά του, χαρακτήρισε έμμεσα παρέμβαση στο έργο της Δικαιοσύνης τις παραπάνω καταγγελίες και μίλησε για «αήθη, βάνουση και υβριστική επίθεση της εφημερίδας Έθνος». Υπενθύμισε την πρωτόδικη καταδίκη του Έθνους και στην ανακοίνωσή του αναρωτήθηκε «αν όλα αυτά οφείλονται μόνο στον πανικό του ανταγωνισμού ή εξυπηρετούν άλλες σκοπιμότητες». Ο ανταγωνισμός στον Τύπο βέβαια είναι πραγματικότητα και με τις διαστάσεις που παίρνει θα κάνει πιθανώς τους μελετητές να μιλάνε για «ελληνική ιδιομορφία». Όμως τι είναι αυτό που κάνει έναν «δόκτορα» να μη λέει λέξη για

την προέλευση των χρημάτων του, όταν από έναν απλό υπάλληλο που προσλαμβάνει στις επιχειρήσεις του ζητάει τουλάχιστον βιογραφικό σημείωμα; Ιδιαίτερα όταν αυτός ο «δόκτωρ» είναι ιδιοκτήτης Τράπεζας, εκδότης, χρηματιστής, εργολάβος, ιδιοκτήτης ποδοσφαιρικής ομάδας και ποιος ξέρει τι άλλο; Είναι δηλαδή δημόσιο πρόσωπο υπεράνω του απλού πολίτη, που έχει εξουσία, εμπλέκεται με την εξουσία, κριτικάρει την εξουσία, ελέγχει τους ανταγωνιστές του ως εκδότης, πιέζει την εξουσία, ασκεί κριτική στα κόμματα, διαμορφώνει την κοινή γνώμη, κ.λπ. Σίγουρο επίσης είναι ότι οι άλλοι εκδότες, αφού πλέον ο δημοσιογράφος-εκδότης έχει γίνει σπάνιο είδος και στον τόπο μας, αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της απώλειας φύλλων από την υπό έκδοση εφημερίδα του Κοσκωτά. Όμως αυτό δεν σημαίνει ότι δεν πρέπει να αναζητείται η σχέση των εκδωτών με την εξουσία, να εξηγηθεί τι σημαίνει και πώς τελικά γίνεται η ενημέρωση. Ποιες σκοπιμότητες εξυπηρετεί ένθεν και ένθεν. Όταν ο πολίτης, π.χ., δηλώνει τους φόρους του, γιατί κάποιος το αρνείται»;

Τεύχος 652,
Παρασκευή 16
Ιανουαρίου
1998:

• Το τεύχος είναι αφιερωμένο στον Ρήγα Βελεστινλή, στα 200 χρόνια από το θάνατό του. Ανάμεσα στα άλλα κείμενα, ο Αριστοβούλος Μάνσης γράφει: «Το πολίτευμα του Ρήγα είχε πάντως ιδεολογικοπολιτικό και παιδαγωγικό χαρακτήρα: επεδίωκε βασικά να προκαλέσει ζυμώσεις για την προώθηση της φιλίας και αλληλεγγύης μεταξύ των λαών της Βαλκανικής, ώστε να επιτευχθεί η κοινή συστράτευσή τους για την αποτίναξη του οθωμανικού ζυγού και για την εθνική και πολιτική τους απελευθέρωση.

Και εδώ έγκειται η μεγάλη ιστορική εισφορά και σημασία του».

• Στο ίδιο τεύχος ο Σοφιανός Χρυσόστομίδης γράφει: «Διακόσια χρόνια μετά το θάνατό του, ο Ρήγας Βελεστινλής, ο Θετταλός, πρόδρομος και πρωτομάρτυρας της Ελευθερίας –επίκαιρος πάντοτε– εξακολουθεί να μας στέλνει τα ζωογόνα μηνύματά του. Κλείνω με την επανάληψη των άρθρων 7 των Δικαιών του Ανθρώπου και 122 του Συντάγματος. Το δικαίωμα λοιπόν «του να φανερώνουμε την γνώμη μας και τους συλλογισμούς μας, τόσο με την τυπογραφία, όσον και με άλλον τρόπον», είναι –και πρέπει να μείνει– «απεριόριστον». Άρα κανείς «μοντέρνος σοφιστής» δεν μπορεί ν' απεργάζεται τη σιωπή του λαού, κανένας «πολιτικός οργανισμός που δεν εκλέγεται από κανένα» (καθό ηλεκτρονικός...) δεν νομιμοποιείται να χειραγωγεί πολίτες, κόμματα, κυβερνήσεις. • Σε σχόλιο του ίδιου τεύχους αναφορά στον Κ. Σημίτη: «Μέσα στο όργιο των φημών που βομβαρδίζουν τις τελευταίες ημέρες τις εφημερίδες και τους ταλαίπωρους αναγνώστες τους –«φεύγει ο Μητσostάκης», «μένει ο Σαρτζετάκης», «κινδυνεύει ο Καραμανλής»– γράφτηκε και ότι ο κ. Κ. Σημίτης θα αναλάβει εντός ολίγου Επίτροπος της ΕΟΚ, στη θέση του κ. Βάρφη. Η πληροφορία διοχετεύτηκε καταλλήλως από το Καστρί, λίγες ημέρες ύστερα από το δημοσίευμα εβδομαδιαίας εφημερίδας σύμφωνα με το οποίο «επίκειται σημαντική αποσπίτση από το ΠΑΣΟΚ στη ΝΔ». Οι υποψίες επικεντρώθηκαν αμέσως στον «δυσαρεστημένο» κ. Σημίτη και το Καστρί έσπευσε να τον καθησυχάσει: «Μείνε, Κώστα, και μπορεί να σε κάνουμε και επίτροπο της ΕΟΚ». Και ο «Κώστας» έμεινε. Όπως και τόσοι άλλοι που κατ' ιδίαν μεμψιμοιρούν και δημοσιώς χειροκροτούν.

«Ακυρώθηκαν» Ζαχόπουλος και Τατούλης

Το ΣΤΕ αποφάνθηκε για το ξήλωμα της ρωμαϊκής οδού στη Βέροια

του Κώστα Μαλεβού

Την 1η Ιουλίου 2005 το *Αντί* δημοσίευσε άρθρο μας για το σκάνδαλο του ξηλώματος της κεντρικής ρωμαϊκής οδού στη Βέροια. Τώρα, με την απόσταση του χρόνου, μπορούμε να πούμε δίχως ψεύτικη μετριοφροσύνη ότι το άρθρο εκείνο όχι μόνον υπήρξε το πληρέστερο που δημοσιεύθηκε στον αθηναϊκό Τύπο για το θέμα, αλλά και ότι σε εποχή όπου λίγοι μιλούσαν και δημοσίευαν πληροφορίες για τα τεκταινόμενα στο Υπουργείο Πολιτισμού, υπό τον κατ' ουσία υπουργεύοντα κ. Ζαχόπουλο, δείξαμε ανάγλυφα μία πλευρά της «τυπολογίας» της δράσης του ήδη από την εποχή εκείνη. Μίας δράσης που αρχίζει να έρχεται σε φως σήμερα, κατόπιν εορτής, όταν στη Βέροια, στη Θεσσαλονίκη, στην ίδια την Αττική (υπόθεση λατομείων) και σε άλλα μέρη της Ελλάδας γίνονταν, τόσα χρόνια, τέρατα και σημεία, από τα οποία λίγα «ανακαλύπτονταν» από τον κεντρικό Τύπο. Αλλά φάνηκε και η «πολιτική» του «διαβόητου» σήμερα Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, όπως και του ομόλογού του για τα νεότερα μνημεία μας.

Ας δούμε, λοιπόν, πώς το Συμβούλιο της Επικρατείας αντιμετώπισε το θέμα της Βέροιας, τελειώνοντας ακριβώς με τη δράση του ΚΑΣ. Προηγουμένως, ας ανακεφαλαιώσουμε τα βασικά σημεία της υπόθεσης. Το 1997 έγιναν εργασίες υπογειοποίησης βασικών δικτύων στον κεντρικό και μονοδρομημένο δρόμο της Βέροιας (οδός Μητροπόλεως, σήμερα). Στο ένα, περίπου, μέτρο βάθος βρέθηκε ο επίσης κεντρικός δρόμος της αρχαίας Βέροιας, όπου είχε κτισθεί και η εβραϊκή Συναγωγή, στην οποία ο Απόστολος Παύλος κήρυξε το χριστιανισμό.

Η τοπική Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων έκαμε ταχύτατα μελέτη ανάδειξης των ευρημάτων στο σημερινό επίπεδο του δρόμου, αφού θα υπογειοποιούνταν, κάτω από αυτόν, τα δίκτυα. Ο Δήμος Βέροιας συμφώνησε, το έργο προχώρησε και ολοκληρώθηκε, και στο δεύτερο εξά-

μηνο του 2002 το ΚΑΣ *χαρακτήρισε υποδειγματικό το έργο ανάδειξης των τμημάτων της αρχαίας οδού, πράγμα που επικυρώθηκε με υπουργική απόφαση του Ευ. Βενιζέλου. Τον Οκτώβριο του 2002 τις δημοτικές εκλογές κέρδισε η ΝΔ, με επικεφαλής τον τέως υπάλληλο του Δήμου κ. Σκουμπόπουλο. Ο νέος δήμαρχος είχε διακηρύξει προεκλογικά ότι στόχο είχε την αμφιδρόμηση της οδού Μητροπόλεως και υιοθέτησε αίτημα καταστηματαρχών της πόλης να... καταργήσει τον αναδειχθέντα αρχαίο δρόμο («εμπόδιζε» το παρκάρισμα ΙΧ εμπρός στα μαγαζιά τους...).*

Και από εδώ ξεκινά η εμπλοκή του κ. Ζαχόπουλου, αλλά και του κ. Τατούλη, τότε υφυπουργού Πολιτισμού, *με υπουργό τον κ. Καραμανλή. Το όλο θέμα αναπέμπεται στο ΚΑΣ, το οποίο με την ίδια σύνθεση, και πριν γίνουν αλλαγές προσώπων από τη ΝΔ (νέα κυβέρνηση από τις αρχές του 2004), γνωμο-*

δοτεί κατά πλειοψηφία τώρα (η προηγούμενη, εγκριτική γνωμοδότησή του ήταν ομόφωνη) για το... εντελώς αντίθετο, δηλαδή το ξήλωμα τμημάτων του ρωμαϊκού δρόμου, προφανώς για να «ανακουφιστούν» κομματικοί μαγαζάτορες-πελάτες. Στη σχετική συνεδρία του ΚΑΣ γίνεται συζήτηση όχι για αρχαιολογικά θέματα, αλλά κυρίως για... συγκοινωνιακά! Σημειώνουμε ότι κυκλοφοριακές μελέτες, κατά παραγγελία του ίδιου του Δήμου Βέροιας (μία από ντόπιο μηχανικό και η άλλη από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης), ως βέλτιστη κυκλοφοριακή λύση είχαν προτείνει την πεζοδρόμηση της οδού Μητροπόλεως. Τούτο μέχρι σήμερα υποστηρίζουν και έγκυροι τοπικοί φορείς, όπως ο Σύλλογος Μηχανικών.

Ο κ. Τατούλης υπέγραψε απόφαση και υιοθέτησε την «ξηλωτική» γνωμοδότηση του ΚΑΣ. Η απόφαση αυτή προσβλήθηκε στο Συμβούλιο της Επικρατείας. Και ήρθε η ημέρα της δίκης, τον Ιούνιο του 2005, αφού στο μεταξύ κάτοικοι της Βέροιας κάθε τόσο κυνηγούσαν συνεργεία του Δήμου, που επιχειρούσαν να υλοποιήσουν την απόφαση Τατούλη. Η εισήγηση ήταν ακυρωτική της υπουργικής απόφασης. Μισή ώρα πριν το Δικαστήριο ξεκινήσει την εκδίκαση της υπόθεσης έφθασε νέα απόφαση Τατούλη, με την οποία ανακαλείτο η προσβληθείσα! Η δίκη, κατόπιν αυτού, καταργήθηκε. Σε δέκα εφτά μέρες το θέμα αναπέμφθηκε στο ΚΑΣ, με τη νέα του σύνθεση, και με την επένευση του κ. Ζαχόπουλου (κατά τα λοιπά εκλεκτού προσκεκλημένου του νέου δημάρχου Βέροιας, για να παρουσιάσει στην πόλη το νέο βιβλίο του), εκδόθηκε κατά πλειοψηφία νέα απόφασή του, *ταυτόσημη με την ανακληθείσα.*

Αριστερά η ανασκαφή και δεξιά η ανάδειξη, όπως τελικά είχε ολοκληρωθεί, της ρωμαϊκής οδού στην Βέροια.

Η απόφαση αυτή προσβλήθηκε και πάλι στο ΣτΕ, μαζί με συναφείς αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου Βέροιας. Αυτή τη φορά στον δικαστικό αγώνα συμμετέσχε ενεργά και κεντρική ΜΚΟ, η Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Η δίκη έγινε τον Ιούνιο του 2006 και προ ημερών εκδόθηκε η απόφαση αρ. 3912/2007, του Ε' Τμήματος του ΣτΕ. Ο δικηγόρος Βασίλης Δωροβίνης χειρίστηκε τον δικαστικό αγώνα στο σύνολό του. Αναμένεται η εκδίκαση της άλλης προσφυγής κατά των αποφάσεων του Δημ. Συμβουλίου, από το Δ' Τμήμα του Δικαστηρίου.

Με την απόφαση του Ε' Τμήματος θεωρήθηκε μη επαρκώς αιτιολογημένη τόσο η γνωμοδότηση του ΚΑΣ, όσο και η υπουργική απόφαση ξηλώματος των τμημάτων του ρωμαϊκού δρόμου, από την άποψη του Αρχαιολογικού Νόμου (και όχι, εννοείται, κατά την άποψη Σκουμπόπουλου και ενίων καταστηματαρχών). Το Δικαστήριο στο σκεπτικό του ρητά νομολόγησε ότι δεν είναι τα συμφέροντα καταστηματαρχών το κριτήριο για την προστασία ή μη αρχαιοτήτων που έχουν, μάλιστα, αναδειχθεί με τρόπο υποδειγματικό.

Θα πρέπει να επισημάνουμε και κάτι άλλο, εξόχως σκανδαλιστικό: και οι δύο αποφάσεις του ΚΑΣ (η ανακληθείσα και η ακυρωθείσα σήμερα) κάνουν λόγο για... κατάχωση των αρχαιοτήτων (στην ουσία, επανακατάχωση... πώς μπορούσαν να (επανα)καταχωθούν οι αρχαιότητες, όταν υπογειοποιήθηκαν τα δίκτυα; Τα πλειοψηφήσαντα

μέλη του ΚΑΣ και, βεβαίως, ο συμμετασχών και προεδρεύσας σε αυτό κ. Ζαχόπουλος ή δεν ήξεραν τι ψήφιζαν ή, το πιθανότερο, αλληλοδουλεύονταν και μας δούλευαν κανονικά! Στην πραγματικότητα, όπως φαινόταν και στις φωτογραφίες που είχε δημοσιεύσει το Αντί, οι ρωμαϊκοί μεγάλοι κυβόλιθοι αποσπάζονταν με δαγκανοφόρες μπουλντόζες, στιβάζονταν σε φορτηγά ανάκατα και ξεφορτώθηκαν χύδην σε γυμνό οικόπεδο της Βέροιας...

ΚΑΙ ΟΛΙΓΑ ΠΕΡΙ ΚΑΣ

Τριάντα, τώρα, χρόνια, μετά τη «μεταρρύθμιση» του Κωνσταντίνου Καραμανλή το 1977, η οποία κατέστησε γνωμοδοτικές τις αποφάσεις των Κεντρικών Συμβουλίων του Υπουργείου Πολιτισμού, τα συμβούλια αυτά υπέστησαν, με τη σειρά τους, την αποσάθρωση που επέβαλε το κομματικό κράτος. Πολύ καλά η κ. Ν. Κοντράρου-Ρασιά, στην *Ελευθεροτυπία*, παρατηρούσε οργισμένα προ ημερών ότι οι «αμαρτίες» αυτών των συμβουλίων είναι παλαιότερες και δεν άρχισαν επί Ζαχόπουλου-Καραμανλή-Τατούλη. Μόνο που θα πρέπει να αναχθούμε παλαιότερα στο χρόνο και μάλιστα στην εποχή του «πρώτου ΠΑΣΟΚ», δηλαδή επί υπουργίας της μακαρίτισσας Μελίνας.

Τότε είναι που ο κομματικός γενικός γραμματέας αυτού του Υπουργείου απέκτησε αυξημένες αρμοδιότητες και από τότε ξεκίνησαν οι κατά πάντα ύποπτοι αποχαρακτηρισμοί κτιρίων και αρχαιολογικών χώρων. Και φυσικά το

κομματικό κράτος που στήθηκε επί ΠΑΣΟΚ «βोλεύθηκε» θαυμάσια με τη μεταρρύθμιση Καραμανλή του 1977. Και είναι από τότε που άρχισαν να επιλέγονται μέλη των συμβουλίων με «ενδοτικές» διαθέσεις και, πάντως, με «κατανόηση», ενώ στους διαδρόμους του Υπουργείου πάντα κυκλοφορούσαν «πληροφορίες» για κάποια ισχυρά μέλη, τα οποία «τύχαινε» να αναλαμβάνουν σημαντικά αναστηλωτικά ή άλλα έργα. Αυτό δεν σημαίνει ότι στα συμβούλια δεν εξακολουθούν να συμμετέχουν μέχρι σήμερα μέλη με πυγμή και με αντιστάσεις. Κάθε άλλο! Μόνο που αν εξεταστούν προσεκτικά πλείστες όσες «αμφιλεγόμενες» γνωμοδοτήσεις, θα βρεθεί ότι η πλειοψηφία των μελών των συμβουλίων παρείχε κάλυψη σε αρνητικές για την πολιτισμική μας κληρονομιά τελικές αποφάσεις των πολιτικών υπευθύνων του ΥΠΠΟ.

Έρευνα, λοιπόν, για αποχαρακτηρισμούς; Σε ποιον θα ανατεθεί και πώς θα διεκπεραιωθεί, αλλά και σε πόσα «τέρμινα»; Αν γίνει, πράγματι, τέτοια έρευνα, θα πρέπει να συνδυαστεί με ταυτόχρονη έρευνα των γνωμοδοτήσεων των κεντρικών συμβουλίων. Και θα πρέπει ν' αρχίσει από το 1981, δηλαδή από τότε που αναβαθμίζεται η θέση του γενικού γραμματέα του ΥΠΠΟ και αυτός αποκτά ουσιαστικές εξουσίες. Αυτός κυρίως προεδρεύει του ΚΑΣ, αυτός οργανώνει την προσωπική επιρροή του, αυτός έχει την αμεσότερη σχέση με τα κεντρικά συμβούλια. Τα άλλα θα αποδειχθούν «επικοινωνιακές» ρουκέτες!

Εκλογικό θρίλερ στη σκιά του ιστορικού συμβιβασμού

του Γιάννη Ανδρουλιδάκη

Στην τελική στροφή μπήκε η προεκλογική περίοδος στην Κύπρο, και τα πάντα μοιάζουν ανοιχτά τόσο σε αριθμητικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο πολιτικών συμμαχιών. Οι τρεις βασικοί υποψήφιοι (Τάσσος Παπαδόπουλος, Δημήτρης Χριστόφιας, Γιάννης Κασουλίδης) φαίνεται να μπαίνουν σχεδόν μαζί στην ευθεία του τερματισμού και, καθώς ανάμεσά τους ορθώνονται μεγάλες διαφορές, είτε ιστορικές είτε πολιτικού σχεδίου, κάθε πρόβλεψη για το αποτέλεσμα και για την επόμενη ημέρα μοιάζει παρακινδυνευμένη. Λιγότερο από ένα μήνα πριν ανοίξουν οι κάλπες (17 Φεβρουαρίου), ουδείς στο νησί μπορεί να προβλέψει ποιοι θα είναι οι μονομάχοι του β' γύρου και κυρίως ποιος θα εκλεγεί πρόεδρος της Κύπρου μία εβδομάδα αργότερα.

Οι δύο πιο πρόσφατες δημοσκοπήσεις που εμφανίστηκαν στον κυπριακό Τύπο, και συγκεκριμένα στις εφημερίδες *Πολίτης* και *Σημερινή*, επιβεβαίωσαν τη σχεδόν απόλυτη ισορροπία δυνάμεων, παρά το γεγονός ότι δίνουν διαφορετικά στοιχεία η κάθε μία. Συγκεκριμένα, ενώ στη *Σημερινή* φέρεται ως επικρατέστερο το δίδυμο Παπαδόπουλου - Χριστόφια, με τον δεύτερο να προηγείται στον β' γύρο ενός τέτοιου σεναρίου, ο *Πολίτης*, για πρώτη φορά από την αρχή της προεκλογικής περιόδου, εμφανίζει τον Κασουλίδη να προηγείται στον α' γύρο και τον Παπαδόπουλο να ακολουθεί, εκτιμώντας ωστόσο ότι ο νυν πρόεδρος της Κύπρου εξέρχεται νικητής σε οποιοδήποτε σενάριο β' γύρου συμμετέχει και ο ίδιος.

ΠΡΟΣ ΕΝΑΝ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟ

Το πιο εντυπωσιακό ωστόσο πολιτικό εύρημα αυτής της περιόδου είναι ότι στην Κύπρο έχουν αρχίσει να διαμορφώνονται οι συνθήκες για έναν πρωτόγνωρο ιστορικό πολιτικό συμβιβασμό. Για πρώτη φορά τόσο από απλά μέλη και χαμηλά στελέχη του ΑΚΕΛ όσο και από αντίστοιχα του ΔΗΣΥ ψιθυρίζεται

η ανάγκη να έρθουν σε συνεννόηση αυτοί οι δύο παραδοσιακοί άσπονδοι εχθροί του ελληνοκυπριακού πολιτικού τοπίου, προκειμένου να αποτραπεί η επανεκλογή Παπαδόπουλου. Ήδη όλες οι δημοσκοπήσεις δείχνουν ότι ο Δημήτρης Χριστόφιας έχει ένα μικρό προβάδισμα στους ψηφοφόρους του Κασουλίδη εάν βρεθεί στον β' γύρο απέναντι στον Παπαδόπουλο. Αν αντίθετα ο δεύτερος γύρος διεξαχθεί ανάμεσα στον νυν πρόεδρο και τον ευρωβουλευτή του ΔΗΣΥ, οι περισσότεροι ψηφοφόροι της Αριστεράς φαίνεται να επιστρέφουν στον Τάσσο, τον οποίο το ΑΚΕΛ είχε στηρίξει το 2003. Ακόμα και έτσι όμως, η μετακίνηση ψήφων που εμφανίζεται από τον υποψήφιο του ΑΚΕΛ σε αυτόν της Δεξιάς, σε έναν ενδεχόμενο β' γύρο ανάμεσα στον Κασουλίδη και τον Παπαδόπουλο, μοιάζει πρωτόγνωρη.

Πρωτόγνωρη είναι όμως έτσι κι αλλιώς αυτή η εκλογή. Στο παρελθόν ένας υποψήφιος του Κέντρου, όπως είναι ο Παπαδόπουλος, δεν θα είχε κανένα πρόβλημα να εκλεγεί στον β' γύρο των εκλογών, εφόσον κατόρθωνε να προκριθεί σε αυτόν, διότι θα καρπωνόταν αυτόματα είτε τις ακελικές

κομμουνιστικές ψήφους ενάντια στη Δεξιά είτε τις «συναγερμικές» απέναντι στο ΑΚΕΛ. Πλην όμως, ποτέ το Κέντρο δεν κατόρθωσε να προκριθεί στον β' γύρο των εκλογών κατερχόμενο αυτόνομα. Και τώρα που οι πιθανότητες να συμβεί κάτι τέτοιο είναι περισσότερες παρά ποτέ, είναι εξαιρετικά αμφίβολο αν ο νυν πρόεδρος μπορεί να βασίζεται στις ψήφους κάποιου από τα δύο πολιτικά άκρα της Κύπρου.

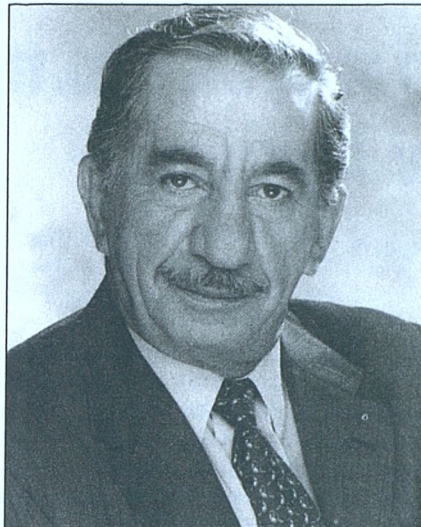
ΕΝΑΣ ΑΝΤΙΦΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ

Στην πραγματικότητα ωστόσο, το φαινόμενο αυτό είναι λιγότερο παράδοξο από όσο θα πίστευε κανείς εξετάζοντάς το επιφανειακά. Το ΑΚΕΛ και ο Δημοκρατικός Συναγερμός, και κατ' επέκταση και οι υποψήφιοί τους Δημήτρης Χριστόφιας και Γιάννης Κασουλίδης, είναι μεν οι παραδοσιακοί εκφραστές της Αριστεράς και της Δεξιάς στο νησί, ωστόσο οι θέσεις τους είναι παραδοσιακά εγγύτερες στο Κυπριακό, έστω και αν ο καθένας ξεκινά από διαφορετική αφετηρία. Το μεν ΑΚΕΛ εξαιτίας της προνομιακής του σχέσης με τους Τουρκοκυπρίους και των διεθνιστικών του καταβολών, ο δε ΔΗΣΥ ως κύριος εκπρόσωπος των σχεδιασμών των ΗΠΑ και της ΕΕ στην περιοχή, ήταν πάντα υπέρμαχοι της λύσης του Κυπριακού, ακόμη κι αν αυτή συνεπάγεται τον λεγόμενο «επώδυνο συμβιβασμό» και την υποχώρηση από πάγιες αξιώσεις της ελληνοκυπριακής πλευράς. Σε αντίθεση με το μακαριακών καταβολών Κέντρο (ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ), που ήταν παραδοσιακά καχύποπτο απέναντι σε κάθε συμβιβασμό από αυτούς που κατά καιρούς έχουν προταθεί από τους διεθνείς κυρίως οργανισμούς. Ο άξονας Αριστερά - Δεξιά επομένως δεν ήταν ποτέ πραγ-

Ο Δημήτρης Χριστόφιας

Ο Τάσος Παπαδόπουλος

Ο Γιάννης Κασουλίδης

ματικά συμπαγής στην Κύπρο.

Άλλωστε μια ματιά στο χάρτη των σημερινών υποστηρικτών του Τάσου Παπαδόπουλου πείθει ότι τα κεντρώα χαρακτηριστικά του είναι μάλλον αμφισβητήσιμα. Πέραν του κεντροδεξιού ΔΗΚΟ, από το οποίο προέρχεται και ο ίδιος ο νυν πρόεδρος της Κύπρου και της σοσιαλδημοκρατικής ΕΔΕΚ, στο συνασπισμό που διοικεί την Κύπρο μετά την εκούσια αποχώρηση του ΑΚΕΛ από την κυβέρνηση έχουν προστεθεί το ΕΥΡΩΚΟ, που φλερτάρει με την Ακροδεξιά (άλλωστε προήλθε από την ένωση των ακροδεξιών Νέων Οριζόντων του κ. Κουτσού που πολιτεύθηκε με σύνθημα την ελληνοποίηση όλης της Κύπρου και του κομματιού εκείνου του ΔΗΣΥ που διασπάστηκε μετά το «Ναι» του κόμματος στο Σχέδιο Ανάν), αλλά και το δεξιό ΑΔΗΚ του πρώην υπουργού Μιχαηλίδη και τους... Πράσινους του κ. Περδίκη. Όχι ακριβώς ό,τι πιο συνεκτικό και ό,τι πιο κεντρώο. Αν ψάξουμε έναν συνεκτικό ιστό σε αυτή τη συνεργασία, θα καταλήξουμε μάλλον στην προσπάθεια των παραδοσιακά μικρών κομμάτων της Κύπρου να αποσπάσουν την ηγεμονία από το ΑΚΕΛ και τον ΔΗΣΥ και φυσικά τη σκληρή γραμμή στο Κυπριακό.

ΟΙ ΕΥΘΥΝΕΣ

Βέβαια ΑΚΕΛ και ΔΗΣΥ δεν είναι άμοιροι ευθυνών για τον κίνδυνο που διατρέχουν σήμερα να βρεθούν για πρώτη φορά στην ιστορία της Κύπρου

και οι δύο στην αντιπολίτευση, παρότι συμφωνούν σε γενικές κατευθύνσεις για την πορεία του κυπριακού και η συνολική τους δύναμη κινείται γύρω στο 70% στις βουλευτικές εκλογές. Σε κάθε εκλογική αναμέτρηση από αυτές που προηγήθηκαν είτε ο ένας είτε ο άλλος στρέφονταν προς τη σκληρή γραμμή των κεντρώων, προκειμένου να εξασφαλίσουν την υποστήριξη τους ή τις ψήφους τους και να κερδίσουν ο ένας τον άλλο. Το έπραξε η Δεξιά με τον Γλαύκο Κληρίδη τόσο το 1993 όσο και το 1998 (όταν η προεκλογική περίοδος περιστράφηκε γύρω από το ανύπαρκτο θέμα των S-300), το έπραξε και η Αριστερά, που στήριξε τον Παπαδόπουλο το 2003 και του άφησε ολοκληρωτικά ανοιχτό το πεδίο, προκειμένου να φέρει το «Όχι» στο Σχέδιο Ανάν στα μέτρα του ένα χρόνο αργότερα.

Οι ίδιες όμως οι αντικειμενικές συνθήκες δεν μοιάζουν ευνοϊκές για το ΑΚΕΛ και τον ΔΗΣΥ, που βλέπουν τα ιστορικά τους επιχειρήματα να μην επιβεβαιώνονται από τις εξελίξεις. Το ΑΚΕΛ στήριζε πάρα πολλά στην τουρκοκυπριακή αντιπολίτευση στον Ραούφ Ντενκτάς, με την οποία διατηρούσε πάντοτε και πολύ καλές σχέσεις. Η πολιτεία Ταλάτ στη Βόρεια Κύπρο ωστόσο δεν δικαιώνει μέχρι τώρα τις προσδοκίες του. Από την άλλη, ο ΔΗΣΥ ήταν πάντα και παραμένει και σήμερα ο πιστός εκπρόσωπος του διεθνούς παράγοντα στο νησί. Όμως αυ-

τός ο τελευταίος αποδοκιμάστηκε πολύ έντονα και πολύ πρόσφατα από το 75% των Ελληνοκυπρίων κατά την ψηφοφορία σχετικά με το Σχέδιο Ανάν. Πώς θα ήταν λοιπόν δυνατό να κυβερνήσει ο ΔΗΣΥ, ελάχιστο διάστημα μετά από αυτή την ιστορική και συντριπτική αποτυχία του;

ΤΟ ΑΚΕΛ

Αυτός είναι και ο λόγος που οι πιθανότητες να επικρατήσει ο Κασουλίδης, ακόμα κι αν βρεθεί στον β' γύρο, είναι στην πραγματικότητα ελάχιστες. Το ΑΚΕΛ αντίθετα, ολιγότερο φθαρμένο, έχει τις πιθανότητές του. Πώς θα μπορέσει να λύσει τον γόρδιο δεσμό της προσέγγισης με τους δεξιούς ψηφοφόρους χωρίς να συγκρουσθεί με τη δική του βάση και διακινδυνεύοντας να υποχωρήσει αυτό στην τρίτη θέση; Μέχρι και να κλείσουν οι κάλπες του α' γύρου, τα χέρια του είναι δεμένα. Δεν έχει παρά να ελπίζει ότι η παραδοσιακά συνεκτική βάση του (30-35%) θα συσπειρωθεί και θα το οδηγήσει στον β' γύρο και ότι δεν θα επαληθευτεί η παράδοση που θέλει τον ΔΗΣΥ να αυξάνει τα ποσοστά του από τις δημοσκοπήσεις ως την κάλπη. Μετά, και ανάλογα με το ζευγάρι που θα προκύψει, θα ξεκινήσει το μεγάλο παζάρι. Δυσάρεστο, αλλά, όπως στρώνει κανείς, κοιμάται. Και η παροιμία αυτή για τους φίλους μας τους Κυπρίους έχει πολλαπλές αναγνώσεις, που δεν αφορούν μόνο τις επερχόμενες εκλογές.

MARTA
HARNECKER

ΠΡΑΓΜΑΤΟ ΠΟΙΩΝΤΑΣ ΤΟ ΑΔΥΝΑΤΟ

πρόλογος-μετάφραση
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΦΟΝΤΙΝΑΣ

MARTA HARNECKER

ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΩΝΤΑΣ
ΤΟ ΑΔΥΝΑΤΟ

Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΣΤΟ ΚΑΤΟΒΑΙ ΤΟΥ 21ου ΑΙΩΝΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Η Marta Harnecker, μέσα από την περιγραφή των σημαντικότερων γεγονότων που επηρέασαν τη λατινοαμερικανική υποήπειρο τα τελευταία 40 χρόνια, αναλύει διεξοδικά τη θεωρητική, προγραμματική και οργανική κρίση της Αριστεράς και την ανάπτυξη μιας νέας Αριστεράς. Μια εξαιρετική βάση προβληματισμού, για όσους αγωνίζονται για μια πιο ανθρώπινη κοινωνία.

ISBN 978-960-210-523-8
σελ. 416, τιμή 24,00€

εκδόσεις
οδυσσεας

ΒΙΒΛΙΟΠΛΕΙΟ: ΣΤΟΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ,
ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ 5 • ΤΗΛ. 210 32 12 111
www.odisseas.gr • info@odisseas.gr

Γιατί πηγαίνει ο πρωθυπουργός στην Άγκυρα;

του Τάκη Διαμαντή

Η Τουρκία ξαναδείχνει τα δόντια της προς την Ελλάδα, γεγονός που αποκτά ιδιαίτερη σημασία καθώς την ερχόμενη εβδομάδα ο πρωθυπουργός Κ. Καραμανλής πρόκειται να πραγματοποιήσει την επίσημη επίσκεψη στην Άγκυρα που σχεδιαζόταν εδώ και πολλούς μήνες, αλλά πάντα συνέβαινε κάποιο γεγονός που προκαλούσε την αναβολή της.

Το ερώτημα που προκύπτει όμως είναι με τι «όπλα» πηγαίνει ο Έλληνας πρωθυπουργός να αντιμετωπίσει το πρόβλημα από τη νέα επιθετική έξαρση της γειτονικής χώρας και τι πιστεύει ότι θα πετύχει από την επίσκεψη αυτή, αν βεβαίως πιστεύει ότι θα προκύψει κάτι ωφέλιμο για την Ελλάδα.

Ήδη η Άγκυρα αισθάνεται ενισχυμένη από την ανοχή της Ουάσινγκτον στις συνεχιζόμενες αεροπορικές αλλά και χερσαίες επιθέσεις που πραγματοποιεί ο τουρκικός στρατός σε βάρος των Κούρδων στο βόρειο Ιράκ, όπως φάνηκε από το πρόσφατο ταξίδι του Αμπντούλάχ Γκιουλ στις ΗΠΑ, καθώς και από το ρόλο παράγοντα στη Μέση Ανατολή που έχει κατασκευάσει η ίδια για τον εαυτό της και ο οποίος της επιτρέπει, εκτός των άλλων, να συνάπτει, χωρίς διαμαρτυρίες από τη Δύση, στρατιωτικές και οικονομικές συμφωνίες με το –κατά τον πρόεδρο Τζορτζ Μπους, άκρως επικίνδυνο– Ιράν.

Έτσι, η κυβέρνηση του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν βρίσκει τώρα την ευκαιρία –και για λόγους εσωτερικής πολιτικής– να ασκήσει μια επιθετική πολιτική στην ευρύτερη περιοχή, με στόχο να ξεκαθαρίσει προς όφελός της ορισμένα ζητήματα που θεωρεί ότι μένουν ανοιχτά, κυρίως με τη Ελλάδα.

Στο πλαίσιο αυτό, μάλιστα, ο ίδιος ο πρωθυπουργός Ερντογάν επιδιόχετο σε μια επικίνδυνη ακροβασία μεταξύ της μειονότητας στη Θράκη, των Σκοπίων, του Κοσσυφοπεδίου, του Αιγαίου και της Κύπρου, προκειμένου να φέρει την Ελλάδα σε δύσκολη θέση. Παράλληλα, προσπαθεί να προωθήσει το θέμα της τουρκικής ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Για το λόγο αυτό και δηλώνει ότι πρόκειται να συναντηθεί απευθείας με τον Γάλλο πρόεδρο

Νικολά Σαρκοζί και τη Γερμανίδα καγκελάριο Άνγκελα Μέρκελ, βασικούς αρνητές της τουρκικής ένταξης.

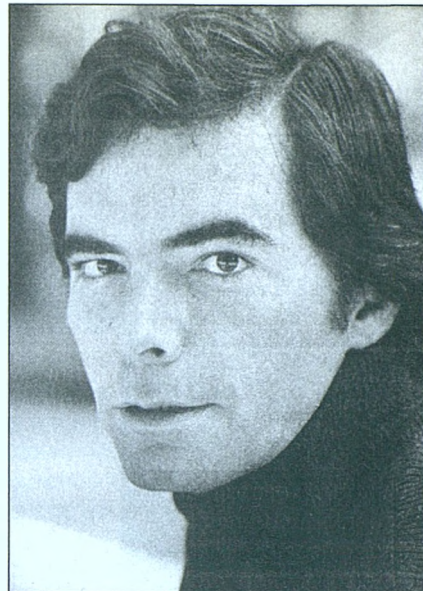
Η επιθετική πολιτική έναντι της Ελλάδας άρχισε ουσιαστικά στις αρχές του περασμένου μήνα, όταν ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών Αλί Μπαμπατζάν ήλθε επίσημα στην Αθήνα. Την επίσκεψη αυτή σκίασε ο ίδιος όχι τόσο με τις δηλώσεις του, μετά από τις επισκέψεις που είχε με Έλληνες αξιωματούχους, όσο με την συμπεριφορά του κατά την επίσκεψή του στη συνέχεια στη Θράκη και τη συνάντησή του με την εκεί μουσουλμανική μειονότητα.

Ταυτόχρονα, η Άγκυρα άρχισε να εκφράζει την υποστήριξή της προς την ΠΓΔΜ στη διένεξή της με την Ελλάδα για το θέμα του ονόματος. Παράλληλα επέδειξε έντονο ενδιαφέρον για την ανεξαρτητοποίηση του Κοσσυφοπεδίου, φλερτάροντας ανοιχτά με την ιδέα μιας αντίστοιχης λύσης και στο θέμα της κατεχόμενης βόρειας Κύπρου, επιδιώκοντας την ντε φάκτο διχοτόμηση της Μεγαλονήσου.

Από την άλλη πλευρά, τορπιλίζοντας όλα τα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης που έχει συμφωνήσει κατά καιρούς με την Ελλάδα, η Τουρκία συνεχίζει τις παραβιάσεις του ελληνικού εναέριου χώρου, για τις οποίες κατηγορεί την... ελληνική πλευρά. Παράλληλα, τελευταία έχει εντείνει και τις παραβιάσεις του θαλάσσιου χώρου με σκάφη του λιμενικού, που προσεγγίζουν επανειλημμένα την περιοχή των Ιμίων και δημιουργούν προβλήματα στους Έλληνες ψαράδες (τους οποίους οι ελληνικές αρχές φρόντισαν να απομακρύνουν για να αποτρέψουν κλιμάκωση της έντασης), στο πλαίσιο μιας διαμάχης με τον προσφυή τίτλο «η μάχη της τοπούρας». Η μάχη αυτή εκδηλώνεται εδώ και μερικά χρόνια τέτοια εποχή και στάθηκε αφορμή για την πρόκληση εντάσεων στη διάρκεια αντίστοιχων επισκέψεων του πρώην υπουργού Εξωτερικών Πέτρου Μολυβιάτη και του επίσης πρώην υπουργού Άμυνας Γιώργου Βουλγαράκη. Ένα κλίμα που σκόπιμα καλλιεργείται, με κύριο στόχο να εντείνει τη συζήτηση που προωθεί η Άγκυρα γύρω από το περίφημο θέμα των «γκρίζων ζωνών».

Φίλιπ Αίητζη (1935 - 2008)

«Ο ελληνικός λαός σήμερα προσφέρει πολλές ελπίδες σε αρκετά εκατομμύρια του λεγόμενου "ελεύθερου κόσμου" που είναι αναγκασμένα να υποφέρουν την αδιάκοπη καταπίεση και την αυξανόμενη αδικία που τους επιβάλλουν οι δεξιές δικτατορίες.

Οι Ινδονήσιοι, οι Βραζιλιάνοι, οι Κορεάτες, οι Αφρικανοί, οι Χιλιανοί, οι Ουρουγουανοί, οι Ιρανοί, όλος ο κόσμος βλέπει στην Ελλάδα την απόδειξη πως και τα δικά τους καθεστώτα –που στις περισσότερες περιπτώσεις εγκαθιδρύθηκαν και υποστηρίζονται από ουσιαστικές μυστικές παρεμβάσεις της αμερικανικής CIA– μπορούν επίσης κάποια μέρα να πέσουν».

Με αυτά τα λόγια ξεκινούσε το αποκαλυπτικό άρθρο του Φίλιπ Αίητζη στο Αντί, τχ. 73, 11.6.1977, που έφερε τον τίτλο «Ο "νέος αμερικανικός παράγοντας" και η "συγκαλυμμένη δραστηριότητα" της CIA στην Ελλάδα» –και ήταν όντως αποκαλυπτικό.

Στις σελίδες εκείνου του τεύχους δημοσιεύτηκε το ακόλουθο βιογραφικό του σημείωμα:

Ο Φίλιπ Αίητζη είναι ένας πολύ γνω-

στός πρώην πράκτορας της CIA, που είχε αρχίσει (το 1957) με τις πιο «λαμπρές προοπτικές». Σύμπτωση; Ο άνθρωπος που τον «μύησε» στη CIA ήταν ένα Ελληνοαμερικανός με το όνομα Γκας. Το επίθετό του παραμένει άγνωστο...

Στη διάρκεια της «θητείας» του υπηρέτησε σε τρεις χώρες της Λατινικής Αμερικής, αν και αρχικά προοριζόταν για θέματα Μεσογείου και Μέσης Ανατολής:

* Στο σταθμό της CIA στο Κίτο, πρωτεύουσα του Ισημερινού, όπου η CIA με διάφορα «προγράμματα» προσπαθούσε να «υποσκάψει» τον πρόεδρο Βελάσκεθ και να μειώσει την επιρροή της Αριστεράς...

* Στο σταθμό της CIA στο Μοντεβιδέο της Ουρουγουάης, όπου ασχολήθηκε με «τυπικές αντικομμουνιστικές επιχειρήσεις»...

* Στο Μεξικό, στη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων του 1968. Από κει έδωσε και την παραίτησή του από τη CIA...

Στο βιβλίο του *Το ημερολόγιο της CIA* (πρωτοκυκλοφόρησε στο Λονδίνο το 1975 από τις εκδόσεις «Penguin» και στην Αθήνα το 1976 από τις εκδόσεις «Κύτταρο»), που είναι αφιερωμένο στην «Άντζελα Καμάργκο Σείξας και τους συντρόφους της στη Λατινική Αμερική που παλεύουν για κοινωνική δικαιοσύνη, εθνική αξιοπρέπεια και ειρήνη», ο Αίητζη θα γράψει για την απόφασή του να παραιτηθεί:

«... είναι δύσκολο να παραδεχθώ ότι υπηρέτησα τον καπιταλισμό ... Έγινα ένας από τους μυστικούς του αστυνομικούς. Η CIA εν τέλει δεν είναι τίποτε άλλο παρά η μυστική αστυνομία του αμερικανικού καπιταλισμού ...»

Μετά την παραίτησή του έζησε στην Ευρώπη, στο Παρίσι αρχικά στο Λονδίνο ύστερα, και μετά την απέλασή τους από την Αγγλία για λόγους «δημοσίας ασφάλειας» έφυγε, στις 3 τρ., για τις σκανδιναβικές χώρες, που δέχτηκαν να τον φιλοξενήσουν...

Ο ίδιος λέει πως η απέλασή του από

την Αγγλία οφείλεται σε πιέσεις των ΗΠΑ και της CIA και δεν αποτελεί τίποτε άλλο παρά «μια απλή όσο και σαφή τιμωρία που αποδεικνύει για μια ακόμα φορά τη βρετανική εξυπηρέτηση των αμερικανικών συμφερόντων».

Λίγο πριν απελαθεί από την Αγγλία κατάγγειλε «συγκαλυμμένες δραστηριότητες» στην Τζαμάικα που είχαν αναληφθεί από κοινού από τη CIA και την Ιντέλλιντζες Σέρβις!...

***

Σήμερα, η είδηση θανάτου του Φίλιπ Αίητζη μάς θυμίζει εκείνη την πρώτη γνωριμία αλλά και τη συνέχειά της στα πολλά ταξίδια του στην Ελλάδα. Ο Φίλιπ είχε το χάρισμα του ανθρώπου που αναγνώριζε την ποιότητα και τη σημασία των ανθρωπίνων σχέσεων. Μέσα από εντελώς διαφορετικές διαδρομές η συνάντησή του με το «άλλο», το διαφορετικό, ήταν που μετέστρεψε την πορεία του και από νεαρός «φέρελπισ» πράκτορας της CIA μετεβλήθη σε έναν ισόβιο πολέμιό της. Κυνηγημένος έκτοτε περιπλανήθηκε ανά τον κόσμο, ωστόσο βρήκε καταφύγιο για αρκετά χρόνια στο Αμβούργο, όπου και έζησε ένα μεγάλο χρονικό διάστημα της ζωής του μαζί με τη σύντροφό του Ζιζέλ. Ωστόσο, ο τόπος που έγινε η δεύτερη πατρίδα του υπήρξε η Κούβα. Εκεί, στην Αβάνα, συνέχισε το βίο του πάντα με τη θερμή παρουσία της Ζιζέλ και εκεί αισθάνθηκε ξανά πολίτης μιας χώρας ως το τέλος της ζωής του. Στην Κούβα δημιούργησε ένα δίαυλο επικοινωνίας βορειοαμερικανών με τη χώρα του Φιντέλ Κάστρο, παρακάμπτοντας τα γραφειοκρατικά εμπόδια. Η προσωπικότητά του, πολυσύνθετη και πολυμήχανη, διατηρούσε κάτι από τη γοητεία του Οδυσσέα: Είδε πολλά, έπαθε πολλά και αναζήτησε την αλήθεια μέσα από την έκθεση και αποκάλυψη του ίδιου του εαυτού του.

Το εξώφυλλο του τχ. 73, της 11.6.1977.

Μ.ΑΝΑΤΟΛΗ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΜΠΟΥΣ ΓΙΑ ΜΠΙΖΝΕΣ ΚΑΙ... ΟΛΙΓΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Σε μια καθ' όλα επικοινωνιακή ενέργεια, ο πρόεδρος Τζορτζ Μπους πραγματοποίησε τις ημέρες αυτές μια περιοδεία στη Μέση Ανατολή. Μια επίσκεψη που εστιάστηκε ουσιαστικά σε δυο στόχους: να δείξει ότι εξακολουθεί να ενδιαφέρεται για το τεράστιο θέμα των Παλαιστινίων –ασχέτως αν παραμένει άλυτο και με δική του ευθύνη– και, κυρίως, να αναβιώσει το «διεθνές» μέτωπο εναντίον του Ιράν, αναζωπυρώνοντας, με έωλα επιχειρήματα, την πολεμική του κατά της Τεχεράνης, σε βάρος της οποίας «στήθηκε», μια μέρα πριν από την επίσκεψη, ένα νέο βρόμικο σενάριο, που την καθιστούσε επικίνδυνη για τη Δύση, ή ακριβέστερα, στο πλαίσιο

και της εκλογικής διαδικασίας που βρίσκεται σε εξέλιξη στις ΗΠΑ, για τα αμερικανικά γεωστρατηγικά συμφέροντα.

Παράλληλα με αυτά, ωστόσο, ο Μπους, με πρόσχημα ακριβώς τους κινδύνους από τη διεθνή τρομοκρατία «που στηρίζεται από το Ιράν», δεν παρέλειψε να συνάψει συμφωνίες για την πώληση μαχητικών αεροσκαφών στις αραβικές χώρες και, τέλος, να ζητήσει από τη «σύμμαχο» Σαουδική Αραβία να επιβάλει στον ΟΠΕΚ τη λήψη μέτρων με σκοπό να μειωθούν οι τιμές του πετρελαίου, από τη ραγδαία αύξηση των οποίων πλήττεται η αμερικανική – όχι η παγκόσμια– οικονομία.

ΙΣΡΑΗΛ ΨΑΧΝΟΥΝ ΑΚΟΜΑ ΤΟΝ «ΟΔΙΚΟ ΧΑΡΤΗ»

Το επικοινωνιακού χαρακτήρα μήνυμα που θέλησε να περάσει ο πρόεδρος Μπους κατά την πρόσφατη διέλευσή του από το Ισραήλ, ότι δηλαδή μια λύση στο Παλαιστινιακό είναι πιθανό να δοθεί μέσα στο 2008, χαρακτηρίστηκε βεβαίως υπερβολικά αισιόδοξο για να το λάβει κανείς σοβαρά υπόψη. Πολύ περισσότερο καθώς η ξαφνική επαναφορά στο προσκήνιο του περίφημου «οδικού χάρτη» ήταν καθαρά εκτός κάθε πραγματικότητας, στο βαθμό που οι αποφάσεις και δεσμεύσεις που διατυπώθηκαν στις διεργασίες των τελευταίων μηνών, με κατάληξη τη διάσκεψη της Ανάπολης, έμειναν κενό γράμμα, απομακρύνοντας περισσότερο κάθε ενδεχόμενο εξομάλυνσης της κατάστασης ανάμεσα στις δυο κοινότητες, οι οποίες, πέρα από τα διάφορα πολιτικά και άλλα παιχνίδια, προσβλέπουν εναγωνίως σε λύσεις που θα επιτρέπουν την αρμονική και ειρηνική συμβίωσή τους.

Για παράδειγμα, ο Μπους δεν παρέ-

λειψε να μιλήσει για την ανάγκη υπεράσπισης του «κράτους των Εβραίων», χωρίς να κάνει καμία αναφορά στο καθεστώς των επικοινωνιών που συντηρεί με κάθε τρόπο η ισραηλινή κυβέρνηση. Αντίθετα, μιλώντας για την επιδιωκόμενη δημιουργία και παλαιστινιακού κράτους, έριξε όλη την ευθύνη της συνεχιζόμενης αναταραχής στους Παλαιστίνιους και κάλεσε πειστικά τον πρόεδρο Μαχμούτ Αμπάς να θέσει υπό τον έλεγχό του τα εξτρεμιστικά στοιχεία –τουτέστιν την οργάνωση Χαμάς– που συνεχίζουν να ελέγχουν τη Λωρίδα της Γάζας και να πλήττουν με πυραύλους ισραηλινούς στόχους.

Ο Μπους απέφυγε ωστόσο να αναφερθεί στις συνεχιζόμενες επιθέσεις του ισραηλινού στρατού εναντίον των Παλαιστινίων τόσο στη Γάζα, όπου προκαλούν μεγάλο αριθμό αμάχων θυμάτων με τα πυρά τους, όσο και στη Δυτική Όχθη, όπου καταπιέζουν τους Παλαιστίνιους, περιορίζοντας μεταξύ άλλων τη μετακίνησή τους, ιδιαίτερα

στις περιοχές των έτσι κι αλλιώς παράνομων εβραϊκών οικισμών.

ΚΟΣΣΥΦΟΠΕΔΙΟ «ΨΗΝΕΤΑΙ» ΝΕΑ ΑΝΑΤΑΡΑΧΗ

Το Κοσσυφοπέδιο περνά σε νέα φάση, στην κρίσιμότερη ίσως από τους νατοϊκούς βομβαρδισμούς του 1999, που υποχρέωσαν τον τότε πρόεδρο Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς να εγκαταλείψει την κατά τα άλλα –σύμφωνα και με τη σχετική απόφαση που υιοθέτησε το Συμβούλιο Ασφαλείας– σερβική επαρχία και επέτρεψαν να καταστεί το Κοσσυφοπέδιο προτεκτοράτο της Δύσης, υπό την αιγίδα τάχα του ΟΗΕ, στην ουσία όμως υπό την απόλυτη κυριαρχία των Αμερικανών και των Βρετανών, οι οποίοι είχαν πρωτοστατήσει στους –έτσι κι αλλιώς– παράνομους βομβαρδισμούς.

Στο διάστημα που μεσολάβησε μέχρι σήμερα οι Αλβανοί της επαρχίας δεν έπαψαν να διακηρύσσουν σε όλους τους τόνους ότι μοναδικός στόχος τους είναι η ανεξαρτησία, ενώ από την πλευρά τους οι Σέρβοι δεν έπαψαν να δηλώνουν την πρόθεσή τους να προσφέρουν στους Αλβανούς τη μεγαλύτερη δυνατή αυτονομία, με την προϋπόθεση ότι το Κοσσυφοπέδιο θα παραμείνει ως σερβική επαρχία.

Στο πλαίσιο αυτό, μάλιστα, έγιναν δύο προσπάθειες διαπραγμάτευσης των δύο πλευρών (η δεύτερη υπό την πίεση της Ρωσίας), οι οποίες όμως ήταν εκ των πραγμάτων καταδικασμένες να αποτύχουν.

Πρόσφατα στο Κοσσυφοπέδιο διεξήχθησαν βουλευτικές εκλογές, στις οποίες πρώτη πολιτική δύναμη αναδείχτηκε

το Δημοκρατικό Κόμμα του πρώην πολιτικού ηγέτη του UCK Χασίμ Θάτσι, ο οποίος και ανέλαβε πρωθυπουργός, διακηρύσσοντας αμέσως μετά την ανάληψη των καθηκόντων του ότι θα προχωρήσει σε μονομερή κήρυξη ανεξαρτησίας της επαρχίας μέσα στον ερχόμενο Φεβρουάριο. Στο θέμα αυτό, μάλιστα, έχει την απόλυτη συμπαράσταση της Ουάσιγκτον, η οποία αναζητεί πρόθυμους συμμάχους για την άμεση αναγνώριση του νέου κράτους.

Από την πλευρά τους, οι Σέρβοι προειδοποιούν ότι μια τέτοια ενέργεια θα ξανανοίξει τους ασκούς του Αϊόλου για την ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων και στο πλαίσιο αυτό σημαντικό παράγοντα αποτελεί το γεγονός ότι στις αρχές Μαρτίου πρόκειται να διεξαχθούν νέες εκλογές στη Σερβία, στις οποίες μάλιστα πιστεύεται ότι πρώτη δύναμη θα έλθει το εθνικιστικό κόμμα του ήδη υπόδικου για εγκλήματα πολέμου Βόισλαβ Σέσελ, με ηγέτη σήμερα τον Ντ. Νίκολιτς. Μια πιθανότητα, βεβαίως, που δεν αλλάζει πολύ τα πράγματα, καθώς θεωρείται βέβαιο ότι, όποια πολιτική δύναμη κερδίσει τις εκλογές και όποιος εκλεγεί να αντικαταστήσει τον απερχόμενο πρόεδρο Μπόρις Τάντιτς, τελικά η στάση της Σερβίας δεν πρόκειται να αλλάξει σε ό,τι αφορά το Κοσσυφοπέδιο. Στο πλαίσιο των εξελίξεων αυτών, μάλιστα, ο Ρώσος πρόεδρος Βλαντίμιρ Πούτιν σχεδιάζει να επισκεφθεί το Βελιγράδι.

ΓΑΛΛΙΑ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΕΡΩΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΡΕΛΛΑΣ

Σαράντα χρόνια μετά τον Μάη του '68, οι δονήσεις του οποίου συντάραξαν ένα μεγάλο μέρος του πλανήτη, ανατρέποντας παραδοσιακές αξίες που κυριαρχούσαν για αιώνες, η Γαλλία μπαίνει σε μια νέα φάση υπό τον Νικολά Σαρκοζί, έναν μεταμοντέρνο, για τα ευρωπαϊκά πρότυπα, πολιτικό, ο οποίος αναζητεί κάθε τρόπο να εντυπωσιάσει την κοινή γνώμη με λαϊκίστικα επικοινωνιακά παιχνίδια, για να παρασύρει τη χώρα σε έναν καθαρά αντιλαϊκό δρόμο, με κύριο στόχο την «αναγέννηση του καπιταλισμού», όπως διατείνεται ο ίδιος. Ενός καπιταλισμού «με ηθική διάσταση», στον οποίο βεβαίως πάνε περίπατο όλες οι λαϊκές και εργατικές κατακτήσεις, στο όνομα της αμφίβολης ανάπτυξης που ευαγγελίζονται όλοι οι συνεπείς αστοί πολιτικοί.

Μόνο που ο Σαρκοζί, ο οποίος βλέπει το άστρο του να θαμπώνει μέρα με την ημέρα, παρά την επιμονή του να τροφοδοτεί το σκανδαλιστικό σίριαλ των ερωτικών σχέσεών του, θα έχει μια ηχηρή απάντηση στην πολιτική του με τη νέα γενική απεργία που έχουν κηρύξει για τις 24 Ιανουαρίου τα εργατικά συνδικάτα της χώρας.

ΒΡΕΤΑΝΙΑ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΔΟΥΛΕΙΕΣ

Ήταν πρωθυπουργός για πάνω από δέκα χρόνια, πρωτοστάτησε μαζί με τους εταίρους του Αμερικανούς σε δυο παράνομους «πολέμους», από τους οποίους διαλύθηκαν δύο χώρες, η Σερβία και το Ιράκ, αλλά και σε μια παράλογη εισβολή στο Αφγανιστάν, παρ' όλα αυτά εξακολουθεί να προβάλλει τον εαυτό του ως σημαντική διεθνή προσωπικότητα, γεγονός για το οποίο πληρώνεται βεβαίως αδρά.

Πρόκειται για τον πρώην πρωθυπουργό Τόνι Μπλερ, ο οποίος, αμέσως μετά την απομάκρυνσή του από την εξουσία στα μέσα του περασμένου χρόνου, «δέχτηκε» το διορισμό του ως ειδικού αντιπροσώπου του ΟΗΕ για τη Μέση Ανατολή, όπως «δέχτηκε» την περασμένη εβδομάδα και το διορισμό του ως ειδικού συμβούλου της Τράπεζας J.P. Morgan. Τραγικότερη όμως είναι η πρόθεση του Γάλλου προέδρου Σαρκοζί να προτείνει τον Μπλερ για τη θέση του πρώτου προέδρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Που σημαίνει ότι ταγός της Ευρώπης θα καταστεί ένας ορκισμένος αντιευρωπαϊστής, στυλοβάτης του γνωστού αγγλοσαξονικού άξονα. Ενός άξονα που αντιστρατεύεται με κάθε τρόπο όλες τις προσπάθειες προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, εφόσον δεν εξυπηρετούν τη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση και βεβαίως τα συμφέροντα των ΗΠΑ, πλάι στα οποία ο Μπλερ έχει τοποθετήσει και τα συμφέροντα της Βρετανίας.

Από όσα διαβάζει στον επαρχιακό Τύπο η Τασία Λεβόν.

Για τηλεοπτική κάλυψη

Από το ελεύθερο βήμα της Κομοτηνής:

Όσες συναντήσεις και να γίνουν για το σπήλαιο της Μαρώνειας, για να πάρει μπροστά η υπόθεση χρειάζεται πανελλήνια προβολή και μάλιστα τηλεοπτική. Και για να έρθουν οι κάμερες πρέπει να καταφύγουμε σε εύρημα. Όπως τότε με τον γάτο Φαμπιάν που είχε σκαρφαλώσει σε δένδρο στην Τσανάκλειο και κουβαλήθηκε όλη η τηλεοπτική Αθήνα στην Κομοτηνή.

Για το σπήλαιο της Μαρώνειας υπάρχει ο μύθος του Πολύφημου και θα μπορούσε να αξιοποιηθεί. Για παράδειγμα, ένα περιέργο πέτρωμα να προπαγανδιστεί σαν απολίθωμα του μονόκλ που φορούσε ο γίγαντας μετά από κάποια ηλικία και πως αυτό το μονόκλ πήραν οι σύντροφοι του Οδυσσέα και από τη στραβομάρα του δεν μπορούσε να τους δει ο Πολύφημος. Τότε να δείτε για πότε στήνονται ζωντανές τηλεοπτικές συνδέσεις, για πότε αποκτά επισκεψιμότητα το σπήλαιο.

Οι ελπίδες στο Θεό

Από τον Επαρχιακό Τύπο της Θράκης-Αλεξανδρούπολης: Απογοήτευση

Δεν είναι λίγοι αυτοί που έχουν απογοητευτεί από την τρίτη φορά που έχει πλημμυρίσει ο νομός μας μέσα σε τέσσερα χρόνια. Έχουν εναποθέσει τις ελπίδες τους στο Θεό και εύχονται να έχουμε έναν ήπιο χειμώνα όπως και πέρυσι. Μην ξεχνάμε ότι βρισκόμαστε ακόμα στις αρχές του. Δεν είναι λίγοι επίσης αυτοί που θεω-

ρούν πως δεν υπάρχει ελληνικό κράτος πλέον. Πιστεύουν πως δεν είναι δυνατόν να διαταράσσεται ο οικονομικός και κοινωνικός ιστός ενός ολόκληρου νομού 4 χρόνια τώρα από τις πλημμύρες και να μην έχει σχεδιαστεί ούτε μια επιστημονική μελέτη που θα αποσκοπεί στην ασφαλή διαχείριση των νερών.

Το «νεωτερικό»

Από τη Χανιώτικη Ελευθεροτυπία:

Ο Γ. Παπανδρέου χρησιμοποιεί συχνά τον όρο «νεωτερικό ΠΑΣΟΚ». Οι περισσότεροι δεν καταλαβαίνουν τι θα πει αυτό το νέο λεκτικό φρούτο στην πολιτική ρητορεία. Σίγουρα πάντως το νεωτερικό δεν έχει καμία σχέση με το «νέο», γιατί σύνθως έρχεται σε πλήρη σύγκρουση μαζί του. Το νεωτερικό συνήθως δεν ανανεώνει, αλλά αποδομεί το παλαιό ή και το καταστρέφει και στη θέση του τοποθετεί συχνά το αντίθετο ή αντίστροφο.

Εσωστρέφεια

Από τη Χανιώτικη Ελευθεροτυπία:

Το ΠΑΣΟΚ βυθίζεται πάλι στην εσωστρέφεια. Τώρα τα μαχαίρια βγαίνουν μεταξύ των υποστηρικτών του Γ. Παπανδρέου αφού οι βενιζελικοί το έχουν ρίξει στην... ξάπλα.

Στο μεταξύ πολλοί ψίθυροι ακούγονται γιατί ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ που κήρυξε τον πόλεμο στην διαπλοκή και τα συμφέροντα, προτίμησε να... μην πάει στη Βουλή στη συζήτηση για την χαριστική τροπολογία υπέρ της Alpha Bank.

ΜΕΣΑΖΟΝΤΕΣ...

Από την εφημερίδα Εμπρός της Λεβόν

Σκοτωμένα ζώα

Από τη Χανιώτικη Ελευθεροτυπία:

Μετά από σχετικές διαβουλεύσεις με τις αρμόδιες υπηρεσίες ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας Κρήτης κ. Σεραφείμ Τσόκας έδωσε εντολή για τη διενέργεια μειοδοτικού διαγωνισμού προκειμένου να απομακρυνθούν από το Εθνικό Οδικό Δίκτυο τα σκοτωμένα ζώα.

Ο μειοδότης που θα αναδειχθεί από τον διαγωνισμό θα εκτελεί καθημερινά εργασίες από κατάλληλα οργανωμένο συνεργείο με τον κατάλληλο μηχανικό και μηχανολογικό εξοπλισμό για την συλλογή του συνόλου σκοτωμένων ζώων στην πλήρη διατομή της οδού, με τους απαραίτητους υγειονομικούς κανονισμούς, το πλύσιμο του χώρου με απολυμαντικό υλικό, την φόρτωσή των σε όχημα με τις ανάλογες υγειονομικές πρακτικές και την απόρριψη σε εγκεκριμένους για ανάλογες περιπτώσεις χώρους.

Ζωνιανό

Από τη Χανιώτικη Ελευθεροτυπία:

Ας είναι καλά το Λευτεράκι του Κατσιογιώργη... είναι δεν είναι 18 χρονών -ο Θεός να το 'χει καλά, σου ξαναλέω- που μας εφένει την εφημερίδα. Πρωί πρωί κάθε Τρίτη, παίρνει τ' αμάξι του πατέρα ντου (δεν κατέω αν έχει και δίπλωμα το κοπέλι) και μέχρι να μαζωχτούμε στο καφενείο του Χασισομιχάλη Η ωραία Κάνναβις -όνομα που βρήκε ο αθεόφοβος- το Λευτεράκι έχει πεταχτεί στο Ηράκλειο, έχει πάρει την εφη-

μερίδα κι έχει γυρίσει κιάλας στο χωριό. Να μη σου πω πως το λαλεί, το μπάσαρδο, εκείονά τ' αμάξι... σαν το διάολο το πάει, το αφιλότιμο. Είναι από κειανά που διαφημίζουνε στσι τηλεοράσεις, που δεν κλωώνουνε ούτε στσι λάσπες, ούτε στσι πέτρες, ούτε απάνω στα βουνά. Μαύρο με μαύρα τζάμια, αιωνίως ολοβρώμεστο με λάσπες γύρω γύρω και χωρίς αριθμό... Το κοπέλι έχει δεν έχει βγάλει το δημοτικό. Από μικρό μικρό το πήρε ο προκομένος ο πατέρας του στη δουλειά. Για να βόσκει πρόβατα, λέει.

Ανεργία

Από την ΒΗΡΑ του Πολιτιστικού Συλλόγου Φερών & περιφέρειας Ν. Έβρου:

Ραγδαία η αύξηση της ανεργίας, πρώτη η Ανατολική Μακεδονία-Θράκη. Αρνητική αναβάθμιση υπέστη η Περιφέρεια ΑΜ-Θ, καθώς κατάφερε μέσα σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα να σκαρφαλώσει από τη δεύτερη στην πρώτη θέση του πίνακα των γεωγραφικών περιοχών της χώρας με την υψηλότερη ανεργία.

Από την εφημερίδα Χανιώτικη Ελευθεροτυπία

ΓΙΑΤΙ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΣΥΝ Ο ΦΩΤΗΣ ΚΟΥΒΕΛΗΣ

Από τον διηγηγόρο

Κ. Ασπρογέρακα το κείμενο που ακολουθεί:

Αγαπητό Αντί,

Συνεχίζοντας τη μοναχική, ανένταχτη, αριστερή πορεία μου, και αποστασιοποιημένος πλέον απ' το ΣΥΝ, για λόγους που δεν είναι του παρόντος να εξηγήσω, και που ούτε άλλωστε παρουσιάζουν σημαντικό ενδιαφέρον για τους ψηφοφόρους και τα μέλη του ΣΥΝ, ψυχικά και συναισθηματικά όμως «εξαρτημένος» απ' τον πιο πάνω πολιτικό χώρο ακόμη, θεωρώ υποχρέωσή μου να καταθέσω την άποψή μου γιατί σ' αυτήν την πολιτική συγκυρία πρόεδρος του ΣΥΝ πρέπει να εκλεγεί ο Φ. Κουβέλης.

Τον Φώτη, πρώτα τον γνώρισα, και ύστερα έγινε φίλος μου. Η συνέπεια των λόγων και της πράξης του είναι δεδομένη από χρόνια. Δίχως να 'ναι πολιτικά «καλούλης», έχει την εξωθεν καλή μαρτυρία και απολαμβάνει τον πολιτικό σεβασμό των αντίπαλων χώρων, δίχως να 'χει «απαλλοτριωθεί κανένα» απ' τα χαρακτηριστικά του, που τον χαρακτηρίζουν και τον σηματοδοτούν ως «αριστερό», με ό,τι αυτό συνεπάγεται και σημαίνει. Σήμερα είναι πολύ «νέος», ύστερα απ' την πολύχρονη θητεία και προσφορά του στο ευρύτερο αριστερό κίνημα, αλλά και σε άλλους χώρους (Δ.Σ.Α κ.λπ.), πάντοτε με συνέπεια, και αριστερό προσανατολισμό. Δεν τον διακρίνει κανένας «παλιμπαιδισμός», και είναι φίλος επιστήθιος του ρεμπέτικου τραγουδιού, που το διακρίνει: αρχή – μέση και τέλος, όπως και τον ίδιο. Ξέρει, από πρώτο χέρι, ότι πολιτική είναι ακόμη «και ο τρόπος που περπατάει κάποιος», και ο ίδιος φυσικά. Ξέρει ότι πολιτική είναι και τα μπαράκια, και ο χαβαλές, και οι «γκόμενες», αλλά υποστηρίζει, με απaráμιλλο αριστερό σθένος, ότι πολιτική δεν είναι μόνον αυτά: αλλά και «πολλά άλλα» που είναι η ουσία και όχι τα επίθετα της πολιτικής, όπως κάποιοι «επικοινωνιακοί» και «μηντιακοί» αντίπαλοί του εκλαμβάνουν, δίκην χολιγουντιανής ταινίας, που «πουλάνε» στις μέρες μας, και «σπάνε» τα μηχανάκια της AGB, γιατί, τάχα, σήμερα αυτό «μετράει και φέρνει ψήφους». Δεν πιστεύω ότι ο ΣΥΝ και η κυρίαρχη τάση του έχουν αποφασίσει ν' «αυτοκτονήσουν», δίχως «απτιολογία». Πάντως εγώ δεν θα προτιμούσα μια τέτοια αυτοκτονία, αλλά το αισιόδοξο αριστερό χαμόγελο, που ανοίγει και πλαταίνει τον δύσκολο και στενό σήμερα αριστερό δρόμο. Χαμόγελο που πλούσιο διαθέτει, σήμερα, ο Φώτης.

Κ. Ασπρογέρακας
Διηγηγόρος

ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΑ

Χριστούγεννα 2007, από την Πτολεμαΐδα, το γράμμα του φίλου Δ. Κωνσταντινίδη:

Παρακολουθώντας τη «δημοκρατική» κουλούρα του κ. Γιάννη Ανδρουλιδάκη και την ευρεία γνώση του περί ολοκαυμάτων και αφανισμών λαών (Αντί τεύχος 909). Θεωρώ σωστό το γεγονός να τον παρακολουθήσω και πάλι μέσα από κάποιο επόμενο τεύχος του περιοδικού σας παραθέτοντας τη γνώμη και «γνώση» του σχετικά με την γενοκτονία του ποντιακού ελληνισμού που επιμελώς περίτεχνα αποκρύπτει και σιωπά στο τεύχος αυτό.

Με εκτίμηση

Προς το ήθος και ύφος του περιοδικού σας
Κωνσταντινίδης Ιωακ. Δημήτριος

Υ.Γ. Ψάχνοντας και ερευνώντας απαντήσεις μέσα στον δικό μας, αριστερό ιδεολογικό χώρο. Επιτέλους, Αριστερά, πάρε θέση μπροστά σ' αυτήν την θηριωδία.

Αλήθεια κατά πόσο είναι δημοκράτης αυτός που σιωπά μπροστά στον αφανισμό του ανθρώπου (και της δημιουργίας αυτού) από άνθρωπο; Η αναφορά και μόνον στο εβραϊκό ολοκαύτωμα αποτελεί άγνοια αδαή, αφού προϋπήρξαν ιστορικά γενοκτονίες και αφανισμοί λαών και πολιτισμών και δη ΕΛΛΗΝΩΝ.

Σ.Σ.: Τα ολοκαυτώματα είναι πολλά. Το Αντί γενικώς –πρέπει να απολογηθούμε ενδεχομένως γι' αυτό– δεν έχει ασχοληθεί ούτε με τη γενοκτονία του ποντιακού ελληνισμού, ούτε με την αρμενική γενοκτονία. Δεν είναι το φταίξιμο του συνεργάτη μας.

Από την Καθημερινή, Παρασκευή 11.1.2008 ξετρύπωσα την ωραία επιστολή που ακολουθεί:

Γιατί να είμαι περήφανος για τη σημερινή Ελλάδα;

Κύριε διευθυντά

Αφού είμαστε: πρώτοι στην παχυσαρκία στην Ευρώπη των 27 χωρών (στοιχεία Ευρωπαϊκής Επιτροπής). Πρώτοι στο κάπνισμα στην Ευρώπη των 27 (στοιχεία Ευρωπαϊκής Επιτροπής). Τέταρτοι στα θύματα τροχαίων δυστυχημάτων στην Ευρώπη των 27 (στοιχεία Ευρωπαϊκής Επιτροπής). Πέμπτοι (με μικρή διαφορά από τον πρώτο) στην υπογεννητικότητα στην Ευρώπη των 27 (στοιχεία Ευρωπαϊκής Επιτροπής). Δεύτεροι μεταξύ 37 ευρωπαϊκών χωρών στα κρούσματα έιτζ λόγω ανδρικών ομοφυλοφιλικών σχέσεων (στοιχεία Ευρωπαϊκού κέντρου για την πρόληψη και έλεγχο των νόσων). Από τους πιο διεφθαρμένους στην Ευρώπη (τέταρτοι πιο διεφθαρμένοι μεταξύ των 27 χωρών και οι πιο διεφθαρμένοι από όλους στην Ευρώπη των 15 παλαιών χωρών) (στοιχεία Διεθνούς Διαφάνειας). Οι τελευταίοι μεταξύ 30 χωρών του ΟΟΣΑ στις συνθήκες επιχειρηματικότητας (στοιχεία Παγκόσμιων Τράπεζας). Οι τελευταίοι στη χρήση της τεχνολογίας στην Ευρώπη και τελευταίοι στην εκπαίδευση για την τεχνολογία (στοιχεία Ευρωπαϊκής Επιτροπής). Πρώτοι μεταξύ 30 χωρών του

ΟΟΣΑ στην «εξαγωγή» φοιτητών (ποσοστό φοιτητών που σπουδάζουν στο εξωτερικό) (στοιχεία ΟΟΣΑ). Τελευταίοι μεταξύ των 15 παλαιών χωρών της Ευρώπης στην «εισαγωγή» ξένων φοιτητών (ποσοστό ξένων φοιτητών στη χώρα μας) (στοιχεία ΟΟΣΑ).

Στις τελευταίες θέσεις μεταξύ 40 χωρών του ΟΟΣΑ στις επιδόσεις 15χρονων μαθητών στα μαθηματικά, γλώσσα και φυσικές επιστήμες (στοιχεία ΟΟΣΑ). 25οι στην Ευρώπη των 27 όσον αφορά την παγκόσμια ανταγωνιστικότητα (στοιχεία Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ).

Για όλα τα παραπάνω στοιχεία έχω κρατήσει αρχείο με τις πηγές τους, το οποίο είναι διαθέσιμο στον οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο. Η αναφορά αυτών των στοιχείων δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν και άλλοι τομείς που η χώρα μας «ξεχωρίζει» συγκριτικά με άλλα κράτη (π.χ. ξενοφοβία, απέχθεια προς το βιβλίο, τηλεορασμανία κ.ά.). Κάθε λίγο και λιγάκι όλο και κάποια εθνική «επίδοσή» μας ανακινώνεται, που σίγουρα επιμυκνεί την παραπάνω λίστα... Βεβαίως, η ελπίδα πεθαίνει τελευταία!

ΗΛΙΑΣ ΚΟΥΡΕΜΕΝΟΣ
Αθήνα

Η στρατηγική, η επιδότηση και να η Μπολόνια!

Η περίπτωση της Σχολής Εφαρμοσμένων Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών του ΕΜΠ

της Αγγελικής Χρονοπούλου

Οι διακηρύξεις της Μπολόνια και οι κατά καιρούς επαναβεβαιώσεις της έχουν ανακηρύξει σε βασική προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης τη συγκρότηση του Ευρωπαϊκού Χώρου της Ανώτατης Εκπαίδευσης (Ε.Χ.Α.Ε.) / European Higher Education Area (Ε.Η.Ε.Α.) και συνακόλουθα τη θεσμοθέτηση του ελέγχου του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας (Ε.Χ.Ε.), European Research Area (Ε.Ρ.Α.), επιδιώκοντας τον πλήρη έλεγχο, σε επίπεδο παραγωγής και διαχείρισης της γνώσης, των ΑΕΙ, των Ερευνητικών Κέντρων κ.ά.π.

Ενδεικτικό παράδειγμα ολοκληρωμένης εφαρμογής της «διαδικασίας της Μπολόνια»¹ αποτελεί η *κατάργηση* του Γενικού Τμήματος του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (ΕΜΠ), ένα Τμήμα όπου δεν εισάγονταν φοιτητές, και η *αυτόχρονη ίδρυση* Τμήματος Εφαρμοσμένων Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών (ΤΕΜΦΕ) υποδοχής φοιτητών με το Π.Δ. 202/1999, άρθρο 1 § 2 (ΦΕΚ 179Α/6-9-1999, υπουργός Παιδείας κ. Γεράσιμος Αρσένης). Το Τμήμα αυτό, που ιδρύθηκε μέσω της «διεύρυνσης» –βλέπε ΕΠΕΑΕΚ–, στη συνέχεια ονομάστηκε Σχολή Εφαρμοσμένων Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών –ΣΕΜΦΕ (ΦΕΚ 527Β/29-4-2002), με αντικείμενο που αφορά έναν ήδη κορεσμένο χώρο στο τριτοβάθμιο επίπεδο εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών.

Την περίοδο της «διεύρυνσης» μέσω του ΕΠΕΑΕΚ (1999) το ΕΜΠ βιάστηκε να μετασχηματίσει το Γενικό του Τμήμα σε τυπικό Τμήμα υποδοχής φοιτητών. Απέφυγε, όμως, να δηλώσει και να δεσμευθεί ότι εποφθαλμιούσε την επαγγελματική αποκατάσταση των μελλοντικών φοιτητών του στον «μεγάλο εργοδότη», το ελληνικό δημόσιο, και μάλιστα στον τομέα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην ουσία υπαρπάζοντας, υπέρ των Τομέων της ΣΕΜΦΕ, επαγγελματικά δικαιώματα από τους πτυχιούχους των Μαθηματικών και των Φυσικών Τμημάτων των Πανεπιστημίων, που έχουν παγιωθεί και αξιολογηθεί για περισσότερο από 100 χρόνια.

Σήμερα διεκδικούν εκ των υστέρων, όσα η βιασύνη της εξουσίας και η φρενίτιδα διαχείρισης των κοινοτικών κονδυλίων δεν τους άφησαν να σκεφτούν(!) και να προβλέψουν². Διεκδικούν δηλαδή από τρίτους, με τη λογική του δούρειου ίππου, όσα το ίδιο το Τμήμα στέρησε από τους φοιτητές του στη βιασύνη του να εισπράξει τα ευρωπαϊκά κονδύλια και να μεταλλαχθεί σε Τμήμα υποδοχής φοιτητών με όσα πλεονεκτήματα αυτό συνεπάγεται για τα μέλη ΔΕΠ, σε σύγκριση με το να ανήκουν σε Γενικό Τμήμα.

Η «διεκδίκηση» της ΣΕΜΦΕ για την κατοχύρωση, εκ των υστέρων, «επαγγελματικών δικαιωμάτων» (δικαιώματα που δεν προβλέπονταν από το ιδρυτικό Π.Δ. 202/1999 του ΤΕΜΦΕ/ΣΕΜΦΕ), *έδωσε την ευκαιρία*, που ούτως ή άλλως έψαχναν, στο Υπουργείο Παιδείας και στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (Π.Ι.) να υλοποιήσουν τη «διαδικασία της Μπολόνια» σε μια εποχή μάλιστα που

το εκπαιδευτικό κίνημα είχε αναλάβει δράση σε όλα τα επίπεδα.

Πράγματι, η ΣΕΜΦΕ στα πλαίσια μιας στρατηγικής εσωστρεφούς, αθόρυβης, εσωτερικής, μεταξύ μας και χωρίς διάλογο με την επιστημονική κοινότητα και την κοινωνία,... *προκάλεσε και αποδέχτηκε*, στη βάση των ευρωπαϊκών απαιτήσεων, την *αξιολόγησή της* από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, με κριτήρια επιφανειακών όσο και κατασκευασμένων ομοιοτήτων και συγκρίσεων *σε βάρος* των άλλων Σχολών και των πτυχιούχων τους(!) στα πλαίσια του άκρατου ανταγωνισμού για το ποιος είναι ο καλύτερος, που συγκροτεί εξάλλου και την αξιολογική βάση την οποία επιβάλλει η «διαδικασία της Μπολόνια»³.

Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, με τη σειρά του, παραβλέποντας ότι πρόκειται για υπερκατασκευή και λειτουργώντας ως απλό εκτελεστικό όργανο τη νομιμοποίησε με πρόχειρο και εξόφθαλμα ατεκμηρίωτο τρόπο, πανηγυρικά με την Πράξη 28/2004. Σύγκρινε, λοιπόν, μια «κατασκευή» με την πραγματικότητα και πήρε αυτή την απόφαση μόνο και μόνο για να... δικαιωθεί η «διαδικασία της Μπολόνια», που απαιτεί να πάρουν πίσω όλα τα κεκτημένα: όλα ανοιχτά, όλα επιτρέπονται, για να διαλέγουν οι εργοδότες με την ησυχία τους! Σχόλια και αναφορές στο τι παρέβλεψε η Πράξη 28/2004 του Π.Ι. στο περιοδικό *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, τεύχ. 151, σελ. 13–46.

Στη «διεκδίκηση» αυτή συμπαράστατες της ΣΕΜΦΕ αναδείχτηκαν και άτυποι φορείς (Ελληνική Μαθηματική Εταιρεία –ΕΜΕ, Ένωση Ελλήνων Φυσικών –ΕΕΦ), που και αυτοί συνέβαλαν

* Η Α. Χρονοπούλου (Εκπαιδευτικός, Μαθηματικός) είναι υπεύθυνη ύλης του περιοδικού *Σύγχρονη Εκπαίδευση* με *MSc Πολιτικής Επικοινωνίας και Νέες Τεχνολογίες*.

στο βαθμό που τους «αναλογούσε»...

Με τη γνωμοδότησή του το Π.Ι. άνοιξε το δρόμο για τη νομιμοποίηση της «επαγγελματικής κατασκευής» και από το ΥΠΕΠΘ το οποίο προφανώς χωρίς έλεγχο των σχετικών στοιχείων (ιδρυτικό Σχολής ΕΜΦΕ, έκθεση σκοπιμότητας κ.ά.π.), παρά το ότι μεσολάβησαν 3 χρόνια περίπου, θεώρησε καλό να εκδώσει το περιλάλητο και περιπόθητο Π.Δ. 199 (ΦΕΚ 226/Α/14-9-2007) για την «Επαγγελματική κατοχύρωση των διπλωματούχων της Σχολής Εφαρμοσμένων Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου», εκτός κοινοβουλευτικής διαδικασίας, με στοχευμένη(;) ημερομηνία έκδοσης, στη λήξη δηλαδή της προεκλογικής περιόδου την 14η Σεπτέμβρη του 2007.

Για τα παραπάνω υπάρχουν πλήθος τεκμήρια που είναι διαθέσιμα και δημοσιοποιημένα στο διαδίκτυο, αλλά και δημόσια έγγραφα (και κείμενα)⁴ που καταδείχνουν ότι η ανταγωνιστικότητα των ΑΕΙ μπορεί, στην περίπτωση την οποία αναφερόμαστε, να στρέφεται εναντίον Τμημάτων άλλων Πανεπιστημίων. Τα πιο τολμηρά ...όνειρα της «διαδικασίας της Μπολόνια» παίρνουν σάρκα και οστά.

Τα ερωτήματα που αναδεικνύονται αφορούν πρώτα απ' όλα στο περιέχον, το ίδιο το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο: Γιατί συναίνεσε και διεκδίκησε την κατάργηση του Γενικού Τμήματος και ίδρυσε, με συγχρηματοδότηση τη ΣΕΜΦΕ εντάσσοντας στη Σχολή αυτή το προσωπικό και το άψυχο υλικό του Γενικού Τμήματος του ΕΜΠ;

Γιατί το ΕΜΠ να αξιοποιήσει κονδύλια του ΕΠΕΑΕΚ για να ιδρύσει, άλλη μια Σχολή «Φυσικομαθηματική», δίπλα ακριβώς στην υπάρχουσα, στην κυρίαρχη Αθήνα και στην ουσία με διπλές(!) αρμοδιότητες, εφόσον καλύπτει και τις υποχρεώσεις του καταργηθέντος Γενικού Τμήματος;

Τα κονδύλια αυτά θα μπορούσαν να διατεθούν σε ένα περιφερειακό, για παράδειγμα, πανεπιστήμιο. Ποιες ακριβώς ανάγκες εξυπηρέτησαν ώστε να επιτύχει το ΕΜΠ τη δέσμευση των χρημάτων του ΕΠΕΑΕΚ, σε βάρος των αναγκών άλλων ΑΕΙ;

Και αν απαντηθούν αυτά τα ερωτήμα-

τα, τότε γιατί δεν ιδρύθηκε ένα εξαρχής νέο Τμήμα στο ΕΜΠ, αλλά κατήργησαν το Γενικό Τμήμα, που είχε ιδρυθεί για να καλύπτει συγκεκριμένες και προφανώς πάγιες ανάγκες;

Αναζητώντας τα στάδια της «διεκδίκησης», με βάση τα διαθέσιμα (αλλά και δυσεύρετα) στοιχεία, καταλήξαμε στο εξής πλαίσιο:

Ο λόγος για την ίδρυση της Σχολής ΕΜΦΕ είναι προφανής: η απορρόφηση των ευρωπαϊκών κονδυλίων⁵ η οποία επισφραγίζεται και με την υιοθέτηση της σχετικής ιδεολογίας που τα συνοδεύει σε εφαρμογή της θεωρίας του «καρότου» –εισροή χρημάτων– και του «μαστίγιου» –νόρμες της Ε.Ε.

Άλλωστε οι εισροές από την ΕΕ για την εκπαίδευση εκπαιδευτικών είναι συνεχείς, ειδικά για την επιπέδου κατάρτισης εκπαίδευση των εκπαιδευτικών⁶ και το ΕΜΠ μπαίνει και σ' αυτή την αγορά, με τη ΣΕΜΦΕ ως αιχμή του δόρατός του. Επειδή από τα δύο ΦΕΚ (ιδρυτικό και ονομασία) δεν τεκμαίρεται απασχόληση των πτυχιούχων της ΣΕΜΦΕ στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, υποστήριξαν το αίτημα της επαγγελματικής κατοχύρωσης και στήριξαν τον αγώνα σε παραθεσμική βάση, αφού εμφάνισαν από το πουθενά και το μετέτρεψαν σε εν δυνάμει κατακτημένο των διπλωματούχων των Τομέων της ΣΕΜΦΕ.

Κατατοπιστικά είναι τα δημοσιεύματα στο διαδίκτυο για το τι διαμείφθηκε και από ποια στάδια συζήτησης πέρασε ο σχετικός προβληματισμός για τη ΣΕΜΦΕ μέχρι την επαγγελματική κατοχύρωση των διπλωματούχων της, στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Από την πληθώρα των δημοσιευμάτων αυτών προτείνουμε ενδεικτικά κάποια⁷, χωρίς πρόθεση αξιολόγησης των όσων εκεί γράφονται και χωρίς να αποδεχόμαστε αυταπόδεκτα την εγκυρότητα τους, αλλά ως ενδείξεις, καθώς αποτέλεσαν βασική αφορμή για τους προβληματισμούς μας.

Είναι προφανές ότι με τη ΣΕΜΦΕ άνοιξε ο ασκός του Αιόλου για την άλωση των εργασιακών δικαιωμάτων και, μάλιστα, σε ένα χώρο τόσο ευαίσθητο, στα κοινωνικά κινήματα και αιτήματα, όσο η εκπαίδευση. Ο ανταγωνισμός για τις θέσεις στην εκπαίδευση θα αυξηθεί και το ΑΣΕΠ θα καλείται να

επιλέξει μεταξύ πλήθους αποφοίτων που θα συνωστίζονται έχοντας όλοι «κατοχυρώσει», με όποιον τρόπο, δικαιώματα για όλο και λιγότερες θέσεις.

Ας επιχειρήσουμε, λοιπόν, να απαντήσουμε στο αρχικό μας ερώτημα: γιατί το ΕΜΠ διέλυσε το Γενικό του Τμήμα για να ιδρύσει τελικά μια Σχολή ΕΜΦΕ, η οποία και δεν θα φέρει στον τίτλο της τον προσδιορισμό «μηχανικός» όπως φέρουν όλες οι άλλες σχολές του ΕΜΠ;

Οι ενδεικτικές ερμηνείες περιορίζονται στον επιστημονικό ιμπεριαλισμό του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (National Technical University of Athens (N.T.U.A.) πλέον, στην ξενόγλωσση –ομογενοποιημένη ευρωπαϊκή εκδοχή του) με στόχο να καθυποτάξει όλο το... πανεπιστήμιο(;) στο Ίδρυμά του, διεκδικώντας μια επέκταση της ταυτότητάς του προς τον επιστημονικό, ανθρωπιστικό, κοινωνικό και βέβαια τεχνολογικό τομέα, δηλαδή το τεχνοκρατικό μοντέλο της παραγωγής της σύγχρονης επιστήμης (και της υλικής υποδομής της) στο ΕΜΠ! Αυτοδιοίκηση, όμως, θα έπρεπε να σημαίνει καλή και χρηστή διοίκηση, με γνώμονα τις κοινωνικές ανάγκες. Στην περίπτωση της ΣΕΜΦΕ, το ΝΤΥΑ-ΕΜΠ λειτούργησε με «πειρατική» λογική, δηλαδή «αυτό μας άρεσε, αυτό διεκδίκησαμε και ο αγώνας μας είναι τίμιος και δίκαιος», στο πλαίσιο βέβαια του πανεπιστημονικού ιμπεριαλισμού όπως αυτός νοείται και περιγράφεται από τη Μπολόνια και τους υποστηρικτές της. Και φυσικά οι φοιτητές θεωρούν «τον αγώνα τους τίμιο και δίκαιο» με τη διαφορά ότι ο αντίπαλος δεν είναι η «κακή» κοινωνία αλλά οι στρατηγοί της υπερκατασκευής στην οποία φοιτούν, και από εκεί επιβάλλεται να ζητήσουν τις όποιες ευθύνες.

Το πακέτο, πλέον, που προσφέρεται από το ΕΜΠ περιλαμβάνει υπερεκπαιδευμένους και υπερεπιστήμονες και πιστοποιημένους επαγγελματίες... Καλή, συστηματική και γρήγορη δουλειά με γνώμονα τις νόρμες της ΕΕ.

Αυτά θα πρέπει να υπολογίζουμε ότι θα είναι τα «νέα χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού μας συστήματος»;

Οι Μαθηματικοί Εφαρμογών και/ή οι Φυσικοί Εφαρμογών, απόφοιτοι των αντιστοίχων Τομέων της ΣΕΜΦΕ, θα

αμείβονται, όπως προβλέπεται (και δικαστικά⁹ θα διεκδικήσει το ΕΜΠ), με βάση τα 5 χρόνια σπουδών τους, και σαν κάτοχοι μάστερ! Δηλαδή το 3+2 της Μπολόνια σε πλήρη εφαρμογή.

Πρόσφατα μάλιστα, ο πρύτανης του ΕΜΠ δήλωσε στην εφημ. *Το Βήμα* (9-12-2007) ότι «[...] Τα διδασκόμενα μαθήματα [...] έχουν την ισοδύναμη βαρύτητα τουλάχιστον 300 πιστωτικών μονάδων, όπως καθιερώνονται πλέον να ζυγίζονται οι σπουδές στην Ευρώπη [...]».

Με το ζύγι(!), λοιπόν, θα αποτιμούνται οι πανεπιστημιακές σπουδές στην Ευρώπη και στην Ελλάδα, δυναμικό πλέον μέλος, ελέω ΣΕΜΦΕ, του «Ευρωπαϊκού Χώρου της Ανώτατης Εκπαίδευσης της Αγοράς»(!) που υπακούει στα κριτήρια του νεοφιλελευθερισμού και της παγκοσμιοποίησης, κριτήρια που είναι κοντόθωρα, ατομικιστικά και στηρίζονται στην άκρατη εμπορευματοποίηση. Λυπηρό, τουλάχιστον, που το ΕΜΠ έσπευσε να ζυγιστεί πρώτο(!) ασπάζόμενο τη θεωρία (και την πράξη) των «πανεπιστημιακών μπακάλικων»(!) που επιφυλάσσει η «διαδικασία της Μπολόνια» σε όσους... μηδίσουν!

Είναι προφανές ότι η λογική της «κατοχύρωσης επαγγελματικών δικαιωμάτων» που προώθησε, για την περίπτωση της ΣΕΜΦΕ, το ΕΜΠ, αναγορεύει σε «μαθηματικό»(!) με επαγγελματικό δικαίωμα να διδάσκει στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση(!) τον διπλωματούχο του «σωστό!» Τομέα Σχολής, αρκεί αυτή η Σχολή να ανήκει στο ΝΤΥΑ-ΕΜΠ. Προχωρώντας λίγο πιο πέρα εξασφαλίζει και τη συναίνεση μέσα από δημοσιεύματα σε εφημερίδες με τελευταίο κρούσμα το δημοσίευμα της εφημερίδας *Έθνος* (27-12-2007) στο ένθετο «Παιδεία», που απευθύνεται σε γονείς και μαθητές που σύντομα θα επιλέξουν τις Σχολές προτίμησής τους, όπου αποδίδονται, ηθελήμενα ή αθέλητα, ανύπαρκτα δικαιώματα στους αποφοίτους της ΣΕΜΦΕ και καλλιεργείται ελπίδα διορισμού σε ανύπαρκτες θέσεις.

Ας δούμε τώρα πώς θα λειτουργήσει στην πράξη και ποιες ανισότητες θα εκθρέψει, στην περίπτωση που το ΑΣΕΠ δεχτεί τους διπλωματούχους της ΣΕΜΦΕ στους «διαγωνισμούς για την κατάρτιση πινάκων διοριστέων εκπαιδευτικών

λειτουργών Β/θμιας Εκπαίδευσης».

Η κατάσταση σήμερα από τη μεριά του Υπουργείου Παιδείας διαμορφώνεται ως εξής: Σε σχετικό ερώτημα των ενδιαφερομένων (προσβάσιμο στη δ/ση: <http://aposemf.e.ntua.gr/news.php>) απαντά ότι χρειάζεται νομοθετική ρύθμιση. Για τη νομοθετική ρύθμιση, όμως, θα πρέπει να επανεξεταστούν όλα τα σχετικά στοιχεία επειδή έχουν, τουλάχιστον, υπερεκτιμηθεί. Με άλλα λόγια η νομοθετική ρύθμιση δεν θα πρέπει να ξεκινήσει από το Π.Δ. 199/2007 αλλά εξ αρχής από το ιδρυτικό του Τμήματος/Σχολής. Το πόσο σημαντική είναι η βάση εκκίνησης για τη νομοθετική ρύθμιση είναι προφανές και γιατί έχει ήδη αρχίσει η συζήτηση για το Πρόγραμμα Σπουδών της ΣΕΜΦΕ. Το γεγονός αυτό σηματοδοτεί ότι θεωρώντας κεκτημένο τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση οδεύουν προς άλλες κατευθύνσεις και διεκδικήσεις εκτός του χώρου της εκπαίδευσης...

Το ουσιαστικό, όμως, ζήτημα είναι ότι από τη βασική τους εκπαίδευση είναι φορείς της τεχνοκρατικής λογικής. Ο πυρήνας, όμως, της τεχνοκρατικής λογικής αντιμετωπίζει τον άνθρωπο σαν μέσο και τον μετατρέπει σε εξάρτημα ενός μηχανισμού εκτός συνειδητού ελέγχου. Ειδικά για την εκπαίδευση η λογική αυτή επιβάλλει να εξοπλιστεί, ο μαθητής, με γνώσεις και δεξιότητες ικανές μόνο για μια συγκεκριμένη στενή περιοχή δραστηριοτήτων. Τα «υπόλοιπα», όπως η κριτική σκέψη και η ανάπτυξη της προσωπικότητας, θεωρούνται μέχρι περιττά, αφού ενώ ανεβάζουν το κόστος λειτουργίας του εκπαιδευτικού μηχανισμού παράλληλα οδηγούν σε πολίτες ατίθασους και με αστάθμητη, για το σύστημα, συμπεριφορά. Η άλωση του εκπαιδευτικού μηχανισμού από την τεχνοκρατική λογική είναι το στοίχημα που κερδίζει, με τη ΣΕΜΦΕ, η «διαδικασία της Μπολόνια».

Ειδικότερα, με τη δέσμευσή του το ΕΜΠ να διεκδικήσει δικαστικά και την ιεραρχική τους κατάταξη, σηματοδοτεί ότι, με την εισδό τους στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, θα απαιτήσουν να καλύψουν τις ανώτερες στην ιεραρχία θέσεις, σε βάρος, όχι μόνο των Μαθηματικών – Φυσικών πτυχιούχων των Τμημάτων Μαθηματικών και Φυσικών

των ΑΕΙ, αλλά και όλων των κλάδων εκπαιδευτικών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Με τη μεθόδευση αυτή, η τεχνοκρατική λογική θα διαχυθεί στις ανώτερες θέσεις της ιεραρχίας.

Η διάχυσή τους στο *συνδικαλιστικό χώρο* πρέπει να θεωρείται δεδομένη εφόσον, τουλάχιστον οι μέχρι τώρα διπλωματούχοι, έχουν και «δάφνες» από την κατοχύρωση «επαγγελματικών δικαιωμάτων κατ' ανάθεση», με τη «βούλα» του ΥΠΕΠΘ, δικαιώματα που συγκροτούσαν κεκτημένο πτυχιούχων άλλης Σχολής ΑΕΙ!

Με τον τρόπο αυτό ένας δυναμικός, όπως είναι η εκπαίδευση, χώρος απ' όπου περνάνε και διαχέονται στην κοινωνία πλήθος αιτημάτων, θα καταλήξει δέσμιος της τεχνοκρατικής λογικής και το εκπαιδευτικό κίνημα θα περιπέσει στη δίνη της *διάσπασης και των διαφορετικών αιτημάτων* όταν στον ίδιο(!) κλάδο θα υπηρετούν εκπαιδευτικοί με διαφορετικό μισθολόγιο και *προ-ρυθμισμένη και εκτός της εκπαίδευσης δυνατότητα* προαγωγής κ.ά.π. στις ανώτερες θέσεις της γραφειοκρατικής διοικητικής ιεραρχίας, σε ένα ευαίσθητο, μάλιστα, κοινωνικά χώρο.

Είμαστε, λοιπόν, αντιμέτωποι με μια πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης που εκφράζεται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και φυσικά το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και στη συνέχεια βρίσκεται εκφραστές στο ΕΜΠ, στη Σχολή ΕΜΦΕ και στους Τομείς της, με αποτέλεσμα οι αποφάσεις απ' όπου και αν εκπορεύονται να εκφράζουν συλλογικές θέσεις και πρακτικές που, με τη σειρά τους, χαρακτηρίζουν τελεσίδικα τους παραπάνω φορείς. Επομένως όσοι στο εξής θεωρούν ότι «εδώ» κάτι συμβαίνει θα πρέπει εξ αρχής να διαχωρίσουν τη θέση τους. Από την άλλη όσοι μιλούν, γράφουν και διακηρύσσουν οτιδήποτε σχετικό με τα προαναφερόμενα θα πρέπει να θεωρούνται στο εξής συνεκφραστές των παραπάνω συλλογικοτήτων.

Καταλήγοντας, η ΣΕΜΦΕ είναι το *πρώτο προϊόν της Μπολόνια* που εγκαταστάθηκε(!) στο ελληνικό τριτοβάθμιο εκπαιδευτικό περιβάλλον ως *υπερκατασκευή όσο και ως φιλοσοφία*. Είναι το αποτέλεσμα της σχοινοβατικής λογικής διαφόρων επιδιώξεων που προκα-

λυμμένοι πίσω από μεθύτερες αρχιτεκτονικές παρεμβάσεις σε ένα σαθρό οικοδόμημα προσπάθησαν να συγκεράσουν σε ένα και μόνο μόρφωμα την παλαιά συνδικαλιστική λογική –βάζω μπροστά το θύμα– με ένα μοντέρνο περιτύλιγμα –αυτό της αναγκαστικής(!) διάχυσης των ευρωπαϊκών πολιτικών.

Επομένως η ΣΕΜΦΕ σφραγίζει με τη λογική της και το ελληνικό εκπαιδευτικό και εργασιακό σύστημα. Και αν η σφραγίδα αυτή επισημοποιηθεί θα αποτελεί από εδώ και στο εξής τον δούρειο ίππο όχι μόνο της άλωσης του εκπαιδευτικού συστήματος, αλλά και της άλωσης των εργασιακών δικαιωμάτων. Κάθε πανεπιστημιακό Τμήμα σε όποιον χώρο και αν κινείται θα μπορεί να παράγει πτυχιούχους που, σύμφωνα με το πρόγραμμα σπουδών τους, θα ζητούν θέσεις εκπαιδευτικών στη δημόσια εκπαίδευση. Το πρόβλημα δεν είναι οι απόφοιτοι της ΣΕΜΦΕ, αλλά η λογική που το Τμήμα/Σχολή θέλει να μορφοποιήσει. Ας απαντήσουμε όλοι όσοι ασχολούμαστε μ' αυτήν την ιστορία: Πρέπει να ανοιχτεί η κερκόπορτα της άλωσης επαγγελματικών δικαιωμάτων στο όνομα της άστοχης, το λιγότερο, ίδρυσης Τμημάτων/Σχολών; Αν θέλουμε, τότε ας μην το συζητάμε άλλο.

Πάντως η «κακία» κοινωνία καταλαβαίνει τα προβλήματα των φοιτητών. Αυτό είναι αλήθεια. Τα καταλαβαίνει και μάλιστα πολύ καλά, όπως πολύ καλά καταλαβαίνει και τον τρόπο που χρησιμοποιούνται από τους υπευθύνους – ανεύθυνους εμπνευστές αυτού του δούρειου ίππου. Ποιος οφείλει να κάνει τον «απολογισμό» αυτής της ευρωπαϊκής επένδυσης; Αυτοί που την εμπνεύστηκαν και ουδείς άλλος.

Φυσικά η κοινωνία διατηρεί το δικαίωμα του κοινωνικού ελέγχου και σε αυτό το πλαίσιο γράφεται το κείμενό μας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Αναλυτική παρουσίαση του θέματος με παράθεση και ανάλυση των στοιχείων που συνοπτικά παρουσιάζουμε στο κείμενο αυτό βλ. στο: Χρονοπούλου Αγγελική, «Η αυτοδιοίκηση των ΑΕΙ είναι αδιαπραγμάτευτη και όταν εφαρμόζεται η «διαδικασία της Μπολόνια»; Πού θα οδηγήσει η άλωση επαγγελματικών δικαιωμάτων, το εκπαιδευτικό κίνημα;

ΣΕΜΦΕ: Ο δούρειος ίππος της Μπολόνια στην ελληνική (και στην Τριτοβάθμια) Εκπαίδευση;», *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, τχ. 151, σελ. 13–46.

2. Γιατί δεν προβλέφθηκαν; Δεν το σκέφτηκε κανείς; Ή μήπως το σκέφτηκε, αλλά αποτελεί στρατηγική επιλογή η διεκδίκηση, βάζοντας μπροστά τους φοιτητές, από γραφείο σε γραφείο των υπουργείων και των οργανισμών; Και είναι τουλάχιστον υποκρισία το να ενώνεις τη φωνή σου με αυτούς που κατέστηρες μοχλό πίεσης, αφού πρώτα εσύ ο ίδιος τους έφερες σ' αυτή τη... μοίρα, και είναι πραγματικά οι μόνοι που δεν τη γνώριζαν. Και κατέληξαν τα ενοχοποιημένα θύματα αυτής της εκπαιδευτικής και συνδικαλιστικής υπερκατασκευής.
3. Ενδιαφέρον στο σημείο αυτό έχουν οι αξιολογικές κρίσεις που διατυπώθηκαν στη γνωμοδότηση του Π.Ι., τόσο ως προς τον τύπο τους όσο και ως προς το περιεχόμενό τους. Τα σχετικά αποσπάσματα βλ.: *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, τχ. 151, σ. 19–24 και σ. 29–33.
4. Τα σχετικά στοιχεία στη *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, τχ. 151, ό.π. σημ. 2.
5. Αποκαλυπτικό είναι το ενυπόγραφο δημοσίευμα του ηλεκτρονικού περιοδικού *Νύγμα* με τίτλο: Η έρευνα στο ΕΜΠ (1/12/1995), προσβάσιμο στη δ/ση: http://www.nygma.gr/mag/articles/Article.asp?ar_id=114&ac_id=27, (ημερ. ανάκτησης 27-10-2007).
6. Οι δηλώσεις του ΥΠΕΠΘ στη συνέντευξη Τύπου (Βρυξέλλες, 15-11-2007) σηματοδοτούν το ενδιαφέρον της ΕΕ για τα επαγγελματικά δικαιώματα, την κατάρτιση των εκπαιδευτικών κ.ά.π. πεδία, όπου βρήκε πρόσφορο έδαφος η «επαγγελματική κατασκευή» της ΣΕΜΦΕ.
7. Ενδεικτικά αποσπάσματα στη δ/ση: <http://www.edra.ntua.gr/forum/archive/index.php/t-411.html> (ημερ. ανάρτησης 11-12-2004, ημερ. ανάκτησης 27-10-2007) και ό.π. σημ. 3.
ή βλ. το πιο πρόσφατο (24-4-2006) «11 σχόλια» στο «αξιολόγηση ΑΕΙ: Η περίπτωση των Χημικών Μηχανικών» βλ. το 1ο σχόλιο (24 Απριλίου 2006) προσβάσιμο στη δ/ση: <http://anatheorisi.org/?p=115>, (ημερ. ανάκτησης 27-10-2007).

8. Βλ. στον Οδηγό Σπουδών ΣΕΜΦΕ 2006–2007, σελ. 21, προσβάσιμος στη δ/ση: http://semfe.math.ntua.gr/docs/Odigos_Spoudon_2006-2007.pdf, (ημερ. ανάκτησης 27-10-2007) αλλά και στις δ/σεις: <http://semfe.math.ntua.gr/> και <http://semfe.math.ntua.gr/MATH.htm> ημερ. ανάκτησης 27-10-2007.

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

από τις εκδόσεις «Δρόμων»
Σε δεύτερη έκδοση το βιβλίο
του Βαγγέλη Σακκάτου

ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ Β' ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ

(Επικίνδυνος γ' κατηγορίας)

Δύσκολα μπορεί να φανταστεί κανείς τις συνθήκες και τις καταστάσεις που επικρατούσαν μέσα στο στρατό του «Βασιλείου της Ελλάδος» αμέσως μετά τον εμφύλιο πόλεμο.

Ο συγγραφέας τις αναπαριστά, τις περιγράφει και τις ζωγραφίζει με μοναδική ενάργεια, αφηγηματική δεινότητα και πολύ χιούμορ, μέσα σ' ένα απερίγραπτο κλίμα μουλωχτής και υποβόσκουσας καχυποψίας, φόβου, ανασφάλειας, καταπίεσης, ραδιουργιών και αβεβαιότητας.

Ζητήστε το από τα βιβλιοπωλεία

ΕΠΙΣΗΜΑΪΝΟΥΜΕ

Πολιτιστικός απολογισμός «επί τω νέω έτει»

Ο Γενάρης είναι ο κατ' εξοχήν μήνας των απολογισμών. Ήδη, οι περισσότερες βασιλόπιτες έχουν κοπεί αλλά, υγεία να 'χουμε, θα πρέπει να κάνουμε υπομονή για να δούμε αν το «φλουρί» έφερε –και τι είδους– τύχη σ' αυτούς που τους έπεσε. Όπως π.χ. χρειάστηκε να φτάσουμε στην εκπνοή τού 2007 για να δούμε αν ήταν τυχερός ο κ. Ζαχόπουλος, δίκως, βέβαια, να γνωρίζουμε αν του είχε πέσει «φλουρί». «Έπεσε» ο ίδιος, συμπαρασύροντας στην πτώση και όσα «τυχερά» του είχαν τύχει στη διάρκεια της μέχρι σήμερα ζωής του. Ίσως κάποτε το «σάλτο μορτάλε» του πρώην Γ. Γ. τού ΥΠΠΟ να αποτελέσει αφορμή έμπνευσης κάποιου Έλληνα Μπρεχτ για καμιά καινούργια Άνθοδο του Αρτούρο Ούι, ή μπορεί ένας άλλος Σαββόπουλος να συνθέσει ένα καινούργιο Μακρύ ζειμπέκικο για τον Νίκο. Αλλά και ένα ακόμη ζειμπέκικο, όπως εκείνο του Λοΐζου για την Ευδοκία. Ετούτο, όμως, θα είναι για την «35χρονη»... Ο πολιτισμός στην πράξη.

Τέλος πάντων, όλα δημιουργούν και όλα δημιουργούνται. «Κόκκινη κλωστή δεμένη, στην... "Ανέμη" τυλιγμένη / δώστης κλώτσο να γυρίσει κι ο πολιτισμός ν' αρχίσει». Αν, έτσι αξιωματικά: «όλα είναι πολιτική», το ίδιο αξιωματικά (τουτέστιν, αυθαίρετα) και «όλα είναι πολιτισμός». Συνεπώς, και κατά πρώτον, το ίδιο το ΥΠΠΟ πρέπει να είναι –τύποις και ουσία– συστατικό αυτού που ονομάζουμε πολιτισμό. Και είναι έτσι. Αλλιώς πώς μπορεί να καμαρώνει ότι αυτή η «ταμπέλα» –υπουργείο– μπορεί και μετατρέπει, αλέθοντάς τες σε κιμά, τόσες, και αντικειμενικά, ετερόκλητες αρμοδιότητες όπως π.χ. ο χορός ή η μουσική με το ποδόσφαιρο ή οι αρχαιότητες με τον κινηματογράφο. Άσε τη ρώσικη σαλάτα των αναρίθμητων (όσοι και οι άγιοι και οι μάρτυρες της Ανατολικής ημών Ορθοδόξου Εκκλησίας) φεστιβάλ. Κι ύστερα αναρωτιώταν –κι έγραφε– ο Λασκαράτος «Γιατί τα τάλαρα, τα λένε τάλαρα;». Μα, γιατί τα τάλαρα είναι και αυτά πολιτισμός. Και μάλιστα όχι καρύκευμα αλλά ψαχνό.

Πάει καιρός που άρχισαν να μπαίνουν ερωτήματα του είδους: Τι μέρος του λόγου είναι αυτό το ελληνικό ΥΠΠΟ; Κάποιοι λένε ότι και αυτό είναι ένα άλλο ΥΠΕΧΩΔΕ. Χωρίς «ΠΕ» εκείνο, χωρίς «ΠΟ» ετούτο. Εύλογα αναρωτιώμαστε, έχει πλέον λόγους ύπαρξης –εκτός από τη θεσηθηρία και τις «επιχορηγήσεις»– αυτό το Υπουργείο; Έτσι κι αλλιώς, ολόκληρη η Ελλάδα είναι ένας απέραντος πολιτιστικός αχταρμάς, με εκφραστή της τον εθνικό μας (για το καλό μας βέβαια, σαρκαστική, πάνω στο «απυρόβλητο» πόντιο του Αλ Τσαντίρι Νιους, συμπαριστάμενου και του τοτεμικού συμβόλου «Μακάκα»). Στη λαζροπούλεια ορχήστρα συμπαρίστανται οι σολίστες Ποπάρα ή Μπριζολέ, η αφρώδης Θώδη, η βροχοποιός Βροχοπούλου, ο αιωνόβιος «έφηβος» Πασχάλης (ο και επονομαζόμενος DNA) και η πλειάδα των οσίων: Ψινάκη, Ελαχιστουσίτου, Αρναούτογλου, Μενεγάκη-Τατιάνα-Δρούζα-Λαμπίρη, Θέμου, Μάκη, Χαρδαβέλα και Αυτιά (όλοι του μεροκάματου), ων την μακροήμευση, δίνε μας κουράγιο Ραδιοηλεκτρικό Συμβούλιο, να αντέχουμε. Αρκεί το στερεητικό σύνδρομο στο οποίο έχουμε περιπέσει με την απουσία της ιέρειας του πυθμένου πολιτισμού Ανίτας Πάνια. Κατεβαίνοντας, όμως, χαμηλά την Ευριπίδου και τη Σοφοκλέους, τις παρόδους και την Πλ. Θεάτρου, «αναλαμβάνουμε» ψυχικά από τις γκόθικ εικόνες, βαγκνερικού μεγαλείου, που δίνουν καθημερινά τα πλήθη των ζόμπι. «Και μην έχοντας άλλο σκαλί...»

Νεκρανόστησε, λένε, ο Λούκος το Φεστιβάλ Αθηνών. Σιγά τον πολυέλαιο, το ίδιο έκανε και ο Νταλάρας στο «ανακαινισθέν» Παλλάς, καθώς και το παραπλεύρως πολυτελές φασφουντάδικο «Καφέ ντ' Ατέν» (τέως Ζώναρς). Χιλιάδες κοσμάκη, το περασμένο καλοκαίρι, έκανε ουρά στο «Πειραιώς 260» για ένα εισιτήριο. Έλα, καλέ, το ίδιο γίνεται και στο «Μπάτμιντον». Πολιτιστική παρηγοριά η προσφορά Θεοχαράκη. Σιγά! «Πας μετά Μεγαρομουσικάρχην, γάιδαρος». Μα εδώ στριμώχθηκαν, όρθιοι και κατάχαμα, 1.600 νοματαίοι για να δουν και ν' ακούσουν τη Δημούλα. Τι λέτε, ρε –κοντά τριάμισι εκατομμύρια «μακάκες», κάθε Τρίτη βράδυ τραμπα-τραμπαλίζονται πολιτιστικά υπό τη λαζροπούλεια καθοδήγηση. «Για 1.600 θα μιλάμε τώρα;». Φανταστήκατε ποτέ ανταλλαγή ρόλων Λιάπη-Λαζόπουλου;

Βέβαια, όλοι υποψιαζόμαστε ότι κάτι μας λείπει, αλλά δεν ξέρουμε ακριβώς τι.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

• Άνοιξε την περασμένη Παρασκευή έκθεση του έργου του αρχιτέκτονα **Θουκιδίδη Βαλεντή** στο **Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης** στη Θεσσαλονίκη. Ο Θ. Βαλεντής ήταν από τους πρωτοπόρους της νέας ελληνικής αρχιτεκτονικής και δίδαξε στην Αρχιτεκτονική Σχολή της Πολυτεχνικής Θεσσαλονίκης.

• Μικροί και μεγάλοι να παρακολουθήσουμε τις δύο μοναδικές παραστάσεις του έργου **Όταν η κόκκινη κλωστή χάθηκε στο μεγάλο δάσος** τις Παρασκευές 25 Ιανουαρίου και 8 Φεβρουαρίου, στις 6μ.μ. Πρόκειται για **κουκλοθέατρο** και **αφήγηση παραμυθιού** με ζωντανή μουσική και τραγούδια. Στην εμφύχωση της κούκλας η Αγγελική Γουναρίδη, στην αφήγηση και την κιθάρα ο Κωνσταντής Μιζάρας και στην κιθάρα και το μεταλλόφωνο η Τάνια Καλαφατά. (Θέτρο Κούκλας Κόκου-Μουκλό, Μεγίστης 30-32, Καλλιθέα, τηλ. 210-95.32.236). Η μόνιμη παράσταση κουκλο-

θεάτρου (Σάββατα στις 5.30 και Κυριακές στις 12.00) στον ίδιο χώρο είναι η κωμωδία **Η Φαλτσαδούρα** ή το **Τρίο της καταστροφής**.

• **Τρεις μέρες για μια ζωή** είναι ο εύστοχος και βαθύτατος πολιτικός τίτλος των εκδηλώσεων που θα γίνουν στο **Ελληνικό** σήμερα, αύριο και μεθαύριο (18, 19 και 20 Ιανουαρίου), για να γίνει το πρώην αεροδρόμιο του Ελληνικού **Μητροπολιτικό Πάρκο Υψηλού Πρασίνου**. Οι διοργανωτές (Νομαρχία Αθηνών, ΤΕΔΚΝΑ, ΤΕΕ, ΔΣΑ, ΕΚΑ, ΕΜΠ, Γεωπονικό Παν., οικολογικές οργανώσεις και κινήσεις πολιτών) μας καλούν να τρέξουμε όλοι με γάντια εργασίας και φτυάρια, καθώς την Κυριακή θα γίνει δεντροφύτευση. Το πρόγραμμα έχει ως εξής: Παρασκευή 18/1: 10.00 δεντροφύτευση σχολείων, 12.00 μαθητική συναυλία. Σάββατο 19/1, 18.30-21.00: Συνέλευση των Κινημάτων με θέμα «Πράσινοι πνεύμονες, ελεύθεροι χώροι» και στις 20.00 συναυλία. Την Κυριακή 20/1: 10.00 δεντροφύτευση. Θα πραγματοποιηθεί και επιστημονική διημερίδα (Σάββατο 17.30-21.30 και Κυριακή 10.00-18.30). Χώρος διεξαγωγής: Πρώην Δυτικό Αεροδρόμιο Ολυμπιακής, 1η στάση τραμ Αγ. Κοσμά. Η διημερίδα και η συνέλευση θα γίνουν στο κλειστό γήπεδο μπάσκετ και η συνάντηση για τη δεντροφύτευση στην είσοδο από τη μεριά του γκολφ.

Αφρώ Παντελέσκου

Πώς μετρίεται η αντοχή, ο μόχθος, η στράτευση στην πραγματική ανανέωση της Αριστεράς;

του Σοφιανού Χρυσοστομίδη

ΜΙΑ ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΨΥΧΗ και ακαταπόνητη αγωνίστρια, η συνάδελφος δημοσιογράφος Αφρώ Παντελέσκου, πέρασε, την Τετάρτη 9 Ιανουαρίου, στον κόσμο της αέναης σιωπής. Και όλοι όσοι –όσες– οραματίστηκαν, μαζί της, έναν δικαιότερο κόσμο της δουλειάς και του πολιτισμού, έσμιξαν τη θλίψη τους με εκείνον τον τιμητικό αποχαιρετισμό: *Χρηστή και άλυπη, Χαίρει!*

Ως αριστερή, η Αφρώ Μαυροειδή-Παντελέσκου γνώρισε όλα τα επίχειρα των κρίσιμων, κάθε φορά, επιλογών της: Εγκλεισμούς σε στρατόπεδα (από τους παλαιούς στρατώνες της Χίου ως το κολαστήριο της Μακρονήσου), εξορίες, παρανομίες, συν μια καταδίκη (ερήμην) από ιταλικό στρατοδικείο, στα χρόνια της Κατοχής.

Και η δημοσιογραφία; Η δημοσιογραφία ήταν ο μεγάλος έρωτας της ζωής της. Από το *ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗ* (1947) στην *Αυγή* της προδικτατορικής περιόδου (1952–1967) και από την *Αυγή* (Πρωινή εφημερίδα της Αριστεράς, λέγε με ΕΔΑ) στην *Ελεύθερη Πατρίδα* και *Ελεύθερη Ελλάδα*, στη Ρώμη. Πώς μετρίεται η αντοχή, ο μόχθος, η στράτευση στην προγραμματική ανανέωση της Αριστεράς;

ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ γεγονός ότι τα πράγματα δεν ήταν εύκολα, ούτε στα χρόνια της προδικτατορικής *Αυγής*. Η ΕΔΑ μπορεί να είχε μια αξιόλογη παρουσία στην πολιτική και κοινωνική ζωή της χώρας, αλλά «οι άνθρωποι με τα κόκκινα και πράσινα μολύβια» (κάπου εκεί στο Βουκουρέστι...) επέμεναν στις δικές τους προτεραιότητες ή/και νοθευσίες: «*Πρώτη σας έγνοια, η νομιμοποίηση του Κόμματος*» (του ΚΚΕ). Και με την ευκαιρία: «*Πώς και δεν καταλάβατε την εξουσία, την ημέρα που κηδεύατε*

τον Γρηγόρη Λαμπράκη; Το κράτος είχε διαλυθεί». Φυσικά, το κράτος δεν είχε (καθόλου) διαλυθεί. Απλώς ελλόχευε στο Ζάππειο και στον Εθνικό Κήπο, έτοιμο να χτυπήσει.

ΦΥΣΙΚΑ, οι δυσκολίες ήταν ακόμα πιο απτές, στα χρόνια της δικτατορίας, και, ειδικότερα, μετά τη διάσπαση του ενιαίου ΚΚΕ (1968). Το ζεύγος Παντελέσκου, η Αφρώ και ο άντρας της Βαγγέλης Παντελέσκος, επίσης δημοσιογράφος, θα βρεθούν λίγο αργότερα, στη Ρώμη, για ν' αναλάβουν, από κοινού, την έκδοση της *Ελεύθερης Ελλάδας*, αυτής της ωραίας, μαχητικής –ανεπανάληπτης, θα έλεγα– αντιστασιακής εφημερίδας. Και το «μήνυμα» ήταν, πάντοτε, καθαρό, ζωγόνο: Η φωνή των δικτατόρων μπορεί να είναι στριγκή, αλλά αν ενώσουμε τη δική μας φωνή, θα τους ρίξουμε. Παρά τα σιδερικά και τους προστάτες τους.

ΤΗΝ ΑΦΡΩ θα τη συναντήσω ξανά στη μεταδικτατορική *Αυγή*. Είχε πάντα εκείνο το γλυκύ και κουρασμένο πρόσωπο... Τότε, βιώναμε τον κόσμο του ΚΚΕ Εσωτερικού, οραματιζόμασταν ένα «*σοσιαλισμό με ελευθερία, δημοκρατία και αυτοδιαχείριση*», πιστεύαμε ότι ακόμα και ο «*υπαρκτός*» (ναι, ο δικός τους «*υπαρκτός*») θα μπορούσε, ίσως, να σωθεί, αν μπολιαζόταν με στοιχεία πλουραλισμού και δημοκρατίας. Αλλά αυτό, φυσικά, δεν έγινε, όπως δεν έγινε η επιστροφή στην ωραία «*λίθινή εποχή*» του Λεονίντ Μπρέζνιεφ, που είχαν προγραμματίσει κάποιοι δεινόσαυροι του Πολιτικού Γραφείου του ΚΚΣΕ.

ΑΦΗΓΟΥΜΑΙ, ίσως, πράγματα γνωστά. Αλλά δεν μπορώ να μην καταθέσω εκείνο το ασίγαστο πάθος που συνέχιζε την Αφρώ Παντελέσκου, όσα χρόνια

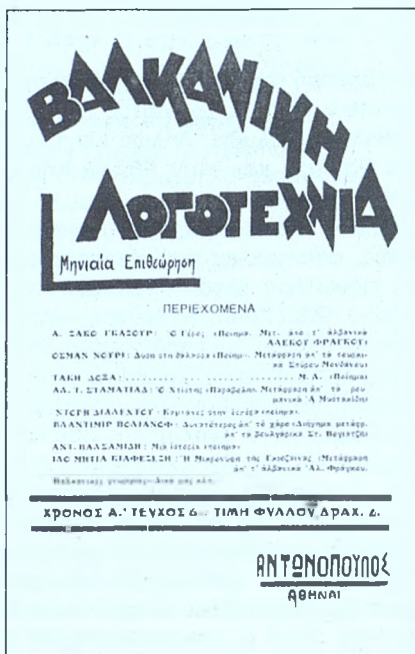
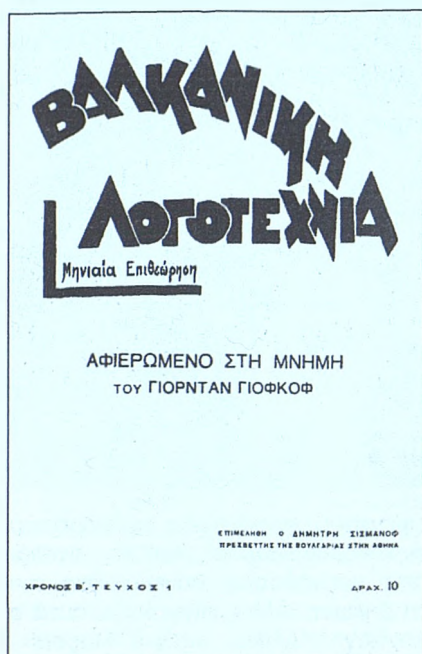
σφάνταζε, μπροστά μας, το όραμα του ευρωκομμουνισμού: Άρθρα, αναλύσεις, μεταφράσεις, συνεντεύξεις, αυτά δήλωσε ο Μπερλινγκουέρ, αυτά ο Σαντιάγο Καρίλιο, αυτά ο Μαρσαί... Και ο ευρωκομμουνισμός τραβούσε την ανηφόρα! Ξέρω, κάποιοι (ακόμα και μέσα στο Συνασπισμό) ενοχλούνται όταν αναφέρεσαι στο προσωπικό σου γενεόγραμμα, ιδιαίτερα όταν ακουμπά στο ΚΚΕ Εσωτερικού ή στον ευρωκομμουνισμό. «*Χαρά στο πράγμα!* –σου λένε. *Ο ευρωκομμουνισμός ήταν όνειρο και πάει*... Ασφαλώς και πάει. Αλλά «*όταν σβήσουν όλα τα φώτα* –έλεγε, πρόσφατα, ο αλγερινός συγγραφέας Γιασμίνα Χάντρα– *το μόνο που μένει είναι το όνειρο. Και όνειρο θα πει ελπίδα*».

ΓΙΑ ΕΝΑ τέτοιο όνειρο-ελπίδα, για μια Αριστερά που ονειρεύεται, χωρίς να είναι γερασμένη, ειδωλολατρική ή άχρηστη, η Αφρώ Παντελέσκου μόχθησε και πάλεψε μια ολόκληρη ζωή. Στον Βαγγέλη Παντελέσκο, στον Μάκη, στον αδελφό της Λευτέρη Μαυροειδή και τους λοιπούς συγγενείς, ο γράφων στέλνει μήνυμα αγάπης και καρτερίας.

Το περιοδικό *Βαλκανική Λογοτεχνία* (1937-1938)

του Χ. Α. Καράογλου

Τα εξώφυλλα των τευχών 1, 6 και 7 της *Βαλκανικής Λογοτεχνίας*.

Τον Απρίλιο του 1937 κυκλοφόρησε το πρώτο τεύχος ενός λογοτεχνικού περιοδικού, με τίτλο *Βαλκανική λογοτεχνία*, του οποίου το πρόγραμμα παρουσίαζε μια σημαντική καινοτομία σε σύγκριση με τα παλαιότερα και τα σύγχρονά του ομοειδή περιοδικά: Προφανής σκοπός της έκδοσης ήταν να προωθήσει τη γνωριμία και την επικοινωνία μεταξύ των Βαλκανικών λαών. Αν και πόσο επετεύχθη αυτός ο σκοπός δεν είμαστε σε θέση να το αποτιμήσουμε με ακρίβεια:

Για το σημείωμα βλ. το οικείο λήμμα του συλλογικού έργου: *Περιοδικά λόγου και τέχνης (1901-1940)*. Τόμος Γ': *Αθηναϊκά περιοδικά (1934-1940)*, Εποπτεία Χ. Α. Καράογλου, Θεσσαλονίκη, University Studio Press, 2007, σ. 403-406.

πάντως, η διάρκεια της ζωής του περιοδικού υπήρξε σχετικά σύντομη: δεκαοχτώ μήνες (ίσαμε τον Σεπτέμβριο του 1938), εντός των οποίων εκδόθηκαν 14 τεύχη (το ένα πενταπλό). Ίσως με την έκδοση της *Βαλκανικής Λογοτεχνίας* υλοποιήθηκε σχετική απόφαση της «Διασκεψέως του Βαλκανικού Τύπου» (άγνωστο πότε ακριβώς και πού έγινε) για την έκδοση «διμηνιαίου περιοδικού εις όλας τας βαλκανικάς γλώσσας». Με άλλα λόγια, η έκδοσή του δεν οφειλόταν μόνο στην προσωπική πρωτοβουλία του Έλληνα εκδότη, του Λεωνίδα Αντωνόπουλου, ιδιοκτήτη φερώνυμου εκδοτικού οίκου που εξέδιδε μεταφράσεις λογοτεχνικών έργων βαλκανικών χωρών, αλλά αποτελούσε εκδήλωση και μιας συλλογικής κίνησης με πολιτικές προεκτάσεις.

Στο περιοδικό εκπροσωπούνται όλες οι Βαλκανικές χώρες: η Ελλάδα, η Αλβανία, η Βουλγαρία, η Ρουμανία, η Σερβία-Γιουγκοσλαβία και η Τουρκία. Μεταξύ των Ελλήνων συνεργατών περιλαμβάνονται και οι Αργύρης Εφταλιώτης, Κ.Π. Καβάφης, Γ. Κοτζιούλας, Απόστ. Μαμμέλης, Αλέξ. Παπαδιαμάντης, Μαρία Πολυδούρη, Άγγελος Σημηριώτης, Γιάννης Σκαρίμπας, Δημήτρης Ταγκόπουλος, Μένος Φιλήντας και Γιάννης Ψυχάρης.

Το μεγαλύτερο μέρος της ύλης του περιοδικού αποτελούν τα λογοτεχνικά έργα: δημοσιεύονται όμως και μερικά άρθρα, ειδήσεις από την πνευματική κίνηση των βαλκανικών χωρών και σύντομα σχόλια για νέες εκδόσεις. Σημειώνουμε ένα άρθρο για τις νέες τάσεις της μεταπολεμικής τουρκικής πεζο-

γραφίας, στο οποίο επισημαίνεται η στροφή της από την ερωτική και τη φυσιολατρική θεματογραφία προς την κοινωνική (τχ. Α' 2)· στο τεύχος που είναι αφιερωμένο στην τουρκική λογοτεχνία, δημοσιεύεται ένα μόνον άρθρο, του Αβραάμ Ν. Παπάζογλου, στο οποίο παρουσιάζονται σχηματικά δύο λογοτεχνικές τάσεις της μετακεμαλικής περιόδου: η μία είναι στραμμένη προς την ψυχολογία και η άλλη σε έργα «με θέση» (Β' 2).

Ο Αλέκος Φράγκος δημοσιεύει μια σύντομη επισκόπηση της αλβανικής λογοτεχνίας 1800–1930 (τχ. Α' 3) και επαινεί την προσπάθεια νεότερων Αλβανών λογοτεχνών να αναδείξουν τη λαϊκή τους γλώσσα (τχ. Α' 5)· το τεύχος Α' 7, «αφιερωμένο στα εικοσιπεντάχρονα της ανεξαρτησίας της Αλβανίας», αναφέρεται στον εθνικό ποιητή Gjergj Fishta (1871–1940) που «τραγούδησε τον πόνο του χωριού του, πού 'τανε πόνος όλων των Αλβανών: τον πόνο της λευτεριάς», καθώς και στους εθνικούς ήρωες Σκεντέρμπεη και Ισμαήλ Κεμάλ (ανακήρυξε την αλβανική ανεξαρτησία στις 28.11.1912)· περιλαμβάνονται ακόμη οι αναμνήσεις του πρώην Αλβανού πρωθυπουργού Μέχτι Φράσσερι σχετικά με τις ελληνοαλβανικές συζητήσεις λίγο πριν από τον πόλεμο του 1897 και ένα σημείωμα της ζωγράφου Ανδρονίκης Ζέγκο «Η τέχνη γενικά στην Αλβανία».

Στις «Σκέψεις για τη βουλγαρική λογοτεχνία» (τχ. Α' 4) υποστηρίζεται η εθνική αποστολή της λογοτεχνίας και συγκρίνεται η παλαιότερη περίοδος των μεγάλων μορφών (του εθνοκεντρικού ηθογράφου Ivan Vason, 1850–1912, του δυτικοθερμεμένου Penco Slavejkon, 1866–1912, κ.ά.) με τη σημερινή, που «αν και πλούσια σε ονόματα δεν είναι γόνιμη σε έργα μεγάλης αξίας»· υπογραμμίζεται όμως ότι «ο Βούλγαρος συγγραφέας, οποιαδήποτε κι αν έχει ξενική επίδραση, παραμένει ρεαλιστής. Και ο ρεαλισμός του αγγίζει τις πιο μυστικές πηγές της λαϊκής ψυχής». Ένα τεύχος (Β' 1) είναι αφιερωμένο στη μνήμη του διηγηματογράφου Γιορντάν Γιόφκοφ (1880–1937), που τον χαρακτηρίζουν ο λιτός ρεαλισμός στην απόδοση των μορφών οπλισμένων χωρικών «η επική

“ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ”

Χρόνος Α' · Αθήναι · Οκτώβριος 1937 Τεύχος 6ον

•

ΑΛΒΑΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ Α. ΖΑΚΟ ΦΑΪΥΡ

Ο ΓΕΡΟΣ

Φίλη μου, τι είναι έτοζτο τό κακό,
γέρασα και πεια δέ-μοῦ δίνεις γνώρα.
μά σάν γέρασεις, σάν καλή ώρα, ἐγώ,
ἐ, τότε πεια δέ θάεισαι ὅπως καί τώρα.

Κανείς ποτέ δέν ἔμεινε παιδί.
τά νειάτα σου καί σένα θά διαβοῦνε·
τοῦ μέτωπού μου οἱ ζάρες, ἄχ κακή,
καί σέ θάρθουν μιά μέρα νά σε βροῦνε.

Μή τά περιγελᾷς τὰ γερατεῖα
καί σάν περνᾷς τό μάτι μὴ μοῦ κλίνεις.
κ' ἐγώ τὰ νειάτα σου εἶχα μιά φορά
καί σάν κ' ἐμέ ἐσύ κάποτε θά γίνεις.

Ἐγέρασα ὅπως ἄλλοι δά κ' ἐγώ,
τὰ γερατεῖά δέν τὰ κατηγοροῦνε·
πρὶν ἀπὸ σέ γεννήθηκα καιρὸ,
γιά δαῦτο ἦρθαι τὰ γέρα νά με βροῦνε.

“Ὅλα μὲ τῇ σειρά θάρθουν, κ' ἄλοιά
καθὼς δέν τ' ἀγαπᾷς σ' αὐτὴ τῇ ζήσῃ.
σήμερα ἐγὼ ἔχω τ' ἄσπρα τα μαλλιά,
αὔριο καί σένα πειά θᾶχουν ἀσπρίσει.

Μά μ' ὅλα τὰ κακὰ τὰ γερατεῖα,
πάντα σ' αὐτὴ τῇ γῇ ἐγὼ θ' ἀπαντέχω,
γιατὶ σάν ἔχεις σὺ τὴν ἐμορφιά,
ὁμῶς κ' ἐγὼ μιά ὁλόζεστη καρδιά ἔχω.

Ἔτσι νά ζεῖς, αὐτό μὴ τό ξεχνᾷς·
κι' οἱ γέροι ἔχουν ζεστό ἀκόμη τό αἷμα.
καί σέ θερμοπαρκαλῶ νά μ' ἀγαπᾷς,
δέν εἰμαι δά καί τόσο γέρος. Ψέμα;

Πῶς εἶμαι νέος ἀκόμη τό θαρρῶ,
περνοῦν τὰ χρόνια κι' ὁμῶς δέ γερνάω.
Καί τότε ἀκόμη πού θα ξεψυχῶ,
Φίλη μου, πειὸ πολὺ θά σ' ἀγαπᾶω.

Μετάφραση ἀπ' τ' Ἀλβανικὸ πρωτότυπο
ΑΛΕΚΟΥ ΦΡΑΓΚΟΥ

Το ποίημα του Τσαγιούη «Ο Γέρος» σε μετάφραση Αλέκου Φράγκου. Βαλκανική Λογοτεχνία, τχ. 6, Οκτώβριος 1937.

αίσθηση με τις δραματικές της μορφές και την ανθρωπινή και κοινωνική αντίληψη του χωριάτη». Ένα ακόμη άρθρο αναφέρεται στη βουλγαρική γλυπτική, για την οποία το ζητούμενο είναι η δημιουργία μιας τέχνης που να φέρει «τη σφραγίδα του εθνικού πνεύματος» (τχ. Α' 2).

Στο άρθρο «Η γιουγκοσλάβικη δρα-

ματική τέχνη» (τχ. Α' 4) υπογραμμίζεται η κοινή ροπή και η συνεργασία των τριών εθνότητων (Σέρβων, Κροατών και Σλοβένων) προς ένα ενιαίο εθνικό γιουγκοσλαβικό θέατρο. Τέλος, ο Αντ. Μυστακίδης γράφει για τον ποιητή Mihail Eminescu (1850–1889), τον «απόστολο και προφήτη των Ρουμάνων» (τχ. Α' 8).

κινηματογράφος

Η Μπελέν Ρουέδα (Λάουρα)
στο *Ορφανοτροφείο* του
Χουάν Αντόνιο Μπαγιονά.

Η καρδιά του χειμώνα, ο καιρός του κινηματογράφου

Ετούτη η στήλη δεν θα υπερασπιζόταν ποτέ την (κατανοητή μεν αλλά όχι –σώνει και καλά– και αποδεκτή) αρχή: «Λέω να πάμε να δούμε καμιά ταινία, για να περάσει και η ώρα. Και για κανένα ποτό μετά. Ευκαιρία να ιδωθούμε». Στόχος της είναι να υπηρετήσει άλλες εμμονές. Και βέβαια, όχι σπατάλης χρόνου.

Ο κινηματογράφος του καιρού μας είναι μια τέχνη αξιοθαύμαστη όχι μόνο για τις τεχνολογικές του κατακτήσεις και την αναπαραστατική του πειδώ, αλλά περισσότερο γιατί –ιδιαίτερα σήμερα– με τις αφηγήσεις του διακονεί ένα πολύ ευρύ άνοιγμα κοινωνικής πραγματικότητας, όπως είναι η ενημέρωση (και η οικείωση) για τα έργα και τις ημέρες άλλων λαών, για τις πολιτικοκοινωνικές εντάσεις οι οποίες επηρεάζουν και εμάς, άσχετα σε ποιο σημείο του πλανήτη τυχάνει να συμβαίνουν, για τις αλλαγές και τις μεταλλάξεις στα ήδη και τις πρακτικές της παγκοσμιοποίησης. Και, φυσικά, μέσα σε όλα αυτά εμπεριέχεται και η ψυχαγωγία η οποία όσο περισσότερη ποιοτική ευαισθησία διαθέτει ο δημιουργός της ταινίας τόσο περισσότερες και πιο σημαντικές ευαισθησίες του σημερινού, ανήσυχου θεατή αφυπνίζει.

Η προτροπή της στήλης δεν έχει να κάνει με το κινηματογραφικό απόθεμα του παρελθόντος, με το σωρό των ταινιών –«πλίνθοι και κέραμοι»– που σερβίρουν καθημερινά τα τηλεοπτικά κανάλια, τα ένθετα σκουπίδια των εφημερίδων και τα «ξαναζεσταμένα» φαγητά των «ντιβιντάδικων» που συμπληρώνουν την κατ' οίκον ευωχία της πίτσας και των σουβλακιών. Η επίκληση των εξαιρέσεων γνωρίζουμε όλοι τι επιβεβαιώνει. Εδώ, η αναφορά γίνεται στην τρέχουσα κινηματογραφική ενημέρωση. Κάτι, ας πούμε, σαν την ημερήσια εφημερίδα. Τις ταινίες που αποτυπώνουν (και καλλιτεχνικά) το σήμερα, ακόμα και όταν το αφήγημα αναδράμει χρονικά. Η αισθητική του όμως είναι η παρούσα. Και κατά κανόνα όταν μια καλή ταινία μιλάει σήμερα για το τότε οι συ-

γκρίσεις με το σήμερα αποβαίνουν χρήσιμες. Αυτά.

Όλες οι –χειμερινές– αίθουσες προσφέρουν (σχεδόν) ιδανικές συνθήκες προβολής. Βέβαια, οι θεατές-αναγνώστες του *Αντί* κλείνουν, στη διάρκεια της προβολής, το κινητό τους, δεν τραγανίζουν ποπ-κορν και δεν μουρμουρίζουν «σαχλίτσες» στην (ή στον) συνοδό τους γιατί, απλούστατα, έχουν «δραπετεύσει» σιωπηλολί, μέσα στην οθόνη, ομοούσιοι με τους ήρωες της ταινίας. Χειμώνας, λοιπόν, καιρός για καλό κινηματογράφο.

ΧΟΥΑΝ ΑΝΤΟΝΙΟ ΜΠΑΓΙΟΝΑ: *ΤΟ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟ*

Θα πρέπει να αναφερθεί εξ αρχής ότι η ταινία, μια από τις καλύτερες τις φετινής περιόδου, είναι η πρώτη του νεαρού Ισπανού σκηνοθέτη μια σειρά νέ-

ων δημιουργών της τρέχουσας άνοιξης του ισπανικού κινηματογράφου (να πάρουμε, επιτέλους μια «ανάσα» από τον Αλμοδοβάρ).

Το *Ορφανοτροφείο* δεν είναι ταινία τρόμου, ούτε ορθόδοξο θρίλερ. Η αισθητή χρήση που γίνεται και των δύο αυτών κινηματογραφικών κλισέ αποσκοπεί στην υποβοήθηση του ρεαλιστικού υπόβαθρου της ιστορίας. Αν αναζητηθεί συγγένεια με ετούτη την ταινία αυτή θα είναι *Οι άλλοι* του Αλεχάντρο Αμενάμπαρ (και τη σπουδαία ερμηνεία της Νικόλ Κίντμαν). Και εδώ έχουμε να κάνουμε με τέρατα και φαντάσματα, οι νεκροί μας που μέσα από τον διαταραγμένο ψυχισμό μας παρεμβαίνουν σε καθοριστικά γεγονότα της καθημερινότητάς μας. Η αφορμή (ή, οι αφορμές) ανατρέχει συνήθως στα παιδικά μας χρόνια, πράγμα που καθορίζει και τη συμπεριφορά προς τους δικούς μας ανθρώπους αλλά και προς τον ίδιο τον εαυτό μας. Η Λάουρα (πειστική η ερμηνεία της Μπελέν Ρουέδα) πέρασε τα δικά της παιδικά χρόνια σε ορφανοτροφείο μέχρι που υιοθετήθηκε από οικογένεια, εγκαταλείποντας τις σ' αυτό «ομογάλακτες» φιλίες της. Χρόνια αργότερα θα αγοράσει το εγκαταλελειμένο κτίριο του ορφανοτροφείου, το επισκευάζει με προορισμό την επαναλειτουργία του για παιδικά με ειδικές ανάγκες. Στον ίδιο χώρο έχει εγκατασταθεί και η ίδια με τον άντρα της και το υιοθετημένο αγόρι, τον Σιμόν, ο οποίος είναι και θετικός στον HIV. Ο μικρός δεν γνωρίζει ούτε την υιοθεσία, ούτε την αρρώστια του. Όταν τυχαία το μαθαίνει συ-

γκρούεται με τη Λάουρα και εξαφανίζεται. Σχεδόν τρελή εκείνη τον αναζητεί καιρό ατέλειωτο. Η αναζήτηση πραγματοποιείται (κινηματογραφική αδεία) μέσα σε ατμοσφαιρική αγωνία και ένταση που την φορτίζουν υπερφυσικά συμβάντα τρόμου. Στο σπίτι (στοιχειωμένο, θα το λέγαμε άλλοτε) συγκατοικούν και «συμβιώνουν» με νεκρά παιδιά (μνήμες του παρελθόντος της Λάουρας) δημιουργώντας στον θεατή σύγχυση ανάμεσα στο πραγματικό και το φανταστικό. Αυτές είναι και οι αρετές (και το επίτευγμα) σεναρίου και κινηματογράφησης: η αντιστροφή των ρόλων, της παρέμβασης, δηλαδή, του υπερβατικού στο πραγματικό μέχρις ότου καταλήξουν όλα στην ορθολογική τους εξήγηση. Η ποιητικότητα που «χρωματίζει» συχνά την ταινία, την διαφοροποιεί από το πλήθος ταινιών ψυχαγωγικού σασπένς και «παιχνιδιών» με νεκρούς. Η δουλειά του Χουάν Αντόνιο Μπαγιόνα προσμετράται στις πολύ ευχάριστες εκπλήξεις της χρονιάς. Αν ζούσε ο μεγάλος Έντγκαρ Άλαν Πόε θα ξετρελαινόταν με *Το ορφανοτροφείο*. Μάλλον θα το ζήτησε.

ΑΝΤΡΙΟΥ ΝΤΟΜΙΝΚ: Η ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΤΟΥ ΤΖΕΣΕ ΤΖΑΪΗΜΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΕΙΛΟ ΡΟΜΠΕΡΤ ΦΟΡΝΤ

Η αντοχή και η μακροβιότητα του γουέστερν, βασικού κινηματογραφικού είδους και αποκλειστικά αμερικανικού, οφείλεται σε μια σειρά από στερεότυπα χαρακτηριστικά που το προϋποθέτουν. Και οπωσδήποτε και στην επική του διάσταση. Κατ' εξοχήν επικό είδος κινηματογράφου. Τεράστια, ανοιχτά τοπία παρθένας φύσης, αίσθηση εποχών και δυναμική κίνηση ανθρώπου και κοπαδιών. Μόνο ένα τέτοιο περιβάλλον μπορούσε να δώσει σάρκα και οστά στη μυθολογία της Άγριας Δύσης. Ήταν τα χρόνια που ακολούθησαν τον εμφύλιο Βορείων και Νοτίων, με τις νομαδικές περιπέτειες εποικισμού της παρθένας ενδοχώρας, τις περιπετειώδεις προσπάθειες συγκρότησης κοινωνιών, τους κανόνες συμβίωσης και συμπεριφοράς των οποίων όριζε ο βιβλικός διαχωρισμός του καλού και του κακού. Κουάκεροι, προτεστάντες και καθολικοί, έστησαν σταθερά αναγνωρίσιμους χαρακτήρες και κώδικες συμπεριφο-

Στο ρόλο του Τζέσε Τζαϊήμς ο Μπραντ Πιτ αποδεικνύεται ένας μεγάλης στόφας ηθοποιός.

ρών: Οι καουμπόυδες, ο σερίφης, ο ζωοκλέφτης, οι διεκδικητές εύφορης γης, οι ληστές τραπεζών σε υβριδικές πόλεις, τα ράντσα, τα μπαρ με τις ξανθές σαντζέζες, το αλογοκυννηγτό, η εξόντωση των Ινδιάνων. Είναι το περιεχόμενο μιας ιδιόμορφης σινεφιλίας, αφού το είδος έδωσε συχνά όχι μόνο αλησμόνητες επιτυχίες αλλά και αριστουργήματα με την υπογραφή μεγάλων δημιουργών, όχι πάντοτε γηγενών Αμερικανών.

Όπως τώρα με τον 40χρονο Νεοζηλανδό Ντομίνκ ο οποίος επαναφέρει στην οθόνη ένα θρύλο του γουέστερν. Τον αδίσταχτο ληστή τραπεζών και τρένων Τζέσε Τζαϊήμς ο οποίος μετά τη δολοφονία του, όπως το λέει και ο σχοινοτενής τίτλος, από τον αφοσιωμένο σύντροφό του, αποκαθαίρεται από τα «αμαρτήματά» του και αγιογραφείται στη λαϊκή φαντασία για τις αρετές και την τολμηρότητά του. Κάτι σαν άλλος Ρομπέν των δασών. Για πολλοστή, λοιπόν, φορά ο Τζέσε Τζαϊήμς δίνει «υλικό» για επαναφορά του στην οθόνη. Ο χαρισματικός παράνομος διαισθάνεται πλέον ότι ο κλοιός του τέλους του δεν έρχεται από το νόμο, αλλά από τους συντρόφους του, και τον πιο αγαπημένο από αυτούς, τον Ρόμπερτ Φορντ, ο οποίος θαύμαζε εξίσου και μισούσε τον «δάσκαλό» του. Τα λύτρα της επικήρυξης ήταν πολλά.

Η 2½ ωρών ταινία είναι μια λυρική ελεγεία πάνω στον «περασμένο χρόνο» που μόνο αυτός μπορεί και χαρίζει ποιητικές χροιές μνήμης στη μελαγχολία αλλά και την ανασύσταση του χρόνου και των ανθρώπων που τότε τον βίωσαν. Αυτό το «βλέμμα» ρίχνει πάνω στον μακρινό μας Τζέσε Τζαϊήμς, ρόλο

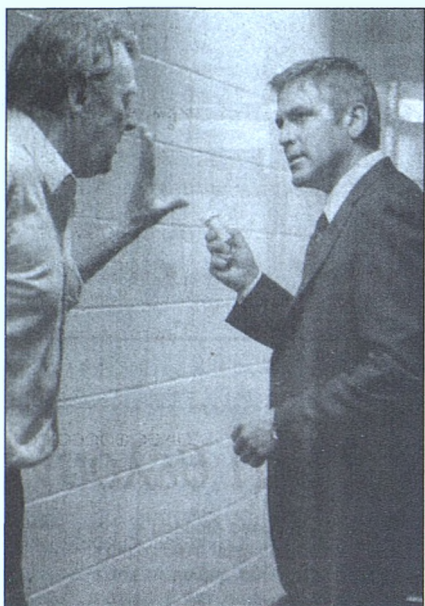
που έδωσε την ευκαιρία στον Μπραντ Πιτ όχι μόνο να δώσει μια σπουδαία –στα όρια του απίστευτου– ερμηνεία, αλλά και να αποδείξει ότι είναι ένας πολύ μεγάλος ηθοποιός. Δεν είναι υπερβολή αν υποστηριχθεί ότι είναι αυτός που δίνει το επιπλέον κύρος σ' αυτή την μπαλάντα. Γυρισμένη σε υπέροχα κινηματογραφημένα τοπία-υπομνήσεις τής τελικά υπαρξιακής μοναξιάς η οποία μας καθορίζει. Μακάρι όλα τα γουέστερν να ήταν σαν ετούτο.

ΤΟΝΙ ΓΚΙΛΡΟΪ: ΜΑΪΚΛ ΚΛΕΪΤΟΝ

Ο αμερικανικός, πολιτικοποιημένος (ή, στον κοινωνικό στίβο) κινηματογράφος στηρίζει τις επιτυχίες του σε αληθινές ιστορίες, οι οποίες στηρίζουν τον καταγγελτικό τους χαρακτήρα σε επώδυνες για τη σύγχρονη Αμερική περιπτώσεις.

Ο Μάικλ Κλέιτον, πρώην αστυνομικός και στη συνέχεια βοηθός εισαγγελέας, έχει παραιτηθεί και ενταχθεί σε μια πολυπρόσωπη και πανίσχυρη νομική εταιρεία ως ένας inside man. Αυτός, δηλαδή, που σπεύδει να «καθαρίσει» με το πρόβλημα πριν αυτό γίνει δυσεπίλυτο, όπως ο ίδιος λέει σε πελάτη της Εταιρείας: «Δεν είμαι θαυματοποιός, αλλά ένας αχθοφόρος». Καμβάς της υπόθεσης είναι μια εξάχρονη δικαστική διαμάχη μιας πολυεθνικής βιομηχανίας της οποίας ένα φυτοφάρμακο έχει αποδειχθεί υπαίτιο για θανάτους από καρκίνο σε συγκεκριμένη περιοχή. Έμπειρος δικηγόρος της Νομικής Εταιρείας ο οποίος είναι χρωμένος την υπόθεση κάμπτεται από ηθική κρίση συναισθανόμενος ότι υπερασπίζεται μια περίπτωση με ένα, τέτοιας διάστασης, ένοχο υπόβαθρο. Η ανά-

Ο ριζοσπάστης και πολιτικός ακτιβιστής ηθοποιός και σκηνοθέτης Τζωρτζ Κλούνεϊ ως Μάικλ Κλέιτον, στην ομώνυμη ταινία του Τόνι Γκιλρόι.

μειξη στη συνέχεια του Κλέιτον στην υπόθεση ανεβάζει το θερμόμετρο του προβλήματος αλλά και τη δυναμική της ταινίας.

Ρόλος φτιαγμένος στα μέτρα του Τζωρτζ Κλούνεϊ στον οποίο δίνει εντυπωσιακό κύρος. Μέρος, συγκεκριμένο, του σεναρίου το έγραψε, μάλιστα, και το σκηνοθέτησε ο ίδιος (ο Κλούνεϊ) ίσως γιατί θέλησε να δώσει έμφαση στο περιεχόμενο της ταινίας και τη σοβαρότητα του θέματος.

Βέβαια, έχουν ήδη στο πρόσφατο παρελθόν παρουσιαστεί ντοκιμαντέρ όσο και ταινίες μυθοπλασίας που ασχολούνται με παρόμοια θέματα, φέρνοντας στο διεθνές προσκήνιο τέτοιες υποθέσεις διαπλοκής οι οποίες αποτελούν αχίλλειο πτέρνα στο όλο πολιτικό και κοινωνικό σύστημα των ΗΠΑ. Χωρίς, βέβαια, να συνιστά αποκλειστικότητα αυτής της χώρας. Είναι, εντούτοις, τα μέγεθη που κάνουν τη διαφορά της διαφθοράς. Η ταινία βλέπεται απνευστί για όλους τους λόγους που τη συνιστούν. Γκρινιάζουμε μεν με τις ΗΠΑ, αλλά, βλέπεις, αυτές δεν αναθέτουν το ρόλο του «εθνικού εισαγγελέα» στο «Αλ Τσαντίρ Νιους», αποκλειστικά.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

**ΜΟΤΟRTOWN ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΚΟΣΜΟΥ**

Κάτι τρέχει στο Θέατρο του Νέου Κόσμου

Το Θέατρο του Νέου Κόσμου φέτος γιορτάζει τα δέκα χρόνια λειτουργίας του. Και ο εμπνευστής και ιδρυτής του Βαγγέλης Θεοδωρόπουλος έχει κάθε λόγο να γιορτάζει αφού στο διάστημα αυτό το θέατρό του κατόρθωσε να αποτελέσει έναν γόνιμο πυρήνα εργασίας, να συγκεντρώσει ικανούς καλλιτέχνες και να δημιουργήσει ένα πιστό κοινό.

Και οι τρεις παραστάσεις που ενέταξε στο πρόγραμμά του για το πρώτο μισό της φετινής «εορταστικής» σεζόν (παράλληλα με συμπαραγωγές) δικαιώνουν τη μέχρι σήμερα πορεία και είναι ενδεικτικές των μελλοντικών προθέσεων. Στο Δώμα το *Ένα στους Δέκα* του εύφορα ανήσυχου Λαέρτη Βασιλείου, μια πολιτική καταγγελία για την τύχη και την αντιμετώπιση των μεταναστών δεύτερης γενιάς στη χώρα μας μέσα από εμπειρίες των ιδίων. Στον Κάτω Χώρο μία από τις πιο καλύτερες προτάσεις της σεζόν: *Κατερίνα Ισμαΐλοβα – Η Λαΐδη Μάκβεθ του Μτσενσκ*, θεατρική διασκευή της νουβέλας του Νικολάι Λέσκοφ και του λιμπρέτου της όπερας του Ντμίτρι Σοστακόβιτς, σκη-

νοητημένη ευφάνταστα και λιτά από τη Μάρθα Φριντζήλα και υποστηριγμένη από τη σκηνική ευφυΐα των ηθοποιών της. Στον Πάνω Χώρο ο Θεοδωρόπουλος σκηνοθετεί το *Motortown* του βραβευμένου Σάιμον Στήβενς.

Το έργο του Στήβενς γραμμένο το 2005 ανέβηκε το 2006 στο Royal Court και γράφτηκε, όπως ο ίδιος ο συγγραφέας λέει, σε τέσσερις ημέρες με την ορμή που του έδωσε από τη μία η ανάθεση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2012 στο Λονδίνο και από την άλλη το τρομοκρατικό χτύπημα στο μετρό του Λονδίνου που ακολούθησε. Έργο ζοφερής ατμόσφαιρας, πολιτικό και συναισθηματικό μαζί, αποπειράται να δώσει το στίγμα μιας κοινωνίας που προσπαθεί απεγνωσμένα να διατηρήσει πολιτική, ηθική, κυριαρχική σταθερότητα. Μέσα από την ιστορία του άγγλου στρατιώτη Ντάννου που υπηρέτησε στον πόλεμο του Ιράκ χωρίς να γνωρίζει ακριβώς ποιος είναι ο εχθρός, και που έζησε την αγριότητα του πολέμου (κυρίως την έσω-στρατιωτική) σκιαγραφείται η πραγματικότητα ενός κόσμου υποκρισίας που μάχεται ενάντια σε απροσδιόριστους εχθρούς, που διοργανώνει αντιπολεμικές πορείες και ταυτόχρονα πολεμικές αποστολές σε μέρη που δεν γνωρίζει ούτε στον χάρτη που βρίσκονται.

Το έργο, γραμμένο παρορμητικά, με οργή, αποτυπώνει την αμηχανία του κόσμου μέσα από την αμηχανία του ήρωα και αυτό είναι το μεγάλο του προσόν. Με επιρροές από τον *Βούτσεκ* του Μπύχνερ προσπαθεί να υψώσει μια φωνή καταγγελίας. Εδώ όμως οι ήρωες είναι όλοι αρνητικοί, φερέφωνα και ενδεικτικοί τύποι μιας φθίνουσας ηθικής και μιας ξεφτισμένης «ανθρωπιάς» που εξαντλείται στους τύπους, στην εμφάνιση και την επιφάνεια, στην κατανάλωση. Εντούτοις, το έργο έχει πολλά δραματουργικά κενά και αμηχανίες ιδιαίτερα εμφανή στη λύση του όπου δημιουργείται η αίσθηση μιας εξασθενημένης φαντασίας.

Ο Θεοδωρόπουλος εκμεταλλεύτηκε τη ζοφερή και συγχυσμένη ατμόσφαιρα του έργου και έστησε μια ενδιαφέρουσα παράσταση. Η επιλογή άλλωστε του συγκεκριμένου έργου για τον εορτασμό

αυτών των δέκα χρόνων είναι ενδεικτική των ανησυχιών του σκηνοθέτη και της πολιτικής του στάσης. Ο σκηνοθέτης συνεργάστηκε με την Αγγελική Στελλάτου και ολόκληρη η παράσταση είναι μια εξόχως «καμουφλαρισμένη» χορογραφία με κορυφώσεις στις αλλαγές των σκηνών όπου ο ήρωας χορεύει στο κενό.

Το μεγάλο προτέρημα της παράστασης είναι οι ερμηνείες κάποιων ηθοποιών: Ο Γιώργος Γάλλος (Ντάννυ) ερμηνεύει με δουλεμένη εσωτερικότητα, έκρυθμη διάθεση, με εντάσεις και υπονοούμενα, μια διαταραγμένη προσωπικότητα, αποτέλεσμα όχι μόνο της εμπειρίας του στο Ιράκ αλλά και μιας πρότερης οικογενειακής και συναισθηματικής κατάστασης. Ο Μάκης Παπαδημητρίου (Λη) στον δύσκολο ρόλο του αυτιστικού αδελφού του Ντάννυ δημιουργεί με ένταση και χωρίς υπερβολές τη μόνη θετική παρουσία. Είναι το μόνο πρόσωπο που μπορεί να νιώθει ακόμα κάποιες αλήθειες όταν όλοι βρίσκονται παγιδευμένοι στις υποτιθέμενες ανάγκες της ύπαρξής τους. Ο Γιάννης Τσορτέκης (Πωλ) φιλοσοφεί φιλήδονα και αυτόρεσκα αναπαράγοντας την ανούσια φλυαρία του κόσμου. Η Κατερίνα Λυπηρίδου (Μάρλυ), ο Παναγιώτης Λάρκου και η Νατάσα Ζάγκα (Τζέιγκ) ανταποκρίθηκαν σημαντικά στον ρόλο της αποξενωμένης «πρώην», του εμπόρου όπλων και της νεαρής μετανάστριας. Ο Παντελής Δευντάκης και η Αιμιλία Βάλβη έφτιαξαν το τέλειο ζευγάρι που βουλιάζει στην ηθική διαφθορά.

Ο χώρος του θεάτρου διατηρήθηκε από τη σκηνογράφο Μαργαρίτα Χατζηγιάννου γυμνός, επιθετικός, και με τη χρήση κάποιων ξύλινων τελάρων άλλαζε υποτυπωδώς σε κάθε σκηνή περισσότερο ως ένδειξη ενός περιορισμού και μιας απομόνωσης και λιγότερο ανταποκρινόμενος σε ανάγκες μιας ρεαλιστικής αποτύπωσης. Στην ηθελημένα ενοχλητική ατμόσφαιρα συνέβαλαν η μουσική του Σταύρου Γασπαράτου και οι φωτισμοί του Σάκη Μπιρμπίλη.

ΕΙΡΗΝΗ Μ. ΜΟΥΝΤΡΑΚΗ

Όταν το θέατρο συναντά το σχολείο και οι γείτονες αρχίζουν να συνομιλούν

Ίσως ο τίτλος να παραξενεύει κάπως, αλλά πιο παράξενα είναι αυτά που συμβαίνουν στην οδό Λαγουμιτζή της Καλλιθέας. Ας πάρουμε, όμως, τα πράγματα από την αρχή. Στη γειτονιά αυτή στεγάζεται το 9ο Γυμνάσιο της Καλλιθέας «Μάνος Χατζηδάκης». Παραδίπλα βρίσκεται το Πάντειο Πανεπιστήμιο, το Απλό Θέατρο και λίγο μακρύτερα το γήπεδο της Καλλιθέας και ο Έσπερος. Τρεις καθηγήτριες και μια εικοσάδα μαθητών σχημάτισαν μια Περιβαλλοντική Ομάδα (Π.Ο.) στο πλαίσιο των Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Π.Ε). Αποφάσισαν να ασχοληθούν με τη γειτονιά τους και όχι με ξωκλήσια, γεφύρια και λαϊκές φορεσιές που δεν έχουν την παραμικρή σχέση με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (Π.Ε.) και δυστυχώς κατά εκατοντάδες φιγουράρουν σε παρόμοια προγράμματα ανά την επικράτεια. Ούτε με ουρανοκατέβαστα θέματα που να μην είναι επίκαιρα και σημαντικά λ.χ. οι κλιματικές αλλαγές ή η όξινη βροχή, όμως δύσκολα προσεγγίζονται με δεδομένη την ανυπαρξία ουσιαστικής επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και του περιορισμένου χρόνου των μαθητών. Ας μη λησμονούμε ότι τα Π.Π.Ε. υλοποιούνται, ευτυχώς, αλλά αυτό είναι μια άλλη κουβέντα, εκτός Ωρολογίου Προγράμματος.

Το project που εφαρμόστηκε είχε τον ευρηματικό τίτλο «**Σκέψου τη γειτονιά σου, σκέψου τον κόσμο όλο**» παράφραση μιας ρήσης του μεγάλου θεωρητικού **Μάρεϋ Μπούκτιν** και παραπέμποντας σε θεωρήσεις περί άμεσης δημοκρατίας, με κύτταρο τη γειτονιά, των **Τάκη Φωτόπουλου** και **Κορνήλιου Καστοριάδη**. Οι καθηγήτριες και οι μαθητές τους έπρεπε να αφουγκραστούν, να μελετήσουν και να γνωρίσουν τη γειτονιά και τους γείτονές τους εκ των ένω. Απόπειρα συστημικής προσέγγισης στην πράξη. Έργο δύσκολο και πρωτόγνωρο για τα ελληνικά εκπαιδευτικά δεδομένα. Έτσι αποφασίστηκε, σε μια από τις δραστηριότητες της Π.Ο., να επισκεφτούν τέσσερις μαθήτριες και μια καθηγήτρια το **Απλό Θέατρο**. Να γνωρίσουν το σκηνοθέτη **Αντώνη Αντύπα** και να μοιραστούν σκέψεις και ιδέες για τη γειτονιά τους.

Αρχές Φλεβάρη του 2006 η συνάντηση έγινε στο φιλόξενο χώρο του θεάτρου. Εκτός «προγράμματος» κι ενώ η κουβέντα είχε τελειώσει μια μαθήτρια εντελώς αυθόρμητα έθεσε το ερώτη-

μα «γιατί δεν παρέχετε κάποια δωρεάν εισιτήρια στους γείτονες να γνωρίσουν από κοντά το θέατρο και τη δουλειά σας»; Δόθηκε μια υπόσχεση ότι θα το δει, όπως γίνεται σ' αυτές τις περιπτώσεις, αλλά σχεδόν ποτέ δεν τηρείται... Δυο μήνες μετά ο σκηνοθέτης επισκέπτεται στο σχολείο την καθηγήτρια και τα παιδιά με 100 (εκατό) δωρεάν προσκλήσεις για την παράσταση **Πάρτι γενεθλίων** του Χάρολντ Πίντερ με τους ηθοποιούς Ράνια Οικονομίδου, Γιάννη Καρατζογιάννη και Λαέρτη Βασιλείου. Νέα έκπληξη λίγο πριν τα Χριστούγεννα της ίδιας χρονιάς. Ο ίδιος αριθμός προσκλήσεων για το **Μαυροπούλι** του Ντέιβιντ Χάρουερ με τους Δημήτρη Καταλειφό και τη Μαρία Καλλιμάνη.

Καθηγητές του σχολείου, γονείς μαθητών και γείτονες από τις απέναντι πολυκατοικίες της οδού Δεληγιάνη κουβεντιάζουν πλέον για τη σχέση του απλού Θεάτρου και της Π.Ο. του σχολείου. Αρχίζουν να το γνωρίζουν, αν και ήταν δίπλα τους επί πολλά χρόνια. Το Μάρτη του 2007 σειρά έχουν οι **Εφτά λογικές απαντήσεις** του Λεωνίδα Προυσαλίδη με την Ταμίλλα Κου-

Ο σκηνοθέτης του Απλού Θεάτρου Αντώνης Αντύπας με τέσσερις μαθήτριες της Π.Ο.

λίεβα, τον Άρη Λεμπεσόπουλο, την Εύα Κοταμανίδου, τη Ράνια Οικονομίδου και τον Γιάννη Τσορτέκη. Εκτός από ηθοποιούς-κοσμήματα οι γείτονες απολαμβάνουν τις μαγευτικές μουσικές συνθέσεις της **Ελένης Καραϊνδρού**, τα ονειρικά σκηνικά του **Γ. Πάτσα** και άλλων πρωτοκλασάτων δημιουργών του χώρου.

Τον περασμένο Ιούνιο, στην εκδήλωση της Π.Ο., ο σκηνοθέτης δίνει το παρόν γεμίζοντας χαρά και περηφάνια, για την τιμή που τους έκανε, τους μικρούς μαθητές. Το Απλό θέατρο είναι πλέον βασικός συνεργάτης της Π.Ο., όπως και πανεπιστημιακοί δάσκαλοι, ειδικοί επιστήμονες του Δήμου και καλλιτέχνες της γειτονιάς (γι' αυτούς θα αναφερθούμε σε άλλο σημείωμα). Λίγο πριν τα Χριστούγεννα η «παρέα» του θεάτρου απόλαυσε την παράσταση **Δεσποινίς Τζούλια** του Αύγουστου Στρίντμπερκ με την Ταμίλλα Κουλίεβα και τον Άρη Λεμπεσόπουλο. Μετά την παράσταση αυτή έγινε (άλλο) ένα μικρό «θαύμα». Παρέες παρέες πήγαν στις γύρω καφετέριες για να κουβε-

ντιάσουν. Όχι μόνο για το έργο που είδαν, αλλά και για τη γειτονιά τους. Ποιος είπε ότι οι άνθρωποι έπαψαν να κουβεντιάζουν;

Μια ευτυχής συγκυρία από τρεις καθηγήτριες, μια φούχτα παιδιών κι ένα σκηνοθέτη που τιμά με την παρουσία του, εδώ και πολλά χρόνια, όχι μόνο την τέχνη, αλλά και την κοινωνική λειτουργία του θεάτρου, αρκούσε. Το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία υπάρχει στα χαρτιά εδώ και χρόνια. Στο Γυμνάσιο αυτό της Καλλιθέας με επιμονή –επιμονή και όχι ανέφελε– εξαιτίας αρτηριοσκληρωτικών αντιλήψεων κάποιων που παραπέμπουν στη δεκαετία του '20 και το **Δεληγιάννιο Παρθεναγωγείο** του Χάρη Ρώμα και σε καμία περίπτωση σχολείο του 21ου αιώνα, το κατόρθωσαν τρεις καθηγήτριες. Σήμερα το απολαμβάνουν όλοι. Όπως και οι γονείς των μαθητών της ομάδας, αλλά και πολλοί άλλοι γείτονες. Ο πήχης τέθηκε ψηλά. Τι άλλο να περιμένουμε;

Δρ. ΝΙΚΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΑΤΟΣ

αρχι ΤΕΚΤΟ ΒΙΚΗ

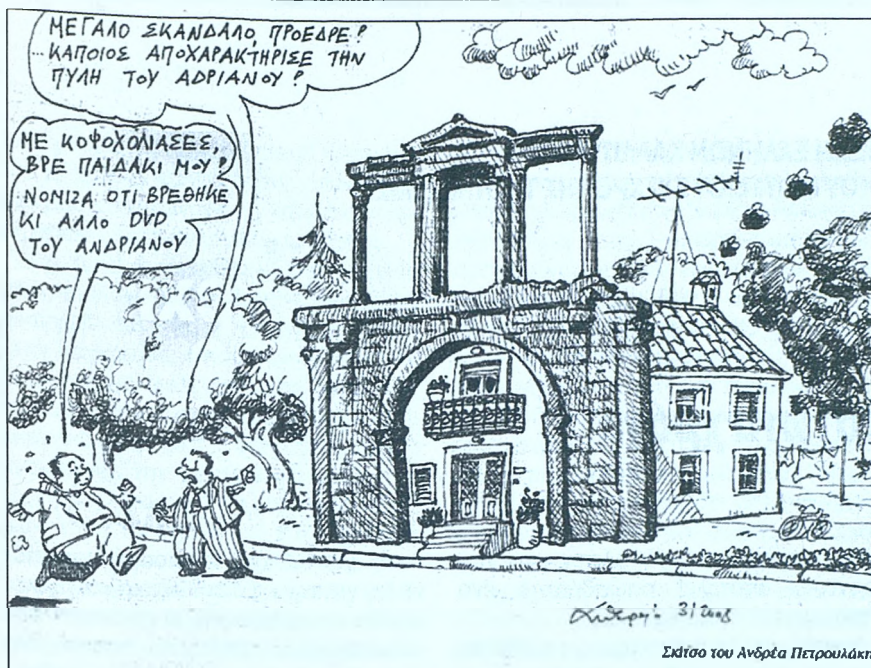
Βουτιά στο κενό

Όσα συμβαίνουν τον τελευταίο καιρό γύρω (πάντα αυτή η μοιραία λέξη!) από την υπόθεση του προηγούμενου γ. γραμματέα του ΥΠΠΟ κινούνται σε πολλά επίπεδα, ακόμα ανεξχνιάστα, παρόλο που τα κανάλια και η κυβέρνηση έχουν (πάλι) αναλάβει να ρίξουν φως (το δικό τους ο καδένας φως) στην υπόθεση. Εμάς μας ενδιαφέρουν οι άμεσες, χειροπιαστές συνέπειες που έχουν τα συμβάντα στο πώς σκεφτόμαστε και λειτουργούμε στην ελληνική πόλη, άσχετα αν οι «αποκαλύψεις» (όποιες και όποτε ολοκληρωθούν) φτάσουν στον περίφημο πια συνδυασμό νυστέρ-κόκαλο, για το οποίο ακούμε τόσα (αλλά ακόμα δεν είδαμε).

Όπως σωστά διαγνώστηκε, ξαφνικά το ΥΠΠΟ απέκτησε καινούρια αίγλη. Από περιφρονημένο αποπαίδι, φτωχικό και ανήμπορο, μεταμορφώθηκε σε σημαντική πηγή πλούτου, τουλάχιστον για όσους γνώριζαν τους τρόπους. Και το αγαθό που διαχειρίζεται είναι γη, το πιο πολύτιμο πράγμα για την ελληνική κοινωνία. Σε αντίθεση με το συγγενικό του υπέρ-υπουργείο ΥΠΕΧΩΔΕ, που αντίστοιχα διαχειρίζεται (με τέτοια καταστροφική συνέπεια) τη γη, το ΥΠΠΟ ασχολείται με τη γη των νεκρών –τους αρχαιολογικούς χώρους.

Ανάμεσα σε γη των ζωντανών και γη των νεκρών, η κοινωνία μας κινείται

ανέμελα σφυρίζοντας αδιάφορα. Δύσκολο να βρεθεί άλλος τόπος όπου οι δύο αυτές κατηγορίες βρίσκονται σε τέτοια αναλογία, σχεδόν ισορροπία. Από αυτή τη σπάνια σχέση αντλεί δύναμη αυτό το κατά τα άλλα αγκυλωμένο υπουργείο, κι όχι (όπως νομίζουν οι αφελείς, παρασυρμένοι από τον τίτλο του) από τη διαχείριση του πολιτισμού. Το συσσωρευμένο κεφάλαιο στο θησαυροφυλάκιο του ΥΠΠΟ είναι οι αρχαιολογικοί χώροι.

Εκείνο το πράγμα που κάποτε, στο παρελθόν, αναδύθηκε (με τη γνωστή κόντρα της Μελίνας με τον Τρίτη, επικεφαλής κι οι δύο των αντίστοιχων υπουργείων) και μετά πάλι ξεχάστηκε, ήταν η (πολιτικά) «λεπτή» διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στα χωράφια του ενός και στα χωράφια του άλλου. Τότε η συζήτηση γινόταν για «μνημεία», αλλά κατά βάθος αναφερόταν γενικότερα στους τόπους πάνω στους οποίους φύτεωναν τα «μνημεία», και μ' αυτή τη λέξη δεν εννοούσαν βέβαια μόνο κτίρια (άλλη αφελής αντίληψη) αλλά κυρίως χωρικές «ζώνες επιρροής» του ενός και του άλλου.

Μόνο επιφανειακά, τότε, ο καβγάς γινόταν για εκείνη την τόσο φευγαλέα γραμμή ανάμεσα σε παρελθόν (πριν το 1830, άρα ΥΠΠΟ) και σε παρόν (μετά το 1830, άρα ΥΠΕΧΩΔΕ), άλλη μια ελληνική πατέντα, προϊόν διαπραγματεύσης ώστε να μη μείνει κανείς παραπονεμένος. Ο διακανονισμός εκείνος επιτεύχθηκε γιατί έτσι ο «Πολιτισμός», δη-

λαδή το παρελθόν, αποκτούσε νομική και εξουσία πάνω σε ένα τεράστιο real estate στην Ελλάδα, που κανένα χωροταξικό σχέδιο, μερικό ή ολικό, δεν τόλμησε να απογράψει με ακρίβεια.

Όσοι κατά καιρούς γκρινιάζουν για την τεράστια περιουσία της Εκκλησίας ή τους αρπακτικούς καταπατητές των δασών, μάλλον αγνοούν μέχρι πού απλώνεται η δικαιοδοσία του ΥΠΠΟ. Γνωρίζουμε μόνο τον σημαντικό ρόλο που έπαιξε, και το ευγνωμονούμε, στην (τόσο σπάνια, αλήθεια) διατήρηση ορισμένων ιστορικών οικισμών, αλλά δεν μπορούμε εύκολα να συλλάβουμε το ρόλο που παίζει, συχνά σε πολύ μικρότερη κλίμακα, καθημερινά, μπλέκοντας μοιραία μέσα στα πόδια των ζωντανών, που μια μόνο δουλειά ξέρουν να κάνουν καλά: να χτίζουν και να χτίζουν και να χτίζουν.

Και όλοι γνωρίζουμε από τη στοιχειώδη πολιτική οικονομία πως όποιο αγαθό δεν είναι σε επάρκεια θα οδηγήσει αργά ή γρήγορα σε ύποπτες και σκοτεινές συναλλαγές. Με άλλα λόγια, σε άλλον ένα πυλώνα διαφθοράς. Η γη των νεκρών κατέληξε έτσι πηγή μεγάλου πλούτου (οι αφελείς, βέβαια, εξακολουθούν να φορούν τα γυαλιά της αρχαιοπληξίας, πιστεύοντας ότι αυτό που παίζεται είναι η ιερότητα του παρελθόντος). Τώρα όλοι ανακαλύπτουν πως μπορεί να υπάρχουν «περίεργες» αποφάσεις και αποχαρακτηρισμοί, ότι μπορεί να εκμαιευτούν αποφάσεις από συμβούλια και επιτροπές, να αλλάξουν

οι αξίες από τη μια στιγμή στην άλλη.

Εκείνο που δεν θέλουν να δουν, ή δεν μπορούν (πια) να δουν είναι ότι ολόκληρη η κοινωνία έχει από καιρό δώσει το μοιραίο σάλτο, κάνοντας μια θεαματική βουτιά στο κενό, περιμένοντας κάτι, οτιδήποτε, να την σταματήσει στην πτώση της. Που δύσκολα βέβαια μπορεί να βρεθεί, αφού τόσα ξεπουλήθηκαν όσο όσο, τόσο συστηματικά, τόσο μεθοδικά χωρίς να ακουστεί κιχ.

Με απέραντη υποκρισία και χαιρεκακία, παρακολουθούμε τις «εξελίξεις της υπόθεσης», όπως άλλωστε κάνουμε στις τόσο δημοφιλείς εκπομπές (διαπόμπευσης) της τηλεόρασης. Έτσι όπως έχουμε πέσει ανάποδα, αιμόφυρτοι, αδύναμοι να κινηθούμε, κοιτάμε πάνω, βλέπουμε τον γαλάζιο ουρανό της Ελλάδας (μας) στην τρύπα του φωταγωγού και αναλογιζόμαστε πόσο τυχεροί είμαστε να ζούμε σε έναν τόσο ευλογημένο τόπο. Χωρίς να καταλαβαίνουμε πως εκείνο που άλλοτε λεγόταν αλλοτρίωση τώρα λέγεται «αποχαρακτηρισμός» – η λέξη της μόδας.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

ΚΑΤΙ ΤΟ ΩΡΑΙΟΝ

Λεύκωμα με άρθρα, μελέτες και πάνω από χίλιες τετράχρωμες φωτογραφίες, που αποτυπώνει τη σύγχρονη νεοελληνική κακογουστιά. Αναλύει το κιτς, αναζητά τις ρίζες του και σχολιάζει με χιούμορ τις χιλιάδες περιπτώσεις του φαινομένου.

ΕΚΘΕΣΗ ΝΕΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ (ΕΜΣΤ)

Σε ενεστώτα χρόνο

Αυτό που θα περίμενε κάποιος να δει σε μια τέτοια έκθεση του Εθνικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης είναι, σε κάποιον βαθμό, μια αντιπροσωπευτική εικόνα της σύγχρονης εικαστικής δημιουργίας των νέων καλλιτεχνών.

Στην προκειμένη περίπτωση δεν θέλω να μιλήσω για τα ίδια τα έργα αλλά για τη θεωρία πάνω στην οποία επιλέχθηκαν οι 34 καλλιτέχνες (από 500 υποψηφίους περίπου) και στήθηκε η έκθεση.

Η κα διευθύντρια στον πρόλογο του καταλόγου της έκθεσης αναφέρει ότι τα έργα των 34 καλλιτεχνών εντάσσονται «σ' ένα τέτοιο πλαίσιο όπου η έκφραση της διαφορετικότητας **καλλιτεχνικών μειονοτήτων** διασταυρώνεται με τον επαναπροσδιορισμό των εννοιών της ταυτότητας και της ετερότητας (**“εμείς” και “οι άλλοι”**) έξω από περιχαρακώσεις και **κλειστά εθνικά σχήματα**, η παρούσα έκθεση διερευνά το δικό μας παρόν στον ορίζοντα ενός διεθνούς καλλιτεχνικού περιβάλλοντος και μιας νομαδικής κινητικότητας που χαρακτηρίζει τους νέους Έλληνες καλλιτέχνες και το έργο τους.»*

Τα έργα αυτά, συνεχίζει, προσφέρουν «...στους επισκέπτες κλειδιά ανάγνωσης μιας **καλλιτεχνικής πραγματικότητας** και κατάστασης **υβριδικής, τοπικής και υπερτοπικής**, ανοιχτής στο εδώ και στο αλλού, στο παρόν και στο μέλλον. Από αυτή την άποψη, το έργο των νέων Ελλήνων καλλιτεχνών, που θα μπορούσε να θεωρηθεί ως μια **καλλιτεχνική μειονότητα έναντι καθιερωμένων ομοτέχνων τους**, χωρίς να είναι αποκλειστι-

κός εκφραστής του καλλιτεχνικού παρόντος, αποτελεί οπωσδήποτε ένα προνομιακό πεδίο έρευνας».

Ισχυρίζεται δε παρακάτω ότι η έκθεση «... μας φέρνει κατά το πλείστον κοντά στην **πιο γοητευτική και ζωντανή πλευρά της καλλιτεχνικής δημιουργίας**, στη στιγμή εκείνη όπου η γλώσσα δομείται, αποδομείται και επαναδοκιμάζεται, όπου πειραματισμοί, αμφιβολίες, λάθη τίθενται στο κέντρο **αναζήτησης μιας καλλιτεχνικής ταυτότητας**».

Συγκεκριμενοποιώντας το στόχο της προσπάθειας, αναφέρει ότι αποβλέπει σε «... μια ανοιχτή, **πολυφωνική έκθεση**, που **πηγάξει πρωτίστως** από μια ανάγκη αυτογνωσίας, ή αλλιώς από το **πάντα επίκαιρο κουμανούδειο ερώτημα: “Πού σπεύδει η τέχνη των Ελλήνων την σήμερον;”**...».

Έχουμε δηλαδή μια έκθεση «πολυφωνική», υπό την προϋπόθεση ωστόσο ότι έχει αποκλείσει τα έργα της πλειονότητας «**καθιερωμένων ομοτέχνων**» που κρίθηκε προφανώς ότι αναφέρονται «**στα κλειστά εθνικά σχήματα**». Η έκθεση θέλει να αναδείξει την «**υβριδική κατάσταση του τοπικού και του υπερτοπικού**» προς «**αναζήτηση μιας καλλιτεχνικής ταυτότητας**». Και μ' αυτό τον τρόπο η «**καλλιτεχνική μειονότητα**» που έχει επιλεγεί αναγορεύεται στην «**πιο γοητευτική και ζωντανή πλευρά** [κάτι σαν πρωτοπορία] της καλλιτεχνικής δημιουργίας». Το δε χαρακτηριστικό αυτής της «**πρωτοπορίας**» είναι ότι «**πηγάξει πρωτίστως**» από το «**πάντα επίκαιρο κουμανούδειο ερώτημα**» και απαντά σ' αυτό.

Το ερώτημα του Στ. Κουμανούδη (Βελιγράδι, 1845) –του λόγιου της Διασποράς πριν έρθει να συμβάλει στη συγκρότηση του νεογέννητου αστικού κρά-

τους– για 162 χρόνια παραμένει αναπάντητο για την κα διευθύντρια και εξακολουθεί να την εμπνέει. Η απάντηση στο «**κουμανούδειο ερώτημα**» που η ίδια προτείνει μ' αυτή την έκθεση στο τέλος του προλόγου της είναι η «... παραγωγή της εν τω γίνεσθαι τέχνης από τους Έλληνες δημιουργούς και η νόμιμη διεκδίκησή της να απευθυνθεί σε και **να αναγνωριστεί από ένα υπερεθνικό κοινό**».

Είναι φανερό από τον πρόλογο ότι τα κριτήρια είναι μόνο ιδεολογικά και αφορούν την κοινωνικοπολιτική κατάσταση. Κατά συνέπεια, και η σκέψη μας στην αρχή επικεντρώνεται αναγκαστικά σ' αυτά τα κριτήρια.

Η «υβριδικότητα» των έργων της έκθεσης έγκειται, υποτίθεται, στη σύνθεση της τοπικότητας με την υπερτοπικότητα, η οποία στοχεύει «**να αναγνωριστεί από ένα υπερεθνικό κοινό**». Από ποια θεωρία, άραγε, βγαίνει ότι το εθνικό είναι κλειστό σχήμα απέναντι στο υπερεθνικό και δεν αναφέρεται άμεσα και ιστορικά σ' αυτό; Για την ιστορία της τέχνης δεν υπάρχει κάτι τέτοιο. Αλλά και για την κοινωνικοπολιτική ιστορία το «εθνικό» ποτέ δεν ήταν «κλειστό» απέναντι στο «υπερεθνικό», δηλαδή απέναντι στην παγκόσμια αγορά.

Τι νόημα έχει η αντικατάσταση του όρου «εθνικό» από τον όρο «τοπικό», όταν η κα διευθύντρια αναγκάζεται να αντιτάσσει το «τοπικό» στο «υπερεθνικό»;

Δύο παρατηρήσεις:

1) Η τέχνη που παράγουν «**οι Έλληνες δημιουργοί**» εντός και εκτός των συνόρων και που οφείλει να απευθυνθεί στο «**υπερεθνικό κοινό**» σε τι οφείλει τη διακρίτοσή της; Στο ότι είναι τα δικά μας παιδιά;

2) Το δε «**υπερεθνικό κοινό**» πώς αλ-

*Οι υπογραμμίσεις σ' όλα τα παραθέματα είναι δικές μου.

λιώς μπορεί να προσδιοριστεί παρά μόνον μέσα από κοινά καταναλωτικά γούστα που υπερβαίνουν τις κατά περίπτωση εθνικές καταναλωτικές συνήθειες;

Όλη αυτή η περιπέτεια της λογικής στον πρόλογο, μόνο και μόνο για να μην αναγνωριστεί ότι η τέχνη ανέκαθεν ήταν παγκόσμια, οικουμενική, παρά τις δαιδαλώδεις διαδρομές της μέσα από τα εκάστοτε κοινωνικοπολιτικά και θρησκευτικά συστήματα. Εάν όμως κανείς αναγνώριζε την οικουμενική φύση της τέχνης, η προσοχή θα στρεφόταν κυρίως στην αισθητική και στα κριτήρια που απορρέουν απ' αυτή. Και τα ιδιαίτερα κοινωνικοπολιτικά ζητήματα, μέσα στα οποία η τέχνη εξελίσσεται, θα έμπαιναν σε πολύ υποδεέστερη μοίρα.

Αντί αυτού ξεφυτρώνει ξαφνικά και παίρνει την πρώτη θέση στο κείμενο ο Κουμανούδης με το ερώτημά του. Προφανώς για να ενισχυθεί η δήθεν ιστορικότητα της προσέγγισης και ιδιαίτερα το επιχείρημα ότι το «κλειστό εθνικό» βρίσκεται τη λύτρωσή του στο «ανοιχτό τοπικό».

Ο Κουμανούδης όμως οραματιζόταν ένα αναπτυγμένο αστικό (εθνικό) κράτος ικανό να παίξει ρόλο (ανοιχτό) στην παγκόσμια (υπερεθνική) αγορά, που διαμορφωνόταν από τότε μόνο από τα κυρίαρχα αστικά κράτη. Μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, με την εμφάνιση της νέας ιστορικής προοπτικής (του σοσιαλισμού), τα εθνικά ζητήματα αφορούν πλέον μόνο αναδιευθετήσεις των παραγωγικών καταμερισμών μέσα στον καπιταλισμό και την ενιαιοποίηση καταναλωτικών συνηθειών κάτω από την πίεση, αυτή τη φορά, γιγάντιων υπερεθνικών εταιρειών. Δεν είναι τυχαίο που αυτές σήμερα χειρίζονται, ή διεκδικούν να χειρίζονται, μαζί με την οικονομική και την πολιτική και τη στρατιωτική εξουσία. Στην περίοδο αυτή όποιο εθνικό ζήτημα ξεσπά είναι ιστορικά υποχρεωμένο να ξεπεράσει τα ιδεολογικά όρια της εθνικής διεκδίκησης, που απορρέουν από τον καπιταλισμό, στρεφόμενο στη νέα προοπτική, προτού οπισθοχωρήσει και ενσωματωθεί περισσότερο ή λιγότερο βίαια στη διευθέτηση των διεθνών καταμερισμών. Σήμερα φαντάζει για τον επιπόλαιο ότι η νέα ιστορική προοπτική έχει πάψει να υπάρχει για την παγκόσμια κοινωνικοπολιτική κατάσταση.

Οφείλει λοιπόν όποιος μιλά για την κα-

τάργηση του «εθνικού» και την αντικατάστασή του από το «τοπικό» μιας «υπερτοπικότητας» να προσδιορίσει **πρώτα** το χαρακτήρα της «υπερτοπικότητας», προκειμένου να γίνει αντιληπτή η φύση της «τοπικότητας». Εάν η νέα υπερτοπικότητα δεν αποτελείται από ανταγωνιστικές μεταξύ τους τοπικότητες, τότε «οι Έλληνες δημιουργοί» δεν έχουν ανάγκη να σπεύσουν να αναγνωριστούν από «ένα υπερεθνικό [καταναλωτικό] κοινό».

Η παγκοσμιοποίηση –ως τάση, όπως υποδηλώνει και η λέξη– δεν δηλώνει τίποτε περισσότερο από τον αναπτυσσόμενο ρόλο ολίγων παγκόσμιων εταιρειών.

Η γραμμική σκέψη όμως δεν είναι ικανή να συλλάβει ότι αυτή η τάση είναι αδύνατον να ολοκληρωθεί. Η κυριαρχία μιας παγκόσμιας εταιρείας-κράτους ταυτίζεται με την κατάργηση του ίδιου του καπιταλιστικού συστήματος, του οποίου ήδη σήμερα αποτελεί στοιχείο της ακραίας εξέλιξής του.

Το διεθνώς αναγνωρισμένο έργο του Όργουελ 1984 (1949) θέτει δύο βασικά στοιχεία της φανταστικής εξέλιξης, που το καθιστούν και επιστημονικά έγκυρο. Πρώτον, ότι το μελλοντικό παγκόσμιο κράτος δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς να έχει οπισθοχωρήσει ως προς την οικονομικοκοινωνική του οργάνωση σ' ένα **προκαπιταλιστικό σύστημα καστών**, παρόλο που αυτές συγκροτούνται εν είδη ιεραρχίας ιδιωτικής εταιρείας. Και δεύτερον, για να μπορεί αυτό το σύστημα να δικαιώνει την ύπαρξή του στο εσωτερικό του, οφείλει να επινοήσει την εικονική πραγματικότητα ενός ανύπαρκτου εξωτερικού εχθρού («*εμείς και οι άλλοι*»), φτάνοντας στα άκρα την εξαπάτηση των πολιτών του.

Έτσι, από τη δήθεν θεωρία της κας διευθύντριας πρακτικά απομένει η ένταξη του ΕΜΣΤ ως franchise σ' ένα πολλά υποσχόμενο αναδυόμενο υπερεθνικό συγκρότημα ώστε να επωφεληθεί από το «*υπερεθνικό κοινό*» του.

Πέρα όμως από τις κοινωνικοπολιτικές ιδεοληψίες, από τον πρόλογο αναδεικνύεται διά της απουσίας του ένα κεντρικό θεωρητικό ζήτημα: **τι είναι η τέχνη για την αισθητική;** Και αντίστροφα: **τι είναι η αισθητική για την τέχνη;**

Είναι η τέχνη προϊόν που επινοήθηκε προκειμένου να εικονογραφεί θρησκευτικές και κοινωνικοπολιτικές ιδέες και

ιδεολογήματα; Ή ανήκει σ' εκείνες τις δυνάμεις που καλλιεργεί και εξελίσσει ο άνθρωπος, όπως να παράγει εργαλεία και επιστημονική έρευνα, που του δίνουν τη δυνατότητα να διευρύνει τον κόσμο του, με μοναδικό όπλο την αισθητική;

Με χαρακτηριστική άνεση, η κα διευθύντρια παρακάμπτει στο κείμενό της οτιδήποτε περί αισθητικής και στην επιλογή των εκθεμάτων κρίνει μόνο την αφήγηση με έωλα κοινωνικοπολιτικά κριτήρια, που όχι μόνον δεν έχουν κάποιο έρεισμα στις κοινωνικές και πολιτικές επιστήμες, αλλά και δεν ξεφεύγουν στο ελάχιστο από το επίπεδο των κοινωνικών προλήψεων της ιδεολογίας του καφενείου. Και μάλιστα φιλοδοξεί, πάνω σ' αυτές τις προϋποθέσεις που η ίδια θέτει, να «κατασκευάσει» την «*πιο ζωντανή πλευρά της καλλιτεχνικής δημιουργίας*» εν είδη πρωτοπορίας.

Τα κεντρικά όμως ερωτήματα που αναδύονται από τα πιο πάνω απευθύνονται στο Δ.Σ. του ΕΜΣΤ, ως το μόνο υπεύθυνο όργανο για την πολιτιστική πολιτική του. Και τα ερωτήματα αυτά είναι:

- 1) Είναι στόχος του ΕΜΣΤ να κατασκευάζει πλαστές πρωτοπορίες, συμπεριφερόμενο εχθρικά στην πλειονότητα των καλλιτεχνών στη χώρα μας;
- 2) Κατανοεί το Δ.Σ. ότι αυτό είναι υπεύθυνο και για την έκθεση αυτή και για όλα όσα αυτή συνεπάγεται για την εικαστική δημιουργία στη χώρα μας;
- 3) Πόσο κατανοεί το Δ.Σ. τον ιδρυτικό νόμο του Μουσείου;

Εγώ γνωρίζω ότι πρωτεύουσα ευθύνη του Μουσείου απέναντι στην εικαστική δημιουργία στη χώρα μας είναι η μελέτη της και η προαγωγή της χωρίς αποκλεισμούς.

Η επιστημονική αποτίμηση μιας περιόδου μπορεί να προκύψει μόνο μέσα από μια συστηματική συλλογική μελέτη, που εξ ορισμού είναι χρονοβόρα, και είναι αδύνατον να γίνει «σε ενεστία χρόνο». Εάν η «πρεμούρα» μας είναι να κατασκευάζουμε ανταγωνιστικά προϊόντα προς κατανάλωση από «ένα υπερεθνικό κοινό», ο νόμος του Μουσείου δεν περιέχει τίποτε που να τη νομιμοποιεί.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ
γλύπτης, εκπρόσωπος του ΕΕΤΕ
στο Δ.Σ. του ΕΜΣΤ

Όταν ένας...

Το διαβάζαμε και το αμφισβητούσαμε. Το γράφαμε και δεν το πιστεύαμε. Ο λόγος για τον κ. Γ. Μυλωνά, σκηνοθέτη του κινηματογράφου, ο οποίος έγινε ευρύτατα γνωστός ως «ο φίλος του κ. Ζαχόπουλου». Αλλά ας τα πούμε με τη σειρά: Ομάδα συνδικαλιστικών ενώσεων, και συγκεκριμένα η «Εταιρεία Ελλήνων Σκηνοθετών», η «Εταιρεία Ελλήνων Θεατρικών Συγγραφέων», η «Ένωση Σεναριογράφων Ελλάδος» και ο «Σύνδεσμος Ελλήνων Παραγωγών Κινηματογράφου/Τηλεόρασης» κυκλοφόρησαν στις 7.1.2008 ένα δελτίο Τύπου «με αφορμή ειρωνικά κριτικά δημοσιεύματα και σχόλια» για «τον συνάδελφο».

Οι συνδικαλιστικές ενώσεις διατυπώνουν την άποψη ότι «το έργο ενός δημιουργού και η συνδικαλιστική του δράση δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται για να βάλλεται ως προσωπικότητα». Η άποψη αυτή θυμίζει πολύ τα όσα είναι της μόδας να λέγονται για «προσωπικά δεδομένα» και άλλα που ακούγονται ως φληναφήματα (η «τριανταπεντάχρονη», ο «πενηνταδυάχρονος δικηγόρος» κ.λπ., κ.λπ.) και συνεχίζουν λέγοντας πολλά και διάφορα για την δημόσια εικόνα του κ. Μυλωνά (ως συνδικαλιστή και σκηνοθέτη). Βέβαια οι καλοί συνδικαλιστές ξέχασαν εντελώς να κάνουν μνεία του γεγονότος ότι ο εκλεκτός συνάδελφος είχε επιλεγεί να παίξει και στην πολιτική, αφού ήταν υποψήφιος ευρωβουλευτής της ΝΔ. Ζητούσε δηλαδή την εκλογή του από τους πολίτες στην επίζηλη θέση όπου η προσωπικότητα συγκρίνεται με «το έργο και τη συνδικαλιστική δράση». Μπρεδμεμένα πράγματα, θα πείτε.

Εμείς στο προηγούμενο τεύχος γράψαμε ότι δεν πιστεύαμε ότι ο κ. Γ. Μυλωνάς ήταν ο σκηνοθέτης ταινίας με τίτλο *Αλαβγίου Μήτσος*. Και παραλείψαμε άλλους τίτλους όπως *Παρθενοκυνηγός*, *Οι έρωτες της καλόγριας* κ.λπ., κ.λπ. Γιατί πώς να φανταστούμε ότι ήταν δυνατόν ο κ. Καραμανλής να μας προτείνει έναν τέτοιο «δημιουργό» για ευρωβουλευτή;

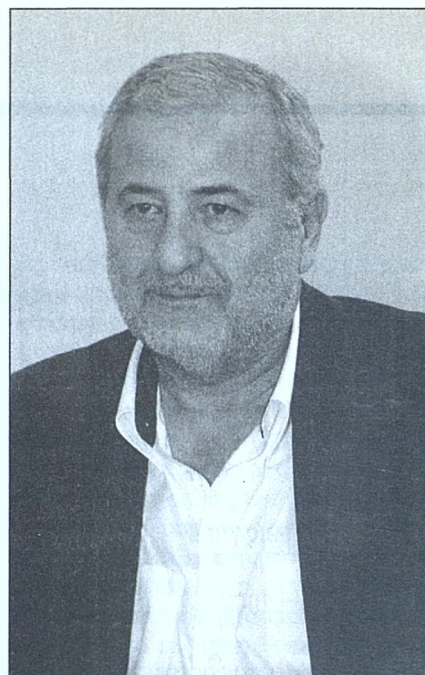
Όμως το δελτίο Τύπου των συνδικαλιστικών ενώσεων μας πληροφορεί ότι ναι, υπήρχαν τίτλοι όπως *Αλαβγίου Μήτσος* και *Παρθενοκυνηγός* (!) Θαυμάστε όμως τη δική τους διατύπωση:

«Με αφορμή τα ειρωνικά σχόλια για τις παραγωγές βιντεοκασετών της δεκαετίας του '80, επισημαίνουμε ότι ο κινηματογράφος περνούσε ακόμα μεγάλη κρίση, είχε δημιουργηθεί ένα ρεύμα εποχής που προσανατόλιζε τους δημιουργούς, και πολλούς μάλιστα επωνύμους, στο βίντεο, και ειδικότερα στην ψηφιακή νέα τεχνολογία που ξεκινούσε εκείνη την εποχή. Οι πρωτότυποι και δολοφονικοί εμπορικά τίτλοι ήταν αποκλειστικά επιλογή των παραγωγών που είχαν την εμπορική εκμετάλλευση, με πλήρη διαφωνία των δημιουργών, και πολλές φορές δεν ανταποκρίνονταν στο περιεχόμενο της ταινίας. Είναι οι ίδιοι παραγωγοί στους οποίους σήμερα μικρή μερίδα, ευτυχώς, δημοσιογράφων θέλει να εναποθέσει το μέλλον του ελληνικού κινηματογράφου».

Αχ, αυτοί οι άθλιοι παραγωγοί που δέστυραν τους «δημιουργούς»!... Είναι άραγε μεταξύ τους κάποιος που ανήκουν στον προσυπογράφοντα «Σύνδεσμο Ελλήνων Παραγωγών Κινηματογράφου/Τηλεόρασης»; Και ποια είναι εκείνη «η μερίδα των δημοσιογράφων» που εναποθέτει το μέλλον του ελληνικού κινηματογράφου στα χέρια τους;

Η απάντηση δεν άργησε. Στις 11.1.2008 μια «διασωματειακή επιτροπή των φορέων του οπτικοακουστικού χώρου», όπου συμπεριλαμβάνονται –πλην της «Ένωσης Ελλήνων Θεατρικών Συγγραφέων»– οι εκδόσαντες σε συνέντευξη Τύπου τους συντάκτες με θέμα: «Υπουργείο Πολιτισμού» από το κακό στο χειρότερο και ο ελληνικός κινηματογράφος πεθαίνει».

Τώρα λοιπόν πεθαίνει ο ελληνικός κινηματογράφος; Μα, σύμφωνα με τα δελτία Τύπου των τεσσάρων Ενώσεων, η μεγάλη κρίση ήταν στο παρελθόν,

Ο εκλεκτός φίλος κ. Γ. Μυλωνάς, πρόεδρος σήμερα του Μουσείου Κινηματογράφου. Τι να διασώσει άραγε αυτό το Μουσείο;

«στη δεκαετία του '80, την εποχή της νέας ψηφιακής τεχνολογίας», μπλα, μπλα.

Όμως πάρτε ανάσα και διαβάστε ποι οι άλλοι αποτελούν αυτή τη «διασωματειακή επιτροπή»:

«Σωματείο Ελλήνων Ηθοποιών»

«Ένωση Μουσικοσυνθετών και Στιχουργών Ελλάδος»

«Πανελλήνια Ομοσπονδία Θεάματος/Ακροάματος»

«Πανελλήνια Ομοσπονδία Αιθουσαρχών Ελλάδος»

«“Μικρό” Σωματείο για τη Διάδοση της Ταινίας Μικρού Μήκους»

«Δίκτυο Ελληνικού Ντοκιμαντέρ»

«Οργανισμός Συλλογικής Διαχείρισης Δημιουργών Θεατρικών και Οπτικοακουστικών Έργων ΑΘΗΝΑ»

«Οργανισμός Συλλογικής Διαχείρισης Μουσικών Πνευματικών Δικαιωμάτων ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ»

«Ένωση Σκηνοθετών Θεσσαλονίκης».

Το τεύχος πήγε στο τυπογραφείο την ύλη του πριν από αυτή τη διαφημιζόμενη συνέντευξη Τύπου, γι' αυτό και θα επανέλθουμε. Είναι όμως απορίας άξιος πώς ξεσηκώθηκαν *διασωματειακά* τόσο φορείς, και μάλιστα μέσα στις σημερινές συγκυρίες.

Όλη η ιστορία που σας αφηγηθήκαμε θα μπορούσε να έχει τίτλο:

«Όταν ένας πορνοσκηνοθέτης συνδικαλιζεται». Τόσο απλά ελληνικά.

Χ.Γ.Π.

Η επικίνδυνη γοητεία του αυθεντικού

Χάρης Βλαβιανός, Ποιον αφορά η ποίηση; Σκέψεις για μια τέχνη περιπτή,
Πόλις, Αθήνα 2007

Ο ποιητής, μεταφραστής και αφοριστής της μετανεωτερικής μας πόλης Χάρης Βλαβιανός επέστρεψε με μια συλλογή κριτικών κειμένων, στην οποία δοκιμάζει την αντοχή των σύγχρονων ποιητικών υλικών και νεκρολογιών της ποίησης, περιχαράσσοντας παράλληλα την «εύθραυστη επικράτειά» της.

Στο πρώτο μέρος του βιβλίου του ελέγχει τον εντός των τειχών της διεξαγόμενο διάλογο για την κρίση της, τη δυσκολία της, τη σχέση της με τον αναγνώστη, την αντιπαλότητά της με τη θεωρία και την αγορά, την αμφίθυμη στάση της απέναντι στο μοντέρνο και το μεταμοντέρνο, ενώ ταυτόχρονα συνδιαλέγεται με το έργο ποιητών όπως οι Σέλλεϋ και Μπάιρον, Έλιοτ και Πάουντ, Άσπερυ και Χήνυ, Παλαμάς και Σικελιανός.

Στο δεύτερο μέρος ο Βλαβιανός ασκεί τη γοητευτική τέχνη του αφορισμού που συμπληρώνει, ενισχύει και συμπυκνώνει σε «λυρικά θραύσματα» τον κριτικό στοχασμό του, ο οποίος στο τρίτο μέρος του βιβλίου του επικεντρώνεται στις διακηρύξεις περί «θανάτου της λογοτεχνίας».

Στο τελευταίο μέρος που επιγράφεται από ένα στίχο του Γουάλλας Στήβενς («όχι ιδέες για το πράγμα, αλλά το πράγμα το ίδιο»), ο Βλαβιανός μας δίνει το απόσταγμα του ποιητικού του εργαστηρίου με έξι ποιήματα ποιητικής.

Το δράμα του κινδύνου και της διάσωσης της ποίησης έχει παιχθεί πολλές φορές στην ιστορία του λογοτεχνικού γίγνεσθαι, αρχής γενομένης στην Αμερική με το δοκίμιο του Edmund Wilson «Is Verse a Dying Technique?» (1934), στο οποίο καταδεικνυόταν η σταδιακή υποχώρηση της ποίησης ως πολιτισμικής

πρακτικής λόγω της υπεροχής της πεζογραφίας στις προτιμήσεις του κοινού. Παρότι το δοκίμιο αυτό δεν κέρδισε τη συναίνεση της ποιητικής και κριτικής κοινότητας της εποχής του, αποτέλεσε την πρώτη επισήμανση μιας κρίσης που σοβούσε και που εκδηλώθηκε με όλη της τη σφοδρότητα τη δεκαετία του '50 και του '60, όταν η αγγλοθρεμμένη ακαδημαϊκή ποίηση του λογοτεχνικού κατεστημένου της Αμερικής, ως υπεύθυνη για την έκπτωση της ποίησης, δέχθηκε τα πυρά της μεταμοντέρνας πρωτοπορίας με την ανθολογία των *Νέων Αμερικανών Ποιητών* του Donald Allen. Ακόμη, όμως, και τότε, την ηρωική εποχή της αντικουλτούρας, ο John Ashbery θεωρούσε την ποίηση μια περιθωριακή δραστηριότητα («Soonest Mended» 1970). Το 1988 ο συντηρητικός κριτικός Joseph Epstein επανέφερε το θέμα στο προσκήνιο, με ένα άρθρο που επιγραφόταν «Who Killed Poetry?» και στο οποίο για την κρίση –πλην της απομαγευτικής επίδρασης της επιστήμης και της αποσαθρωμένης γλώσσας– ενοχοποιούσε τους ίδιους τους ποιητές, που αδυνατούσαν να παραγάγουν μια ποίηση υψηλών προδιαγραφών. Παράλληλα αναγνώριζε ένα έλλειμμα στον τρόπο άσκησης της κριτικής, η οποία, αντιμέτωπη με μια πληθώρα ποιητικών συλλογών, ασκούσε πλημμελώς τα καθήκοντά της.

Τη δεκαετία του '90 η αίσθηση της κρίσης ήταν γενικευμένη και εκφραζόταν απ' όλο το φάσμα της διανόησης: από το λογοτεχνικό κατεστημένο (Donald Hall, Joseph Epstein) και το νεοφορμαλισμό (Dana Gioia) μέχρι τον αναθεωρητισμό (Greg Kuzma), την παραδοσιακή δεξιά (Robert Peters) και τη μεταμοντέρνα αριστερά (Charles Bernstein). Οι αιτιάσεις που διατυπώνονταν αφορούσαν τόσο την ένταξη της ποίησης στις οικονομικές και κοινωνικοπολιτικές δομές της Αμερικής (Gioia), τον τρόπο θεσμοποίησης και εμπορευματοποίησης της (Christopher Beach), όσο και τις μορφές

της άσκησης της (Holden, Epstein, Perloff, Bernstein).

Ο Βλαβιανός γνωρίζοντας τις διαμάχες περί του θανάτου της ποίησης στο μητροπολιτικό κέντρο, κυρίως μέσα απ' το βιβλίο του Vernon Shetley, *After the death of poetry* (1993), διαπιστώνει ότι παρόμοια κρίση ταλανίζει και την ελληνική μετανεωτερική περιφέρεια. Αιτία η επίφαση εκπαίδευσης που παρέχεται στον αναγνώστη από την πολιτεία, η οποία απομακρύνει το κοινό από τον δημιουργό, με τον τρόπο που παλαιότερα εξόριζε το μοντέρνο καλλιτέχνη από το κοινωνικό πεδίο. Η αποκοπή του ποιητή από τον «μέσο» αναγνώστη και την εμπειρική πραγματικότητα μετατρέπει τον κόσμο του σε έναν κόσμο «στενό και αυτοαναφορικό, [όπου] τίποτα δεν φαίνεται να διακυβεύεται πραγματικά, εκτός ίσως από την αγωνία του ποιητή/κριτικού να προσθέσει λίγο λάδι στην εξουθενωμένη μηχανή της επίσημης βιομηχανίας του στίχου». Με τον όρο αυτό («official verse culture»), τον οποίο ο Βλαβιανός υιοθετεί από τον γλωσσοκεντρικό ποιητή και δοκιμιογράφο Charles Bernstein, εννοεί την ηγεμονική κουλτούρα του στίχου, έτσι όπως αυτή προσδιορίζεται από τον μείζονα πανεπιστημιακό Τύπο, τους εκδότες, τους κριτικούς και τα κύρια λογοτεχνικά περιοδικά: έναν μηχανισμό δηλαδή συμπερίληψης και αποκλεισμού ποιητών, βασισμένο σε ένα σύνολο στενών και παρωχημένων αισθητικών κριτηρίων, που προάγουν τον «συγγραφικό δημοσιόυπαλληλισμό», μιαν «ευδαίμονα στασιμότητα», χάρη στην οποία το ποιητικό «αντικείμενο καθαρίζεται, παρουσιάζεται ευπρεπώς σε αναγνωρίσιμο σχήμα, όμως, αλίμονο, είναι ανέκκλητα νεκρό».

Το ποιητικό υπόδειγμα που είναι αμετάκλητα νεκρό, δεν είναι άλλο από εκείνο του μεταρομαντικού λυρισμού, που επιμένει να υμνεί «αιώνιες», «μεταφυσικές» αξίες, βασισμένο στην ιδέα ότι

ένας ποιητής (ένα «αυθύπαρκτο υποκείμενο») μεταδίδει ένα συγκεκριμένο μήνυμα («εμπειρία», «συναίσθημα», «στιγμή επιφάνειας») σε έναν αναγνώστη (ένα άλλο «αυθύπαρκτο υποκείμενο») μέσω μιας γλώσσας που είναι «ουδέτερη», «διαφανής», «φυσική». Το μοντέλο αυτό, που έχει ονομαστεί από την Marjorie Perloff και «media model», είναι το μοντέλο της γλωσσικής διαφάνειας, του γραμματικού κανόνα και της δηλωτικής σύνταξης και ευθύνεται για μια «home movie» ποίηση: εύκολα αναλυσίμη, πληκτική, άκακη και ακίνδυνη για το κατεστημένο.

Η θεώρηση του ποιητικού λόγου υπό το πρίσμα της αιωνιότητας και η τοποθέτησή του σ' έναν κόσμο άχρονο «πέραν και υπεράνω του απωθητικού κόσμου των επιχειρήσεων και του ανταγωνισμού» στερεί κατά τον Βλαβιανό από την κριτική τα αναγκαία αντιληπτικά εργαλεία προκειμένου να συλλάβει και να αναλύσει τις μεταλλαγές που υφίσταται η ποίηση ως θεσμός, την προϊούσα απώλεια της πολιτισμικής της ισχύος και την αναδιαμόρφωση των σχέσών της με τα πανίσχυρα περιβάλλοντα της τηλεόρασης, της διαφήμισης και των υπολογιστών. Καθήκον της κριτικής είναι να αναπτύξει μια νηφάλια «πολιτισμική ποιητική», ικανή να ονομάσει τις μεταστροφές που συντελούνται στη μετανεωτερική μας κοινωνία, χωρίς να δαιμονοποιεί το life style αλλά και χωρίς να παραδίδει ανεκδοίαστα στην αρπάγη του την ποιητική πρακτική. Αυτό σημαίνει ασφαλώς την αναγνώριση της «αλληλοδιείσδυσης και μη-παρακώλυσης» των δύο (όπως θα έλεγε και ο John Cage) και της διαπραγμάτευσης των ποιητικών όρων χωρίς κύριο γνώμονα το κέρδος, την επωνυμία ή την εγγραφή των ποιητών στην επετηρίδα των βραβείων και των διακρίσεων. Σημαίνει, όμως, ταυτόχρονα ότι οι θεράποντες της διαμεσολάβησης αντιλαμβάνονται το διακριτό τους ρόλο («τις δομικές αρχές», όπως υποστηρίζει με ένα μοντερνιστικό επιχείρημα ο Βλαβιανός, με τις οποίες «μπορούμε να διακρίνουμε την κριτική από την ποίηση») υπηρετώντας τον με παιδεία και τόλμη ικανή να διηγήσει την τρέχουσα ποιητική παραγωγή χωρίς να υποκύπτει στον πειρασμό των άμετρων αίνων, των κριτικών ρουτίνας ή

των συντεχνιακών αγκυλώσεων· ψέγοντας τη μετριότητα και την ομοιογένεια του κανόνα και επιβραβεύοντας τις «ριζικές καινοτομίες στη φόρμα [που] ανανεώνουν την αισθητική, ανταποκρινόμενες στις νέες κοινωνικοπολιτικές, αλλά κυρίως τεχνολογικές συνθήκες».

Ο Βλαβιανός κατανοεί την επιφύλαξη μερικών ποιητών και κριτικών απέναντι στο μεταμοντέρνο αλλά θεωρεί ότι «όσοι επιμένουν να γράφουν ποιήματα ρίχνοντας καύσιμα στην εξαντλημένη ατμομηχανή του μοντερνισμού είναι απλώς εκτός χρόνου», ενώ «οφείλ[ουν] [...] να βρ[ουν] μορφές ικανές να συγκροτήσουν ένα κοσμοείδωλο που να αφορά στο τώρα». Μορφές που αντί να ελαττώνουν «τις δυσκολίες [...] θα τις πολλαπλασιάζουν» και θα κάνουν την ποίηση μια δραστηριότητα ελκτική όχι μόνο για τον μέσο αναγνώστη αλλά και για τον απαιτητικό διανοούμενο, ο οποίος εγκαταλείπει την ελάσσονα και εκπρόθεσμη μοντερνιστική λογοτεχνία της εποχής μας για την ανήσυχη και πολύχρωμη μεταμοντέρνα θεωρία. Στο σημείο αυτό ο Βλαβιανός διαχωρίζει τη θέση του από εκείνη των μεταμοντέρνων γλωσσοκεντρικών ποιητών, οι οποίοι προκειμένου ν' αυξήσουν το βαθμό της ποιητικής δυσκολίας καταγγέλλουν τη μοντερνιστική «φυσική όψη» είτε στο επίπεδο της εικόνας (Πάουντ: «το φυσικό αντικείμενο είναι πάντα το επαρκές σύμβολο») είτε στο επίπεδο του στίχου (τον «ελεύθερο» στίχο που κρίνεται κάπως πιο φυσικός απ' το μέτρο και τη στροφική δομή) και αναζητούν με πάθος το «ριζοσπαστικό τεχνούργημα» («radical artifice»). Ένα ποιητικό πρόταγμα που, όπως υποστηρίζει η Perloff και γενικότερα οι γλωσσοκεντρικοί, έρχεται «σε αντίθεση όχι μόνο με τη γλώσσα που πραγματικά μιλούν οι άνθρωποι αλλά και με τον παλιό και νέο φορμαλισμό, με το περίτεχνο ύφος και τη συνειδητή επιστροφή σε θεσμοποιημένες φόρμες και είδη». Για τον Βλαβιανό ένας τέτοιου είδους «ποιητικός λόγος καταντάει πολλές φορές η θεωρία της απουσίας του», η υπογράμμιση ενός αδιεξόδου που είχε πρωτοδιαφανεί με τη Νέα Κριτική και τη θέση της για το ποίημα ως μεμονωμένου τεχνουργήματος («artifact»). Προσωπικά εξακολουθεί να πιστεύει «πως μόνο μια γραφή που διατηρεί το βλέμμα

της προσηλωμένο στο θέμα του ποιήματος (υπάρχει πάντοτε θέμα, όσο ανυπόστατο ή ρευστό κι αν φαίνεται, όσο λεξιδουλο κι αν είναι) και το αναπτύσσει σε μια ανεπιτήδευτη γλώσσα, όχι την ψεύτικη, την ποιητικίζουσα του συρμού, αλλά τη φυσική γλώσσα των ανθρώπων, μπορεί να επιτρέψει στην ποίησή μας ν' ανασάνει ξανά».

Παράλληλα, όμως, ο Βλαβιανός επαγγέλλεται μια ποίηση που, χωρίς να αγνοεί τις κατακτήσεις του στρουκτουραλισμού και της αποδόμησης στο επίπεδο της γλώσσας, της πολιτικής και της ποιητικής πρακτικής, δεν θα είναι προγραμματικά μοντέρνα ή μεταμοντέρνα. Θα είναι μια ποίηση με επίγνωση «ότι οι ιστορικές και πολιτισμικές εμπειρίες είναι παράδοξα υβριδικές, μετέχουν πολλών (ακόμη και αντιθετικών) εμπειριών και χώρων», χρόνων και εαυτών. Και το ποιητικό στοίχημα για τον ίδιο είναι ακριβώς «να εγγράψει το δικό του Αιγαίο στο μεσογειακό φως της ιταλικής παιδικής του ηλικίας, στον μουντό ουρανό της οξφορδιανής του νεότητας, στο μελαγχολικό γόνιμο απομεσήμερο της ελληνικής του ωριμότητας· να συνταιριάσει, θα λέγαμε εμείς, ισότιμα σε μια ενιαία συνθήκη τη ρομαντική του στόφα με τη μεταμοντέρνα διανοητική του σκευή, το μοντερνιστικό του ήθος με τη μετανεωτερικά παιγνιώδη διάθεσή του. Να συνδυάσει ένα μείγμα ετερόκλητων υλικών, που τον καθιστά ικανό να κινείται με άνεση στη ρομαντική επικράτεια του Μπλέικ, του Γουόρντσγουορθ και του Μπάιρον αλλά και στην ολισθηρή αποδομητική «επιφάνεια» του Derrida· που τον ωθεί να αντιλαμβάνεται τον εαυτό του ως μέλος μιας (μοντερνιστικής) «μικρής και απομονωμένης αδελφότητας αφοσιωμένων ζηλωτών» αλλά και ως συμποσιαστή της μετανεωτερικής ευωχίας.

Οι συγκινήσεις που μας προσφέρει αυτή η συμπαράταξη στοιχείων είναι αναμφίβολα μεγάλη: Από τη νωχέλεια της ρομαντικής, καθησυχαστικής ιδέας ότι «η ποίηση [...] συντελείται [...] εκεί όπου η ψυχή του ποιητή απευθύνεται σε μια άλλη ψυχή και καταλήγει στην αναμόρφωση του ποιητή, όπως ίσως και η προσευχή», περνάμε στην εγρήγορση της μεταμοντέρνας ενδοχώρας, όπου «το ποίημα είναι μια χειρονομία προς τη σιωπή, μια προσπάθεια διεκδίκησης της

γαλήνης και της διαύγειας, την οποία η πτώση στην γλώσσα έχει διαρρήξει». Από την τελετουργική συγκίνηση της θέασης ενός (μοντερνιστή) «ιερέα σε μια πόλη αγνωστικιστών», αιφνιδιαστικά αποκτούμε μια (μεταμοντέρνα) αίσθηση ποιητικής εκκοσμίκευσης, όπου ο ποιητής καλείται να αντιμετωπίσει το γεγονός «ότι ζούμε σε περίοδο παρακμής [...ως] ένα επιπλέον τεχνικό πρόβλημα που θα πρέπει να αντιμετωπίσει».

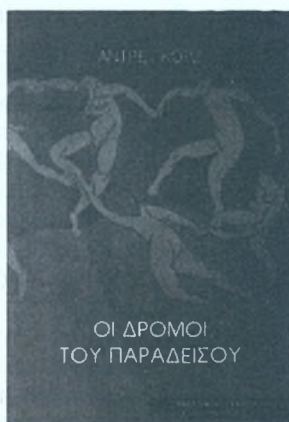
Ζώντας στη φυγόκεντρη Βαβέλ της εποχής μας, ο Βλαβιανός διαχέεται μέσα σε διάφορους θεωρητικούς τόπους και χρόνους. Είναι ταυτόχρονα ρομαντικός, μοντέρνος και μεταμοντέρνος και αποδέχεται τη θεωρητική και ποιητική πρόκληση για ένα λόγο συνεχή και ασυ-

νεχή ταυτόχρονα, που τον κάνει να μην ενδίδει σε βεβαιότητες, να μην ορρωδεί μπροστά στις δυσκολίες, να μην υποκλίνεται σε λάβαρα, αλλά άλλοτε να περιβάλλεται τον στηβενσιανό μανδύα του ιερέα του Απόλυτου («Ποίημα άλλης ποιητικής»), άλλοτε να φλερτάρει περιπαιχτικά με τον κανόνα («Το νέο ποίημα») κι άλλοτε πάλι να μετεωρίζεται δαιμονικά σ' ένα μακάβριος γοητείας αναπαραστατικό αρχιτεκτόνημα εμπνευσμένο από τον Άσπερυ και τον Μπόρχες («Σημειώσεις για την πραγματικότητα του εαυτού»).

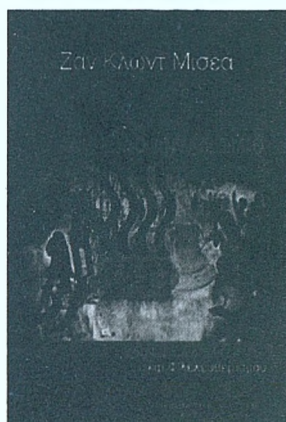
Ως αγγελιαφόρος της μεταμοντέρνας, πένθιμης εξαγγελίας, εκείνης του θανάτου της ποίησης, ο Βλαβιανός θεωρεί ότι η ποίηση στην καταναλωτική μας κοι-

νωσία είναι κυριολεκτικά μια τέχνη περιττή (εξού και η λέξη περιττή χωρίς εισαγωγικά στο εξώφυλλο του βιβλίου), εν αντιθέσει με το οπισθόφυλλο, όπου ο ίδιος αισθάνεται την ανάγκη να συνηγορήσει σθεναρά υπέρ της (ειρωνικά) «περιττής» αναγκαιότητας της ποίησης. Ανεπίγνωστα, συνειδητά ή από τυπογραφικό λάθος, στο ρόλο της Κασσάνδρας και του απολογητή ταυτόχρονα, ο Βλαβιανός παίρνει ένα μεγάλο ρίσκο: δεν σφετερίζεται την ψευδαίσθηση μιας ομοιογενούς ταυτότητας. Αφήνεται στις ερμηνείες μας χαμογελώντας με την επικίνδυνη γοητεία του αυθεντικού: της αποδοχής των αντιφάσεών του.

ΜΟΡΦΙΑ ΜΑΛΛΗ

ΑΝΤΡΕ ΓΚΟΡΖ
ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥ

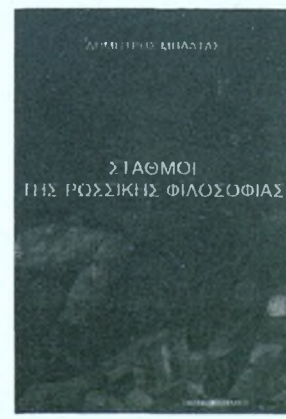
ΖΑΝ ΚΛΟΝΤ ΜΙΣΣΑ
ΤΟ ΑΔΙΕΞΟΔΟ ΑΝΤΑΜ ΣΜΙΘ
ΟΙ ΕΚΛΕΚΤΙΚΕΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΕΣ
ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΥ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ
1204, Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΝΕΩΤΕΡΟΥ
ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ
Γ' ΕΚΔ. ΣΥΜΠΛ/ΜΕΝΗ, ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΠΥΡΟΥ ΒΡΥΩΝΗ

ΔΑΜΙΑΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ
Ο ΜΥΘΟΣ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΠΑΛΤΑΣ
ΣΤΑΘΜΟΙ ΤΗΣ ΡΩΣΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ
ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ & ΡΩΣΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

«**Ανατομικά ο Χρόνος** παρουσιάζει τα εξής φαινόμενα. Στην αρχή φανερώνεται ένας μολυβένιος ουρανός. Οι αρτηρίες των ωκεανών φωτίζονται εκτυφλωτικά. Μαύρα πουλιά οι περιφερόμενοι αναστεναγμοί. Σκιές οι θλίψεις των νεκρών. Το χρώμα γίνεται βαθυπράσινο. Μια κόκκινη κηλίδα από αίμα στο βάθος μεγαλώνει. Μια κραυγή. Το σχήμα εξαφανίζεται. Και μένει τέλος η απορία των καθηγητών μπροστά σε μια κατάμαυρη πλάκα ακτινογραφίας. Ο σκελετός του Χρόνου δεν έχει φύλο. Είναι άντρας και γυναίκα μαζί»: **Μάνος Χατζιδάκις**, *Μυθολογία και Μυθολογία Δεύτερη* (εκδ. Άγρα, 2007).

Β' κατηγορίας: ποιος νέος σε ηλικία αναγνώστης θα κατανοούσε τον χαρακτηρισμό αυτό σήμερα; Διαβάζοντας το συγκλονιστικό αφήγημα του **Βαγγέλη Σακκάτου**, *Στρατιώτης Β' κατηγορίας* (*Επικίνδυνος γ' κατηγορίας*), (εκδ. Δρόμων, 2007) μπορεί κανείς να έχει την άμεση εικόνα του ελληνικού στρατού τη μετεμφυλιακή περίοδο και να αντιληφθεί πώς δρούσαν οι μηχανισμοί καταπίεσης εις βάρος της προσωπικότητας και της αξιοπρέπειας των χαρακτηρισμένων «μη εθνικοφρόνων» στρατιωτών.

Για την **Μαρούλα Κλιάφα** δεν χρειάζονται συστάσεις. Το ενδιαφέρον της για την τοπική ιστορία, η συλλεκτική της προσπάθεια σε παραδοσιακές μορφές λόγου και εικόνας, αλλά και η αρμονική συναρμογή των θεμάτων της προσφέρουν πάντοτε ένα αξιόλογο αποτέλεσμα. Το λεύκωμα

Ηλίας Στάβερης, Δέκα χρόνια στον αστερισμό της βίας. (6 Μάρτη 1948 – 21 Μάη 1958), Παρασκήνιο, Αθήνα 2007, σελ. 191

Ο Ηλίας Στάβερης, θανατοποινίτης του ζοφερού Εμφυλίου, δεν ανήκε σε όσους «έγραφαν» (κατά το μέρος της ευθύνης τους) τους ρόλους αυτής της εθνικής τραγωδίας μας, αλλά σ' αυτούς που τους έπαιξαν «ποτέ απ' το χρέος μη κινούντες», απολύτως συνεπαρμένοι απ' τα ιδανικά τους και απολύτως ταγμένοι στον αγώνα τους. Εκουσίως και αυτεξουσίως, ως εάν «έγραφαν» οι ίδιοι το ρόλο τους.

Κι αυτή είναι η πρώτη διάσταση της τραγικότητάς τους. Γιατί, ενώ πράττουν σε πλήρη κατάφαση με τον εαυτό τους, είναι η «ιστορία» εκείνη που στήνει το σκηνικό και αποφασίζει το παιχνίδι τους, χωρίς δυνατότητα άλλης διαφυγής εκτός απ' την αυτοαναίρεση.

Το πώς και γιατί στήθηκε το σκηνικό, είναι ένα πρόβλημα που σίγουρα θέλει πολύ ψάξιμο ακόμη για να φωτιστεί από όλες του τις μεριές.

Η δεύτερη διάσταση της τραγικότητάς τους είναι η ήττα, μ' αυτούς ομήρους στα χέρια και στην εκδικητική μανία του «νικητή». Με βασανιστήρια, στρατοδικεία, θανατικές καταδίκες, εκτελέσεις, πολύχρονη φυλακίσεις. Ο αγώνας πια, έστω και με ολίγη «πανανθρώπινη», παίρνει διαστάσεις μοναδικά ηθικές: Απ' τη μια ο «ηττημένος», που μάχεται ανυπεράσπιστος για τα ιδανικά του, για την αξιοπρέπειά του, κι απ' την άλλη, ο «νικητής» με την ασύνορη βία του. Που τελικά αντιστρέφει και τους ρόλους, καθώς ο νικητής, λόγω αυτής της βίας, οδηγείται στην ηθική του ήττα και ο ηττημένος, που την υφίσταται με μνημιώδη αξιοπρέπεια, στην ηθική του νίκη.

Η τρίτη διάσταση της τραγικότητας θα 'ρθει αργότερα, πρώτα με τον σταλινικό ολοκληρωτισμό και πλήρως με την κατάρρευση, ως χάρτινου πύργου, του «υπαρκτού σοσιαλισμού», με ό,τι αυτό σημαίνει γι' αυτούς που έδωσαν κομμάτια απ' τη ζωή τους για το σοσιαλιστικό όραμα κι αποχαιρέτησαν δεκάδες συντρόφων τους, που οδηγήθηκαν στα

εκτελεστικά αποσπάσματα με το όραμα αυτό στην καρδιά τους.

Στο τελευταίο του βιβλίο: *Δέκα χρόνια στον αστερισμό της βίας* αφηγείται το «ρόλο» του απ' την απόσταση μισού αιώνα, χωρίς όμως να βγαίνει απ' αυτόν. Δεν γίνεται ο τρίτος, που κρίνει απ' έξω. Κρατάει γερά το μίτο της εκούσιας και αυτεξούσιας επιλογής του («Θα υπερασπιστούμε ως το τέλος τις ιδέες και τα οράματά μας», «στο δρόμο μας δεν έχει πίσω», «κανείς δεν έδωσε τη ζωή του για πλάκα», «η Αριστερά δεν τελειώνει και το σοσιαλιστικό όραμα συνεχίζει να εμπνέει τους ιδεολόγους και ανήσυχους πολίτες του καιρού μας.»), πάντοτε με ελεύθερη τη σκέψη του. Δεν υπάρχουν γι' αυτόν άβυσσες ή ταμπού, όπως συμβαίνει με τους πιστούς των θρησκευτικών και των ιδεολογικών δογμάτων. Η ελεύθερη όμως σκέψη του δεν γίνεται σκεπτικισμός που θα τον βγάλει απ' το ρόλο του. Κι αυτό στην περιπτώσή του δεν είναι πείσμα, δεν είναι η στάση του πιστού στο δόγμα, για τον οποίο... πάντα ήξερε και πάντα ξέρει το Κόμμα. Έχοντας αναμετρηθεί στην ώρα τους με τις αμαρτωλές στρεβλώσεις της ιδεολογίας του, προσδιορίζεται απ' τις βαθύτερες ίνες του μίτου του, αυτές που κανένας Στάλιν και καμιά κατάρρευση δεν μπορούν να ακυρώσουν.

Που σημαίνει πως μόνο υπ' αυτή την έννοια δεν βγαίνει απ' το «ρόλο» του. Κι όχι πως δεν είναι ανοιχτά τα κρίσιμα πώς και γιατί του Εμφυλίου αλλά και της κατάρρευσης του «υπαρκτού», αν δεχτούμε ότι τα αντίστοιχα για το σταλινισμό έχουν αρκούτως φωτιστεί και απαντηθεί.

Η αφήγησή του, που αντιστοιχεί στο αγωνιστικό του ήθος, απλή και λιτή αφήγηση απ' την αρχή ως το τέλος της, έχει αξία ιστορικής, πολιτικής αλλά και λογοτεχνικής μαρτυρίας.

Ως ιστορική μαρτυρία, μαζί με τις αυτοβιογραφικές σελίδες, φωτίζει κρίσιμα επεισόδια μιας ιδιαζόντως σκοτεινής περιόδου, που διαδέχτηκε το επικό μεγαλείο της Εθνικής μας Αντίστασης. Και τα φωτίζει χωρίς μνησικακία, με ήρεμο και ήμερο λόγο, αλλά και χωρίς «αγαπησιάρικες» εκπνώσεις στις αποτιμήσεις του. Πρόκειται για συνεισφορά

αφηγηματικής θεώρησης, που δίνει μαζί με τα ιστορικά γεγονότα και την ερμηνεία τους. Κι όταν ο γράφων είναι και «πράξας», θανατοποινίτης ο ίδιος, η μετά από πέντε δεκαετίες αφηγηματική του θεώρηση έχει την πολύ εξαιρετική της σημασία για όσους θέλουν πραγματικά να μάθουν πώς βίωσε η Αριστερά την ήττα της και τον μετεμφυλιακό ζόφο.

Ως πολιτική μαρτυρία, κινείται μεταξύ της «ορθόδοξης» θεώρησης (για όλα φταίει ο ιμπεριαλισμός...!) και της τραγικά σκεπτικιστικής (ευτυχώς που χάσαμε...!), «διαλεγόμενος» κυρίως με τη δεύτερη, που, όπως φαίνεται, «ενοχλεί» το αγωνιστικό του φιλότιμο. «Αν, λοιπόν, πρέπει να απαντήσουμε μονολολεκτικά», γράφει, «αν η Μακρόνησος συμβολίζει μια ήττα ή μια νίκη, εγώ θα έλεγα πως συμβολίζει μια νίκη! Και σύμβολο αυτής της νίκης είναι η αντίσταση στη βία! Συμβολίζει την απέραντη πίστη των αγωνιστών σε πανανθρώπινες αξίες, ιδέες και οράματα. Την αφοσίωσή τους στο ΧΡΕΟΣ απέναντι στον ελληνικό λαό και την κοινωνία».

Είναι προφανές πως, όπως «το κασικάκι κρέμεται απ' το ποδαράκι του», έτσι κι ο ίδιος κρατιέται γερά απ' το μίτο της επιλογής του, τις αξίες, τις ιδέες και τα οράματά του που προσδιόρισαν δια βίου το αμετάθετο χρέος του. Που σημαίνει πως, ανεξάρτητα απ' το αν ήταν ή όχι άδείο το «κιβώτιο» που κουβάλαγε στους ώμους του η γενιά του, η δική του ψυχή δεν άδειαζε ποτέ απ' τα σοσιαλιστικά της ιδανικά.

Την ιστορικοπολιτική αξία της μαρτυρίας συνοδεύει ως παρεμπόμπουσα, έξω δηλαδή απ' τις προθέσεις του συγγραφέα, και η λογοτεχνική, καθώς η ανεπιτήδευτη γραφή του αναδίδει ένα διακριτικό αισθητικό άρωμα, που συχνά προκαλεί ρίγος, ιδίως όταν αγγίζει τις πιο τραγικές στιγμές του δεκαετούς μαρτυρίου στο λαβύρινθο της εμφυλιακής και μετεμφυλιακής βίας («Το κλειδί του φύλακα στην πόρτα του κελιού μέσα στη μαύρη νύχτα σήμαινε για όλους τους κλεισμένους το ίδιο: προσκλητήριο για το χάρο! Στη συνέχεια και με την κραυγή "γεια σας αδέρφια" οι μελλοθάνατοι αποχαιρετούσαν τους συντρόφους τους... Και με το ίδιο σύνθημα "γεια σας αδέρφια" όλοι οι φυλακισμένοι που ξενυχτούσαν μαζί τους ανταπαντούσαν στα παλικάρια που φεύγανε για το ταξίδι χωρίς γυρισμό»).

Ο Ηλίας Στάβερης, απ' τους πολύ εκλεκτούς της ανεκτίμητης επονίτικης γενιάς, έχει γράψει, πριν από τα Δέκα χρόνια στον αστερισμό της βίας, άλλα τέσσερα βιβλία: Τη Γλαρωφωλιά, τους Οικοδόμους, τον Γιάννη Πολίτη και το Ανάμεσα σε παραμύθι και όνειρο. Σπάνια ήθος ζωής και ήθος γραφής ενός ανθρώπου είναι τόσο συνταιριασμένα.

Λαοκράτης Βάσσης

Δύο αξιοσημείωτες επανεκδόσεις

Βασίλης Βασιλικός,
Το φύλλο, Το Πηγάδι, Τ' αγγέλισμα,
Τριλογία. Η οριστική έκδοση,
Τόπος, Αθήνα 2007, σελ. 535

Peter Handke,
Meine Ortstafeln. Meine Zeittafeln
1967–1007,
Suhrkamp, Φρανκφούρτη 2007

Μία ευτυχής εκδοτική συγκυρία ήθελε να διασταυρωθούν, από διαφορετικές αφετηρίες αλλά και με «εκλεκτικές συγγένειες», δύο βιβλία που κυκλοφόρησαν σχεδόν ταυτόχρονα λίγο πριν κλείσει το 2007 τα εκδοτικά πεπραγμένα του. Οι (φαινομενικές) διαφορές στην προέλευση, το ύφος και τη θεματολογία των δύο συγγραφέων στο ένα, τρία νεανικά γραπτά, που θα σηματοδοτήσουν ευρύτερες εξελίξεις στα ελληνικά λογοτεχνικά πράγματα στο άλλο, μία συλλογή δοκιμίων του σημαντικότερου, μετά τον Τόμας Μπέρναρντ, αυστριακού συγγραφέα, που, όπως εκτιμάται, η στράτευση του στην υπεράσπιση της Γιουγκοσλαβίας τού κόστισε ένα Νόμπελ Λογοτεχνίας, δεν είναι αρκετές για να αποτρέψουν τη μουσική συνομιλία των δύο ιερών τεράτων με το παρελθόν τους, που είναι ταυτόχρονα έκδηλα παρόν μέσα από τη δουλειά και την παρουσία τους.

ΧΡΟΝΙΚΟ ΜΙΑΣ ΣΑΡΑΝΤΑΧΡΟΝΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ

Ο τίτλος της συλλογής παραπέμπει άμεσα σε ένα οδοιπορικό, που είναι ταυτόχρονα ένα λογοτεχνικό χρονικό, ένα ευρύτερο σχόλιο στα πολιτιστικά πράγματα μιας πλούσιας τεσσαρακονταετίας, καθώς ξεφεύγει εγκαίως από την «αυστριακή ενοχή», την οποία τόσο εύστοχα προβάλλει η Ελφρήντε Γέλινεκ.

Στις 616 σελίδες του βιβλίου, που ακολουθήσε λίγο διάστημα μετά την έκδοση μιας ανθολογίας των ποιημάτων του Πέτερ Χάντκε (που επέλεξε και επιμελήθηκε προσωπικά η Ούλλα Μπερκέβιτς-Ούνζελντ, η εκδότις του «οίκου Suhrkamp») συγκεντρώνονται γνωστά και λιγότερο γνωστά κείμενα του συγγραφέα γύρω από τη λογοτεχνία αλλά και ζητήματα που αφορούν γενικότερα τον πολιτισμό και την πολιτική. Ανάμεσά τους ξεχωρίζει το «Αυτοβιογραφικό δοκίμιο» αλλά και «Το ταξίδι προς τον Κολωνό» (ιδιαίτερα ενδιαφέρον για τον Έλληνα αναγνώστη, με θέμα την πορεία του συγγραφέα προς τη μετάφραση του Οιδίποδα επί Κολωνών και φω-

Άνθρωποι του μόχθου. Θεσσαλία (εκδ. Μεταίχμιο, 2007) είναι μια υποδειγματική εργασία που συγκεντρώνει ένα σπάνιο φωτογραφικό υλικό και συνοδευτικές μαρτυρίες επαγγελματιών και αναφορές σε παλιά επαγγέλματα. Η ύλη του βιβλίου είναι διαταγμένη σε δώδεκα κεφάλαια, που καθένα από αυτά καλύπτει και μια επαγγελματική δραστηριότητα. Από την κτηνοτροφική ζωή ως τους εργάτες οδοποιίας η διαδρομή περνά από ποικίλα επαγγέλματα: τους ψαράδες της Κάρλας, τους υλοτόμους των θεσσαλικών βουνών, τους πλανόδιους επαγγελματίες, τους λαϊκούς οργανοπαίχτες, κ.ά. Ωστόσο, αυτό που κάνει πολύτιμο το βιβλίο, πέρα από τις εξαιρετικές φωτογραφίες, είναι τα καίρια σχόλια των ίδιων των ανθρώπων του μόχθου.

Δεν χωρεί αμφιβολία ότι μετά το Κ.Θ. Δημαρά ο ερευνητής που διεύρυνε το πλαίσιο αναφοράς του Διαφωτισμού είναι ο Φίλιππος Ηλίου. Υπ' αυτή την έννοια το βιβλίο *Κοινωνικοί Αγώνες και Διαφωτισμός. Μελέτες αφιερωμένες στον Φίλιππο Ηλίου* (επιμέλεια: Χρήστος Λούκος, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2007), που περιλαμβάνει τις μελέτες των Βασίλη Κρεμμυδά, Κώστα Λάππα, Δημήτρη Σπάθη, Χρήστου Λούκου, Σπύρου Ι. Ασδραχά, Άγγελου Ελεφάντη, Στρατή Μπουρνάζου, Αλέξη Πολίτη, Νίκου Χατζηνικολάου, έρχεται να μας υποδείξει τη συνέχεια και τη συνοχή των ιδεών.

Ένα βιβλίο που έλειπε από την ελληνική βιβλιογραφία:

Μέσα από τα μάτια ενός παιδιού. Εισαγωγή στην παιδική λογοτεχνία της **Donna E. Norton** και με επιμέλεια-θεώρηση του **Μίμη Σουλιάωτη** (εκδ. Επίκεντρο, 2007). Το βιβλίο ξεκινά από τη βασική θέση ότι θα πρέπει οι ενήλικες να μελετήσουν τους τρόπους πρόσληψης της λογοτεχνίας από μέρους των παιδιών ώστε να διαμορφώσουν τα κατάλληλα κριτήρια αξιολόγησης των αντίστοιχων βιβλίων. Είναι ένα βιβλίο υποδειγματικό και ιδιαίτερα χρήσιμο όχι μόνο για σχολική χρήση· γενικότερα προσφέρεται για την κατανόηση του αντικειμένου από τους ενήλικες.

Ζωηρό και εξύπνο τό «Ημερολόγιο 2008» με θέμα τη σάτιρα που κυκλοφορεί από την «Εταιρεία Συγγραφέων» και τις εκδόσεις «Ελληνικά Γράμματα». Είναι γεγονός ότι οι συγγραφείς συχνά χάνουν το χιούμορ τους, αλλά είναι επίσης ενδιαφέρον όταν προσπαθούν να το αναδείξουν, έστω και μέσα από τους λογοτεχνικούς τους προγόνους. Το ημερολόγιο αυτό, κατά μια παλιά συνήθεια, έρχεται να μας υπενθυμίσει τη σημασία της σάτιρας μέσα από κορυφαίες επιλογές του λογοτεχνικού μας παρελθόντος. Αλλά και να συνδέσει τη σάτιρα με τα δύο άκρα της: το χιούμορ και το σαρκασμό. Ποίηση, πεζογραφία, θέατρο και τλάι στα κείμενα σκίτσα για θεατρικές παραστάσεις της Έλλης Σολομωνιδή-Μπαλάνου κοσμούν, χωρίς να διακοσμούν, την έκδοση, που το εξώφυλλό της εικονογραφείται από τον Κώστα Μητρόπουλο.

τογραφίες της Αθήνας «με τον τρόπο του Π.Χ.», το προγραμματικό δοκίμιο για τη λογοτεχνία «Είμαι ένας κάτοικος του ελεφάντινου πύργου», μαζί με το κλασικό πλέον «Οι ιδιωτικοί πόλεμοι της Πατρίσια Χάισμιθ», πολιτικά κείμενα για την Αυστρία, αλλά και «Αναμνήσεις για τη Σλοβενία» καθώς και ένα εκτενές σχόλιο για το θέμα που προέκυψε από το «Βραβείο Χάινριχ Χάινε», που στερήθηκε για πολιτικούς λόγους (βλ. Αντί, τχ. 871, 16/6/2006), όπως και για τον κινηματογράφο, ένα από τα αγαπημένα θέματα του Χάντκε. Τα περισσότερα κείμενα («Ένα αυτοβιογραφικό δοκίμιο», «Η λογοτεχνία είναι ρομαντική», «Για τη Μαργκερίτ Ντυράς», «Μία άλλη ομιλία για την Αυστρία», «Άνζελμ Κήφερ ή ένα άλλο σπήλαιο του Πλάτωνα» κ.ά.) έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον υποψιασμένο, γερμανόφωνο πρωτίστως, αναγνώστη, που αναζητεί τον συγγραφέα πέρα από το λογοτεχνικό έργο, κυρίως τις ρίζες και τις επιρροές του.

Οι «Πίνακες και Πινακίδες» (όπως μπορεί να αποδοθεί ελεύθερα ο τίτλος του βιβλίου στα ελληνικά) αποτελούν ένα χρήσιμο *vade mecum* για τους φίλους της «αυστριακής σχολής», ενώ παράλληλα ξετυλίζουν το νήμα μιας δημιουργικής και πάντα μαχητικής σκέψης, που επί 40 χρόνια ταραίζει γόνιμα τα νερά της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας.

ΕΝΑΣ «ΑΓΟΥΡΟΣ», ΜΑ ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΣ, ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

Η επανέκδοση της *Τριλογίας* δεν είναι μόνο μία οφειλόμενη τιμή στο πολυσχιδές και παραγωγικότατο έργο του Βασίλη Βασιλικού, αλλά και η ευκαιρία να διαβάσει κανείς το βραβευμένο έργο (Βραβείο των 12), συγκλονιστικά ώριμο, στα «άγουρα χρόνια» του δημιουργού. Το βιβλίο παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον για τρεις λόγους: πρώτον, για το εκδοτικό γεγονός καθεαυτό, χάρη στην πρωτοβουλία του Άρη Μαραγκόπουλου, να εντάξει την *Τριλογία* στις πρώτες επιλογές των εκδόσεων «Τόπος», όπως και για τις εύστοχες παρατηρήσεις στο εκτενές εκδοτικό σχόλιό του. Δεύτερον, γιατί οι τρεις νουβέλες αποτελούν από μόνες τους μία τομή όχι μόνο στη συγγραφική πορεία του Βασίλη Βασιλικού αλλά και στη νεώτερη μεταπολεμική-μετεμφυλιακή πεζογραφία, καθώς προετοιμάζουν, μέσα από τα πρόσωπα και τις συνθήκες που περιγράφονται, τον ώριμο συγγραφέα του Ζ και του *Γλαύκου Θρασάκη*, που, κατά τη γνώμη του γράφοντος, ανήκει δικαιωματικά στα σημαντικότερα έργα της σύγχρονης νεοελληνικής λογοτεχνίας. Τέλος, για το εξαιρετικό επίμετρο του Αριστοτέλη Σαΐνη, ο οποίος, με λεπτολόγα διάθεση και φιλολογική δεινότητα, σχολιάζει και αποδελτιώνει το σύνολο της κριτικής στη διάρκεια των 46 χρόνων από την πρώτη έκδοση.

Το καφκικό κλίμα του *Φύλλου* αφήνει μέχρι σήμερα έντονα, σχεδόν ανεξίτηλα, ίχνη, με έναν έφηβο πρωταγωνιστή, τόσο άγουρο και τόσο «αιώνια έφηβο», το *Πηγάδι*, άκρως συμβολικό, ως πηγή προσδοκιών αλλά και διαψεύσεων, όπως και το *Αγγέλιασμα*, με το στρατοκρατικό φόντο και τους εσωτερικούς μονολόγους, υπό τύπον ανεπίδοτης επιστολής, συγκροτούν και συνθέτουν ένα «κλίμα εποχής», που προαναγγέλει, σχεδόν προφητικά, τις περιπέτειες στις οποίες θα περιέλθει η νεοελληνική κοινωνία.

Η *Τριλογία* του Βασίλη Βασιλικού διαβάζεται παράλληλα με τα κείμενα του Πέτερ Χάντκε, σε μια συνάντηση της λογοτεχνίας με τον δοκιμακό λόγο.

Κώστας Θ. Καλφόπουλος

Σύνθετη ποιητική αντίστιξη

Βικτωρία Καπλάνη, Ήχοι – Απόηχοι, Γαβριηλίδης, Αθήνα 2007, σελ. 64

Η αντίστιξη ως μουσικός όρος περιλαμβάνει δύο ρυθμικούς σχεδιασμούς που εκτελούνται ταυτόχρονα και συμβάλλουν στην ανάδυση αρμονίας. Οι δύο ποιητικές καταθέσεις της Βικτωρίας Καπλάνη (*Είσοδος, Ήχοι – Απόηχοι*) που συγκροτούν το βιβλίο ανταποκρίνονται στο χαρακτηρισμό «σύνθεση για δύο φωνές» και κατορθώνουν να αναδείξουν τη γόνιμη συλλειτουργία του έμφυλου ποιητικού λόγου, της νεωτερίζουσας εκφραστικής δυναμικής, της υπαρξιακής αναζήτησης και θεματικής (έρωτας, μοναξιά, διαπροσωπική επικοινωνία, φθορά του χρόνου, θάνατος).

Η έως τώρα ποιητική παρουσία της Καπλάνη υπήρξε αισθητή και δημιουργική. Πέρα από τις δύο συνθέσεις της, που πρωτοδημοσιεύτηκαν στο αναμφισβήτητως πιο εξειδικευμένο και αναντιρρήτως υψηλόβαθμο ως δυναμική και ποιότητα ελληνικό λογοτεχνικό περιοδικό, την *Ποίηση*, μας έχει δώσει και εμπνευσμένες ποιητικές μεταφράσεις, στοιχειοθετώντας μια σοβαρή και συγκινησιακά ελκυστική λογοτεχνική πορεία.

Η Αριάδνη δεσπάζει στην *Είσοδο* ως γυναίκείο και ποιητικό σύμβολο. Ουσιαστικά, αξιοποιείται από την ποιήτρια η μυθική μέθοδος, κατά την οποία το μυθολογικό πρόσωπο είναι το όχημα για τη μετάδοση διαχρονικών μηνυμάτων και συναισθημάτων, οπότε το παρόν, το παρελθόν και το μέλλον συγχωνεύονται με όρους καλλιτεχνικά δικαιωμένης διαχρονίας:

«Το κουβάρι ξετυλίγεται πάνω στα βήματά

σου / ο χορός του θρήνου / ο θρήνος του χορού / χαρτογραφούν αυτό που είσαι αλλά δεν γνωρίζεις / ο μίτος κι ο λαβύρινθος ένα» (σ. 9).

Οι δύο γραμματοσειρές (με όρθια και με πλαγιασμένα στοιχεία) εναλλάσσουν τονικό-τητες και φωνές που προέρχονται από την ίδια ποιητική κοιτίδα. Διασφαλίζεται, έτσι, η οργανική ενότητα των στίχων, αλλά και εμπλουτίζεται η έκφρασή τους με εκφορές διαφορετικής επιφάνειας, που όμως εκπορεύονται από κοινή πηγή βιωμάτων, προβληματισμού και συναισθηματικού βάθους.

Ο έμφυλος λόγος της Καπλάνη δεν είναι μονοσήμαντος ή διεκδικητικά φεμινιστικός. Ενσωματώνοντας τη γυναικεία ταυτότητα όχι σαν απλοϊκή ευαισθησία αλλά ως υπαρκτικό διακύβευμα, εκκινεί ως έμφυλος και, χωρίς να απεμπολεί την εγγενή του θηλυκότητα, λειτουργεί ως πανανθρώπινος:

«Τη ζωή που σου ταιριάζει να ζητάς / όσο κι αν σου στοιχίζει: / αυτή είναι η ευχή της γης / που ξέρει τι σημαίνει γέννα και τι επιστροφή [...] Μέσα μας μια αόρατη γραμμή / (συχνά πέφτω πάνω της, τρομάζω) / θαρρείς κλείνει το δρόμο / από το θάνατο της σελήνης / στη γέννηση του ανθρώπου / το ίδιο κατακόκκινο αίνιγμα / όλο δικό σου / για πάντα» (σ. 12).

Στη σύνθεση *Ήχοι – Απόηχοι* η ποιητική θεματική δεν μεταστρέφεται, ωστόσο ανιχνεύεται μία ρυθμική μετεξέλιξη. Οι δύο ποιητικές εκφορές διαχωρίζονται με διαφορετική γραμματοσειρά εκτύπωσης, όμως συγχωνεύονται και διεισδύουν η μία στην άλλη. Δεν καλύπτει ολικά η καθημία τη ρυθμική και συναισθηματική επιφάνεια των «δικών» της ποιημάτων, αλλά στο πλαίσιο του ίδιου ποιήματος συνυπάρχουν και στηρίζουν την αντίστιξη μιας δημιουργικής αλληλοδιαδοχής:

«Μια ολόκληρη ζωή κυνηγάς τον ίσκιο του / όλος σου ο βίος / στον χρόνο μιας αφήγησης ελλειπτικής / γεμάτος σκιές / να ταξιδεύει, να αλλάζει κινήσεις / δεν μπορούσα να σε διακρίνω / στη θύελλα / να σε σκοτώσω / σπορά / στων αγγέλων τα δάκρυα / κρυσταλλένια κόκκινα δάκρυα / Ο θάνατος δεν άλλαξε τίποτα» (σ. 38).

Τα ποιήματα της Καπλάνη εκπέμπουν γνησιότητα, απομακρυνόμενα από τη λεκτική εκζήτηση, από τη λογοτεχνική πόζα, αλλά και από τις δήθεν απαρασάλευτες απαντήσεις στα υπαρξιακά ερωτήματα. Η εναλλαγή φωνών, εικόνων και λεπτών συναισθηματικών αποχρώσεων προικίζει τους στίχους με υψηλόβαθμη δραματικότητα. Παρότι, επίσης, ο συνθετικός άξονας σύνδεσης των ποιημάτων είναι διακριτικά φωτισμένος και επαρκώς ανιχνεύσιμος, εντοπίζονται σποραδικές διαοπίσεις της ρεαλιστικής κανονικότητας, οι οποίες χαρίζουν στα ποιήματα νεωτερική αύρα και συγκινησιακή δραστηριότητα:

«Χιονίζει λεύκες σ' ολόκληρη την πόλη / χιλιό-

μετρα πιο πέρα / σε μια άλλη πόλη / χιονίζει φωτιά» (σ. 18), «κόκκινα φύλλα λουσμένα φως / σταλάζουν στον ύπνο μου / κι άξαφνα ένα αεράκι ψυχρό / με σηκώνει ψηλά / σαν τους χαρταετούς που τόσο αγαπούσες» (σ. 31).

Η ποιητική συνείδηση της Καπλάνη είναι εμπλουτισμένη από αξιοπρόσεκτες ποιητικές «συνομιλίες». Οι φωνές όμως των επιφανών ομοτέχνων είναι γόνιμα και δημιουργικά διυλισμένες από το προσωπικό φίλτρο της ποιήτριας: «Οι μεγάλες αλήθειες που απαγγέλλει η σιωπή / τυλίγονται με το ίσως / να μην είναι κι έτσι» (σ. 13 – Ρίτσος), «Η μεγάλη αναμέτρηση έρχεται / όταν πάψεις να καλείς / τον φόβο αγάπη» (σ. 15 – Αναγνωστάκης), «λευκό το αφήνω το χαρτί, τ' άλλο πρωί λευκότερο» (σ. 16 – Σεφέρης), «άνευ όρων αταξία / καθώς απορρυθμίζεται ο ένδον χάρτης» (σ. 29 – Εμπειρίκος) κ.ά. Η *Είσοδος* και οι *Ήχοι – Απόηχοι* αποτελούν μία καλλιτεχνικώς δικαιωμένη οντότητα, που υπόσχεται λειτουργική συνέχιση της λογοτεχνικής πορείας της Καπλάνη. Τα συγκεκριμένα ποιήματα, με το θελκτικό άρωμά τους – έμφυλο αλλά και πανανθρώπινο, ρυθμικά σύνθετο, θεματικά διαχρονικό και τεχνοτροπικά νεωτερικό –, κατακτούν τον επιδιωκόμενο αλλά και δύσκολο ως προς την επίτευξή του στόχο: υπηρετούν μία τέχνη που εκφράζει με σύνθετο και λεπταίσθητο τρόπο την υπαρξιακή περιπέτεια. Με το υψηλόβαθμο καλλιτεχνικό αποτέλεσμα εναρμονίζονται η τυποτεχνική εμφάνιση του βιβλίου και το εξώφυλλο, το οποίο κοσμεύεται από έναν φωτεινό πίνακα του Χουάν Μιρό.

Δημήτρης Κόκορης

Απαγορευμένες Επιθυμίες

Άρτουρ Σνίτσλερ, Η κυρία Μπέρτα Γκάρλαν,

Εισαγωγή–Επιμέλεια: Αναστασία

Αντωνοπούλου,

Μτφρ.: Λαμπρινή Κουντουριώτη, Μαρία

Ρούσσου, Μαρίνα Σαρρή,

Παυλίνα Τραυλού, Λίνα Φιλοπούλου,

Σοκόλης, Αθήνα 2007, σελ. 285

Εγκλωβισμένη εξαιτίας των περιστάσεων σε μια μίζερη επαρχιακή πολίχνη, η κυρία Μπέρτα Γκάρλαν, που χήρεψε πρόωρα, μεγαλώνει τον μικρό της γιο και παραδίδει μαθήματα πιάνου σε παιδιά ευυπόληπτων οικογενειών. Η ζωή της κυλά ήρεμα και αδιάφορα, χωρίς αναστατώσεις και χωρίς συγκινήσεις. Η Μπέρτα μοιάζει ικανοποιημένη από την καθη-

Η ασύμμετρη κυβέρνηση: ο σκληρός αλλά ευθύβολος πολιτικός σχολιασμός του **Γιάννη Καλαϊτζή**, που καλύπτει την περίοδο από το Μάιο έως τον Νοέμβριο του 2007, καταγράφεται με τις 81 πολιτικές γελοιογραφίες του, που δημοσιεύτηκαν την ίδια περίοδο στην *Ελευθεροτυπία* (εκδ. Άγρα, 2007). Οι φωτιές του καλοκαιριού, η βία της αστυνομίας πλάι στα ομόλογα, τις εκλογές, την παιδεία, το βιβλίο της ιστορίας είναι μερικά μόνο από τα καίρια ζητήματα που σημάδεψαν την πολιτική και κοινωνική ζωή μας και βρίσκουν, από το μάτι στο χέρι του Γιάννη Καλαϊτζή, τον καλύτερο εκφραστή τους.

Θα επαναλαμβάνω πάντα το θαυμασμό μου για το ακμαίο πνεύμα του **Εμμανουήλ Κριαρά**, που εξακολουθεί σταθερά να εργάζεται προσφέροντάς μας νεότερες αλλά και παλαιότερες εργασίες του αναθεωρημένες. Το ποιμενικό δράμα του Γεώργιου Χορτάση, *Πανώρια* μάς παραδίδεται τώρα σε μια νέα κριτική έκδοση με εισαγωγή, σχόλια και λεξιλόγιο (αναθεωρημένη με επιμέλεια **Κορνηνής Δ. Πηδώνια**, εκδ. Ζήτρος, 2007). Ένα κείμενο που απασχόλησε τον χαλκέντερο ερευνητή πάνω από πενήντα χρόνια, όταν έκανε την πρώτη κριτική έκδοση το 1940, τότε που ακόμη η τιτλοφόρησή του ήταν *Γύπαρις*. Ακολούθησε η δεύτερη κριτική έκδοση του 1975, της οποίας η εισαγωγή και το επίμετρο περιλαμβάνονται στον παρόντα τόμο και η τρίτη κριτική έκδοση, που επίσης

ολοκληρώνει την προσέγγισή του ως σήμερα. Η ιδέα της εργασίας εν προόδω, η πίστη στην αναγκαιότητα της αναθεώρησης, της επανεξέτασης φιλολογικών ζητημάτων μέσα από νέα στοιχεία που παρουσιάζει η έρευνα είναι ένα ακόμη δίδαγμα και μια οφειλή στον δάσκαλο.

■ **Διαίτερο ενδιαφέρον** παρουσιάζει μια πρόσφατη έκδοση που φέρνει στο προσκήνιο τις απόψεις του σημαντικότερου αμερικανού τεχνοκριτικού της εποχής μας του **Clement Greenberg Τέχνη και Πολιτισμός** (μετάφραση: Νίκος Δασκαλοθανάσης, εκδ. Νεφέλη, 2007). Η επιλογή άρθρων του έχει γίνει από τον ίδιο και αναφέρεται στο έργο καλλιτεχνών, όπως οι Monet, Renoir, Picasso, Matisse, Kandinsky, Klee, Pollock, De Kooning. Παράλληλα, μέσα από το σύνολο των κειμένων του μας εισάγει στη γενεαλογία της δυτικής τέχνης ερμηνεύοντας τις βασικές έννοιες έτσι όπως διαμορφώθηκαν αρχικά και αναμορφώθηκαν ως τις μέρες μας.

ο χαρτοκόπτης

μερινότητά της, μέχρι που μια εξόρμησή της στην κοντινή μεγάλη πόλη θα καταλήξει να αναμοχλεύσει κάποια παλιά και μέχρι τότε ανενεργά πάθη. Η συνάντησή με τον πρώτο της νεανικό έρωτα θα κάνει την Μπέρτα να σταθεί κριτικά και επικριτικά απέναντι στη ζωή της αναζητώντας διαφυγή από τον ασφυκτικό κλοιό της επαρχίας σε μια αναζωπύρωση του πρώτου εκείνου άτυχου έρωτα. Το εγχείρημά της δεν θα έχει ευτυχή κατάληξη, οπότε η Μπέρτα θα αναγκαστεί συντετριμμένη να επιστρέψει στη θλιβερή επαρχιακή ζωή.

Καθώς η ιστορία εξελίσσεται, παρακολουθούμε πολύ αναλυτικά όλο τον κυκλώνα των αντιφατικών και αντικρουόμενων συναισθημάτων που δοκιμάζει η Μπέρτα στην πορεία της προς τη χειραφέτηση. Μετά από αρκετές παλινωδίες, αμφιβολίες και δισταγμούς η Μπέρτα θα επιχειρήσει να βαδίσει προς την ερωτική ευτυχία, όμως η τιτάνια αυτή προσπάθειά της πρόκειται να αποτύχει παταγωδώς. Πότε δίσβουλη και αναποφάσιστη, πότε αποφασιστική και θαρραλέα, η Μπέρτα θα προχωρήσει παραπαίοντας προς την ελευθερία και τελικά θα στραπατσαριστεί ανεπανόρθωτα. Τραγικό θύμα της ανδροκρατούμενης κοινωνίας, πρώτα του πατέρα της που την παντρεύει παρά τη θέλησή της και μετά του εραστή που τη θέλει μόνο για μετρέσα, η Μπέρτα θα βγει απ' αυτή την περιπέτεια πολλαπλά τραυματισμένη και καταρρακωμένη.

Τολμηρός για την εποχή του, ο Άρτουρ Σνίτσλερ (γνωστός κυρίως από το παρεξηγημένο του *Γαϊτανάκι*), ανατέμνει τον ψυχισμό της σεξουαλικά καταπιεσμένης γυναίκας και δείχνει με ποιους τρόπους η γυναίκα αυτή έχει αφομοιώσει τον ηθικό κώδικα της ανδροκρατούμενης κοινωνίας μαστιγώνοντας ανελέητα τον εαυτό της προκειμένου να συντονίζεται ανά πάσα στιγμή με τις εκάστοτε επιθυμίες του αρσενικού, είτε αυτός είναι πατέρας είτε σύζυγος ή εραστής.

Μέσ' από το δαίδαλο των ταραγμένων συλλογισμών της, όπου πρυτανεύουν οι ενοχές

και οι τύψεις, παρακολουθούμε το άστατο «φλερτ» της Μπέρτα με την ιδέα μιας καινούριας ελευθερίας που θα τη λυτρώσει από την επαρχιακή πλήξη και ανία, μιας ελευθερίας που δεν θα έρθει ποτέ γιατί η Μπέρτα την έχει συνδέσει με τον εραστή και όχι με τον εαυτό της. Ο εραστής την θέλει μόνο και μόνο για περιστασιακό σεξ και τίποτε παραπάνω. Η φριχτή αυτή ματαιώση συντρίβει τη γυναίκα, που είχε επενδύσει συναισθηματικά πάνω στον άντρα.

Δύο μέρα και δύο σταθμά για την επιθυμία, διαπιστώνει πικρά ο Σνίτσλερ. Επιτρεπτή κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες για το αρσενικό, που έχει το ελεύθερο να τη διαχειριστεί ακόμη και ασύδοτα, ακόμη και ανεύθυνα, ανεργμίστα, ασυλλόγιστα. Ανεπίτρεπτη και απαγορευμένη για τη γυναίκα, που επιπλέον πρέπει να σηκώνει και το αβάσταχτο βάρος μιας ενδεχόμενης ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης, που θα σπilώσει μόνο την ίδια και κανέναν άλλο.

Ο Σνίτσλερ στηλιτεύει ανελέητα τις υποκριτικές απαξίες της εποχής του και παρουσιάζει τη γυναίκα, όπως πραγματικά ήταν (και είναι), σαν μάρτυρα, θύμα εκμετάλλευσης και έρμαιο των διαθέσεων ενός ανάληπτου δυνάστη. Η Μπέρτα: υπόλογη στο αρσενικό και επιπλέον υπόλογη και στον εαυτό της που έχει ενδοβάλει τις (απ)αξίες του αρσενικού, υπόλογη επιπλέον και σε μια υποκριτική κοινωνία που την καταδικάζει σε αργό ψυχικό θάνατο ή σε κατακραυγή και περιφρόνηση. Ο Σνίτσλερ συλλαμβάνει την Μπέρτα σαν τραγικό πρόσωπο, εγκλωβισμένο μέσα στις ιδιες του τις αντιφάσεις, αντιφάσεις τόσο πολύ εκρηκτικές, που δεν μπορούν να οδηγηθούν σε κανενός είδους σύνθεση και που κατατεμαχίζουν τον εαυτό σε πολλά μικρά κομμάτια.

Αν και άντρας, ο Άρτουρ Σνίτσλερ υπογράφει ένα ακραιφνώς φεμινιστικό κείμενο που είναι συγχρόνως συναρπαστικό μυθιστόρημα και συγκλονιστικό ψυχογράφημα.

Νίκη Κώτσιου

Βιβλία που λάβαμε Βιβλία που λάβαμε Βιβλία που λάβαμε Βιβλία που λάβαμε

Νίκος Χατζητρύφων – Θεοφανώ Παπαζήση (επιμ.), *Το φύλο και η συμπεριφορά του. Οικογένειες από ομόφυλα ζευγάρια* (εκδ. Επίκεντρο, 2007).

Christopher Phillips, Καφέ Σωκράτης. Νέα γένυση φιλοσοφίας (μετάφραση: Τζένη Καραβίτη, εκδ. Κέδρος, 2007).

Λευτέρης Παπαδόπουλος, Εν αρχή ην ο Καζαντζίδης. Από τον Άκη Πάνου ως τη Μαρινέλλα (εκδ. Καστανιώτη, 2007).

Οδυσσέα Σ. Πανδής, Το διαιτολόγιο του μυαλού και της μνήμης. Ο εγκέφαλός μας είναι ο εαυτός μας (εκδ. Γαβριηλίδης, 2007).

Νίκη Χατζηδημητρίου, Υποφωτισμένο (εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», 2007).

Νίκος Γρηγοριάδης, Ποιήματα [1963–2005] (εκδ. Γαβριηλίδης, 2007).

Δημήτρης Βλαντάς, Ημερολόγιο 1947–1949 (προλογικό σημείωμα: Γιώργος Βλαντάς, πρόλογος, εισαγωγή: Νίκος Μαραντζίδης, εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», 2007).

Ευρυδίκη Τρισόν Μιλσανή, Διαγώνια πάθη (μετάφραση: Αθανάσιος Κυριαζόπουλος, εκδ. Γαβριηλίδης, 2007).

Παναγιώτης Γεωργακάς, Εξάρτηση – μια ατομική επιλογή – Απεξάρτηση – μια συλλογική διαδικασία (εκδ. Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη, 2007).

Μαρία Βουδούρογλου, 13 Ερωτικές ζωγραφιές πάνω σ' ένα ποίημα του Ανδρέα Εμπειρίκου (εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», 2006).

Χάρη Σταθάτου, Έκθεση βαθυτυπίας (εκδ. Απόπειρα, 2006).

Ξενοφών Α. Μπρουντάκης, Οι καλύτερες μέρες (εκδ. Καστανιώτη, 2007).

✓ **ΕΝΑ ΔΩΡΟ ΓΙΑ ΣΑΣ**
✓ **ΕΝΑ ΔΩΡΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ ΣΑΣ**

ΑΙΜΟΣ

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ

Η ποιητική ανθολογία Αίμος συγκεντρώνει τους σημαντικότερους ποιητές από την Αλβανία, τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, τη Βουλγαρία, την Ελλάδα, την π.Γ.Δ. της Μακεδονίας, τη Ρουμανία, τη Σερβία και το Μαυροβούνιο, χώρες οι οποίες συγκροτούν το μεγαλύτερο μέρος της ενότητας που οραματίστηκε ο Ρήγας. Αποσπάσματα από τον «Θούριο» του Ρήγα δημοσιεύονται στον τόμο και επίσης το «Τραγούδι του νεκρού αδελφού», στις παραλλαγές που υπάρχουν σε όλες τις γλώσσες των βαλκανικών λαών.

Παράλληλα, σε κάθε μία από τις επτά ενότητες περιλαμβάνεται συνοπτική εισαγωγή της λογοτεχνικής ιστορίας της περιόδου και ένα χρονολόγιο των κυριότερων ιστορικών γεγονότων κάθε χώρας κατά τον 19ο και 20ό αιώνα.

Οι επτά ποιητικές παραδόσεις συγκεντρώνονται σε επτά τόμους, που ο καθένας περιέχει το σύνολο των επιλεγμένων ποιημάτων, μεταφρασμένων στη γλώσσα κάθε τόμου. Η επιλογή πραγματοποιήθηκε από επιτροπές που συστήθηκαν σε κάθε μία από τις χώρες οι οποίες συμμετέχουν.

Κυκλοφόρησαν οι τόμοι στην αλβανική και βουλγαρική γλώσσα και τώρα κυκλοφορεί σε δεύτερη έκδοση ο τόμος στην ελληνική γλώσσα.

**ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ
ΔΕΥΤΕΡΗ
ΕΚΔΟΣΗ**

ΑΙΜΟΣ

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ

ΑΘΗΝΑ 2006

ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΑΝΤΙ

ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙ:

Οι συνδρομητές του Αντί με έκπτωση 10% (συμπεριλαμβανομένων των εξόδων αποστολής για την Ελλάδα) μπορούν να αποκτήσουν την Ανθολογία ΑΙΜΟΣ.

Παραγγελίες: **ΑΝΤΙ**, Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα,

τηλ: 210-7232713, φαξ: 210-7226107,

e-mail: chparou@otenet.gr

ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ "ΑΝΤΙ" ΑΘΗΝΑ 2007

Σελίδες 552, τιμή πώλησης 40 ευρώ. Προεγγραφές - Παραγγελίες:

Τηλ.: 210-7232713, 210-7249300 fax: 210-7226107, e-mail: chparou@otenet.gr

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

www.kastaniotis.com

Ένα εκδοτικό γεγονός

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

από τον ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ ΑΡΓΥΡΙΟΥ

από το 1918 μέχρι και τις μέρες μας

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ

Ιστορία
της ελληνικής λογοτεχνίας
και η πρόσληψή της στα χρόνια του Μεσοπολέμου
(1918-1940)
ΤΟΜΟΣ Α'

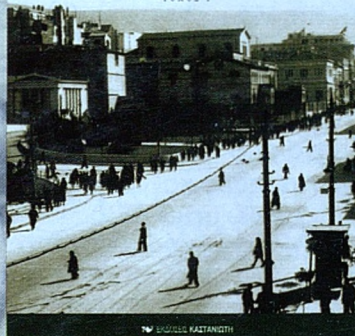
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ

Ιστορία
της ελληνικής λογοτεχνίας
και η πρόσληψή της στα χρόνια του Μεσοπολέμου
(1918-1940)
ΤΟΜΟΣ Β'

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ

Ιστορία
της ελληνικής λογοτεχνίας
και η πρόσληψή της στους δύστητους καιρούς
(1941-1944)
ΤΟΜΟΣ Γ'

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ

Ιστορία
της ελληνικής λογοτεχνίας
και η πρόσληψή της στα χρόνια
του ετεροκαθορισμένου εμφυλίου πολέμου
(1945-1949)
ΤΟΜΟΣ Δ'

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ

Ιστορία
της ελληνικής λογοτεχνίας
και η πρόσληψή της όταν η δημοκρατία
δοκιμάζεται, υπονομεύεται και καταλύεται
(1964-1974 και μέχρι τις ημέρες μας)
ΤΟΜΟΣ Ε'

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ

Ιστορία
της ελληνικής λογοτεχνίας
και η πρόσληψή της στα χρόνια
της επισφαλούς δημοκρατίας
(1950-1956)
ΤΟΜΟΣ ΣΤ'

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ

Ιστορία
της ελληνικής λογοτεχνίας
και η πρόσληψή της στα χρόνια
της αυτοσχεδίας ανάπτυξης
(1957-1963)
ΤΟΜΟΣ ΣΤ'

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ

Ιστορία
της ελληνικής λογοτεχνίας
και η πρόσληψή της όταν η δημοκρατία
δοκιμάζεται, υπονομεύεται και καταλύεται
(1964-1974 και μέχρι τις ημέρες μας)
ΤΟΜΟΣ Ζ'

